

Dr. Vajda Kinga - Ács Ferenc - Fodor Péter – Vida Enikő

Tiszta úton

kutatási program

A magyar lakosság korrupcióval, integritással és európai uniós forrásokkal kapcsolatos tapasztalatai és percepció

Budapest, 2026.

Impresszum

Kiadó:

Integritás Hatóság

Kiadásért felelős szerv:

Integritás Akadémia és Kommunikációs Iroda

Cím:

1051 Budapest, Széchenyi István tér 7–8.

email:

info@integritashatosag.hu

A tanulmány címe:

„Tiszta Úton”

**A magyar lakosság korrupcióval, integritással és európai uniós forrásokkal
kapcsolatos tapasztalatai és percepciói**

Szerzők:

Dr. Vajda Kinga

vezető kutatási-elemzési szakértő, Integritás Akadémia és Kommunikációs Iroda

Ács Ferenc

elemző, Integritás Akadémia és Kommunikációs Iroda

Vida Enikő

adatelemző, Szakmai Igazgatóság

Fodor Péter

adatelemző, Szakmai Igazgatóság

ISBN 978-615-82796-5-9

<https://doi.org/10.65107/IAK0005>

Kiadás helye és éve: Budapest, 2026

Szerzők és közreműködők

A *Tiszta úton* kutatási program lakossági kutatását, mely a 18. életévüket betöltött, magyarországi lakcímmel rendelkező személyeket vizsgálta a korrupció percepciójának, az ehhez kapcsolódó konkrét tapasztalatoknak, a korrupció elleni küzdelemnek, az európai uniós források felhasználásának, valamint más, kapcsolódó témáknak a szempontjából, az Integritás Hatóság oktatási és szemléletformáló kezdeményezése, az Integritás Akadémia készítette.

A kutatás módszertani tervezését, előkészítését, illetve az adatfelvétel koordinálását és szakértői összefogását **Dr. Vajda Kinga**, az Integritás Akadémia vezető kutatója jegyzi. A kutatás adatainak elemzésében és vizualizációjában **Vida Enikő**, **Ács Ferenc** és **Fodor Péter** vettek részt.

A kutatás szakmai lektora **Dr. Burai Petra** volt, megvalósítását **Mehlhoffer Tamás** irányította és **Dr. Lovas Dóra** támogatta. A kiadvány grafikai arculatát **Portik Zsuzsanna** készítette.

Az adatfelvétel módszertani kialakítását a Központi Statisztikai Hivatal Módszertani és Innovációs Főosztályának osztályvezetője, **Mohay Linda** és kollégája, **Dr. Mújdricza Ferenc** segítette.

Az adatfelvétel koordinálásában és a mérőeszköz véleményezésében a TÁRKI Társadalomkutatási Intézet Zrt. munkatársai működtek közre.

A kutatás tervezése és kivitelezése során nyújtott támogatásáért szeretnénk köszönetet mondani **Dr. Nagy Marianna** egyetemi tanárnak, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszék tanszékvezetőjének.

Szintén köszönjük **Dr. Joseph Pozsgai-Alvareznek**, az Oszakai Egyetem docensének szakmai támogatását.

A kiadványt az Integritás Hatóság jelenteti meg, kiadója az Integritás Hatóság elnöke, **Biró Ferenc Pál**.

Tartalomjegyzék

Vezetői összefoglaló	6
1. fejezet: A kutatás indokoltsága, az Integritás Hatóság és az Integritás Akadémia szerepe a korrupciókutatásban	11
2. fejezet: A kutatás módszertani háttere és tervezése	24
3. fejezet: Szociodemográfiai, jövedelmi és politikai jellemzők	45
4. fejezet: Eredmények	63
4.1 fejezet: A Magyarországot érintő legnagyobb problémák	63
4.2 fejezet: A korrupció érzékelésének hatása a magyarok szubjektív jóllétére	67
4.3 fejezet: Integritás és bizalom a magyarok szemével	73
4.4 fejezet: A médiafogyasztás és média iránti bizalom alakulása	81
4.5 fejezet: A különböző intézményi szolgáltatásokhoz való hozzáférés	88
4.6 fejezet: A magyar emberek korrupcióhoz kapcsolódó percepciói és toleranciája	95
4.7 fejezet: A tapasztalati szint: a korrupcióhoz kapcsolódó konkrét tapasztalatok	122
4.8 fejezet: A demokratikus részvétel dimenziói és ezek hatása más területekre	131
4.9 fejezet: A korrupció elleni küzdelem és az ebben való részvétel irányai a magyar társadalomban	139
4.10 fejezet: Az európai uniós források felhasználásának hatékonysága	150
4.11 fejezet: A biztonság szubjektív megítélése	161
Irodalomjegyzék	167
Mellékletek	174
Táblázatok és ábrák jegyzéke	194

Vezetői összefoglaló

Az Integritás Hatóság *Tiszta úton* kutatása az egyik első olyan hazai vizsgálat, amely a korrupcióhoz és az integritáshoz kapcsolódó társadalmi attitűdök időbeli összehasonlítását tűzi ki célul. Magyarországon eddig nem létezett ilyen átfogó vizsgálat. Ezt a hiányt pótolja a most elindult, fiatalokra fókuszáló, KORR-KÉP című adatfelvételt szervesen kiegészítő kutatás, amelynek deklarált céljai között szerepel az adatfelvétel következetes, rendszeres megismétlése és így az ebben tapasztalható trendek, változások folyamatos nyomon követése. A kutatási adatok a bizonyítékokon alapuló döntéshozatal támogatásával segítik a Hatóság munkáját és a korrupció elleni fellépést.

A kutatás legfontosabb megállapításai

- 1.** A magyar társadalomban él egy kézzelfogható antikorrupciós értékvilág: a lakosság szerint a korrupció a legsúlyosabb problémák közé tartozik; a válaszadók 41,6%-a a három legfontosabb társadalmi probléma egyikének tartja, és a megkérdezettek közel háromnegyede elutasítja azt.
- 2.** Az emberek a környezetükben élőket korruptabbnak vélik, mint saját magukat, miközben viszonylag kevés kézzelfogható személyes korrupciós tapasztalattal rendelkeznek: a megkérdezettek 7,2%-a nyilatkozott úgy, hogy személyesen is találkozott a korrupció jelenségével a kutatást megelőző 12 hónapban.
- 3.** A lakosság 69,2%-a nem ismer egyetlen intézményt sem, ahová korrupciógyanú esetén fordulhatna – ez az EU-átlagnál (52,6%) lényegesen rosszabb eredmény. Ugyanakkor az antikorrupciós intézményt ismerők közel négyszer nagyobb eséllyel jeleznék, ha visszaélést tapasztalnának. Azok között, akik meg tudtak nevezni ilyen intézményt, az Integritás Hatóság az első három leggyakrabban említett antikorrupciós szervezet között szerepelt.
- 4.** Aktív korrupcióellenes cselekvés a társadalom bő egynegyedétől (26,8%) várható az adatok alapján. A korrupció elleni fellépés elmaradásának fő okai: retorziótól való félelem, a bizonyíthatóság nehézsége, eljárási bizonytalanság és bizalomhiány az eljárás hatékonyságát illetően.

A korrupció helye a társadalmi problématérképen

A lakosság a korrupciót az infláció/megélhetési költségek és a közegészségügy után a harmadik legégetőbb problémának tartja Magyarországon: **41,6%-uk** jelölte meg a három legfontosabb probléma egyikeként, ami rendszerszintű aggodalmat jelez. A kutatás kimutatta, hogy a közélet iránt aktívabban érdeklődő, a politikai és társadalmi folyamatokba jobban bevonódó válaszadók nagyobb valószínűséggel tekintenek a korrupcióra kiemelt problémaként. Az alacsonyabb szubjektív jólléti szint érzékelése összefügg a korrupció mindennapi életre gyakorolt hatásával. Minél nagyobb hatása van a magyar emberek mindennapi életére a korrupciónak, annál alacsonyabb szubjektív jóllétről számolnak be.

Érzékelés, tapasztalat, önkép és környezet

A korrupció elterjedtsége: A magyar lakosság 73,7%-a szerint a korrupció jelentősen vagy rendkívül elterjedt Magyarországon. Ez magasabb érték az Eurobarométer 548 hasonló adatainál (26% nagyon elterjedt, illetve 43,7% eléggé elterjedt).

Tendencia az elmúlt 5 évben: A lakosság többsége (45,7%) szerint jelentősen nőtt a korrupció 2020–2025 között, további 20,9% kismértékű növekedést érzékelt. Csupán 5,7% jelzett bármilyen csökkenést.

Önkép és környezetkép eltérése: A többség a környezetét kevésbé szabálykövetőnek és etikusnak véli, mint saját magát. Személyes korrupciós tapasztalatot 7,2% jelzett, további 9,5% rokona vagy ismerőse révén (is) találkozott korrupcióval.

Mely közintézményben tapasztalnak leggyakrabban korrupciót a magyarok: Korrupcióval leggyakrabban az egészségügyben találkoznak az emberek, a válaszadók közel kétharmada, 60,8%-a jelölte ezt meg. Az adatfelvételt megelőző 12 hónapban korrupciót tapasztaló személyek közül ezzel minden negyedik válaszadó szociális intézményhez kapcsolódóan találkozott, a harmadik helyen pedig a helyi önkormányzatok szerepelnek.

A korrupció elfogadottsága

A társadalom közel háromnegyede (73,6%) elutasítja a korrupciót: 59,4% szerint egyáltalán nem, 14,2% szerint inkább nem elfogadható. Ugyanakkor a lakosság **26,4%-a teljesen vagy inkább elfogadhatónak tartja** a korrupciót közintézményekben, ha azáltal előnyt szerezhet. Regionálisan Budapesten a legmagasabb a „teljes mértékben elfogadható” választ adók aránya (11,9%, az országos átlag 7,1%).

Mit tekint a lakosság korrupciónak? A pénzátadást (valamilyen előnyért cserébe) 90% feletti arányban elutasítják, az ajándékadást 30%-ban, a szívésségtételt 34%-ban tekintik elfogadhatatlannak a magyar emberek. A relatív többség (46,9%) úgy véli, hogy az üzleti életben a siker feltétele az „*inkább tisztességes*” magatartás.

Bizalom, média és hozzáférés az intézményekhez

Intézményi bizalom: A magyarok leginkább a kormánnyal, az állami egészségüggyel és a pénzügyi intézményekkel szemben bizalmatlanok. Ez az eredmény közvetlenül befolyásolja a bejelentési hajlandóságot is: akik bíznak az intézményekben, szignifikánsan nagyobb arányban jelezték, hogy élnének a bejelentés lehetőségével.

Médiafogyasztás és korrupció: A közszolgálati televíziót információforrásként megjelölők szignifikánsan kevésbé érezték elterjedtnak a korrupciót. A magyar emberek bizalmát leginkább a kormánykritikus sajtó élvezi, de a média egészébe vetett bizalom általánosságban alacsony. Az állami fenntartású és a kormányt támogató médiumok megítélése erősen együtt mozgott, ami arra utal, hogy a lakosság e két médiumtípust azonos kategóriaként kezeli.

Közszolgáltatásokhoz való hozzáférés: A döntő többség nehezebbnek ítéli a közszolgáltatások elérését, mint a magánszolgáltatásokat. A legnehezebbnek az állami egészségügy, a bíróságok és az adóhatóság elérését érzik. Minél alacsonyabb valakinek a hozzáférése a szolgáltatásokhoz, annál negatívabban vélekedik a korrupció általános elterjedtségéről.

Bejelentési hajlandóság és intézményismeret

A válaszadók **26,8%-a cselekedne** korrupciógyanus eset észlelésekor, míg 73,2% nem élne bejelentéssel, vagy bizonytalan ebben. Mindössze **8,8%** számolt be arról, hogy ő maga vagy ismerőse élt már bejelentéssel.

A lakosság **69,2%-a nem ismer** olyan intézményt, ahová korrupciógyanus esetén fordulhatna (EU-átlag: 52,6%). Ahol viszont van ilyen intézményismeret, ott a jelzési szándék 48%, szemben az intézményt nem ismerők 19,5%-ával.

Mindkét csoportban (intézményt ismerők és nem ismerők) a rendőrség a meghatározó bejelentési csatorna. A specializált korrupcióellenes intézmények megjelennek az intézményi ismerettel rendelkező meg-

kérdezettek válaszaiban; ebben a körben az Integritás Hatóság az első három leggyakrabban említett intézmény egyike.

A korrupciógyanús esetek bejelentésének elmaradásának négy fő oka: (1) retorziótól és következményektől való félelem, (2) a korrupció bizonyíthatóságának nehézsége, (3) eljárási és információs bizonytalanság, (4) a hatástalanság érzékelése.

Európai uniós források felhasználása

A lakosság **65,4%-a** szerint a korrupció jelentősen vagy rendkívül elterjedt az európai uniós források hazai felhasználásában; mindössze 2,2% érzékelté úgy, hogy nincs ilyen jellegű korrupció. Az EU intézményein belül 43,8% érzékeli elterjedtné a korrupciót – vagyis a hazai forrásfelhasználást lényegesen korruptabbnak ítélik.

Az uniós források jelenlétét széles körben érzékelik: a válaszadók 76%-a tud helyi, 78%-a országos szintű EU-s fejlesztésről. A megítélés azonban kettős képet mutat: **a helyi felhasználást a többség (64%) pozitívan értékeli, az országosat viszont már jóval szkeptikusabban (44%).** A magasabb demokratikus részvételi aktivitással rendelkezők kritikusabban ítélik meg az országos szintű forrásfelhasználást.

Szubjektív biztonság és jövőkép

A magyarok több mint 80%-a (2025-ben) nem számít életminősége javulására a következő időszakban (56,5% stagnálást, 30,4% romlást vár). Egy külön kérdésben a **lakosság 73,6%-a úgy véli, az állami intézmények „egyáltalán nem” vagy „inkább nem” képesek megvédeni a lakosságot a korrupció káros hatásaitól.**

A közügyekben való részvétel fontossága

A lakosság túlnyomó többsége fontosnak tartja a közügyekbe való beleszólást: helyi szinten 85,3% (52,2% nagyon + 33,1% inkább), országos szinten 83,4% (51,2% + 32,2%). Ez az attitűd azonban nem fordul át automatikusan cselekvéssé: a korrupcióellenes fellépéshez az általános állampolgári aktivitáson túl konkrét intézményi infrastruktúra és ismeret szükséges.

A kutatásról – módszertani háttér

A *Tiszta úton* kutatási program a 18 éves és idősebb magyar lakosság körében végzett **kvantitatív, kérdőíves, reprezentatív adatfelvétel** (n = 1254), amelyet két speciális célcsoport bevonásával (gazdasági szereplők, közszolgálati tisztviselők) készített nagymintás survey adatfelvételek és közbeszerzési adatbázisokra épülő elemzés egészít ki. A kérdőív kilenc tematikus blokkot ölel fel: integritás, szubjektív jóllét, korrupció percepciója és toleranciája, szolgáltatásokhoz való hozzáférés, korrupcióhoz kapcsolódó tapasztalatok, korrupció elleni küzdelem, biztonság, demokratikus részvétel, speciális, de az Integritás Hatóság számára kiemelt területként pedig az európai uniós források felhasználásának hatékonysága. A kutatási program célcsoportjába a lakosság mellett a későbbiekben a gazdasági szereplők és a közszolgálati tisztviselők is beletartoznak.

A komplex megközelítésnek köszönhetően a most publikált első kutatási jelentés nem csak a korrupció jelenlétéről és a társadalom hozzáállásáról ad látteleket, de a társadalmi működés számos részterületét is megvilágítja, és olyan problématerképet rajzol fel, amely a korrupciót nem önmagában, hanem az egyéb működési anomáliákkal összefüggésben ábrázolja.

1.

A kutatás indokoltsága

az Integritás Hatóság és az Integritás Akadémia szerepe a korrupció kutatásban

A fejezetben röviden bemutatjuk az Integritás Hatóság, valamint az ennek szervezeti egységeként működő Integritás Akadémia helyét és szerepét a korrupcióhoz kapcsolódó mérések rendszerében, valamint azt, hogy a szervezet mely jövőbeni feladataihoz tud ez a tevékenység hozzájárulni. Emellett áttekintésre kerülnek a korrupció mérésének különböző lehetőségei, kiemelt figyelmet fordítva a percepció és a tapasztalati alapú mérések jelentőségére és hozadékára.

1.1 Integritás Hatóság szerepe a korrupció kutatásában

Az Integritás Hatóság mint autonóm államigazgatási szerv az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. törvény (a továbbiakban Eufetv.) értelmében elemző és javaslattevő feladatainak keretében jelentést készít és ajánlásokat adhat ki. A törvényben meghatározott feladatainak ellátását tudományos igényű kutatási tevékenységgel egészíti ki, és fejleszti a működés hatékonyságának növelése érdekében. Ennek keretében a releváns hazai és nemzetközi szakirodalom, valamint empirikus kutatási eredmények szisztematikus feldolgozására támaszkodva kívánja megalapozni, illetve tovább erősíteni a jelentéseiben és ajánlásaiban megfogalmazott megállapításait. Emellett a kutatások során gyűjtött és feldolgozott adatok segítségével törekszik a Hatóságnál folyó közvetlen szakmai, vizsgálati munka megbízható, adatalapú támogatására. Cél, hogy kutatási eredményei megbízható adatokkal, ismeretekkel támogassák a hatósági munka és a társadalom tagjai mellett a különböző döntéshozókat, szakpolitikusokat, tudományos szakembereket egyaránt.

Mindez két fontos módon járul hozzá a Hatóság tevékenységének minőségéhez. Egyrészt lehetővé teszi, hogy a Hatóság a működésével és a prioritásaival kapcsolatban bizonyítékokon alapuló döntéseket hozzon. Másrészt alapot teremt a célzott beavatkozási és prevenciós lépések átgondolt megtervezéséhez és hatékony megvalósításához.

A bizonyítékalapú döntéshozatal különösen fontossá vált az elmúlt évtizedben: egyre gyakoribb megközelítés, amelynek jelentőségével mind többen foglalkoznak. A szakmai tudás és a politikai megfontolás mellett ez a fajta mechanizmus hangsúlyt fektet az empirikus kutatások eredményeire (NUTLEY–DAVIES–WALTER, 2007). Ennek célja, hogy a közpolitikai problémák megoldására kialakított lépések valódi igényekre és szükségletekre reagálva szülessenek, biztosítva azok minél nagyobb hatékonyságát, illetve azt, hogy a beavatkozások eredményei összehasonlíthatók és mérhetők legyenek. Egy beavatkozás vagy program eredményességének mérése nehézkes is lehet, azonban az empirikus kutatás által feltárt információ képes hozzájárulni a döntéshozatal folyamatához, hiszen megfelelő implementálásához kulcsfontosságú kontextust képes biztosítani. Éppen ezért a bizonyítékokon alapuló döntéshozatal szerepét gyakran kiegészítő vagy finomhangoló mechanizmusként érdemes értelmezni (SANDERSON, 2002).

Az Integritás Akadémia és Kommunikációs Iroda szervezeti egység, kiemelten fókuszál az Integritás Hatóság szakmai munkájának támogatására, valamint prevenciós, szemléletformáló feladatok ellátására,

melynek egyik fontos eszköze a társadalom és különböző csoportjainak érzékenyítése. Mundt és munkatársai (2024) társadalmi normák befolyásolásának vizsgálatára végzett kísérletükben azt kutatták, hogy külső ösztönzésre ('társadalmi lökésre') milyen mértékben lehet befolyásolni az emberek azonnali viselkedési döntéseit. A kutatás jellegéből adódóan a hosszú távú hatások vizsgálata nem volt lehetséges, így azokat nem figyelték meg. A terepkísérlet eredménye, hogy olyan esetekben, ahol az egyénnek van ideje és lehetősége cselekvésének megváltoztatására, kifejezetten sikeresek lehetnek a viselkedési döntéseket alakítani kívánó üzenetek. Ezzel szemben olyan kontextusokban, ahol a cselekvés gyors döntést igényel, vagy az egyének mozgástere korlátozott, az ilyen típusú beavatkozások hatása jóval mérsékeltebb.

Így elengedhetetlen, hogy a társadalom érzékenyítésére és szemléletformálásra épülő programok tervezésénél a kontextus egyértelműen és részletesen ismert legyen. Ahhoz, hogy a Hatóság és az Akadémia feltárja a releváns összefüggéseket és környezetet, megfelelő tudásbázist építsen a társadalom érzékenyítő és szemléletformáló tevékenységének sikeres kivitelezése érdekében, kiemelt jelentőséggel bír egy átfogó kép kialakítása arról, hogy a magyar társadalom és annak egyes csoportjai milyen korrupciós percepciókkal és konkrét tapasztalatokkal rendelkeznek, és mely pontokon nyitottak a beavatkozásra. Ezen információk birtokában megalapozottabb hosszú távú stratégia alakítható ki a megelőzés és az érzékenyítő munka területén. Az egyszeri, keresztmetszeti adatfelvételek mellett, komoly jelentőséggel bírhatnak a későbbi, rendszeres adatgyűjtések is, amelyek hosszabb idősoros összehasonlításokat és trendvizualitásokat tehetnek lehetővé.

A bizonyítékokon alapuló szakpolitikai beavatkozásokat, társadalmi érzékenyítő programokat, a naprakész nemzeti mérési módszertanok fejlesztését és az eredmények, jógyakorlatok elérhetővé tételét a COSP 11¹ nemzetközi konferencia is célként deklarálta és határozatban fogadta el (United Nations 2025).

A problémák, így a korrupció diagnosztizálásának alapvető feltétele a normák, attitűdök és cselekvési mintázatok feltárása. Az OECD Public Integrity Handbook (OECD 2020) hangsúlyozza, hogy az integritáspolitikák akkor tudják leghatékonyabban elérni a kívánt célt, ha az mérhető indikátorokon és empirikus visszacsatoláson alapszik. Az ezzel foglalkozó felméréseknek nem csupán opcionális, kiegészítő szerepük van, hanem előfeltételei annak, hogy a beavatkozások, megelőző intézkedések, oktatási módszerek vagy kommunikációs kampányok valós társadalmi hatást tudjanak kiváltani, amelyek aztán mérésekkel igazolhatók (UNODC 2023). Az empirikus adatok abban segítenek, hogy a tervezés ne feltételezések alapján történjen, hanem valós társadalmi tapasztalatokra és szükségletekre épüljön. Ez a szemléletformáló programok esetében különösen érvényes.

¹ Conference of the State Parties to the United Nations Convention Against Corruption (COSP)

Az Integritás Akadémia és Kommunikációs Iroda által készített jelen kutatás az Integritás Hatóság kutatói tevékenységéhez illeszkedő, megalapozó és támogató dokumentum. A Hatóság szakmai-vizsgálati tevékenysége mellett fontos elméleti sarokpontot jelent az oktatásmódszertani stratégia és a társadalmi érzékenyítő program számára, valamint alapot adhat a későbbi gyakorlati elemek kidolgozásához. A megteremtett tudásbázis és a kutatás megalapozott módszertani háttere nem csak a Hatóság átfogó stratégiájának alappillére, ezenfelül előrelendítheti a Hatóságtól független témával foglalkozó társadalmi kezdeményezéseket is, hiszen ezek eredményéből és a gyűjtött adatokból más tudományos szereplők, szakpolitikai döntéshozók és egyéb szervezetek is profitálhatnak.

1.2 A korrupció mérésének kihívásai

A korrupció mérése komplex és nehéz feladat. Mivel az ide kapcsolódó cselekmények részben jogilag, részben a társadalmi normák szintjén illegális vagy nemkívánatos tevékenységnek minősülnek, az abban részt vevők jellemzően törekszenek elrejteni ezeket a tranzakciókat, vagy az azokra utaló nyomokat.

A korrupciónak ezen sajátossága ezért azt eredményezi, hogy a jelenség mérésének alapvetően két fő megközelítése különíthető el. Az egyik objektív tényeken alapul, a másik az objektív tapasztalatok mellett percepciókat is vizsgáló megközelítés, amely részint a társadalom vizsgált csoportjának a korrupciós érzékelésén alapszik (PELIZZO–BARIS–JANENOVA 2018). Emellett léteznek olyan módszertani megközelítések, melyek a két irányt kombinálva igyekeznek a lehető legnagyobb információtartalommal bíró eredményeket gyűjteni.

Az objektív mérési megközelítésnek két, jól elhatárolható iránya létezik. Az egyik során konkrét, megtörtént korrupciós esetek statisztikáinak elemzése történik (például lezárt büntetőügyek alapján), míg a másik esetben általában egy jól körülhatárolható területen, amely leginkább a közbeszerzések rendszerre, vizsgálja a korrupciós kockázatok megjelenését. Így megfigyelhető, hogy ezek hány szerződésben jelennek meg egy meghatározott időszakban. Az utóbbi kockázatok megjelenését feltáró és számszerűsítő technika, a proxy indikátorokat vizsgáló kutatási irány, melyben a proxy szó utal arra, hogy nem magát a korrupciós cselekményt mérik, hanem valamilyen azt megbízhatóan jelző közvetett jelenséget, például az egy árajánlatos közbeszerzések aránya. A proxy indikátorokkal végzett vizsgálatok jelzésértékű „red flag” kockázatokot azonosítanak, amelyek arra hívják fel a figyelmet, hogy a vizsgált rendszer adott pontján korrupciós kockázatok, anomáliák találhatók, melyeket kihasználhatnak (FAZEKAS–KOC SIS 2015: 6–10). A proxy indikátorokkal kinyert eredmények megfelelő esetben összefüggést mutathatnak a tapasztalati és/vagy percepciók kutatások (FAZEKAS–KOC SIS 2017) eredményeivel és más, a kormányzás minőségét mérő indikátorokkal (CHARRON et al. 2017).

A fentiekkel összefüggésben hangsúlyozni kell, hogy a korrupció nem kizárólag a közbeszerzésben, illetve nem csak olyan esetekben fordulhat elő, amelyekről létezik vizsgálható adatbázis. Ez a fajta megközelítés mellőzi olyan jelenségek vizsgálatát, mint a 'forgóajtó jelenség', a 'hálapénz', vagy akár a 'nepotizmus'. Ez pedig súlyos hiányosság, hiszen a korrupció ezen formái a legkevésbé „megfoghatók”, illetve a társadalmi konstrukció mélyébe ágyazott, sok esetben társadalmilag akár megtűrt viselkedések (UNODC 2004).

A jelenség másik vizsgálati típusát adják a percepció és sok esetben a konkrét korrupciós tapasztalatokat mérő kutatások. Ezek a felmérések betekintést adnak a lakosság által észlelt korrupció megjelenésébe és mértékébe. Így képesek figyelembe venni a korrupció változatos megnyilvánulási formáit. A percepciók mellett a tapasztalatok bemutatása és vizsgálata segíti a szubjektív percepció torzítás lehetőségének kontroll alatt tartását, egy teljesebb képet feltárva. A kétféle megközelítést gyakran használják kombinálva, bizonyos esetekben kiegészítve az objektív indikátorokon alapuló elemzéssel (MUGELLINI–VILLE-NEUVE 2019). A különböző mérési megközelítések keverésének célja, hogy kiküszöböljék egymás hiányosságait.

Mint minden mérési módszernek, a percepció méréseknek is megvannak a limitációi, amelyeket különösen fontos megvizsgálni és figyelembe venni egy ilyen jellegű kutatás tervezésénél. Felmerül a kérdés, hogy a lakosság véleményébe való betekintés milyen mértékben megbízható. A válaszadók sok esetben megpróbálhatnak megfelelni bizonyos társadalmi normáknak, vagy próbálnak túlzottan kompetensnek mutatkozni bizonyos témákban. Ennek következtében elképzelhető, hogy nem a tényleges véleményüket fejezik ki a felmérés kérdéseivel kapcsolatban. Mindezekon felül figyelembe kell venni a média szerepét, hiszen egy felszínes szalagcím, a gyakori korrupciós ügyek intenzív megjelenése nagyban befolyásolja a lakosságot a véleményalkotás folyamatában. Így adott időszaktól függően ugyanaz a válaszadó eltérően válaszolhat ugyanarra a kérdésre (AGERBERG 2024).

Egy másik nehézséget okozó körülmény lehet, ha az adatfelvétel során alkalmazott kérdések túlságosan általánosak, homályosak és nem kellően célzottak. Alapvető probléma – amely minden típusú mérés eredményét alááshatja – a kulcsfogalmak, jelen esetben a korrupció fogalmának értelmezése, mely jelentős eltéréseket mutathat emberenként. A válaszadó gondolhat korrupció alatt saját tapasztalatára, például az iskolai adminisztrációval kapcsolatban, vagy éppen csak egy olyan politikusra, akinek korrupciógyanús botrányairól olvasott. Emellett elképzelhető, hogy egy eset az adott válaszadó számára nem tekintendő korrupciós cselekménynek, míg más számára igen. Ennek kiküszöbölése érdekében elengedhetetlen a vizsgált fogalmak pontos definiálása.

Nem szabad figyelmen kívül hagyni a politikai nézetek vagy akár más szenzitív kérdések hatására kialakuló torzításokat sem. Az éppen aktuális kormány támogatása vagy az azzal való szembenállás termé-

szetesen befolyásolja a korrupció mértékéről alkotott képet. Agerberg (2020) egy fontos megfigyelésről számol be egy 3000 fős mintával rendelkező kérdőíves adatgyűjtés alapján. Amikor a politikai identitásra vonatkozó kérdése a kérdőív végén szerepelt, a kormányzati és ellenzéki válaszadók közötti különbség lényegesen kisebb volt, mint amikor ugyanez a kérdés a kérdőív elején szerepelt. Mivel a válaszoló fejben már kialakított egy erősen átpolitizált kontextust, így válaszai nagymértékben torzítottak csupán a kérdések sorrendje miatt. Ennek alapján látható, hogy bár a politikai torzítás jelensége nem kerülhető el, a kutatás megalapozó módszertani munkája és a kérdőív megfelelő tervezése révén minimalizálható ez a torzító hatás.

Emellett a torzító hatás kezelése érdekében elengedhetetlen a politikai vonatkozású kérdések ismerete valamint annak vizsgálata, hogy ezek mennyiben hatnak a kérdőív más kérdéseire egyedül, vagy mennyire magyarázzák azokat közösen más kérdésekkel együttesen.

A politikai torzítás mellett fontos tisztában lenni azzal is, hogy az adott témakör, az adott kérdés mennyire szenzitív. Rothstein és Varraich (2017) hangsúlyozzák, hogy a lakosság körében jelentősen érzékelhető fajtája a korrupciónak az ajándékozás és a kenőpénz. Ennek köszönhetően a személyes tapasztalaton alapuló információ kifejezetten értékes a kutatás szempontjából. Azonban, mivel a kérdezett általában tisztában van a cselekménnyel és annak potenciális jogellenességével is, ezért a korrupcióval és integritással kapcsolatos kérdések érzékenynek számítanak. A kényelmetlen témákra az emberek kevésbé válaszolnak, vagy ha válaszolnak is, nagy az esélye, hogy meg akarnak felelni a társadalmi normáknak. A válaszadó minél inkább anonimnak érzi a válaszadását, annál nagyobb az esélye, hogy őszintén és pontosan válaszol a kérdésekre (AGERBERG 2020).

A közvélemény megkérdezése ugyan nem egyszerű, önmagától értetődő folyamat: a válaszok tartalmát befolyásolja a kérdések megfogalmazása, sorrendje, a témához kapcsolódó előzetes tudás, valamint a társadalmi elvárásokhoz való alkalmazkodás igénye is (TOURANGEAU–YAN 2007). Emiatt elengedhetetlen a kutatás során világosan meghatározott fogalmi keretek, egyértelmű definíciók, világos helyzetleírások és az anonimitás maximális biztosítása. Ez ugyan gyakran hosszú és komplex kérdőívet eredményez, azonban ez vezet az érvényes és megbízható méréshez (HEYWOOD–ROSE 2014).

A bemutatott tudományos tapasztalatok alapján a kutatás precíz módszertani megalapozásával, a gyengeségek és a veszélyforrások megfelelő korrigálásával, az érzékelés és a tapasztalati alapú kutatások pótolhatatlan, átfogó, a korrupció jelenségét teljesebb perspektívában bemutató sokszor a közeljövőre is mutató képet képesek alkotni, hiszen a percepciók vezetnek a viselkedést, az emberek, a gazdasági szereplők összességében saját meggyőződéseik mentén cselekszenek, melyre hat érzékelésük. Ez a tudás más módszerekkel nem reprodukálható.

1.3 Nemzetközi példák a korrupció percepció/tapasztalati alapú méréséről

Jelen alfejezetben bemutatásra kerülnek olyan nemzetközi példák, amelyek rámutatnak arra, hogy a percepciók kutatási megközelítést miként implementálják más adatfelvételek. Ezek a példák jól szolgálnak a kutatási módszer erősségeinek és gyengeségeinek gyakorlati szemléltetésére.

Corruption Perception Index (CPI)²

Az egyik legismertebb percepciók felmérése a Transparency International által készített Corruption Perceptions Index (továbbiakban: CPI). A CPI 13 különböző, percepciók mérésén alapuló adatforrásból készít egy indexértéket azokra az országokra vonatkozóan, amelyek esetében minimum három adatforrás indikátorai érhetők el. A CPI adatforrásainak jelentős része szakértői adatgyűjtések eredményeiből dolgozik, ezek adatait használja fel minden ország indexértékének meghatározásához, amely miatt számos kritika érte korábban, hiszen így több adatforrásának alapját egy szűk társadalmi réteg pontosan nem kontrollálható, szubjektív érzékelése képezi (Transparency International 2024).

Ezenfelül egy másik problémás tulajdonsága a CPI-nek, ami a legtöbb indextípusú mutató általános gyengesége, hogy több változó összevonása által fontos tartalmi elemek veszhetnek el, így az index kismértékben képes árnyalt képet nyújtani (KAUFMANN–KRAAY 2007). Mindez természetesen nem jelenti azt, hogy az indexértékek használata hibás módszertani megoldás lenne, azonban fontos azt jól értelmezni, és a limitációkat mindig szem előtt tartani azok közlésekor.

Global Corruption Barometer³

2003-tól kezdődően több alkalommal, változó időközönként készített világviszonylatban is jelentős korrupciós lakossági mérés, melyben a percepció és a tapasztalati kérdések egyaránt megjelennek. A Global Corruption Barometerhez a Transparency International különböző régiókban eltérő években végzi az adatfelvételt, majd egy időpillanatban ezeknek az eredményeit összesíti, és ebből kialakul egy átfogó, globális kép (Transparency International 2017). A felmérések a közvélemény-kutatások vonalán haladva közvetlenül a lakosságot kérdezve gyűjtik az adatokat. A számos előny mellett fontos megemlíteni, hogy

² Corruption Perception Index: [Corruption Perceptions Index 2025 - Transparency.org](https://www.transparency.org/en/cpi)

³ Global Corruption Barometer: [Global Corruption Barometer - Transparency.org](https://www.transparency.org/en/global-corruption-barometer)

⁴ Eurobarometer: [Citizens' attitudes towards corruption in the EU in 2025 - július 2025 - Eurobarometer survey](https://ec.europa.eu/eurobarometer/surveys/trend/10589/citizens-attitudes-towards-corruption-in-the-eu-in-2025-julius-2025--eurobarometer-survey)

a különböző időpontokban mért eredmények összevonása, valamint annak vizsgálata, hogy a különböző régiókban használt kérdőívek ugyanazt a jelenséget fedik-e le, módszertani szempontból kiemelt jelentőségű. Ezek a kérdések ugyanis közvetlenül érintik az összesítés utáni globális eredmények megbízhatóságát és érvényességét.

Eurobarometer⁴

Egy másik, ismert nemzetközi felmérési program – amely említése kiemelt jelentőségű – az Eurobarometer mérések széles köre. Ezek a mérések számos témához kapcsolódóan készülnek az Európai Unió országaiban, melyek közül kettő kiemelten foglalkozik a korrupció témájával, általános társadalmi (Special Eurobarometer egyes adatfelvételei) és piaci (Flash Eurobarometer egyes adatfelvételei) területen. Ezek a felmérések nem más források adatait dolgozzák fel és összesítik, hanem saját tervezésű és lebonyolítású adatfelvételt követően saját eredményeiket mutatják be. Ennek köszönhetően e mérés részletesebb betekintést nyújt a vizsgálatba vont európai országok helyzetéről.

A korrupciót tematizáló általános társadalmi Eurobarometer-hullámok (pl. Special Eurobarometer 397, 470, 523, 534 stb.) tematikus blokkokat tartalmaznak a korrupció elterjedtségének megítéléséről, az állampolgárok személyes érintettségéről és konkrét, korrupcióhoz kapcsolódó tapasztalatairól, a korrupció elfogadhatóságának normatív megítéléséről, az intézményekbe vetett bizalomról, valamint a bejelentési hajlandóságról és az azt gátló tényezőkről (Eurobarometer 548 2024).

Módszertanilag a korrupciós témájú Eurobarometer-felmérések a standard Eurobarometer-metodológiára épülnek. A vizsgálatokat a 27 tagállamban (korábban az Egyesült Királyságot is beleértve) végzik, 15/16 évnél idősebb lakosságot reprezentáló mintán, többlépcsős, rétegzett valószínűségi mintavétellel. A jelenlegi módszertani értékelések szerint a hasonló nemzetközi korrupciós kutatások (köztük az Eurobarometer) erősnek tekinthetők az összehasonlíthatóság és az egységesség szempontjából, ugyanakkor kihívást jelentenek a kulturális, kontextuális különbségek, valamint az adatfelvételi módok (személyes vagy online) okozta torzítások kezelése tekintetében (MUGELLINI et al. 2025).

A felmérés nemzetközi jellege miatt a kérdőív kérdései általánosak, ezzel érhető el a már említett jó összehasonlíthatóság. Ennek hátránya viszont, hogy a felmérés kevésbé képes az adott ország specifikus kulturális, társadalmi vagy gazdasági helyzetéből következő egyedi korrupciós problémák feltárására, így önmagában ez a kutatás sem tud igazán részletes képet adni az adott ország korrupciós helyzetéről.

⁴ Eurobarometer: [Citizens' attitudes towards corruption in the EU in 2025 - július 2025 - Eurobarometer survey](#)

Unbundled Corruption Index (UCI)⁵

Egy másik, korrupciót vizsgáló kutatásban Ang (2020) olyan megoldást kínál, amely megkülönbözteti a korrupció különböző típusait, nem szimplán általános értelmében használva azt. Míg például a CPI össze-sítő módon méri a korrupciót, nem differenciálva azt, az Ang-féle megközelítés négyféle korrupciós típust azonosít egy 2×2-es mátrix mentén.

	Lopás	Csere
Nem elit	Kis értékű lopás (Petty theft)	Gyorsító pénz (Speed money)
Elit	Nagy értékű lopás (Grand theft)	Hozzáférési pénz (Access money)

A UCI módszertani innovációja, hogy (1) a hozzáférési pénz jelenségét célzottan vizsgálja, ez különösen fontos, hiszen ide tartozik a korrupció számos politikai szférában megvalósuló formája, (2) a felmérés stilizált vignetták (helyzetleírások) alkalmazásával történik. A válaszadókat konkrét, de általánosítható szituációkkal szembesítik (pl. „egy vállalkozó, politikai kapcsolatok révén monopolizálja az építési pia-cot”). A módszer célja, hogy csökkentse a kulturális és fogalmi eltérésekből eredő torzítást, vagyis javítsa a mérés érvényességét. A skála, amely a felmérés során készül, 0–40 pontig terjed. A négy kategória ösz-szege adja a teljes UCI-pontszámot, emellett a négy elemből kiderül, hogy melyik típus dominál egy adott országban (ANG 2020). A megközelítés további előnye, hogy kérdőíves lekérdezésre épít, így különböző célcsoportok is elérhetők.

A UCI világosan rámutat arra, hogy a korrupció szerkezete legalább olyan fontos, mint annak szintje. Például adott ország érhet el magas pontszámot a korábbi CPI-szerű mutatókban, de az, hogy melyik a domináns korrupciós típus – az „access money” (hozzáférési pénz) vagy a „speed money” (gyorsítópénz) –, eltérő társadalmi mechanizmusok eredménye lehet.

DATA CORR adatbázis

A nemzetközi korrupciókutatás úttörő kezdeményezése, amelynek célja a témával foglalkozó adatgyűjtés elősegítése és fejlesztése. A DATA CORR kérdésgyűjtemény 3050 percepcióra és tapasztalatra épülő, kor-rupcióval és integritással kapcsolatos kérdést gyűjtött össze 110 nemzetközi kutatás alapján, melyek 1976

⁵ Unbundled Corruption Index: [The Unbundled Corruption Index \(UCI\): Prototyping a multi-dimensional measure](#)

és 2019 között készültek. A 2020-ban létrehozott gyűjteményt megelőzően nem állt rendelkezésre ilyen típusú 'kérdéskönyvtár', amely jelentősen hozzájárul a korrupciókutatás standardizálásához (U4, 2024).

A kérdések összegyűjtésének fontos célja volt vizsgálatuk és tematikus kategorizálásuk, hogy a későbbi kutatások adekvát módon legyenek képesek kérdéscsoportokat összeállítani, amelyek a legjobban illeszkednek kutatásuk igényeihez. E kérdésbankok használatakor különösen fontos tekintettel lenni arra, hogy egy új kutatás vonatkozásában mi az eredeti kutatási cél, megfelelően megragadják-e a vizsgált jelenséget az adott kontextusban, vagy szükséges azok adaptálása és pontosítása a saját kontextusra.

1.4 Hazai példák a korrupció mérésére

Az elmúlt évtized magyarországi korrupciókutatásai több irányban haladtak tovább, párhuzamosan építve a korábbi módszertani alapokra. Egyrészt folytatódtak a percepciók alapú felmérések, bár viszonylag kevés nagymintás, országos vizsgálat készült. A legjelentősebb ezek közül a Transparency International Magyarország és a CEU 2020-as közös felmérése volt, mely 1018 fős reprezentatív mintán mérte fel a lakosság véleményét a hétköznapi és az intézményesült korrupcióról. Eredményei rámutattak például arra, hogy a válaszadók több mint fele szerint a korrupció gyakran büntetlen marad, ugyanakkor csupán 19%-uk lenne hajlandó korrupciós ügyben tanúskodni. A „hétköznapi” korrupció (pl. hálapénz) megítélése megosztott: a megkérdezettek körülbelül 40%-a tartja ezt elfogadhatatlannak, miközben a politikai vesztegetést körülbelül 70% ítéli el. Bokor Tamás (2018) kutatása a fiatalok (18–29 évesek) körében mutatott hasonlóan borús képet: a magyar fiatalok körülbelül 80%-a nagyon korruptnak látja az országot és a politikai életet, bár saját közvetlen környezetüket csak negyedük érzi érintettnek. A fiatal válaszadók többsége szerint a korrupció elleni küzdelemben fontos az oknyomozó újságírás és az anonim bejelentési lehetőség, de ők maguk is elsősorban a közösségi médiából tájékozódnak a korrupcióról. Percepciók adatai más megközelítésben: Zéman Zoltán és munkatársainak (2024) statisztikai elemzése két nemzetközi korrupciós index (pl. CPI) és a lakosság pénzügyi műveltségi mutatóinak idősorai között talált pozitív korrelációt, vagyis ahol fejlettebb a pénzügyi kultúra, ott a korrupciós érzékelési mutatók is jobbak. Ugyanakkor a különböző indexek eltérő aspektusokat ragadnak meg, így a szerzők hangsúlyozzák: többféle mutató együttes vizsgálata szükséges a valós korrupciós trendek megragadásához.

Másrészt nagy előrelépés történt az objektív indikátorokon és adminisztratív adatokon alapuló kutatásokban. A Corruption Research Center Budapest (CRCB) 2016-tól több hullámban publikálta a közbeszerzési adatokat elemző korrupciós kockázati mutatóit. Tóth István János és Hajdu Miklós 2009–2016 közötti adatok alapján kimutatták, hogy a vizsgált közbeszerzések körülbelül 60%-ában legalább egy „red flag” jel volt az eljárásban – például az egyajánlatos tenderek aránya több évben is 25-30% körül mozgott, ami

a verseny hiányára utal. Különösen 2011-ben romlott drasztikusan a helyzet: a nyílt, átlátható eljárások aránya akkor körülbelül 12%-ra esett vissza. Bár 2016-ra némi javulás látszott (a kockázati mutatók stabilizálódtak), 2018-ban a CRCB ismét növekedést mért az egyajánlatos pályázatok részarányában. Fontos eredmény, hogy Tóth, Hajdu és Vida (2023) egy empirikus validációs vizsgálatban megerősítették a mutatók prediktív erejét: egy kartellezési ügy közbeszerzéseit elemezve kiderült, hogy az egyajánlatos eljárások jóval gyakoribbak voltak a korrupt tenderekben, míg a valódi versenyt jelentő (négy vagy több ajánlatos) beszerzések aránya szignifikánsan alacsonyabb. Ez alátámasztotta, hogy az ilyen objektív indikátorok képesek különbséget tenni a korrupcióval érintett és a tiszta közbeszerzések között. Az adatvezérelt módszerek gyakorlati alkalmazására példa a „Red Flags” projekt (2015), amelyet a Transparency International Magyarország és a K-Monitor civil techpartnerekkel közösen indított. A Red Flags egy online jelzőrendszer, mely valós időben azonosította a friss közbeszerzési kiírásoknál a CRCB-féle kockázati tényezőket – induláskor azt találva, hogy 2012–2015 között a hazai tenderek körülbelül 60%-a hordozott legalább egy korrupciós kockázatot. Ez a fajta civil és technológiai innováció segítette a közadatok gyors visszacsatolását a nyilvánosság és az ellenőrző szervek felé.

Harmadrészt a vállalati szféra és a „Big Four” tanácsadók is közzétettek fontos kutatásokat a korrupcióról, főként a vállalatvezetők nézeteire fókuszálva. Az Ernst & Young 2017-es Visszaélési Felmérése szerint a magyar cégvezetők 78%-a vallotta, hogy az üzleti életben mindennaposak a korrupciós jelenségek – ez az arány magasabb volt, mint bármely szomszédos országban. Ráadásul a megkérdezett vezetők mindössze körülbelül 20%-a nyilatkozott úgy, hogy belsőleg jelezné a cégnél, ha illegális vagy etikátlan dolgot tapasztal; a többség inkább hallgatott volna, a retorzióktól tartva. Ugyanakkor a magyar üzleti kultúrában továbbra is erős a normaszintű elutasítás: 85% állította, hogy sem jutalomért, sem előléptetésért nem lenne hajlandó törvénytelen eszközökhöz nyúlni. A PwC globális gazdasági bűnözés felmérései alapján a magyarországi vállalatok körülbelül 48%-a jelzett visszaélést vagy csalást az elmúlt két évben (2018–2020), ami megegyezett a 2016–2018-as szinttel. E visszaélések között egyre dominánsabbak az informatikai jellegű csalások és kibertámadások (a nagyvállalatok 42%-át érte ilyen incidens). Míg konkrét vesztegetést a cégek kisebb része ismert el, a felmérések rámutattak, hogy a vállalati szektor kétharmada szerint általános jelenség a korrupció a magyar gazdaságban. A Deloitte és a KPMG elsősorban a megfelelési programok és a belső ellenőrzés terén adtak ki elemzéseket: például a Deloitte 2021-ben hangsúlyozta a friss whistleblowing törvény jelentőségét, amely előírja, hogy az 50 fő feletti cégek alakítsanak ki biztonságos bejelentőcsatornákat a visszaélések leleplezésére. Összességében a nagyvállalati kutatások azt jelzik, hogy a magyar üzleti életben a korrupció érzékelése rendkívül erős, bár a fehérgalléros korrupció tényleges kockázatait sok cég igyekszik megfelelési rendszerekkel mérsékelni.

Végül említést érdemelnek a módszertani fejlesztéssel foglalkozó kutatások. A korrupció mérésének megbízhatósága körüli viták a 2020-as évek elején felerősödtek. Németh Erzsébet és szerzőtársai (2021) egy

tanulmányban rámutattak, hogy a korrupció komplex jelenségét nem lehet egyetlen mutatóval leírni. Külön kell mérni a lakossági és üzleti percepciókat, a személyes tapasztalatokat, illetve az intézményi korrupciós kockázatokat – és ezekre alapozva egy nemzeti korrupciós mérőrendszer kialakítását szorgalmazták. A szerzők kritikával illették a tisztán percepciós indexeket (pl. CPI), mivel azok módszertana szerintük kevésbé átlátható és a valós változásokra érzéketlen. Hasonló szemléletváltást tükröz az Állami Számvevőszék (ÁSZ) 2011–2017 közötti Integritás felméréssorozata is, amely több ezer közintézmény önbevallásos kérdőíves adatai alapján térképezte fel a korrupciós kockázatokat és a védekezési mechanizmusok szintjét. Az eredmények szerint ebben az időszakban javult az intézmények integritása: például az öt egymást követő felmérésben részt vevő szervezeteknél 12 százalékponttal magasabb lett a korrupcióellenes kontrollok kiépítettsége. Ugyanakkor maradtak gyenge pontok: 2017-ben a válaszadó intézmények csak körülbelül 33%-a működtetett belső visszaélés-bejelentő rendszert, és alig negyedüknek volt szabályzata az ajándékok elfogadására. Az ÁSZ elemzői szerint ezek a felmérések nemcsak diagnosztikai eszközök, de növelik a tudatosságot is az intézményekben. A 2022-ben létrehozott új Integritás Hatóság pedig már e tapasztalatokra építve próbálja erősíteni az uniós források védelmét és a korrupció elleni küzdelmet.

Összefoglalva, 2016 óta a magyar korrupciókutatás egyaránt gazdagodott adatvezérelt elemzésekkel és társadalmi felmérésekkel. A civil szervezetek (TI, K-Monitor, Átlátszó) szerepe is meghatározó maradt: a korrupciós ügyek feltárásával, adatok projektjeikkel és a nyilvánosság informálásával egészítik ki a tudományos kutatásokat. A nagyvállalati szektor visszajelzései pedig arra figyelmeztetnek, hogy a korrupció aláássa a piaci versenyt és a bizalmat, de megfelelő ellenőrzésekkel és etikai normákkal csökkenthető a kockázat. A hazai és nemzetközi indexek tanúsága szerint Magyarország korrupciós megítélése romlott az utóbbi években – ugyanakkor az itt bemutatott kutatások azt is megmutatták, hogy rendelkezésre állnak innovatív mérőeszközök és adatok a jelenség nyomon követésére. A kihívás a jövőre nézve az, hogy e kutatások eredményei konkrét intézkedésekben hasznosuljanak, erősítve a jogállamiságot és a közbizalmat.

Tiszta úton kutatás

A korábbi hazai adatfelvételek nem állnak rendelkezésre olyan hosszú idősoros módon, amely lehetővé tenné a társadalmi attitűdök, valamint a korrupcióhoz és az integritáshoz való viszony időbeli összehasonlítását. A *Tiszta úton* céljai között szerepel az adatfelvétel következetes, időszakos megismétlése, így pótolva a magyarországi korrupciókutatás ezen hiányosságát.

A Hatóság célja, hogy az uniós források felhasználásának ellenőrzése mellett adatokon alapuló, bizonyítékorientált javaslatokat fogalmazzon meg a korrupció megelőzésére, a társadalmi szemlélet formálására, valamint az integritás erősítésére, így támogatva elsősorban a saját és más szervezetek munkáját.

Jelen kutatás az Integritás Hatóság egy korábbi, KORR-KÉP⁶ megnevezésű, kifejezetten fiatal célcsoportot vizsgáló kutatási programjával szoros koncepcionális kapcsolatban működik, támogató, prevenció és szemléletformáló célt szolgál, eltérő célcsoportokra fókuszálva. A két program együtt biztosítja, hogy az Integritás Hatóság ne csupán reagáljon a korrupciós kockázatokra, hanem proaktívan alakítsa a társadalmi integritás kultúráját, és ehhez megbízható, rendszeres, hazai, elsődleges forrásból származó adatokra építsen.

A KORR-KÉP és a *Tiszta úton* tehát olyan kutatási infrastruktúrát hoznak létre, amely hosszú távon is képes pótolni a magyarországi korrupcióval foglalkozó mérések hiányát, és megalapozni, valamint nyomon követni egy bizonyítékalapú korrupcióellenes politikát.

⁶ KORR-KÉP: <https://doi.org/10.65107/IAK0001>

2.

A kutatás módszertani háttere és tervezése

A fejezetben bemutatásra kerül, hogy a kutatás módszertani tervezése során milyen szempontokra tekintettel zajlott az előkészítés és az adatfelvétel megalapozása, hogyan történt a mintavétel, a mérőeszköz megtervezése, és milyen lépéseket követően kezdődött az adatgyűjtés.

A módszertani fejezet bemutatja a kutatás koncepcionális kereteit, amelyek a nemzetközi korrupciómérési alapelvekre épülnek. A lakossági adatfelvétel reprezentatív, többlépcsős, rétegzett mintavétellel zajlott, a randomizált eljárással 3000 címre küldött felkereséssel és 1254 érvényes válasszal. A kérdőív fejlesztésénél kiemelt szerepet kapott a kutatás szempontjából alapvető fogalmak tisztázása (konceptualizálás), a kérdőív megfelelő logikai felépítésének (flow) kialakítása és a vignetta módszer, amely segítette az értelmezési keretek egységesítését. A lehető legtöbb érvényes válasz elérése érdekében az adatfelvétel multimód (hibrid) technikával, több hullámban zajlott, online és személyes formában. A fejezet ismerteti továbbá a kognitív tesztelés eredményeit, a súlyozási eljárást és egy átfogó faktoranalízist, amely hét látens dimenziót azonosított.

A kutatási program célzott tervezését megelőzően áttekintésre kerültek a Bécsi Alapelvek (Vienna Principles), melyek a nemzetközi korrupciómérésben kiemelkedő mérföldkönek számítanak az általuk megfogalmazott 15 ponttal. Az alapelvek, mint például adatvédelem, objektivitás, összehasonlíthatóság, többforrású adatgyűjtés, konceptuális koherencia elősegítik a korrupció mérésének tudományos megalapozottságát, összehasonlítható, adatvezérelt megközelítését, egyfajta globális módszertani keretet kialakítva (UNODC et al. 2023). Miután ezek az alapelvek általános iránymutatások, melyek stabil keretet adnak minden korrupció és integritás témájú kutatás számára, ezért a *Tiszta úton* kutatási program tervezése és módszertanának kialakítása ezek figyelembevételével történt meg.

A *Tiszta úton* kutatási program különböző, egymáshoz szekvenciálisan kapcsolódó adatfelvételek sorozatából épül fel, melyek célja meghatározott célcsoportok vizsgálata a korrupcióhoz kapcsolódó érzékelések, tapasztalatok, a korrupció elleni küzdelem, valamint az európai uniós források felhasználásának hatékonysága mentén. Emellett a kutatás más, a korrupcióhoz a szakirodalmi háttér alapján is szorosan kapcsolódó terület feltárásával törekszik egy valóban átfogó, holisztikus kutatás kialakítására. A kutatási program tervezésekor a kutatási terv véglegesítésébe több hazai és nemzetközi szakértő nyújtott szakmai támogatást: Joseph Pozsgai-Alvarez, az Oszakai Egyetem professzora, a UNODC nemzetközi szervezet képviselői, a Központi Statisztikai Hivatal munkatársai, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Közigazgatási Jogi Tanszékének vezetője. Az olyan teljes társadalmi működést befolyásoló jelenségek vizsgálata és nyomon követése során – mint a korrupció, az integritás mentén való viselkedés és ennek előnyei – elengedhetetlen az adminisztratív adatok mellett a jelenség hatását közvetlenül érzékelő csoportok, például a társadalom vagy célzottabb egységeinek átfogó vizsgálata:

- A survey típusú adatfelvételek segítenek a korrupció szélesebb társadalmi megítélésének megismerésében;
- Képesek feltárni az olyan, sokszor rejtetten zajló jelenségeket, mint a korrupció az adminisztratív adatok számára sokszor láthatatlan megjelenési formáit, ezáltal a korrupció egy szélesebb értelmezésének vizsgálatára alkalmasak;
- Továbbá a társadalomra gyakorolt hatások alapját a percepciók jelentik, ismeretük nélkül nehéz megbecsülni az olyan folyamatok alakulását, mint a korrupció elleni küzdelem társadalmi támogatottsága, vagy az egyes intézkedések hatékonysága és sikeressége.

A korrupció elleni stratégiák kialakítása és megvalósítása összességében a korrupció elleni küzdelem alapját képezik, melyekhez a különböző csoportok témával kapcsolatos percepciói és tapasztalatai jelentősen hozzájárulnak. Ezért a nagymintás, survey módszertanon alapuló adatfelvételek kiemelt jelentőséggel bírnak.

A Tiszta úton kutatási program során a következő célcsoportok vizsgálata zajlott/zajlik a közeljövőben:

18 éves és idősebb magyar lakosság,

Magyarországon bejegyzett gazdasági szereplők (cégek),

Magyarországon a közszolgálati tisztviselőkről szóló 2011. évi CXCV. törvény hatálya alá tartozó kormánytisztviselők, köztisztviselők és közszolgálati ügykezelők.⁷

A fenti hármas egység alapját más, nemzetközi kutatásokban használt csoportosítások (STT Litvánia 2024), valamint az általuk is alkalmazott és eredetileg Alfred Schütz szociológus nevéhez köthető tudáselosztás elmélet jelentette (SCHÜTZ 1946). Schütz elméletének értelmében az emberek nem egységesen birtokolják a tudást, egyes témákban 'szakértőként', másokban 'laikusokként', míg megint másokban ún. 'jól értesült polgárként' jelenhetnek meg, mely a szociológia fenomenológiai irányzatának egyik fontos megközelítése. Ezen értelmezés mentén a korrupció témájában a 'laikusok' szintjét a lakossági adat-

⁷ A 2025 tavaszán kért hivatalos KSH adatok alapján a törvényben megjelenő kormányzati ügykezelők csoportja nem jelenik meg a KSH által nyújtott adatok között, mert ezen csoporthoz tartozók már korábban a kormánytisztviselők csoportjába épültek be, amennyiben teljesítették a szükséges kritériumokat.

felvétel prezentálja, a 'jól tájékozott polgárt' a cégvezetők vizsgálatán keresztül ragadjuk meg, hiszen ők közvetlen és gyakori kapcsolatba kerülnek privát és állami szervezetekkel, intézményekkel. A 'szakértői' szintet a közszolgálati tisztviselők képviselik, akik számos közszolgáltatásba mélyen beágyazva látják át ezeknek a rendszereknek a működését, sok esetben integritásra és antikorrupciós témákra vonatkozó képzéseken való részvételt követően. A társadalom különböző tagjai eltérő tudásszintekkel és nézőpontokkal járulnak hozzá a társadalmi valóság érzékeléséhez olyan speciális témákban is, mint a korrupció vagy a korrupció elleni küzdelem, amely így sokrétű és dinamikus marad, mindez pedig alátámasztja ezeknek a jelenségeknek a különböző szintek bevonásával való vizsgálatát.

A survey adatfelvételekkel vizsgált három kiemelt célcsoporton túl a Tiszta úton kutatási programnak részét képezi egy adminisztratív, közbeszerzési adatbázisokra épülő elemzés is, amelyben egy kialakított, ún. proxy indikátorszett segítségével történik a magyar közbeszerzési rendszerben tapasztalható kockázatok és anomáliák (red flagek) meghatározása. Az adminisztratív adatokra épülő, proxy indikátorok által feltárt eredményekre, közbeszerzésekben kockázatos területekre a survey adatfelvételek két speciális célcsoportján, a cégvezetők és a közszolgálati tisztviselők körében tervezett survey alapú felméréseken keresztül is reflektálunk. Az említett két célcsoport rendelkezik olyan speciális tudással a hazai közbeszerzési rendszer gyakorlatára vonatkozóan, amely elengedhetetlen az abban tapasztalt kockázatok vagy nem megfelelő működést vizsgáló kérdések feltárásához. Az adminisztratív és survey eredmények együttes használata tovább emelheti a kutatási program eredményeinek megbízhatóságát, hiszen a korrupció és integritás jelenségének több „szeletét” képes megragadni, jelentősen szélesebb perspektívában láttatva azt.

Jelen tanulmányban kifejezetten a már megvalósult, 18 éves és idősebb magyar lakosság körében végzett adatfelvétel módszertanának és adatfelvételi eredményeinek részletes bemutatása történik. Mindhárom survey adatfelvétel és a proxy indikátorok segítségével készített elemzés rendelkezésre állásakor pedig tervezetten egy olyan összefoglaló tanulmány is elkészül, mely a különböző adatfelvételek összekapcsolásával nyújt átfogó és hiánypótló képet a vizsgálat tárgyáról.

2.1 A lakosság körében készült adatgyűjtés módszertani megközelítése

1.1 A lakossági adatfelvétel során alkalmazott módszertan

A lakossági adatfelvétel során kvantitatív módszertan alkalmazására került sor, amely lehetőséget biztosított nagy mennyiségű, jól összesíthető és statisztikailag számszerűsíthető adat gyűjtésére. Az adatgyűjtés

ezt a módszert alkalmazva könnyen megismételhető, mely az így készült kutatások megbízhatóságát erősíti. A módszertanilag megalapozott kvantitatív mérés csökkenti a kutatói torzításokat az adatfelvétel során, és lehetőséget biztosít bizonyos oksági kapcsolatok vizsgálatára (HAJDÚ 2018). A Tiszta úton kutatás lakossági adatfelvételének előkészítésébe a Központi Statisztikai Hivatal Módszertani és Innovációs Főosztályának munkatársai is bekapcsolódtak és szakmai segítséget nyújtottak.

1.2 A lakossági adatfelvételben kialakított és alkalmazott mérőeszköz

A kvantitatív kutatás során kérdőíves adatfelvétellel vizsgáltuk a magyar 18 éves és idősebb lakosságot. A módszer előnye, hogy nagyszámú válaszadó bevonására képes, az eredmények matematikai-statisztikai eszközökkel könnyen megragadhatók, a megfelelő módszertani alapokkal a populációra általánosítható, objektív eredmények nyerhetők.

A mérések két meghatározó faktora a megbízhatóság és az érvényesség. Jelen adatfelvétel érvényességének⁸ erősítése érdekében kiemelt figyelem irányult a konceptualizálás, azaz a kutatás kulcsfogalmainak definiálási folyamatára, amely a kutatási terv elkészítésétől a mérőeszköz-fejlesztés lezárásáig tartott. A kérdőív kialakításakor kiemelt figyelmet kapott, hogy a kutatásban tágabban értelmezett korrupciós cselekményekre a kérdőív kérdései megfelelően reflektáljanak, fedjék a kutatási munka során megalkotott és használt, tágan értelmezett, nem kizárólag a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) által korrupciónak tekintett cselekményeket tartalmazó korrupció fogalmat.

A korrupció vonatkozásában nem létezik egyetemesen elfogadott, általános definíció. Ennek hiánya, valamint a korrupció azon tényezői, amelyek nehezítik az egységes definíció megalkotását, például hogy nehéz közvetlenül vizsgálni a jelenséget (BELLO Y VILLARINO 2021; GNALDI – DEL SARTO 2024), a korrupció multidimenzionális jelenség (GNALDI – DEL SARTO 2024), a korrupciónak tekintett gyakorlatok földrajzilag eltérhetnek és időben nagy változatosságot mutathatnak, tovább erősítették a megfelelő, saját definíció kialakításának igényét. A pontos definíció elengedhetetlen, hiszen egyértelművé és átláthatóvá teszi, hogy pontosan mit vizsgál a kutatás, milyen erősségei és adott esetben hiányosságai vannak. A megfelelő definíció hozzájárul, hogy a döntéshozók, a kutatók a problémával a megfelelő eszközök segítségével foglalkozzanak, és tisztában legyenek definíciós torzításokkal (DOBSON PHILLIPS et al. 2025). Ennek érdekében a módszertani munka egy igen fontos pontját jelentette a kutatásra érvényes, saját korrupciódefiníció megalkotása, melyhez a magyar sajátosságok ismeretében egy korábbi definíció került

⁸ Egy mérés érvényessége a megbízhatóság és általánosíthatóság mellett az egyik legfontosabb szakmai kritérium. Érvényesnek (valid) tekintünk egy mérést, ha az valóban a vizsgált fogalmat méri, azaz a mérések és eredmények relevánsak és fedik a vizsgált fogalmat.

átdolgozásra (DOBSON PHILLIPS et al. 2021, 2025). Az átdolgozást a korrupció fogalmának kifejezetten tág értelmezése iránti igény, valamint a magyar kontextusra való reflektálás indokolta.

A kutatásban alkalmazott korrupciódefiníció:

KORRUPCIÓ: A korrupció az a jelenség, amikor valamely egyén, csoport vagy intézmény magánelőny szerzése céljából visszaél a rábízott hatalommal, amely jellemzően közérdeksérelemmel,⁹ illetve törvények, szabályozások és/vagy integritási normák megszegésével jár (DOBSON PHILLIPS et al. 2021). Ugyancsak korrupció, amikor valaki előnyszerzés céljából hatalommal felruházott egyén, csoport vagy intézmény részére valamilyen magánelőnyt felajánl vagy nyújt. Korrupciónak tekintünk minden ilyen esetet, akkor is, ha az valamilyen vélt vagy valós közérdekre hivatkozva történik.¹⁰

A fenti definíció számos olyan cselekményt foglal magába, melyre a nemzetközi szakirodalomban korrupcióként tekintenek, például nepotizmus, lobbizás, forgóajtó jelenség, hűtlen kezelés stb., azonban a magyar Büntető Törvénykönyv nem minden esetben sorolja a bűncselekmények közé, vagy nem korrupciós bűncselekményként tekint rá. A kutatás tervezése során a másik kiemelt fogalom, amelynek meghatározása elengedhetetlenné vált, az integritás volt. Több tudományterület különbözőképpen határozza meg az integritás fogalmát, emellett személyes, szervezeti, intézményi és társadalmi integritásról is beszélhetünk. Jelen kutatásban az Integritás Hatóság definíciója került felhasználásra, kiegészítő magyarázatot fűzve az alapdefinícióhoz.

INTEGRITÁS: A személyes integritás a gondolat, a szó és a tett egysége, azaz a vallott és kinyilvánított értékekkel összhangban cselekvés (Integritás Hatóság 2024). A személyes integritás a gyakorlatban a következőket jelenti: az etikai elvek következetes betartása, az őszinteség és a felelősségvállalás a cselekedetekben és döntésekben, még kihívást jelentő helyzetekben is, így elősegítve a bizalmat és az elszámoltathatóságot a személyes, a szakmai és a közszférában egyaránt. Intézmények szintjén ez azt jelenti, hogy a szervezet azt és úgy teszi, amire létrehozták, azaz a kijelölt céljait és feladatait az elvárt, etikus módon teljesíti, biztosítja az egyenlő bánásmódot, illetve a felelősség vállalása megjelenik a szervezet működésében.

⁹ A közérdek fogalmának részletes definiálása túlmutat jelen tanulmány keretein. Ugyanakkor a korrupció fogalmának kialakításához felhasznált, Dobson Philips és munkatársai által 2021-ben publikált tanulmány kísérletet tesz a közérdek korrupciódefinícióba történő bevonása mellett és ellen szóló érvek rendszerezésére, így érintőlegesen foglalkozik a fogalommal is.

¹⁰ Mely jelen esetben a szakirodalomban az ún. noble cause corruption esetének felel meg (Miller, 2007).

A módszertani megalapozó munkát és a definíció megalkotását követően az adatfelvétel során a válaszadók a korábbi nemzetközi kutatásban (UCI) is alkalmazott ún. vignetta módszer segítségével, esetpéldákon keresztül adhattak választ arra, hogy bizonyos cselekményeket korrupciónak tekintenek-e. A vignetta módszer gyakori technika a pszichológiai és szociológiai kutatásokban, és alkalmas az érzékeny területek pontosabb feltárására, hiszen a sokszor absztrakt definíciók és fogalmak helyett életszerű, a válaszadók számára hétköznapiabb példákon keresztül vizsgálja a kutatás tárgyát.¹²

1.2.1 A mérőeszköz segítségével vizsgált területek

A kutatás során számos, direkt vagy indirekt módon a korrupcióhoz és integritáshoz kapcsolható területet vizsgáltunk. A területek egymást követő sorrendjének kialakításával arra törekedtünk, hogy mérsékeljük a válaszadók hosszabb ideig tartó, kifejezetten nehéz témákkal való terhelését, ezzel elősegítve a magas válaszadási hajlandóságot és a jó minőségű adatok előállítását. Az adatgyűjtés során a vizsgált témák a következő sorrendben és céllal követték egymást:

Jóllét

A kérdéscsoporttal cél volt áttekinteni a jóllét különböző dimenzióit annak érdekében, hogy vizsgáljuk, van-e valamilyen kapcsolat a korrupció érzékelése, a mindennapi életre gyakorolt hatása, esetleg az ahhoz kapcsolódó tapasztalatok, az integritáshoz kapcsolódó kérdések és a válaszadó szubjektív jólléte között. A témát korábban néhány nemzetközi adatfelvétel is kutatta változatos kultúrájú csoportok körében, kapcsolatot kimutatva a jóllét és a korrupció érzékelése, valamint a korrupció elleni küzdelem között (YAN-WEN 2019; LI-AN 2019; BOTA-AVRAM 2023).

Integritás

Az integritás kiemelt modulja volt az adatfelvételnek, amelynek során a személyes és intézményi integritás dimenzióira egyaránt reflektáltunk.

A személyes integritás vizsgálata során esetpéldákon keresztül tártuk fel, hogy a válaszadók miként ítélik meg más emberek tisztességességét, valamint azt, hogy ugyanezen helyzetekben ők maguk hogyan cselekednének.

¹¹ A vignetta módszer a szociológiai kutatásokban rövid, életszerű, de hipotetikus szituációkat jelent, amelyeket a résztvevők értékelnek vagy reagálnak rájuk, így lehetővé téve a személyes vélemények, morális dilemmák és előítéletek feltárását a kutatás során. Jelen esetben esetpéldákról kellett eldöntenie a válaszadóknak, hogy az korrupció-e, vagy sem. Mivel a kutatás korrupciódefiníciója értelmében minden esetpélda korrupciónak minősült, így a kérdést követően egy összegző mondatban tájékoztatást kaptak a válaszadók, hogy onnantól kezdődően, amikor korrupcióra gondolnak, pontosan mely cselekményeket (az esetpéldákban is szereplőket mindenképpen) tekintsék annak.

¹² A korrupciós esetpéldák mellett a vignetta módszer segítségével meghatározott esetpéldákon keresztül vizsgáltuk, hogy a válaszadók saját megítélésük szerint, valamint véleményük alapján mások bizonyos helyzetekben mennyire tekinthetők normakövetőnek, illetve mennyire viselkednének etikusan.

Az intézményi integritás vonatkozásában annak két dimenzióját vizsgálta a kérdőív: megadott intézmények ugyanúgy bánnak-e a hozzájuk fordulókkal, illetve az adott intézményben mit gondolnak, mennyire működik a dolgozók, akár magasabb beosztású dolgozók felelősségre vonása.

Bizalom

A bizalmat vizsgáló kérdések segítségével felmértük, hogy a válaszadók szerint a magyar emberek mennyire bíznak egymásban, valamint a válaszadó maga mennyire bízik másokban. Ezen túl az intézményi bizalom szintjének vizsgálata is kulcsfontosságú volt, korábbi kutatás is igazolta, hogy az intézményi bizalom és a korrupció érzékelése között kapcsolat van (PARK–BLENKINSOP 2011), valamint a UNODC által készített módszertani kiadvány is kiemelt jelentőséget tulajdonít az intézményi bizalom mérésének korrupciós kutatásokban (UNODC 2018). Míg az emberek egymás iránti bizalma az integritás szerinti viselkedést befolyásolhatja erőteljesebben, addig az intézményi bizalom hiánya egyenes utat nyithat a korrupció terjedésének, bíznak az emberek nem bíznak abban, hogy anélkül is megfelelő ellátást vagy szolgáltatást kapnának.

Problématérkép

A válaszadók a megadott tizenöt probléma közül hármat jelölhettek, így kirajzolódott, melyek voltak a kérdezők idején a legsúlyosabb nehézségek Magyarországon.

Korrupcióhoz kapcsolódó percepciók, tolerancia

A korrupció percepcióját vizsgáló kérdéscsoport az integritást követően a kérdőív következő kiemelt blokkját alkotta. Vizsgálatával cél volt többek között felmérni, hogy mely cselekményeket milyen széles körben tekintenek korrupciónak, mit gondolnak a korrupció elterjedtségéről, annak változásáról, okairól, a kormány korrupcióellenes intézkedéseinek hatékonyságáról.

Fontos szerepe volt a korrupcióval szembeni toleranciának, hiszen korábbi kutatásunkban a magyar fiatalok jóval elfogadóbbnak bizonyultak a közintézményi korrupcióval szemben, mint európai társaik.

Hozzáférés

A hozzáférés dimenzió kérdéseinek segítségével láthatóvá vált, hogy a válaszadó maga vagy hozzátartozója számára szükség esetén bizonyos szolgáltatásokat milyen könnyen érne el, vagy éppen ez mennyire okozna nehézséget a számára. A korlátozott hozzáférés növelheti a korrump gyakorlatok előfordulását, hiszen bizonyos szolgáltatásokhoz ilyenkor csak szabály- vagy normaszegéssel lehet hozzájutni.

Korrupcióhoz kapcsolódó tapasztalatok

A korrupciós tapasztalatokat vizsgáló blokk különösen érzékeny és kiemelt jelentőségű volt: azt térképezte fel, hogy ismernek-e olyan személyt, intézményt, szervezetet, akik szabályellenes szívességet fogadtak el munkájuk során. Felmértük, hogy a válaszadó vagy közvetlen környezete a vizsgált időszakban találkozott-e olyan esettel, amikor szabályellenes szívességet, ajándékot vagy pénzt vártak el tőle, illetve előnyt jelentett-e számára a személyes kapcsolatok felhasználása. Emellett a kérdések kitértek arra is, hogy az ilyen tapasztalatok mely szektorokhoz és intézménytípusokhoz kötődtek.

Korrupció elleni küzdelem

A korrupció elleni küzdelem kérdései között megjelent az a hipotetikus eset, amelyben a korrupciógyanús eset észlelését követő cselekvésről kérdeztük a válaszadókat, illetve olyan kérdés is, amelyben már korábbi jelzési tapasztalattal kapcsolatban válaszoltak. A kérdésekkel cél volt vizsgálni, hogy milyen szerepben látják saját magukat a magyar emberek, és mennyire vállalnának aktív cselekvő szerepet ilyen helyzetben akár maguk, akár hozzátartozójuk, ismerősük érdekében. A jelentés elmulasztása mögötti okok feltárása szintén fontos pontját képezte a kérdéscsoportnak.

Nyitott kormányzás: részvétel és átláthatóság

A transzparencia és a részvétel biztosítása szorosan kapcsolódik egy állam demokratikus működéséhez, és közvetve kölcsönhatást gyakorolhat a korrupció megjelenésére, előfordulásának gyakoriságára, formáira stb. A részvételre vonatkozó kérdések azt vizsgálták, mennyire tartják fontosnak az emberek a helyi és országos közügyekben való aktív szerepvállalást, valamint hogy a gyakorlatban élnek-e a részvétel adta lehetőségekkel.

A részvétel támogatása a korrupciós cselekmények előfordulásának csökkentése mellett támogatja az antikorrupciós törekvéseket is (UNODC 2017). Amennyiben minimális vagy nem reális a közvetlen¹³ és/vagy közvetett¹⁴ részvétel a közügyeket érintő döntésekkel kapcsolatban, úgy gyengül a korrupcióellenes integritáskultúra a társadalomban, mely közvetlenül vezethet a korrupciógyanús esetek bejelentési hajlandóságának csökkenéséhez.

Speciális kérdésblokk: európai uniós források felhasználása, ehhez kapcsolódó vélemények, tapasztalatok

Az Integritás Hatóság működését szabályozó törvény¹⁵ értelmében a hatóság elemző és javaslattevő feladatokat lát el, melyekhez a jelen kutatásba illesztett európai uniós források felhasználására vonatkozó

¹³ Közvetlen véleménynyilvánítás közügyekkel kapcsolatban, például társadalmi egyeztetés, petíció, tüntetés, bojkott stb.

¹⁴ Képviselői demokráciában választások útján.

¹⁵ Az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzéséről szóló 2022. évi XXVII. törvény.

kérdések válaszainak összegzésével és elemzésével is szeretne hozzájárulni, elősegítve a megbízható, átfogó, bizonyítékalapú döntéshozatalt és szakpolitika-alkotást. A kérdésblokkban vizsgálatra került a magyar társadalom érzékelése, véleménye az európai uniós források felhasználásának hatékonyságával, felhasználásával kapcsolatban, illetve az, hogy mindennapi életük során érzékelik-e ezeknek a forrásoknak a jelenlétét konkrét fejlesztések formájában.

Biztonság

A biztonság modulban a stabil anyagi biztonságot, valamint azt is vizsgáltuk, hogy az állami intézmények az állampolgárok szubjektív megítélése szerint mennyire képesek megvédeni őket a korrupció káros hatásaitól. Az anyagi biztonságra vonatkozó kérdések fontosak és adekvátak egy korrupciót és integritást vizsgáló kérdőívben, mert a korrupció közvetlen és közvetett módon jelentős hatást gyakorol az állampolgárok anyagi biztonságára, jólétére és jóllétére is. A korrupció aláássa az állami intézmények hatékonyságát és stabilitását, ami gazdasági instabilitáshoz, az állami vagyon elvesztéséhez, magasabb munkanélküliséghez és a közszolgáltatások romlásához vezethet. Ezáltal az emberek számára nő a bizonytalanság, csökken az anyagi biztonság érzése, amely befolyásolja mindennapi életüket és annak hosszú távú tervezhetőségét.

A korrupció hatása társadalmilag a különböző jövedelmi csoportokba tartozókra vonatkozóan nem egyenlő: a jobb anyagi helyzetűek gyakran képesek kikerülni a rendszer hiányosságait – például magán-szolgáltatások igénybevételével –, míg a szűkösebb erőforrásokkal rendelkezők számára a közszolgáltatásokban megjelenő korrupció közvetlenül rontja az életminőséget.

Annak a kérdésnek a vizsgálata, hogy az emberek mennyire bíznak abban, hogy az állami intézmények meg tudják védeni őket a korrupció káros hatásaitól, jól mutatja a kormányzati intézkedések elfogadottságát és a korrupció elleni fellépés hatékonyságába vetett bizalmat. A biztonságérzet mérése bemutatja, hogy a korrupció nemcsak jogi vagy intézményi probléma, hanem társadalmi-gazdasági tényező is, amely komolyan befolyásolhatja az állampolgárok gazdasági helyzetét, sőt jóllétét is.

1.2.2 Az elkészített mérőeszköz kognitív tesztelése

Az elkészült mérőeszköz kognitív tesztelését, illetve a későbbiekben a lezárt kérdőívvel a teljes adatfelvételt a TÁRKI Társadalomkutató Intézet végezte, az Integritás Akadémia kutatásért felelős munkatársainak szoros nyomon követése és szakmai támogatása mellett.

A kérdőív kialakítása során az első átfogó változat elkészültét követően zajlott az abból kiválasztott kérdések ún. kognitív (más néven kvalitatív) tesztelése. Ennek segítségével cél volt:

- a más típusú kérdőívtesztelési eljárásokkal nem feltárható problémák észlelése és éles lekérdezést megelőző módosítása,
- a szándékolt jelenség, jelen esetben a korrupció és integritás elvárt pontossággal való mérésének ellenőrzése,
- válaszadóbarát kérdőív kialakítása.

A kognitív tesztelés felsorolt, speciális és célzott képességei mellett, a megszokott és általában a kérdőívek tesztelését alátámasztó okok és feladatok is indokolták egy átfogó kérdőívtesztelési technika megvalósítását a végleges kérdőív kialakítása előtt. Ilyen általános, a tesztelést alátámasztó okok voltak: annak vizsgálata, hogy a tesztelésbe vont, kritikusabbnak gondolt kérdések esetében a válaszadók milyen értelmezési keretben helyezik el a válaszaikat, és ez valóban találkozik-e azzal, amit a kutatás során célunk volt vizsgálni, támogatva a kutatás érvényességét. Továbbá melyek azok a témák, amelyek valamilyen okból kifolyólag kifejezett nehézséget jelentenek a lekérdezés során, és amelyeknél érdemes átgondolni a kérdés átfogalmazását.

A kérdőív kognitív teszteléséhez a résztvevőket előre meghatározott demográfiai kvóták alapján választottuk ki. A tesztelés 16 fő bevonásával zajlott, a mintát a következő „kemény” és „puha” kvóták szerint állítottuk össze:

„Kemény” kvóták, amelyeknek mindenképpen meg kellett felelniük a kialakított tesztmintának:

- Településtípus: Budapest (5 fő) / Pest vármegye, nem agglomerációs város (5 fő) / Egyéb vármegye, község (6 fő)
- Iskolai végzettség: Érettségivel rendelkező (7 fő) / Érettségivel nem rendelkező (9 fő)
- Életkor: 18–35 év (6 fő) / 36–60 év (6 fő) / 60+ (5 fő)

Opcionális/„puha” kvóták:

- Munkaerőpiaci aktivitás: Aktív (9 fő) [Közzszolgálat (3 fő) / Versenyszféra (3 fő) Civil (3 fő)] / Inaktív (7 fő)
- Nem: férfi (min. 7 fő) / nő (min. 7 fő)
- Pártpreferencia¹⁶ (nem szűrhető): Kormánypárti (min. 4 fő) / Ellenzéki (min. 4 fő) / Apolitikus (min. 4 fő)

¹⁶ A pártpreferencia kvóta alakulása ad hoc jellegű volt, erre vonatkozóan a szűrőkérdőív nem tartalmazott semmilyen kérdést.

A „kemény” kvóták maradéktalan teljesülése érdekében ún. szűrőkérdőív segítségével történt a tesztalanyok toborzása.

A budapesti helyszínen a TÁRKI toborzóinak segítségével a TÁRKI válaszadói adatbázisaiból (azon korábbi kutatások válaszadói, akik engedélyezték, hogy más kutatás céljából a jövőben felkeressék őket) toboroztak a várt kvótáknak megfelelő válaszadókat, akikkel a TÁRKI irodájában zajlottak a tesztelések. A Tállya községben (Borsod-Abaúj-Zemplén vármegye) és Vác városban (Pest vármegye) zajló interjúkat a helyi TÁRKI instruktorok, valamint a korábbi TÁRKI kutatások során beszervezett válaszadói körből toborozták a kérdezők, majd hólabda módszerrel,¹⁷ a várt demográfiai kvóták figyelembevételével gyűjtöttek további válaszadókat.

A tesztek esetében megvalósult kvóták megoszlását az 1. melléklet tartalmazza.

A kognitív interjúk lebonyolítása

A teljes kérdőív, a kérdőív felépítésének, valamint a kérdésblokkok leírásának áttekintését követően került kiválasztásra az a 33 kérdés, amelyek a kognitív tesztelésbe kerültek. A kognitív interjúk készítése meghatározott módszertan szerint, félig strukturált interjú keretében történt, ahol a kérdések lehetséges válaszadói értelmezésének és az egyes kérdésekkel kapcsolatos lehetséges problémáknak a feltérképezése zajlott. Ehhez a kérdőív kiválasztott kérdései mellé kidolgozott segédkérdésekkel támogattuk a válaszadói kognitív folyamatok felderítését. A részt vevő kérdezőket a KSH bevont szakértői támogatták célzott workshopok és tanácsadás formájában.

Ahogy az éles lekérdezés, úgy a kognitív tesztelés is az adatvédelmi előírásoknak megfelelően zajlott: hozzájáruló nyilatkozat, valamint adatvédelmi tájékoztató került aláírásra és átadásra.

Kognitív tesztelés eredményei

A kognitív interjúk eredményeinek elemzése meghatározott séma szerint, összegző Excel-táblában történt, ahol a tesztelést végző partner az egyes kérdésekhez valamennyi interjúból elemezte az adott válaszokat, majd ezeket összegezve fogalmazta meg javaslatait a szükséges módosításokat illetően.

A kognitív teszt tapasztalatai azt mutatták, hogy a kérdezés menetéhez kapcsolódóan nincs szükség a kérdéscsoportok sorrendjének vagy tartalmának jelentős módosítására, a kérdőív a válaszadók számára jól követhető. Mivel a kérdőív várható hossza a tesztelés előtt is problémásnak tűnt, a tapasztalatok alapján átdolgoztuk: a válaszadói kifáradás csökkentése érdekében több kérdést töröltünk vagy összevontunk. A tesztelés során emellett több értelmezési és szövegezési problémára is fény derült a válaszadók és kérdezők visszajelzései alapján, amelyeket szintén javítottunk.

¹⁷ A hólabda módszer mintavételei során a kutatók először néhány, a célpopulációba tartozó személyt keresnek meg, majd ezek a személyek további résztvevőket ajánlanak a kutatáshoz, így a válaszadók csoportja „hógolyóként” növekszik, különösen hasznos nehezen elérhető vagy rejtett populációk vizsgálatakor.

A tesztelést és adatfelvételt végző TÁRKI, valamint az Integritás Akadémia kutatási vezetőjének összegző döntése alapján a következő változtatások történtek:

- egyes kérdések törlése és kérdésblokkok összevonása a kérdőív hosszának csökkentése érdekében,
- a kérdőívek értelmezését és egyértelműsítését segítő szövegbeli átfogalmazások a pszichológiai és társadalomkutatási szakmai előírásokat szem előtt tartva,
- további kérdezői instrukciók beépítése a kérdezőbiztosoknak a kérdőívben, illetve részletes magyarázatok a kérdezői kézikönyvben,
- a kérdezőbiztosok által a lekérdezés során használt online felület alakítása – oldal elrendezése és formázásbeli változtatások, illetve technikai javítások az egyszerűbb és egyértelműbb kitölthetőség érdekében.

1.3 A kutatás során alkalmazott mintavétel bemutatása

1.3.1 A mintába vont települések kiválasztásának módja

A kutatás 18 éves és idősebb magyar lakosságot vizsgáló adatfelvételi pontjában (a továbbiakban lakossági adatfelvétel) cél volt a magyar felnőtt lakosság meghatározott témák mentén történő átfogó vizsgálata. Ennek érdekében kiemelt jelentőséggel bírt, hogy az adatfelvételt megelőzően a minta kialakítása a lehető legprecízebben tükrözze a magyar lakosságot, és így megfelelő, a teljes lakosságra vonatkozó, megbízható eredmények álljanak rendelkezésre az adatfelvételt követően.

A kérdőíves adatfelvétel lényege, hogy a lakosság egy kisebb csoportjának válaszai alapján megbízható következtetéseket lehessen levonni a teljes népességre vonatkozóan. Ehhez elengedhetetlen, hogy a minta összetétele pontosan tükrözze a társadalmat meghatározott jellemzők mentén, ezért a válaszadók kiválasztása a kutatás egyik legkritikusabb lépése. Annak érdekében, hogy minden társadalmi csoport megfelelő arányban jelenjen meg a mintában, **többlépcsős, rétegzett mintavételi eljárást** alkalmaztunk. A többlépcsős, rétegzett mintavételi eljárás során a magyar lakosság előre meghatározott rétegek mentén, jelen kutatásban a vármegyék¹⁸ és településtípusok¹⁹ vonatkozásában került rétegek szerint szétválogatásra, így láthatóvá vált, hogy egy-egy rétegbe a populáció hány százaléka tartozik. A teljes magyar populációra vonatkozó rétegek szerinti megoszlás alapját a 2022-es népszámlálás adatai adták. A bruttó minta, azaz a kiválasztott potenciális válaszadók csoportjának kialakításakor ennek

¹⁸ Értelmeszerűen a 19 magyar vármegye és Budapest alkották az első réteget a többlépcsős mintavételben.

¹⁹ Településtípusok tekintetében a mintavételek esetében megszokott csoportosítás történt: fővárosi kerületei, megyeszékhelyek, városok, községek.

mentén a kiválasztott rétegek megtartásával egyértelmű volt, hogy az egyes rétegekhez (pl. Bács-Kiskun vármegye város településtípusa, vagy Vas vármegye község településtípusa stb.) a kutatásba bevont 3000 fős keret hány százaléka kerül. A lakosság rétegenkénti százalékos megoszlása, valamint az előirányzott mintanagyság alapján került meghatározásra az egyes rétegekhez szükséges elemszám (2. melléklet). Budapest kerületei és a vármegyék megyeszékhelyei kivétel nélkül a minta részét képezték, mivel ezek nem megbontható egységek, és önmagukat reprezentálják a mintában, azaz minden megyeszékhelyen és a főváros minden kerületében történt adatfelvétel. Ezzel szemben a város és a község mint rétegtípus megbontható: szükség esetén egy vármegyén belül több városban és községben is folyhat adatfelvétel, az adott réteg települési túlterhelésének elkerülése érdekében. Az egyes rétegekben a város és a község alrétegekhez kapcsolódó települések kiválasztása véletlenszerűen történt. Az így kialakított bruttó minta keret 104 magyarországi települést tartalmazott.²⁰

1.3.2 A mintába vont személyek kiválasztása

Annak érdekében, hogy minden 18. életévét betöltött, magyarországi bejelentett lakcímmel rendelkező személynek ugyanakkora esélye legyen a kutatás adatfelvételébe kerülni, a vármegyei és települési rétegzést követően a kiválasztott településekről az Energiaügyi Minisztérium Személyi Nyilvántartási és Igazgatási Főosztályának Személyi Nyilvántartási Adatszolgáltatási és Engedélyezési Osztályától az adatfelvételt végző partner véletlen 3000 fős személyi címlistát rendelt. Az általános válaszadási hajlandóság ismeretében indokolt volt az 1500 fős ideális válaszadói számhoz képest dupla mennyiségű címrendelése. A címrendelés engedélyezése a várakozásokkal ellentétben lassabban zajlott. Ugyan hiánypótlási igény nem merült fel az illetékes osztály részéről, azonban a jogszabályban meghatározott 8 munkanapos som-más eljárás határidejét túllépve, közel 1,5 hónap várakozást követően érkezett meg az engedély, valamint a kért címlista, amely az adatfelvétel ütemezését jelentősen befolyásolta és áttervezés lebonyolítását tette szükségessé.

Összegezve: a többlépcsős, rétegzett mintavétel – amely vármegyei és településtípus szerinti rétegekből állt –, a rétegenkénti mintanagyságok meghatározása, valamint az egyes rétegeken belül véletlenszerűen kiválasztott települések alapján az azokon véletlenszerűen igényelt, 3000 fős személyi címlista biztosította az adatfelvétel bruttó mintáját. Ennek segítségével minden 18 éves és idősebb magyar személynek közel azonos esélye volt az adatgyűjtésbe kerülni, tehát a minta véletlen (valószínűségi) mintának tekinthető.

²⁰ A minta rétegeit és azok elemszámát a 2. melléklet tartalmazza.

1.4 Az adatfelvétel formái és ütemezése

A kérdőíves adatfelvétel ütemezésének tervezését befolyásolta a vizsgált téma erősen szenzitív jellege, valamint az, hogy a kutatásba bevont 18 éves és idősebb célcsoport minden tagja számára a lehető leg-hatékonyabb és legkényelmesebb válaszadási mód álljon rendelkezésre, ezáltal is törekedve a maximális válaszadási hajlandóság elérésére. A Tiszta úton lakossági adatfelvétel három egymást követő adatfelvételi szakaszból épült fel, az ún. multimód (hibrid) adatfelvételi technikát alkalmazta:

1. Online adatfelvételi időszak (CAWI1),
2. Személyes lekérdezésen alapuló adatfelvételi időszak (CAPI)
3. Újra megnyitott, záró online adatfelvételi időszak (CAW2)

A különböző adatfelvételek tervezetten időben egymást követték volna, azonban a címlista kézhezvételében történő időbeni csúszás miatt a CAPI kérdezés tervezett időszakát meghosszabbítottuk. Annak elkerülése érdekében, hogy a személyes (CAPI) kérdezés ne kizárólag a legkevésbé hatékony, július végi–augusztusi időszakra essen, az adatfelvétel időtartamát az eredetileg tervezett öt hétről hét hétre módosítottuk. Emellett egyes vármegyékben az adatfelvételt végző partner által szervezett terepi munka ütemezésében történő csúszás miatt a hét héten túl három héten keresztül zajlott a személyes lekérdezés, mely így egyes helyszíneken a CAWI2-vel párhuzamosan is folyt.

Az első, online fázis (CAWI1) során a mintába bekerült 3000 személy címére 2025. június 27-én felkérő levelet küldtünk ki, amelyben tájékoztattuk őket az online kérdőív kitöltésének módjáról, valamint a kutatással kapcsolatos egyéb információkról (kutatás leírása, adatkezelés, elérhetőségek). Az online kitöltés indítását követően azok számára, akik két héten belül nem töltötték ki a kérdőívet, illetve nem utasították el a válaszadást, július 10-én emlékeztető levelet küldtünk. A CAWI1 huszonöt nap elteltével, július 21-én zárult.

A válaszadók már a felkérő levélben, illetve az első emlékeztető levélben is tájékoztatást kaptak, hogy a CAWI1 időszakot követően kérdezőbiztosok keresik fel őket a lakcímükön. A személyes lekérdezést biztosító CAPI időszaka 2025. július 21-én indult, és a korábban jelzettek okán hosszabbításra került, általánosságban a legtöbb vármegye tekintetében hét héten keresztül dolgoztak a kérdezőbiztosok a terepen. A kérdezőbiztosok a terepmunkát megelőzően célzott képzésen vettek részt. A képzés során tájékoztatást kaptak a kutatásról, a mérőeszközzel (kérdőív), valamint a lekérdezés technikai hátterét biztosító válaszokat rögzítő kérdezői felületről. Sikertelen felkeresés (például a válaszadó nem tartózkodott otthon, vagy későbbi időpontban tudta vállalni a kitöltést stb.) esetén legalább 5 alkalommal időben, megfelelő

en ütemezve és több napszakban kellett megkísérelni a kérdezőbiztosoknak a további kapcsolatfelvételt. Az adatfelvételek zárásaként a személyes kérdés hetedik hetének végén újabb emlékeztető levél került kiküldésre azon címekre, ahonnan sem a CAWI1, sem a CAPI időszakban nem sikerült kitöltött kérdőívet gyűjteni, nem utasították el a válaszadást és a válaszadó nem költözött el a címről. Ebben a levélben a címzettek tájékoztatást kaptak arról, hogy a kutatásban részükről még nem érkezett válasz, valamint arról, hogy a második online lekérdezési szakaszban (CAWI2) további két hét áll rendelkezésükre a kérdőív kitöltésére. Utóbbi lehetőséggel a potenciális válaszadók igen csekély arányban éltek.

1.5 Az adatfelvétel minőségellenőrzése és az adatbázis tisztítása

A személyes lekérdezés esetében az adatfelvételt végző partner GPS-koordináták ellenőrzésével követte nyomon a kérdezőbiztosok munkáját. Minden egyes lekérdezett kérdőív esetében ellenőrzésre került, hogy a kérdezőbiztos ténylegesen felkereste-e a megadott címet. Amennyiben ezzel kapcsolatban bármilyen kétely merült fel, az adott címet a telefonos ellenőrzés körébe vonták más címekkel együtt. Azon kérdezőbiztosok esetében, ahol jelentősen magasabb volt a válaszmegtagadások aránya (item non-response), szintén telefonos ellenőrzésbe vonták a megadott címeket. A telefonos ellenőrzés a lekérdezett kérdőívvel rendelkező címek legalább 10%-ára terjedt ki.

Az adattisztítás során eltávolításra kerültek az átlagos kitöltési időhöz képest indokolatlanul rövid idő alatt elkészült kérdőívek, valamint azon esetek, amelyek adatminőségi vagy telefonos ellenőrzés alapján nem feleltek meg a kutatási előírásoknak. Az ellenőrzési folyamat célja az volt, hogy a végső adatbázis megbízható és érvényes válaszokat tartalmazzon, ezáltal biztosítva az elemzések pontosságát és a következtetések érvényességét.

Az adattisztítás végén 50 kérdőívet kellett kizárni, így a végső válaszadói létszám 1254 lett, tehát a bruttó mintába vont 3000 cím 42%-os válaszadási arányával zárult az adatfelvétel. A kutatás eredményei 95%-os konfidenciaszinten, $\pm 3\%$ -os hibahatáron belül értelmezhetők, azaz 100 megismételt vizsgálat során a mért értékek 95 esetben esnének a jelen kutatásban mért eredmények $\pm 3\%$ -os tartományán belülre. Az 50%-os válaszadási arány hiányában az adatfelvételeket végző partner a szerződés értelmében megíjásulási elemzést végzett, hogy igazolja, az 50%-nál alacsonyabb válaszadás nem torzítja túlzottan a kutatás becsléseit. A megíjásulási elemzés eredményeit a következő alfejezet tartalmazza.

1.6 Az elkészített meghiúsulási elemzés és annak következtetései

A TÁRKI Társadalomkutató Intézettel kötött szerződés alapján, amennyiben a 3000 fős minta esetében a válaszadási arány 50%-nál alacsonyabb, úgy teljes körű meghiúsuláselemzés készítése esetén akkor fogadható el a teljesítés, ha az elemzés azt igazolja, hogy az alacsonyabb megvalósulás ellenére a mintából készült becslések nem torzítottak.

A meghiúsulási elemzés célja, hogy igazolja, hogy a minta megfelelő módon került felvételre, és nem fedezhető fel benne torzítás. Ennek a folyamatnak a jelentősége a tudományos világban is elfogadott, különösen abban az esetben, amikor nem pontosan a mintavételi terv szerint történik az adatfelvétel, alacsony a válaszadási arány, vagy a terepen történő megfigyelések arra engednek következtetni, hogy torzítás fedezhető fel a mintában (BERG 2005; BETHLEHEM 2009; KOCH-BLOHM 2016; OECD 2025).

Jelen adatfelvétel során a meghiúsuláselemzés módszertana lényegesen épített az OECD által készített, a felnőttek készségeit vizsgáló nemzetközi felmérésben (PIAAC) szemléltetett nem válaszolás elemzésének metodológiájára, azonban az adatfelvétel és a téma egyedi adottságai miatt nem volt lehetőség minden elem alkalmazására, mivel azok torz vagy megbízhatatlan eredményekhez vezettek volna. Az egyik ilyen fontos változtatás volt, hogy az OECD a sztenderd meghiúsuláselemzésben olyan háttérváltozók segítségével hasonlítja össze a felmérésben részt vevők és nem részt vevők tulajdonságait, amelyek kapcsolatban állnak a vizsgált témával (készségek). Ilyen háttérváltozó volt például a foglalkoztatottság, amely a legtöbb esetben mind a felmérésben résztvevők és nem résztvevők vonatkozásában elérhető volt, függetlenül a saját adatgyűjtéstől.

A korrupció és integritás témakörében azonban erre nem állt rendelkezésre olyan megfelelő háttérváltozó, amely ezt lehetővé tette volna. Ez azonban nem jelent hiányosságot a módszertanban, hiszen a PIIAC-mintára építve a Tiszta úton meghiúsulási elemzése a sztenderd meghiúsulási elemzés (basic non-response analysis) fázisában megállapította, hogy a felvett mintában szereplők megfelelően reprezentálják az országos eloszlásokat, így nincs szükség további komplex vizsgálatra.

Különösen fontos részét képezte a meghiúsulási tanulmánynak a PIAAC-tanulmány által ajánlott, környezeti sajátosságokra vonatkozó kérdőív elemzése. A környezeti megfigyelések képesek megmutatni, hogy a válaszadási hajlandóság összefügg-e a lakókörnyezet minőségével. Minél jobb a lakókörnyezet, annál könnyebben érhetők el a válaszolók. Ezek a megállapítások alátámasztották a meghiúsulási tanulmány szükségességét, azonban önmagukban nem jelentettek kritikus problémát.

Az 1. táblázatban láthatók a válaszolás és nem válaszolás arányai, régiók szerint. A nem válaszolás és válaszolás arányainak eltérése régióként statisztikailag igazolható ($p < 0,001$).

II/A táblázat: **Válaszolási és nem válaszolási arányok régiók szerint**

Régió								
	Közép-Magyarország	Közép-Dunántúl	Nyugat-Dunántúl	Dél-Dunántúl	Észak-Magyarország	Észak-Alföld	Dél-Alföld	Összesen
Nem válaszolás	54,1%	51,7%	67,3%	77,4%	57,0%	54,8%	56,3%	58,0%
Válaszolás	45,9%	48,3%	32,7%	22,6%	43,0%	45,2%	43,7%	42,0%
Összesen	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Az országos átlag a válaszadásra 42%-os, ami Magyarországon jó eredménynek minősül (SZEITL–TÓTH 2020). A Nyugat-Dunántúl és Dél-Dunántúl régiókban mutatható ki jelentősebb eltérés a válaszolás és nem válaszolás arányaiban. Ezek a régiók az elemzés folyamán részletesebb vizsgálat alá kerültek, hogy bizonyos csoportok szisztematikusan alulreprezentáltak-e, mely jelenség végül nem volt igazolható.

Az elemzés részét képezte a PIAAC mintájára készített alternatív súlyozások kialakítása és azok összehasonlítása a sztenderd súlyozással véletlenszerűen kiválasztott három olyan kérdés esetében, ahol alacsony volt a válaszmegtagadás (OECD 2025). A kiválasztott kérdések:

- Mit gondol, Magyarországon az emberekre általában inkább jellemző vagy inkább nem jellemző, hogy ha találnának egy pénztárcát iratokkal és 50 000 forinttal, azt a pénzzel együtt visszaadnák a tulajdonosának?
- Mit gondol a korrupció általános elterjedtségéről Magyarországon?
- Ismer-e Ön olyan intézményt, szervezetet, amelynek jelezni lehet a korrupciógyanús eseteket, helyzeteket?

Az alternatív súlyozás folyamán három különböző alternatív súlyozási kategória készült. Ezeknek bemutatása röviden összefoglalva:

- Mivel egyedül a régiók között volt kimutatható jelentősebb eltérés, amely a válaszadási és nem válaszadási arányok különbségében jelent meg, így elengedhetetlen volt a régiók bevonása az alternatív súlyozásba. A régiók háromkategóriás bontásban kerültek be a súlyozási változók közé.
- Az alternatív súlyozáshoz kevés változó állt rendelkezésre. Ezért a második esetben részletesebb korcsoportos bontás alkalmazása mellett döntöttünk. Little (1993) vizsgálata alapján megállapítható, hogy a bevont demográfiai változók kategoriális finomítása egyrészt csökkenti a torzítást, másrészt azonban növelheti a varianciát, mivel a kisebb cellaszámok instabilabb súlyokat eredményeznek. A harmadik alternatív súlyozás folyamatában az iskolai végzettség került bevonásra, kibővített (finomított) kategóriákban, amely szintén a már említett érzékenységvizsgálati elméletnek megfelelő logika mentén jól alkalmazható az elemzés céljához.

Összegezve a meghíúsulási elemzés folyamata során megállapításra került, hogy a hivatalos súlyozás és az alternatív súlyozás eredményei között sehol sem mutatkozott szignifikáns különbség, így a hivatalos súlyozás megbízhatóan korrigálja a nem válaszolás okozta hiányosságokat is.

1.7 Az adatbázis súlyozása

A meghíúsulási elemzésben végzett ellenőrzések és eredmények alátámasztották, hogy a válaszmegtagadásokból adódó mintatorzulásnál a hivatalos súlyok használata elegendő az adatbázisban található eredmények populációhoz való kalibrálásában. Így a súlyozás során a megszokott négy változó mentén:

- nem,
- életkori csoportok,
- iskolai végzettségek,
- településtípusok

került kialakításra a súlyváltozó. A súlyok a 2022.évi népszámlálás adataihoz igazodnak a Központi Statisztikai Hivatal által rendelkezésre bocsátott, többdimenziós megoszlásokat tartalmazó kereszt táblákat figyelembe véve. A súlyok statisztikai paramétereit a Mellékletben található táblázatok tartalmazzák (3. melléklet).

1.8 Az adatok feldolgozásának módja

A tisztított és súlyozott adatbázis feldolgozását az Integritás Akadémia adatelemző és kutató munkatársai végezték a Python program segítségével. Az elemzések 0,05-os vagy kisebb szignifikanciaszint mellett kerültek értelmezésre ($p < 0,05$).

1.8.1 Egy teljes elemzésen átívelő faktoranalízis rövid összefoglalása

Az elemzés során a nagyszámú (33 db), egymással kapcsolatban álló ordinális változók kezelésére faktorelemzést alkalmaztunk. Az eljárás a változók közötti együttjárásokon (korrelációkon) alapul, és lehetővé teszi, hogy az egymáshoz hasonlóan viselkedő kérdéseket néhány jól értelmezhető látens dimenzióba vonjuk össze. A módszer fő célja a dimenziócsökkentés: a sok eredeti változó helyett kevesebb új változóval dolgozunk úgy, hogy azok az adatokban meglévő információ és változékonyság minél nagyobb részét megőrizték.

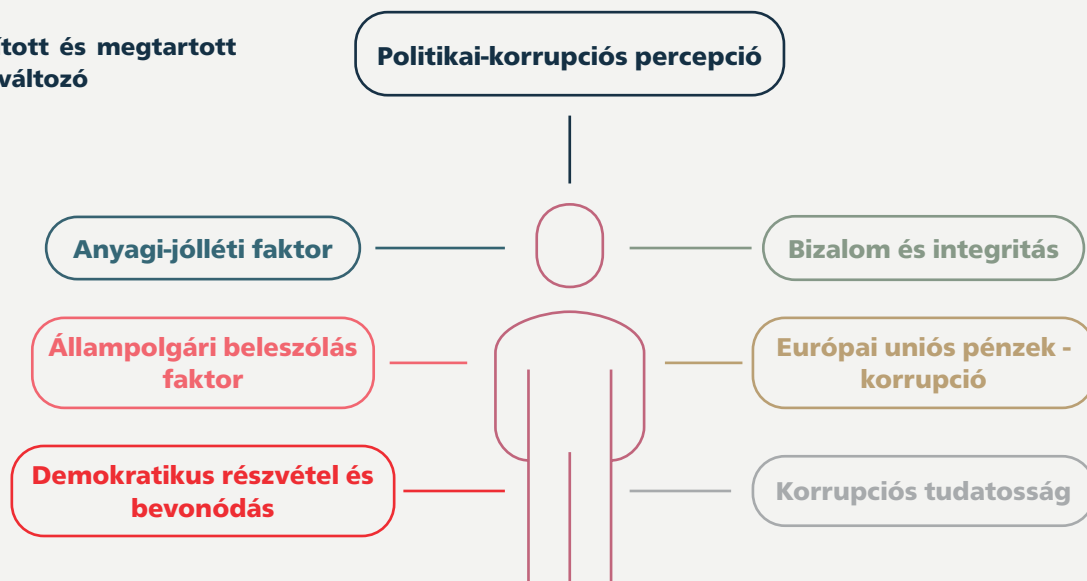
A faktorelemzés során a Kaiser-kritérium alapján összesen tíz látens dimenzió rajzolódott ki. Ezek közül azokat választottuk ki, amelyek tartalmilag jól értelmezhetők voltak, vagyis az egymáshoz hasonló kérdések egyértelmű, közös jelentést adtak ki. A faktorelemzés segítségével tehát a bevont 33 ordinális változó mindegyikéről meghatározható, hogy melyik látens változóhoz kapcsolódik, és milyen erősséggel járul hozzá annak kialakításához. A további elemzések során számos alkalommal ezt a 7 faktort vettük figyelembe, amelyek a gyakorlatban is jól értelmezhetőek. Az egyes faktorokhoz tartozó kérdések a következőképpen csoportosultak:²¹

- **Politikai-korrupciós percepció:** ide tartoznak a korrupció elterjedtségére vonatkozó kérdések Magyarországon, valamint a kormány és az állami intézmények korrupció ellenes tevékenységének hatékonyságát és az általuk nyújtott korrupcióval szembeni védelmet vizsgáló kérdések és a politikai orientáció kérdései.
- **Anyagi-jóléti faktor:** az életkor, az iskolázottság, a háztartás nettó jövedelme, pénzügyi biztonság, valamint az általános jóllét.
- **Állampolgári beleszólás faktor:** mennyire tartják fontosnak a válaszadók, hogy beleszólhassanak a közügyekbe, mind a helyi önkormányzatok, mind az országos szint tekintetében.
- **Demokratikus részvétel és bevonódás:** a közéleti események iránti érdeklődés és az aktív részvételre való készség mérése.
- **Bizalom és integritás:** az emberek és intézmények iránti bizalom, jóhiszeműség, valamint az integritás megítélése.
- **Európai uniós pénzek – korrupció (uniós pénzek – korrupció):** korrupció elterjedtsége az európai uniós intézmények és uniós pénzek tekintetében.
- **Korrupciós tudatosság:** korrupciós esetpéldák ismerete és korrupcióval szembeni tolerancia.

²¹ A létrejött faktorokhoz tartozó kérdések és klaszterbesorolások a melléklet 7. táblázatában találhatóak.

II/1. ábra:

**A kialakított és megtartott
7 faktor változó**

3.

Szocio- demográfiai,

jövedelmi és politikai jellemzők

A fejezetben kifejtésre kerülnek a kutatásban részt vevő válaszadók fontosabb szociodemográfiai eredményei. Emellett ismertetjük a teljes, 18 éves és idősebb magyar társadalomra súlyozott adatok alapján a különböző objektív és szubjektív jövedelmi, politikai kérdésekre adott válaszok megoszlásait, fontosabb mutatóit.

3.1 Szociodemográfiai megoszlások és kapcsolataik

A fejezetben a válaszadók legfontosabb társadalmi megoszlásai jelennek meg: a minta átlagéletkora 50 év, 58,7%-a nő, a többség városokban él. A pénzügyi biztonság három kategóriára bontható: a lakosság harmada magas, legnagyobb része közepes, míg tizede alacsony biztonságban van pénzügyi stabilitás szempontjából. A politikai érdeklődés és önbesorolás mérsékelt, de a politikai orientáció és a korrupció megítélése szignifikáns összefüggést mutat. A gazdasági tevékenység és a foglalkoztatottság adatai jelzik, hogy a korrupciós percepciók értelmezésénél a társadalmi csoportok közötti különbségek relevánsak.

A lezárt minta 1254 főt tartalmazott, amely a többlépcsős rétegzett mintavételnek és a korcsoport, nem, csoportosított iskolai végzettség és településtípus változók megfelelő súlyozásának köszönhetően reprezentatív a 18 éves és idősebb magyar társadalomra. Ennek következtében az eredmények során bemutatott és összefoglalt következtetések általánosíthatók a teljes magyar 18 éves és idősebb népességre. A még súlyozást megelőző, kifejezetten a válaszadói mintát jellemző néhány alap szociodemográfiai változó tekintetében a válaszadók csoportja a következőképpen alakult (III/A táblázat).

III/A táblázat: **A válaszadók súlyok nélküli demográfiai adatai (n=1254)**

Demográfiai adatok		Fő (db)	Eloszlás
Nem	Férfi	516	41,1%
	Nő	736	58,7%
	Nem kíván válaszolni	2	0,2%
Korcsoport	Fiatal (18–29)	162	12,9%
	Középkorú fiatal (30–46)	358	28,5%
	Középkorú idős (47–64)	397	31,7%
	Idős (65+)	337	26,9%

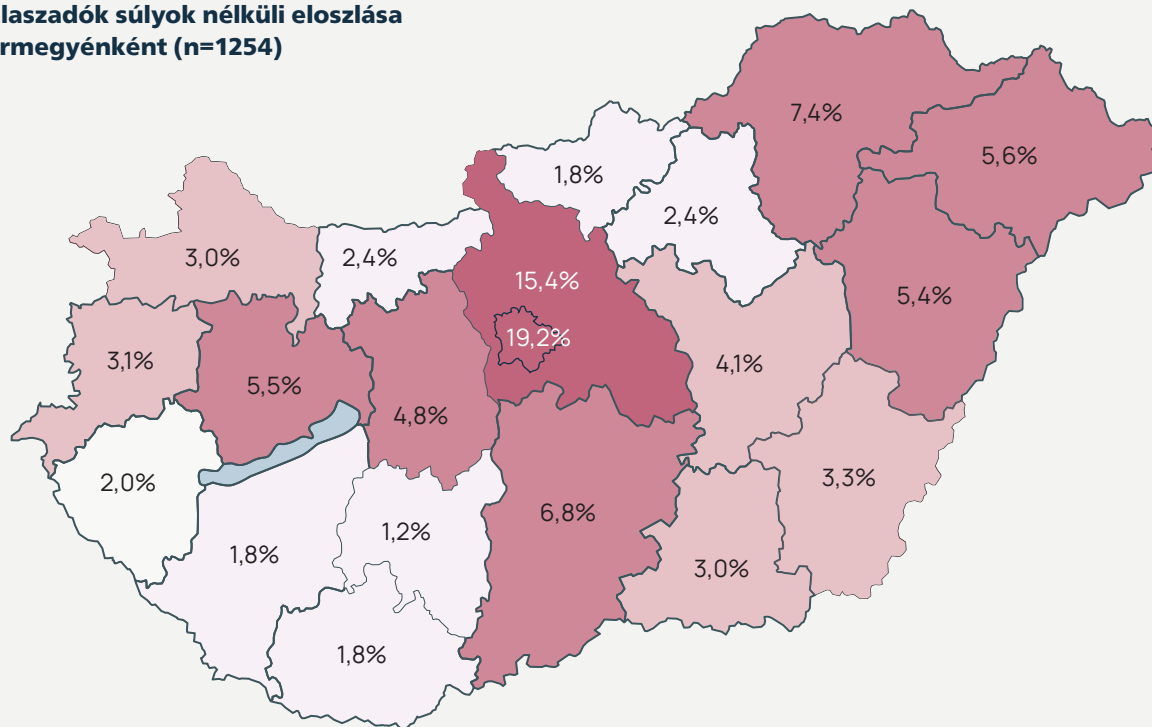
Iskolai végzettség	Alap	477	38,0%
	Közép	502	40,0%
	Felső	275	22,0%
Családi állapot	Házas	663	52,9%
	Nőtlen, hajadon	301	24,0%
	Elvált	135	10,8%
	Özvegy	136	10,8%
	Azonos nemű, bejegyzett élettárs	11	0,9%
	Elvált, bejegyzett élettárs, azonos nemű	3	0,2%
	Nem szeretnék válaszolni	3	0,2%
	Özvegy, bejegyzett élettárs, azonos nemű	2	0,2%
Település	Budapest	239	19,0%
	Város	430	34,3%
	Megyeszékhely	193	15,4%
	Község	392	31,3%

A válaszadók nemek szerinti megoszlásában női többlet (58,7%) figyelhető meg. A minta korcsoportos megoszlása kiegyensúlyozott, bár a fiatal korcsoport kisebb arányban képviselteti magát, mint a középkorúak. Az átlagéletkor 50,3 év; a legfiatalabb válaszadó 18 éves, a legidősebb pedig 102 éves volt.

A válaszadók többsége házas (50,1%). A különböző iskolai végzettségekből képzett csoportok (alap-/közép-/felsőfokú végzettséggel bírók) alapján a középfokú végzettséggel bírók domináltak²².

²² Az iskolai végzettségekhez kapcsolódó csoportosítás részleteit a 4. melléklet tartalmazza.

III/1. ábra:
**Válaszadók súlyok nélküli eloszlása
vármegyénként (n=1254)**

A legtöbb válaszadó Budapesten (19,2%) és Pest vármegyében (15,4%) él. A minta 68,7%-a városokban, megyeszékhelyeken és a fővárosban lakik, ami összhangban van a magyar lakosság városias térségekben való koncentrálódásával. Fontos ugyanakkor megjegyezni, hogy ez az eloszlás a mintavételi stratégiából fakad. A kérdezés területi megoszlása igazodott a lakosság földrajzi eloszlásához, így a nagyobb népességű térségekben, különösen Budapesten és Pest vármegyében, arányaiban több válaszadó került bevonásra. Ennek következtében a területi mintaarányok közelítik a lakosságarányokat.

A válaszadók 2,9%-ának más az életvitelszerű lakóhelye, mint az, amelyen az adatfelvétel miatt megke-
resték, így általánosságban elmondható, hogy a módszertani leírásban bemutatott, vásárolt címlistán
megadott elérhetőségek nagy része a válaszadók életvitelszerű lakóhelyét takarta.

A vizsgált mintában a háztartások legnagyobb része két vagy három főből állt:²³ a kéttagú háztartások aránya 37%, a háromtagúaké pedig 19,4%. A négytagú háztartások 17,6%-ot, az egyfős háztartások 19%-ot képviselnek, míg az ennél nagyobb háztartások (5–9 fő) az összes háztartás 7%-át teszik ki. A válaszadók átlagosan 2,62 fős háztartásokban élnek.²⁴

A tanulmány ezen pontjától kezdődően a 2022. évi népszámlálás eredményeit felhasználó súlyváltozóval súlyozott eredményeket használjuk és közöljük. Segítségével az eredmények általánosíthatók a 18 éves és idősebb hazai lakosságra.

Egy többválaszos kérdés²⁵ alapján megállapítható, hogy a magyar lakosság elsősorban hazai, belföldi tapasztalatokkal rendelkezik;

”

84,4%-UK JELEZTE, HOGY KORÁBBAN NEM ÉLT ÉLETVITELSZERŰEN, NEM DOLGOZOTT ÉS NEM TANULT MAGYARORSZÁGON KÍVÜL.

A lakosság objektív munkaerőpiaci helyzetét vizsgálva megállapítható, hogy 63,7% végzett legalább egyórányi munkát a felmérést megelőző héten. A 63,7%-on belül 62,3% pénzbeli juttatásért, míg 1,4% nem pénzbeli juttatásért vagy ellenszolgáltatás nélkül tette ezt. 36,3%-uk nem végzett munkát a kérdést megelőző hétfőtől vasárnapig tartó időszakban. A munkát nem végzők kisebb hányada (4,8%) azért nem dolgozott, mert táppénzen, szabadságon, gyesen, gyeden volt, vagy egyéb egészségügyi, illetve családi ok akadályozta.

”

A FOGLALKOZTATOTTAK TÖBBSÉGE A VERSENYSZFÉRÁBAN DOLGOZOTT (71,9%).

²³ A válaszadó maga is beletartozik, hiszen a kérdőív kitöltése során kértük, hogy saját magát is számolja ide.

²⁴ E leíró statisztika elkészítésekor egy válaszadó kizárásra került, aki 0 fős háztartást jelölt meg.

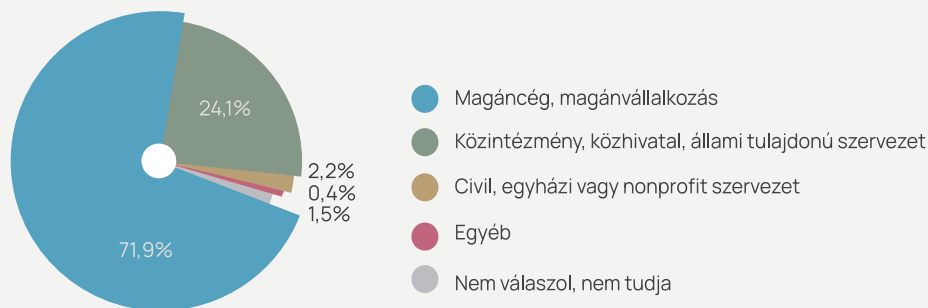
²⁵ Az adott kérdésben a válaszadók egyszerre több válaszlehetőséget is megjelölhettek.

Csak kisebb arányban dolgoztak közintézményeknél vagy civil szervezeteknél (2. ábra). A „nem tudom” vagy „nem szeretnék válaszolni” kategóriát mindössze 1,5%-a jelölte meg.

A válaszok közül a legtöbben 1–9 főt foglalkoztató szervezetnél dolgoznak (32,16%), ezt követik a 10–19 fős vállalkozások (17,55%), valamint a 250 főt vagy annál többet foglalkoztató szervezetek (16,49%). A 20–49 fős kategória aránya 13,69%, az 50–249 fős vállalkozásoké 11,57%, míg 8,54% nem tudott vagy nem kívánt választ adni.

III/2. ábra: **Munkáltatói szektor**

A munkaerőpiacon aktívak megoszlása munkáltatói szektor alapján (n = 818)

Megoszlás a munkáltatói szféra TEÁOR főkategóriái alapján

Azoknál, akik a válaszadás időpontjában dolgoztak, kértük, hogy jelöljék a munkáltatójuk által végzett legfontosabb tevékenységet szabad szöveges válaszként.²⁶ Az így érkezett válaszokat a TEÁOR-ban alkalmazott főkategóriák alapján soroltuk be.^{27 28} A kategorizálás és a szöveges válaszok besorolása mesterséges intelligencia alapú szövegfelismerési és -osztályozási eljárás támogatásával történt.

A szabad szöveges válaszok feldolgozása alapján a magyar lakosság körében a gazdasági tevékenységek a következő TEÁOR-főkategóriákban realizálódnak:

²⁶ A besorolás szubjektív, a válaszadók szabad szöveges válaszaiból került kialakításra.

²⁷ A TEÁOR-főkategóriákat a KSH által alkalmazott, betűkóddal jelölt beosztást alapul véve alkalmaztuk. Forrás: https://www.ksh.hu/osztalyozasok_teaor25

²⁸ A KSH gazdasági ágazatokban dolgozók létszámára vonatkozó, 2025 IV. negyedévére készült adattábláival történő összevetés alapján megállapítható, hogy a dolgozói létszám szerint legnagyobb tíz ágazat közül kettő kivételével – az adminisztratív tevékenységek és a mezőgazdaság esetében – megegyezés mutatkozik Tiszta úton kutatás lakossági eredményeik gazdasági ágazatok szerinti megoszlása és a KSH adatai között: https://www.ksh.hu/stadat_files/mun/hu/mun0112.html

III/B táblázat: **Gazdasági tevékenységek szerinti megoszlás (TEÁOR-főkategóriák) (n=805)**

Sorszám	TEÁOR kód	TEÁOR kategória	Arány (%)
1	G	KERESKEDELEM, GÉPJÁRMŰJAVÍTÁS	17,6%
2	C	FELDOLGOZÓIPAR	15,8%
3	O	ADMINISZTRATÍV ÉS SZOLGÁLTATÁST TÁMOGATÓ TEVÉKENYSÉG	9,1%
4	R	HUMÁNEGÉSZSÉGÜGYI, SZOCIÁLIS ELLÁTÁS	6,7%
5	Q	OKTATÁS	6%
6	I	SZÁLLÁSHELY-SZOLGÁLTATÁS, VENDÉGLÁTÁS	5,7%
7	P	KÖZIGAZGATÁS, VÉDELEM; KÖTELEZŐ TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁS	5,7%
8	H	SZÁLLÍTÁS, RAKTÁROZÁS	5,6%
9	F	ÉPÍTŐIPAR	5,1%
10	N	SZAKMAI, TUDOMÁNYOS, MŰSZAKI TEVÉKENYSÉG	4%
11	NT	Nem tudni	3,2%
12	A	MEZŐGAZDASÁG, ERDŐGAZDÁLKODÁS, HALÁSZAT	3%
13	T	EGYÉB SZOLGÁLTATÁS	3%
14	NV	Nem válaszol	2,7%
15	K	TÁVKÖZLÉS, SZÁMÍTÓGÉPES PROGRAMOZÁS, INFORMÁCIÓTECHNOLÓGIAI SZAKTANÁCSADÁS, SZÁMÍTÁSTECHNIKAI INFRASTRUKTÚRA ÉS EGYÉB INFORMÁCIÓS SZOLGÁLTATÁSOK	2%
16	L	PÉNZÜGYI, BIZTOSÍTÁSI TEVÉKENYSÉG	1,7%
17	E	VÍZELLÁTÁS; SZENNYVÍZ GYŰJTÉSE, KEZELÉSE; HULLADÉKGAZDÁLKODÁS, SZENNYEZŐDÉSMENTESÍTÉS	1,4%

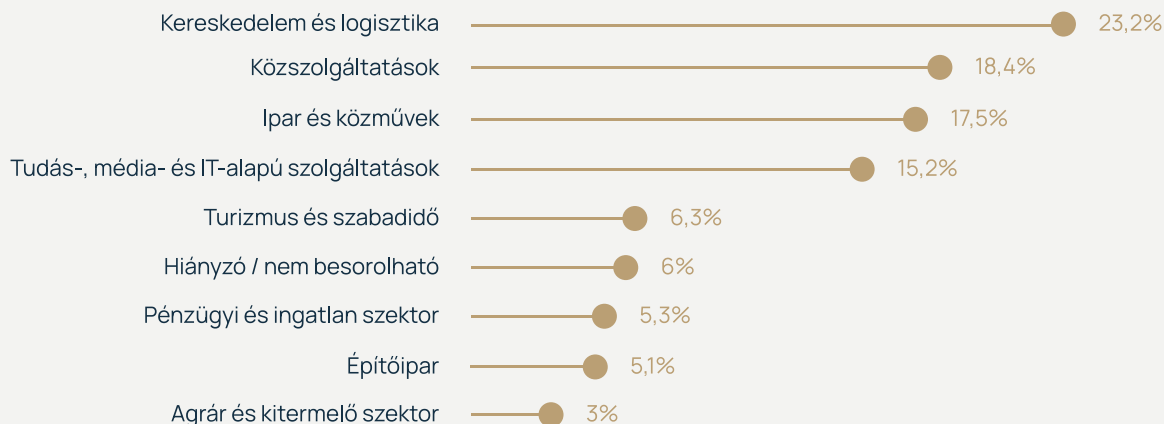
Sorszám	TEÁOR kód	TEÁOR kategória	Arány (%)
18	S	MŰVÉSZET, SPORT, SZABADIDŐ	0,6%
19	M	INGATLANÜGYLETEK	0,5%
20	D	VILLAMOSENERGIA-, GÁZ-, GŐZELLÁTÁS, LÉGKONDITIONÁLÁS	0,4%
21	J	KIADÓI TEVÉKENYSÉG, MŰSORSZOLGÁLTATÁS, TARTALOMSZOLGÁLTATÁS ÉS -TERJESZTÉS	0,1%
22	U	HÁZTARTÁS MUNKAADÓI TEVÉKENYSÉGE; TERMÉK ELŐÁLLÍTÁSA, SZOLGÁLTATÁS VÉGZÉSE SAJÁT FOGYASZTÁSRA	0,1%

A „kereskedelem, gépjárműjavítás” ágazat a legnagyobb arányt képviseli 17,64%-kal. Ezt követi a feldolgozóipar 15,78%-kal, mely az ipari jellegű tevékenységeket jelzi.

A harmadik helyen az adminisztratív és támogató szolgáltatások állnak 9,07%-kal, mely a modern gazdaság háttérszolgáltatásainak növekvő szerepét mutatja. A humánegészségügyi és szociális ellátás 6,7%-os aránya a társadalmi igények, különösen az egészségügyi és szociális szolgáltatások jelentőségét tükrözi. Ha az 5 legnagyobb gazdasági ágazat szerinti csoportot tekintjük, együttesen kb. 54%-át fedi le a magyar lakosságnak, mely arra utal, hogy a gazdasági aktivitás viszonylag koncentráltan épült ki az ágazatok köré. A 21 gazdasági ágazatot a könnyebb átláthatóság érdekében 9 összevont csoportba soroltuk. A csoportosítást követően a gyakoriságok a következő ábrán tapasztalható megoszlást mutatták.

III/3. ábra:

**A magyar lakosság gazdasági tevékenységének megoszlása
összevont TEÁOR-főcsoportok szerint (n=805)**

Az aktív korú (18–63 éves) népességen belül a fiatal felnőttek (18–40 évesek) aránya jelentős különbségeket mutat az egyes ágazatok között. A fiatal aktív korúak aránya 34% és 53% között alakul, amely markáns eltéréseket jelez az ágazatok korstruktúrájában.

Az agrár- és kitermelőszektorban a fiatalok aránya meghaladja az 50%-ot. Ezzel szemben az építőiparban, a kereskedelmi és logisztikai ágazatban, a turizmus és szabadidő szektorban, valamint a közszolgáltatásokban a fiatal aktív korúak aránya 40% körül, illetve az alatt alakul, ami előregedő szerkezetet és középtávon jelentkező utánpótlási kockázatot vet fel. A többi TEÁOR-főágazat átmeneti helyzetben van, ezekben a fiatalok aránya 45–48% között mozog.

3.2 Jövedelmi és szubjektív anyagi biztonság

Az adatgyűjtés során vizsgáltuk a magyar lakosságot olyan szenzitív témákban, mint háztartásuk objektív és szubjektív jövedelmi helyzete, valamint egyéb, társadalmi státuszt jellemző változók. Ezeknél a kérdéseknél általánosan biztosított volt a válaszmegtagadás lehetősége, tekintettel azok érzékenységre,

így kényszer nélkül dönthették el, hogy szeretnének-e válaszolni a jövedelmi, illetve a későbbi, politikai jellegű kérdésekre, vagy továbblépnek a kérdőív következő pontjára.

A háztartás nettó jövedelmének vizsgálatát megelőzően arra kértük a válaszadókat, hogy amennyiben a munkajövedelem mellett rendelkeznek más típusú havi ellátással, úgy azt is tüntessék fel, változó jövedelem esetén törekedjenek az egy hónapra vetített átlagos nettó jövedelem megadására. A háztartás nettó havi bevételét konkrét összeg megadásával, vagy – amennyiben a kérdés érzékenysége miatt ezt nem kívánták megtenni – jövedelmi sávok megjelölésével is lehetőségük volt közölni. Szubjektív jövedelmi helyzetre és anyagi státuszra vonatkozó területeket korábbi európai adatfelvételtől átvett kérdésekkel vizsgáltuk.²⁹

Ennek keretében a válaszadók megjelölhették, hogy milyen mértékű nehézséget jelent számukra egy váratlan kiadás finanszírozása, illetve hogy havi rendszeres kiadásaik fedezése jelent-e komolyabb megterhelést a háztartás számára. Korábbi tapasztalatok mentén az érzékeny jövedelemre vonatkozó kérdéseknél némiképp magasabb válaszmegtagadási arányokat tapasztaltunk.

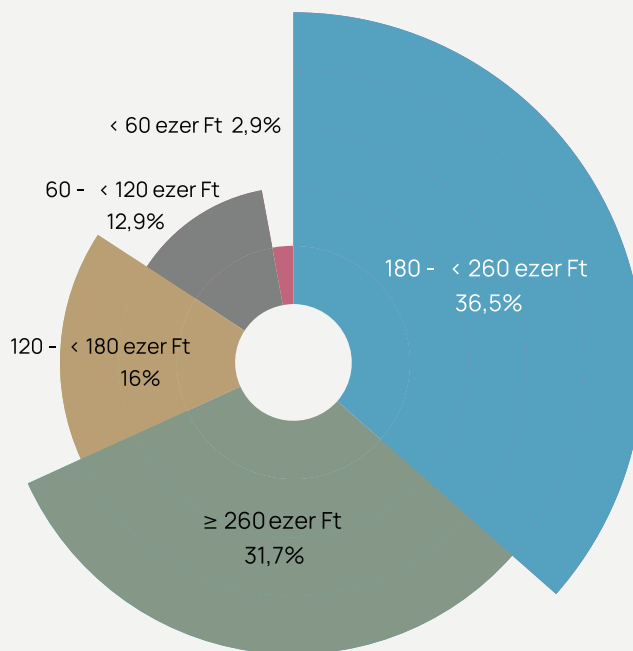
A válaszadók 51%-a a konkrét jövedelmére vonatkozóan pontos összeget adott meg, míg a fennmaradó 49% részint sávosan jelölte, hogy háztartásának havi nettó bevétele milyen jövedelmi sávba esik, vagy válaszmegtagadóként nem kívánta, illetve nem tudta megadni semmilyen formában háztartása nettó jövedelmét.

A háztartások nettó jövedelmét fontos a tekintetben vizsgálni, hogy hány fő között oszlik meg ez az összeg, azaz hány fő alkotja az adott háztartást. Az egy főre jutó havi nettó jövedelmet a rendelkezésre álló adatokból kalkuláltuk úgy, hogy ahol a válaszadó megadta a háztartásának pontos havi nettó összbevételet, azt használtuk, ahol pedig csak sávosan adta meg, a sáv közéértékét rendeltük az adott háztartáshoz. Ezzel kialakítottunk egy új változót, amelynek alapján a háztartás méretének ismeretében kiszámoltuk az egy főre jutó havi nettó jövedelmet és ennek megoszlását.

²⁹ EU-SILC

III/4. ábra:

**Egy főre jutó havi nettó
jövedelem eloszlása (Ft/fő)
(n = 931)**

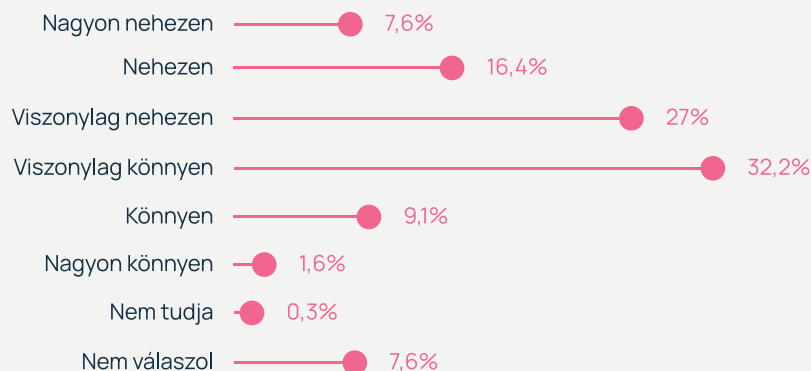

A demográfiai kérdések vizsgálatának egyik érdekes eredménye a háztartások jövedelmi helyzetének korábban bemutatott objektív eredményei mellett azok szubjektív megítélése és a pénzügyi tartalékképesség között megfigyelhető eltérés. A magyarok közel fele (49,09%) nyilatkozott úgy, hogy háztartásuk jövedelme „*viszonylag nehezen*”, „*nehezen*” vagy „*nagyon nehezen*” fedezi a rendszeres kiadásokat, míg 0,35% nem tudott válaszolni, és 7,61% nem kívánt választ adni erre a kérdésre.

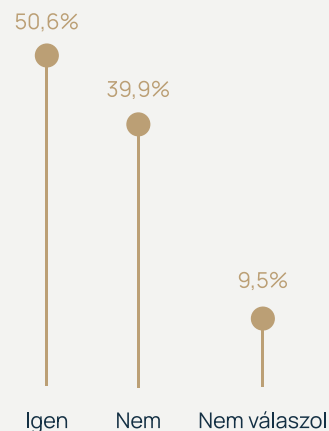
Ezzel párhuzamosan egy másik kérdés azt vizsgálta, hogy képesek lennének-e saját forrásból fedezni egy váratlan, 170 ezer forintos kiadást. Ennél a kérdésnél a válaszmegtagadás aránya némileg magasabb volt: a kitöltők 9,49%-a nem adott választ. Azok körében, akik válaszoltak, 50,64% jelezte, hogy képes lenne a háztartása önerőből finanszírozni ilyen váratlan kiadást.

III/5. ábra: Kiadások fedezésének képessége

Mennyire képes a háztartás rendszeres kiadásait fedezni?*

Képes-e a háztartás önerőből fedezni egy 170 ezer forintos váratlan kiadást?*

* a válaszadók megítélése alapján (n=1254)

A rendszeres havi kiadások fedezésének képességét vizsgáló kérdés, valamint a váratlan kiadás rendezésének szubjektív képessége között erős és statisztikailag szignifikáns kapcsolat mutatható ki.³⁰ A százalékos megoszlások elemzése egyértelműen alátámasztja, hogy akik saját megítélésük szerint könnyebben kezelik a rendszeres kiadásokat, nagyobb valószínűséggel rendelkeznek olyan pénzügyi tartalékokkal is, amelyek lehetővé teszik egy váratlan kiadás önerőből történő fedezését.³¹

Fontos azonban hangsúlyozni, hogy a két kérdés eltérő mérési logikát követ: míg az egyik egy szubjektív, folyamatos alkalmazkodási képességre vonatkozó értékelés, addig a másik egy konkrét, egyszeri nagyobb kiadás hipotetikus kezelésére irányul. A két kérdés közötti kapcsolat azt mutatja, hogy a háztartás pénz-

³⁰ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,485$

³¹ A havi rendszeres kiadások és a váratlan kiadások fedezésének képessége közti kapcsolatot bemutató hőtérképes ábra az 5. mellékletben található.

ügyi biztonságának szubjektív érzete részben átfedést mutat a tényleges ellenálló képességgel, de nem jelenti a két képesség teljes egyezését.

Az is kiderült, hogy az emberek többsége (79,71%) az elmúlt 12 hónapban nem tapasztalt pénzhiányt, azaz nem jelentett problémát számukra határidőre befizetni számláikat vagy lakhatási költségeiket. A válaszmegtagadások aránya (5,32%) viszonylag alacsony, így az eredmények jól reprezentálják a mintát.

A magyar háztartások pénzügyi helyzetének vizsgálata

A háztartások pénzügyi helyzetének vizsgálatára a fenti három, egymást kiegészítő kérdést elemeztük:

- a rendszeres kiadások fedezésének szubjektív nehézségét,
- a váratlan, 170 ezer forintos kiadások önerőből történő fedezésének lehetőségét, valamint
- a pénzhiány megtapasztalását az elmúlt 12 hónapban.

1. Magas pénzügyi biztonság

- „Könnyen”, „nagyon könnyen” vagy „viszonylag könnyen” fedezi a rendszeres kiadásokat.
- Képes önerőből fedezni a váratlan kiadást.
- Az elmúlt 12 hónapban nem tapasztalt pénzhiányt.

2. Alacsony pénzügyi biztonság

- „Nehezen”, „nagyon nehezen” vagy „viszonylag nehezen” fedezi a rendszeres kiadásokat.
- Nem képes önerőből fedezni a váratlan kiadást.
- Az elmúlt 12 hónapban tapasztalt pénzhiányt.

3. Válaszmegtagadó

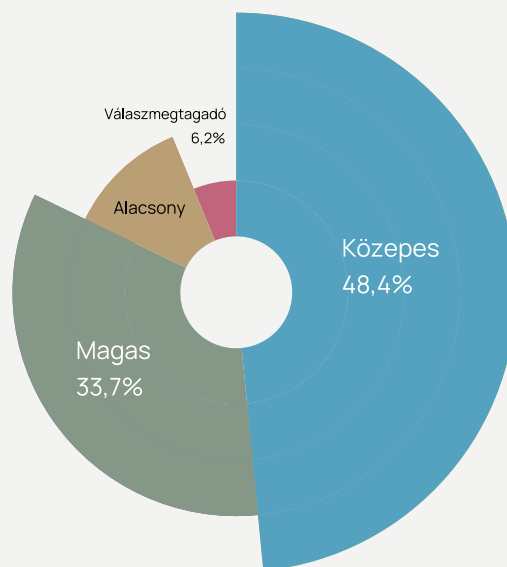
- Csak azok, akik minimum két kérdésnél kombinációban a „Nem kívánok válaszolni” és/ vagy a „Nem tudom” lehetőséget választották.

4. Közepes pénzügyi biztonság

- Minden más kombináció, amelyek nem esnek a magas, alacsony vagy válaszmegtagadó kategóriába.
- Ezek a háztartások részben képesek kezelni a rendszeres kiadásokat, rendelkeznek bizonyos tartalékokkal, de nem teljesen biztosak a váratlan kiadások fedezésében, vagy előfordult kisebb pénzhiány a kérdezést megelőző 1 évben.

III/6. ábra:

A magyar háztartások szubjektív pénzügyi biztonsága (n = 1254)

Az eredmények szerint a magyarok 48,4%-a tartozik a közepes pénzügyi biztonsági kategóriába, 33,7%-uk a magasba, 11,6%-uk az alacsonyba, míg 6,2% a válaszmegtagadók csoportjába esik.

**EZ AZT JELENTI, HOGY A HÁZTARTÁSOK TÖBB MINT EGYTIZEDE
FELTÉTELEZHETŐEN KOMOLYABB PÉNZÜGYI NEHÉZSÉGEKKEL KÜZD.
ŐK A VÁRATLAN KIADÁSOK ESETÉN JÓVAL NAGYOBB KOCKÁZATTAL
SZEMBESÜLNEK, AMI FOKOZOTT PÉNZÜGYI SÉRÜLÉKENYSÉGRE UTAL.**

A közepes pénzügyi biztonság viszonylag magas aránya azt mutatja, hogy a háztartások többsége részben képes kezelni a rendszeres kiadásokat, és rendelkezik bizonyos tartalékokkal, de a pénzügyi helyzetük nem teljesen stabil, így a „magas” és „alacsony” csoport közötti határok nem élesek.

Érdekes eredmény, hogy az Eurostat által rendszeresen számított, ún. súlyos anyagi és szociális deprivációs ráta (severe material and social deprivation rate) (SMSD) Magyarországra vonatkozó 2024-es eredmé-

nyei nagyságrendileg hasonló arányokról számoltak be. A 2024-es eredmények alapján a magyar lakosság 9,3%-a szembesült súlyos anyagi és szociális nehézségekkel (Eurostat 2025). Az Eurostat mutatója egy anyagi és tárgyi megfosztottságot (deprivációt) összesítő mutató, amely az EU-SILC kutatásban szereplő 13 kérdésből építkezik. A Tiszta úton lakossági adatfelvétel szubjektív pénzügyi biztonságot bemutató, csoportosított változójának eredményeit és az Eurostat fentebbi kutatásának eredményét ezért ezt figyelembe véve fenntartásokkal lehet csak összehasonlítani több okból kifolyólag:

- A *Tiszta úton* lakossági adatfelvétel szubjektív anyagi biztonságra vonatkozó 3 kérdése ugyan valóban az EU-SILC kutatás kérdőívéből került átemelésre, de a két adatfelvétel fókusza más, az SMSD által használt mind a 13 kérdés nem került felvételre a Tiszta úton kutatásban.
- Az EU-SILC adatfelvételhez minden országban a nemzeti statisztikai hivatal (hazánkban a KSH) szolgáltat adatokat, azonban 2018-tól egyes független hazai kutatók, valamint nemzetközi szervezetek is – pl. a UNICEF – adatbázisszintű módszertani problémákra hívták fel a figyelmet a KSH által szolgáltatott magyar szegénységi adatokkal kapcsolatban, amelyeket az EU-SILC adatbázis is felhasznál, így akár minden EU-SILC eredményeket felhasználó további kutatást is érinthet (TÁTRA–GÁBOS 2025). A magyar szegénységi adatok revíziója 2025-ben megtörtént. Bár az SMSD nem közvetlenül a jövedelemalapú eredményeket használja, a jövedelemalapú szegénységi adatokat érintő torzítás közvetve akár az SMSD deprivációalapú eredményét is befolyásolhatja.
- Harmadrészt meg kell említeni az időfaktorra vonatkozóan, hogy a legfrissebb SMSD adatok 2024-re vonatkoznak, míg a Tiszta úton lakossági kutatás adatfelvétele 2025-ben zajlott.

Összességében az elemzés azt mutatja, hogy a háztartások többsége közepes vagy magas pénzügyi biztonsággal rendelkezik, képes kezelni a rendszeres kiadásokat és bizonyos mértékű tartalékokkal rendelkezik, ugyanakkor egy kisebb csoportnál a pénzügyi ellenálló képesség korlátozott, és a váratlan kiadások komoly problémát jelenthetnek.

3.3 A magyar lakosság politikai érdeklődése és ennek iránya

A politikai érdeklődés, az önbesorolás a politikai térképen, valamint a szavazási hajlandóság kulcsfontosságú tényezők egy társadalom demokratikus részvételének megértésében. A kutatásban ezért külön modulként vizsgáltuk 2025-ben a politikai attitűdöket, amelyek árnyalhatják a korrupcióval kapcsolatos tapasztalatok és percepciók értelmezését is. Ennek empirikus vizsgálatára a politikai attitűdöket többváltozós statisztikai eljárással elemeztük: a faktorelemzés során létrejött első faktor – amely a benne lévő

változók alapján a politikai-korrupciós percepció nevet kapta (7. melléklet) – változóira építve klaszterezési eljárással két, egymástól jól elkülönülő csoportot azonosítottunk. Az így kialakított csoportok politikai orientációjuk mentén eltérő mintázatot mutattak a korrupció megítélésében: a kormánypárti elköteleződés által dominált klaszter tagjai következetesen kedvezőbbnek ítélték meg a magyarországi korrupció elterjedtségére vonatkozó kérdéseket, mint az inkább ellenzéki attitűdökkel jellemezhető csoport.

A nemzetközi szakirodalomban is megjelenik az az összefüggés, hogy az egyének politikai attitűdje vagy kormányhoz való viszonya befolyásolhatja azt, hogyan ítélik meg a korrupció jelenlétét vagy súlyosságát (AGERBERG 2022; ZILLER–SCHÜBEL 2015). Fontos azonban hangsúlyozni, hogy elemzésünk nem a politikai állásfoglalásokat kívánja minősíteni, hanem azokat mint társadalmi-háttérváltozókat vizsgálja, amelyek releváns összefüggéseket mutathatnak például a korrupció megítélésével vagy a közintézményekben vetett bizalommal kapcsolatban. Emellett kontrollváltozókként is funkcionálhatnak, hiszen azon korrupcióra és integritásra vonatkozó kérdések esetében, ahol kizárólag a politikai vonatkozású kérdésekkel volt kimutatható kapcsolat, érdemes ezeket erős fenntartásokkal kezelni, azokkal az összefüggésekkel és magyarázó modellekkel szemben, ahol a hatást a politikai vonatkozások mellett más változók is támogatták. Az ilyen jellegű összefüggések feltárása a társadalomtudományi elemzések bevett gyakorlata, és nem tekinthető politikai véleményformálásnak vagy állásfoglalásnak. A politikai önbesorolás és az intézmények működésének megítélése közötti kapcsolat a szakirodalom alapján nem meglepő, hiszen az egyéni tapasztalatok, értelmezési keretek és bizalmi viszonyok eltérő értékelésekhez vezethetnek. Elemzésünk célja ezen mintázatok empirikus bemutatása, nem pedig azok normatív értékelése vagy politikai üzenet közvetítése.

**A POLITIKAI ÉRDEKLŐDÉS TERÉN A FELNŐTT MAGYAR LAKOSSÁG
ELSŐSORBAN A SEMLEGES VÁLASZLEHETŐSÉGEKET JELÖLTE,
TÖBBSÉGÜK INKÁBB ÉRDEKLŐDIK (36,3%), VAGY INKÁBB NEM
ÉRDEKLŐDIK (28,2%) A POLITIKA IRÁNT.**

A kereszt táblás elemzés alapján a politika iránt erősebben érdeklődők körében nagyobb arányban fordul elő a választási részvételi szándék.³² A politikai érdeklődés szignifikáns regionális mintázatot mutat Magyarországon.³³

³² $p < 0,001$; Cramer's $V=0,27$

³³ $p < 0,001$; Cramer's $V= 0,199$

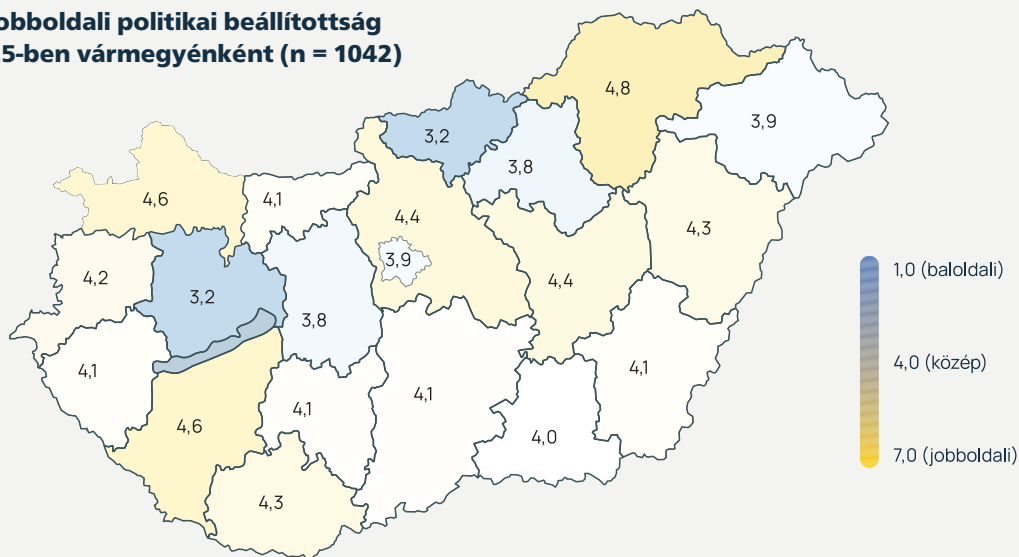
**A VÁLASZTÁSI HAJLANDÓSÁG ÖSSZESEN VISZONYLAG MAGAS,
A MAGYAR FELNŐTT LAKOSSÁG TÖBB MINT HÁROM NEGYEDE BIZTOSAN
VAGY VALÓSZÍNŰLEG ELMENNE SZAVAZNI, HA A LEKÉRDEZÉS IDŐPONTJÁT
KÖVETŐ VASÁRNASZÁRAZNAK A PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK.**

Ugyan a Tiszta úton lakossági adatgyűjtése 2025-ben történt, de mindez hasonló eredményt mutat az azóta már lezajlott 2026 tavaszi parlamenti választások részvételi eredményeivel, ami szintén kiemelkedően magas volt. A magyar lakosság politikai irányultságát két különböző kérdés mentén vizsgáltuk, a válaszadók mindkét esetben egy 1–7-ig terjedő skálán adhatták meg válaszaikat. Az első kérdés a politikai oldalra vonatkozó önbesoroláshoz kapcsolódott, ahol az 1-es érték az egyértelműen baloldali elköteleződést, míg a 7-es az egyértelműen jobboldali irányultságot jelentette. A második kérdés a pártpolitikai orientációt mérte, ahol az 1-es érték az egyértelműen kormánypárti, a 7-es pedig az egyértelműen ellenzéki orientációt mutatta. A politikai oldalra vonatkozó skálán a válaszadók 16,9%-a, míg az orientációra vonatkozó skálán 18% jelezte, hogy nem tudja vagy nem kíván válaszolni a kérdésre.

Az alábbi térképes ábrák alapján érdekes kétféleség rajzolódik ki a magyar lakosság politikai önbesorolása kapcsán.

III/7. ábra:

**Baloldali–jobboldali politikai beállítottság
átlagai 2025-ben vármegyénként (n = 1042)**

The background of the slide features a stylized illustration of a winding road at night. The road is depicted with glowing lines and curves, set against a dark, starry sky. In the foreground, there is a network of interconnected dots and lines, suggesting a digital or data-driven theme. The overall color palette is dominated by deep blues and purples.

4.

Eredmények

4.1 fejezet

A Magyarországot érintő legnagyobb problémák

Ebben a fejezetben bemutatjuk, hogy mely területekkel kapcsolatban jelezte a magyar lakosság a legnagyobb problémákat hazánkban, illetve hogy melyek azok a gócpontok, amelyek megoldására minél sürgetőbb megoldást vár a hazai társadalom.

A lakosság szerint a legégetőbb problémák: az infláció/megélhetési költségek, a közegészségügy, valamint a korrupció. A korrupciót a válaszadók 41,6%-a jelölte meg a három legfontosabb problémák egyikeként, amely rendszerszintű aggodalmat jelez a társadalom részéről. A problémák észlelését az egyéni informáltság és a közéleti bevonódás befolyásolja.

A *Tiszta úton* kutatás tervezése során – ahogy azt a módszertant összefoglaló, korábbi fejezet is ismerteti – a kérdéscsoportok és az egyes kérdések sorrendje egy precízen megtervezett struktúrát követett. Ennek célja az volt, hogy a válaszadókat a lehető leginkább tehermentesítse, még egy olyan érzékeny és nehéz kutatási téma esetében is, mint a korrupció feltárása. Az ún. problématerkép kérdéssel célunk volt vizsgálni, hogy az előre megadott 15 problématerület közül melyik az a három legsúlyosabb, melyről a magyarok úgy ítélik meg, hogy azonnal, vagy legalábbis sürgős beavatkozást és megoldást kívánnának. Ennek kialakítása során több nemzetközi kutatásban már korábban alkalmazott problémalista került áttekintésre. Ilyen kutatás például a Litvániában működő Special Investigation Service (a továbbiakban: STT) által évente készített, az országos korrupciópercepciót vizsgáló felmérés, valamint a 2024-es európai parlamenti választásokat követően végzett Eurobarometer-felmérés (STT 2024; European Parliament 2024). A megadott problémák sorrendje minden válaszadó esetében véletlenszerű módon változott, ezzel kiküszöbölve azt a torzítást, amelyet a mindenkinél azonos sorrendben megjelenő válaszok jelentettek volna.

A kérdésre adható válaszok tekintetében a zárt, előre megadott lehetőségek mellett (egy „egyéb” kategóriában) saját szavaikkal más, korábban nem jelölt problémákat is megfogalmazhattak, ezzel a lehetőséggel azonban a válaszadók közül igen kevesen, csupán 10 fő élt.

Az előre megadott válaszlístából választók az alábbi területeket jelölték meg, mint az 5 legjelentősebb hazai probléma:³⁶

³⁶ A Litvániában minden évben vizsgált korrupciótolerancia-felmérés eredményeiben látható, hogy 2023-ban a lakosság a korrupciót szintén az első 5 legsúlyosabb probléma közé sorolta (STT 2024). Emellett esetükben is az első 5 legkomolyabb probléma között szerepelt az infláció, az alacsony bérek, a közegészségügy helyzete és a drogfogyasztás. A *Tiszta úton* lakossági adatfelvétel és a *Map of Corruption 2023 Lithuania* kutatás eredményei pontosan nem összevethetők, hiszen a kérdésfeltevés nem egyezik 100%-ban a két kutatásban, a tendenciák összehasonlítása mégis jól kimutatható.

IV/1/1. ábra:

Az 5 legnagyobb probléma Magyarországon (n = 1254)

Az eredmények szerint a legtöbben az „*áremelkedést, inflációt és a megélhetés költségeit*” tekintik a legégetőbb problémának – az emberek több mint fele említette ezt a tényezőt. Ezt követi a közegészségügy helyzete, valamint a korrupció kérdése, amelyek szintén jelentős arányban kerültek említésre. A fennmaradó lehetőségek közül kiemelkedett még az alkohol- vagy drogfogyasztás, illetve a gazdasági helyzet általános megítélése, amelyek a felsorolásban szereplő többi problémához képest viszonylag magas arányban kaptak jelölést. Az első 3 helyen megjelölt problémák tekintetében nem volt szignifikáns kapcsolat a problémák és a régiók között, egyedül Pest régióban fordult elő, hogy a korrupció problémája helyett az alkoholfogyasztás került be az első három legsürgetőbb, megoldásra váró helyzet közé.

**A PROBLÉMÁK GYAKORISÁGÁT BEMUTATÓ EREDMÉNYEK ALAPJÁN
A KORRUPCIÓ KIEMELT HELYET FOGLAL EL A LAKOSSÁG PROBLÉMA-
TÉRKÉPÉN: A MAGYAROK 41,6%-A A HÁROM LEGFONTOSABB
PROBLÉMA EGYIKEKÉNT JELÖLTE MEG MAGYARORSZÁGON.**

Az arány önmagában is jelzi, hogy nem marginális jelenségről van szó, hanem egy széles körben érzékelt társadalmi problémáról.

Éppen ezért a további elemzésben arra kerestük a választ, hogy milyen tényezők befolyásolják, hogy valaki a korrupciót kiemelt problémának tartja-e. Ennek vizsgálatához a korábban azonosított látens faktordimenziókat használtuk fel, amelyek több, egymással összefüggő attitűd- és véleménykérdést foglalnak össze.

IV/1/2. ábra: **A korrupció problémaként való megjelölését erősítő tényezők (n = 571)**

”

A VIZSGÁLAT³⁷ ALAPJÁN MEGÁLLAPÍTHATÓ, HOGY A KÖZÉLET IRÁNT AKTÍVABBAN ÉRDEKLŐDŐ, A POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI FOLYAMATOKBA JOBBAN BEVONÓDÓ VÁLASZADÓK NAGYOBB VALÓSZÍNŰSÉGGEL TEKINTENEK A KORRUPCIÓRA, MINT KIEMELT RENDSZERSZINTŰ PROBLÉMÁRA.

Nagyon hasonló faktormintázat figyelhető meg abban a modellben is, amely azt becsüli, hogy az egyén értesült-e a médiából korrupciós esetről: itt is elsősorban az első és a negyedik faktor esetében jelennek meg azonos irányú és nagyságú hatások. Ez arra utal, hogy a korrupciós ügyekről való értesülés a médiából és a korrupció problémaként való észlelése együtt mozog.

³⁷ A logisztikus regresszió modell legfontosabb eredményei a 8. mellékletben találhatók.

4.2 fejezet

A korrupció érzékelésének hatása a magyarok szubjektív jóllétére

A fejezet bemutatja, hogy a magyar lakosság miként vélekedik a szubjektív jóllétre és az életminőségre vonatkozó kérdésekről. Emellett a különböző kérdések közötti összefüggések elemzésén keresztül feltárjuk a jóllétből képzett indexváltozó és a korrupció észlelésének kapcsolatát.

A magyarok általános szubjektív jólléte viszonylag magas, azonban negatív kapcsolat mutatható ki a korrupció mindennapi életre gyakorolt hatása és a szubjektív jóllétiindex között. Akik a korrupciót mindennapi életükben meghatározónak érzik, nagyobb arányban tartoznak az alacsony jólléti csoportba. Az életkori csoport és a pénzügyi biztonság szintén erősen strukturálja a jóllétet.

A kérdések célja az volt, hogy képet kapjunk arról, hogyan érzi magát a magyar lakosság, mennyire elégedettek és mennyire gondolják, hogy életük megfelel az általuk ideálisnak tartott állapotnak. A jóllétre vonatkozó kérdésekkel és a belőlük képzett indexváltozóval többek között áttekintésre került, hogy ki-mutatható-e bármilyen összefüggés a korrupcióról alkotott vélemény, illetve esetleges tapasztalat, valamint a magyar lakosság szubjektív jólléte között.

A szubjektív jóllét és a korrupció érzékelésének vagy az ehhez kapcsolódó konkrét tapasztalatoknak a vizsgálata kiemelt jelentőséggel bíró terület, habár hazai adatok e tekintetben korlátozott mértékben állnak rendelkezésre. Nemzetközi kutatások szerint a korrupció nemcsak az elszenvedők, hanem az abból hasznot húzók szubjektív jóllétét és életminőségét is rontja, mivel a társadalmi intézményekbe vetett bizalom megrendülésén keresztül fejti ki negatív hatását (SULEMANA et al. 2016; TAVITS 2008; BOŢA-AVRAM 2023). A szubjektív jóllétre vonatkozó kérdéscsoport a magyar lakosság életminőségének három kulcstényezőjét vizsgálta, amelyekre különböző skálákon adhattak választ:

- **Összességében mennyire elégedett Ön az életével mostanában?**

(0–10-ig terjedő skála, ahol 0 = egyáltalán nem, 10 = teljes mértékben)

Ez a kérdés az általános életelégedettséget méri, mely a szubjektív jóllét egyik legismertebb mutatója, számos nagymintás nemzetközi kutatás is alkalmazza ezt a kérdést, például az EU-SILC, vagy a European Social Survey.

- **Hány olyan, Önhöz közel álló ember van, akire számíthat, ha komoly személyes problémája van?**

Ez a dimenzió a társas támogatás mértékét mutatja, vagyis azt, hogy mennyire érzi erősnek saját szociális hálóját és kapcsolati erőforrásait, amelyeket felmerülő probléma esetén mozgósítani tud.

- **Milyen az Ön egészsége általában?**

Ez a kérdés a szubjektív egészségi állapotot méri, amely fontos egészségpszichológiai és életminőségi indikátor, és komoly hatást gyakorolhat az általános jóllétre.

A jóllétindex képzése

A három fentebb bemutatott kérdés a kutatásban együttesen ad képet arról, milyen a magyar lakosság szubjektív jólléte. Az egyéni válaszok alapján e három kérdésből egyetlen, a szubjektív jóllét fogalmát jól megragadó jóllétindex képezhető.³⁸ Mivel a három érintett kérdés válaszai nem egységesen ugyanolyan hosszúságú skálán helyezkedtek el, ezért azokat 0–1 közötti skálán bármilyen értéket felvehető új skálára transzformáltuk, ahol a 0 jelölte a nagyon alacsony jóllétet, míg az 1 a nagyon magas szubjektív jóllétet. Erre azért volt szükség, hogy az egyes kérdésekre adott válaszok összevonhatók legyenek egyetlen indexértékké, létrehozva a indexet.³⁹

A jólléti csoportok képzése

Az egyenlőtlen eloszlás kiegyensúlyozása, valamint a kutatásban használt egyéb mutatókkal való módszertani egység biztosítása érdekében a jóllétindex értékeit tercilisek mentén kategorizáltuk, azaz 3 közel azonos méretű csoportba soroltuk a válaszadókat, kialakítva az alacsony, közepes és magas jólléttel bírók csoportjait.

A három kategória meghatározása a következő határértékek alapján történt: az alsó tercilis értéke 0,5780, míg a felső tercilisé 0,7060 volt. Ennek megfelelően az alacsony jólléti kategóriába a 0,5780 alatti indexértékkel rendelkezők kerültek, a közepes jólléti szintet a 0,5780 és 0,7060 közötti értékek jelezték, míg a magas jóllét kategóriába a 0,7060 feletti jóllétindex tartozott.

A tercilis alapú csoportosítás eredményeként megkaptuk a három közel egyenlő csoportot: az alacsony jólléti kategóriába 32,7%-a, a közepes kategóriába 33,2%-a, míg a magas kategóriába 33,5%-a tartozott; a „Nem tudja” válaszok aránya változatlanul 0,6%.

³⁸ Cronbach alfa= 0,7

³⁹ Az egyes kérdések válaszait először ordinális skálán [0–1] közé transzformáltuk (például: nagyon rossz – rossz – kielégítő – jó – nagyon jó → 0/4, 1/4, 2/4, 3/4, 4/4). Ezt követően a három átskálázott értéket összegeztük, majd az eredményt ismét [0–1] tartományba vetítettük vissza. Az így kapott index a magyar emberek általános jóllétét fejezi ki egy egységesített, folytonos skálán, minden kérdést azonos súllyal figyelembe véve.

IV/2/A. táblázat:

Jólléti csoportok eloszlása (n=1254)

Jóllét csoport	Eloszlás	Átlag	Szórás
Magas (felső egyharmad)	33,5%	0,8	0,1
Közepes (középső egyharmad)	33,2%	0,7	0
Alacsony (alsó egyharmad)	32,7%	0,5	0,1
Nem tudja	0,6%	–	–

Bár léteznek területi különbségek a jólléti szintben, ezek csak enyhe mértékűek. A vármegyék esetében szignifikáns, de gyenge kapcsolat figyelhető meg.⁴⁰

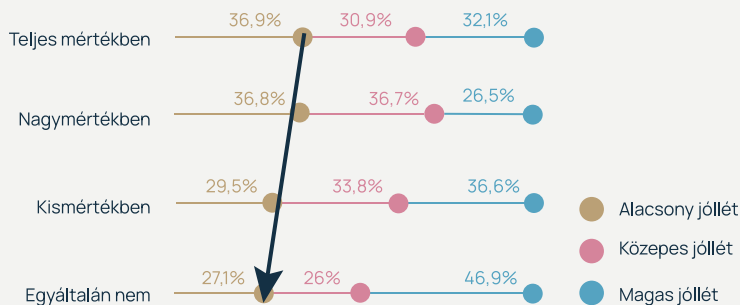

A JÓLLÉTINDEX ÉRTÉKEINEK ÁTLAGÁT VIZSGÁLVA VÁRMEGYEI BONTÁSBAN A LEGALACSONYABB ÁTLAGOS JÓLLÉTI ÉRTÉK NÓGRÁD VÁRMEGYÉBEN VOLT MEGFIGYELHETŐ (0,55), MÍG A LEGMAGASABB ÁTLAG GYŐR-MOSON-SOPRON VÁRMEGYÉBEN JELENTKEZETT (0,69).

A khi-négyzet teszt feltételei teljesülnek. A kis elemszámú cellák nem torzítják jelentősen az eredményt.

IV/2/1. ábra:

A korrupció mindennapi életre gyakorolt hatása és a jóllét közötti összefüggés 2025-ben (n = 1203)

⁴⁰ p < 0,001; Cramer's V = 0,06

A IV/2/1. ábra a szubjektív jólléti szint megoszlását mutatja be annak függvényében, hogy az emberek milyen mértékű hatást tulajdonítanak a korrupciónak mindennapi életükre.

”

AZ EREDMÉNYEK ALAPJÁN JÓL LÁTHATÓ, HOGY AZOK KÖRÉBEN, AKIK A KORRUPCIÓ HATÁSÁT „NAGYMÉRTÉKBEN” VAGY „TELJES MÉRTÉKBEN” ÉRZÉKELIK, AZ ALACSONY CSOPORTOSÍTOTT JÓLLÉTI SZINT FORDUL ELŐ LEGNAGYOBB ARÁNYBAN.

Ezzel szemben azoknál, akik szerint a korrupció csupán „kismértékben” vagy „egyáltalán nem” befolyásolja mindennapjaikat, a magas csoportosított jólléti szint a leggyakoribb. A „nem tudja” válaszadók körében is az alacsony jóllét dominál.

Ez az összefüggés arra utal, hogy a korrupció észlelt mindennapi hatása összefügg a szubjektív jólléttel.⁴¹

”

A SZUBJEKTÍV JÓLLÉT ALAKULÁSA JÓL KIRAJZOLÓDÓ ÉLETKORI MINTÁZATOT IS MUTAT.

A fiatalabb korcsoportokban (18–40 év) a magasabb jóllét dominál (57%), míg az idősebb, nyugdíjas korú (65 éves és feletti) csoport körében a magas jóllétűek aránya lényegesen alacsonyabb, mindössze 14%. Az alacsony jóllét aránya pedig jelentősen magas (51%). Az életkor és a jóllét közötti kapcsolat közepes erősségű,⁴² ami az életciklushoz kapcsolódó strukturális különbségekre utalhat. Fontos hangsúlyozni, hogy ez a mintázat nem univerzális: egyes országokban az időskor nem jár együtt alacsonyabb szubjektív jólléttel. Számos nemzetközi vizsgálat – különösen az Egyesült Államokban – U alakú életkori jólléti mintázatot azonosít, ahol az idősebb korosztály jólléte stabilizálódik vagy javul (BLANCHFLOWER–OSWALD 2008; STONE et al. 2010). A szubjektív jóllét és a pénzügyi biztonság között is statisztikailag szignifikáns, közepes, de következetes kapcsolat mutatható ki.

”

A MAGASABB JÓLLÉTI CSOPORTOKBAN A PÉNZÜGYI BIZTONSÁG ELOSZLÁSA EGYÉRTELMIEN A MAGASABB KATEGÓRIÁK FELÉ TOLÓDIK.⁴³

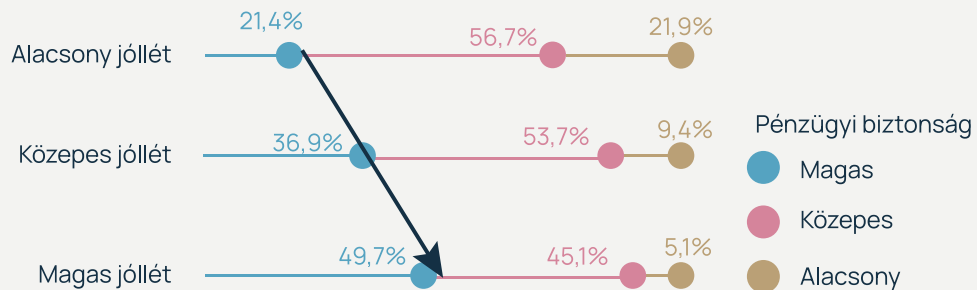
⁴¹ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,21$

⁴² $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,22$

⁴³ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,20$

IV/2/2. ábra:

A pénzügyi biztonság szintjének eltolódása a szubjektív jóllét növekedésével (n = 1172)

4.3 fejezet

Integritás és bizalom a magyarok szemével

Az integritással (mind személyes, mind intézményi integritás szintjén), valamint a bizalommal foglalkozó fejezet a Tiszta úton lakossági adatfelvételének egyik kiemelt kérdéscsoportját jelentette. E részben a magyar társadalom egymás iránti, illetve egyes meghatározó köz- és magánintézményekkel szembeni bizalmát vizsgáltuk, továbbá felmértük a válaszadók saját magukra, valamint másokra vonatkozóan feltételezett etikus és szabálykövető viselkedését. Az intézményi integritás dimenziói közül külön figyelmet fordítottunk a szolgáltatásokat igénybe vevőkkel szembeni egyenlő bánásmódra, valamint az intézményeken belül dolgozók felelősségre vonásának gyakorlatára.

A magyarok önmagukat etikusabbnak látják, mint másokat – ez összhangban áll a morális önfelmagasztalás jelenségével. Az intézményi integritás érzékelése a „kormányablakok-okmányirodák, kormányhivatalok” esetében volt a legmagasabb, míg az „ország-kormány” és az „állami egészségügy” tekintetében a legalacsonyabb. Az intézményekkel szembeni bizalom és az adott intézményekkel szembeni integritást mérő kérdések a korlátozott összehasonlíthatóság mellett is összekapcsolódtak – mind a bizalom, mind az integritás tekintetében a kormányablakok-okmányirodák, kormányhivatalok érték el a legjobb eredményeket.

A *Tiszta úton* lakossági kutatás egyik központi témáját jelentette az integritás vizsgálata a korrupcióhoz kapcsolódó percepciók, tapasztalatok, valamint az európai uniós források felhasználásának felmérése mellett. A *Tiszta úton* lakossági adatfelvételben az Integritás Hatóság által alkotott, azt némiképp kiegészítő integritásfogalom került alkalmazásra (lásd a korábbi, módszertant bemutató fejezetben).

ENNEK ÉRTELMEBEN SZEMÉLYES SZINTEN A VALLOTT ÉS KINYILVÁNÍTOTT ÉRTÉKEK KÖZTI ÖSSZHANG MEGLÉTÉT ÉS AZ ASZERINTI ERKÖLCSÖS, TRANSPARENS CSELEKVÉST JELENTI, MÍG INTÉZMÉNYI SZINTEN AZT, HOGY AZ ADOTT INTÉZMÉNY KIJELELT CÉLJAIT ÉS FELADATAIT AZ ELVÁRT, ETIKUS MÓDON TELJESÍTI, EGYENLŐEN BÁNIK A HOZZÁ FORDULÓKKAL, ILLETVE A FELELŐSSÉG VÁLLALÁSA MEGJELENIK A MŰKÖDÉSÉBEN.

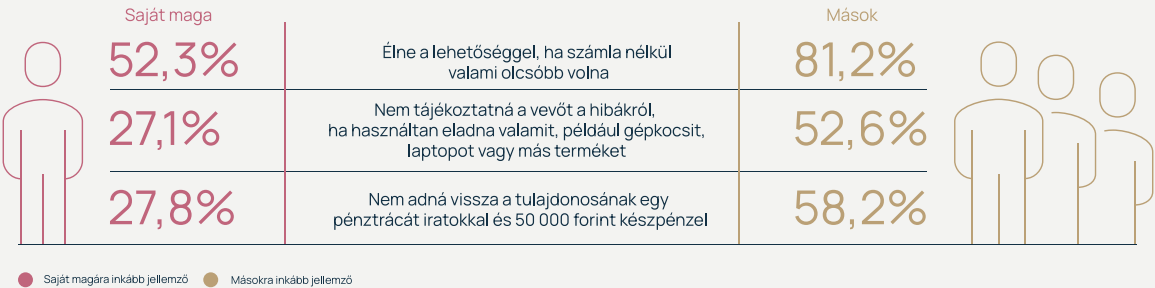
A személyi integritás szintjén két fókusz (saját-mások) összehasonlításával törekedtünk kontroll alatt tartani a kívánt társadalmi elvárásokhoz való idomulást és az ún. morális önfelmagasztalást. Utóbbi azt jelenti, hogy etikai kérdésekben az emberek hajlamosak pozitívabb képet festeni magukról, és sok esetben a tényleges viselkedésük közelebb áll ahhoz, ahogy mások viselkedéséről nyilatkoznak. A torzítások elkerülése érdekében a válaszok iránya is váltakozó volt a három kérdés esetében, elkerülve ezzel a válaszadói rátanulás⁴⁴ lehetőségét. A három hipotetikus esetpéldában megjelent a szabálykövetés-becsületesség, valamint a transzparens viselkedés és ezek vizsgálata. A kutatás során a magyar lakosság véleményét

⁴⁴ A válaszadói rátanulás kérdőíveknél azt jelenti, hogy a kitöltők idővel felismerik a kérdések mintázatát vagy logikáját, így válaszlabilissá válnak, torzítva az eredményeket. Ennek elkerülése érdekében a 3 esetpélda során a” helyes-etikus” válaszok sorrendje váltakozott.

vizsgáltuk azzal kapcsolatban, hogy mennyire jellemzőek más emberekre és saját magukra a hétköznapi életben előforduló, mindennapi etikai döntési helyzetekben tanúsított különböző magatartásformák. A felmérés három konkrét példát tartalmazott:

- 1. „Élne a lehetőséggel, ha számla nélkül valami olcsóbb”
- 2. „Használt termék eladása során a termék hibáinak ismertetése”
- 3. „Egy iratokkal és 50 ezer forinttal megtalált pénztárca pénzzel együtt való visszajuttatása a tulajdonosának”

IV/3/1. ábra: **Vélt cselekvési mintázat mások és saját maga esetében (n = 1254)**

”
**AZ EREDMÉNYEK AZT SUGALLJÁK, HOGY AZ EMBEREK HAJLAMOSAK
ÖNMAGUKAT KEDVEZŐBB SZÍNBEN FELTÜNTETNI, MÍG MÁSOKAT
NEGATÍVABBAN MEGÍTÉLNI (IV/3/1. ÁBRA).**

Ez a jelenség összhangban áll a szociológia és a szociálpszichológia területén ismert „morális önfelmagasztalás” (moral self enhancement) elméletével (VAJDA et al. 2025; SÍK 2001; DONG et al. 2019). Mindegyik esetpéldában a magyarok több mint fele gondolja úgy, hogy mások kevésbé etikusan járnának el. A három esetpélda közül a magyarok szerint legnagyobb arányban a számla nélküli tranzakciók elfogadása jellemző másokra (81,2% szerint jellemző másokra), míg legkevesbé az, hogy eladóként nem tájékoztatná a vásárlót a használt termék hibáiról (52,6% szerint jellemző másokra). Ugyanez az irány figyelhető meg saját maguk esetében, a legtöbben a számla nélküli tranzakciókat tartják önmagukra jellemzőnek.

A korrupcióval kapcsolatos attitűdök és mások vélt becsületességének vagy integritásának kapcsolatát úgy vizsgáltuk, hogy a korrupció elterjedtségéhez kapcsolódó 10 kérdés alapján klaszterelemzéssel két válaszadói csoportot különítettünk el. Az egyik csoport a korrupciót súlyos társadalmi problémának érzékelte, míg a másik csoport optimistább megítélést adott.

A klaszterbesorolást ezt követően összevetettük a fenti IV/3/1. ábra más emberekre vonatkozó kérdéseire adott válaszaival, amely különböző mindennapi szituációkon keresztül méri, hogy mit gondolnak, mások mennyire szabálykövetőek. Ennek mértékét egy összesített mutatóval ragadtuk meg, amely azt fejezi ki, hogy a válaszadó hány ilyen szituációban feltételezett becsületes, normakövető viselkedést mások részéről.

Az eredmények jelentős különbségeket mutatnak a két klaszter között. A korrupciót problémásnak érzékelő csoportban 50% egyetlen szituációban sem érezte úgy, hogy mások becsületesen viselkednének, míg csupán 23% bízott legalább két esetpéldában ebben a viselkedésben. Ezzel szemben az optimistább csoportban a mintázat fordított volt: itt 26% jelezte, hogy nem bízik abban, hogy bármelyik szituációban szabálykövetően járnak el mások, míg 50% legalább két helyzetben is bizalmat tanúsított.

Az elemzés során egy intézményi listát állítottunk fel annak vizsgálatára, hogy a lakosság hogyan ítéli meg a felsorolt intézmények működését az intézményi integritás két vizsgált szempontja mentén. Ez a két szempont a következő volt: egyrészt, hogy az emberek úgy érzékelik-e, hogy ugyanúgy bánnak-e az intézmény szolgáltatását igénybe vevő minden emberrel, másrészt, hogy van-e következménye annak, ha egy intézmény vezetője nem megfelelően végzi a munkáját, azaz felelősségre vonják-e az érintett dolgozót akár magasabb beosztás esetén is.

Érdemes megjegyezni, hogy a két kérdés eredetileg ugyanazokat az intézményeket tartalmazta, azonban a kérdőív terjedelmi korlátai miatt a lista végül némileg eltért.

Mindkét kérdés esetén az egyes intézmények általában 50–60% közötti pozitív megítélést kaptak, azonban néhány intézmény kiugró értéket mutatott. Magyarország kormánya és az ott dolgozó alkalmazottak mindkét esetben negatívabb eredményeket szereztek, a magyarok kevesebb mint 40%-a érzékelte úgy, hogy az intézményi integritás szempontjából vizsgált két dimenzió megfelelően működik esetükben. Emellett közel 60%-uk jelezte, hogy az állami egészségügyi intézmények esetében nem bánnak minden emberrel egyenlően.

IV/3/2. ábra: **Azonos bánásmód megítélése az intézményekben (n = 1254)**

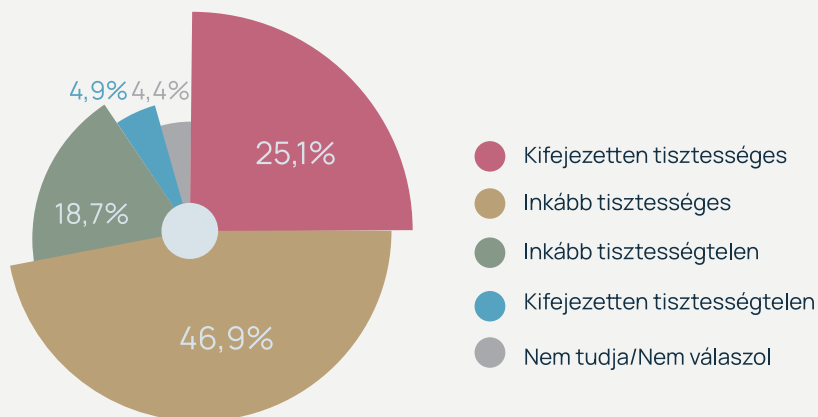
	Inkább igen	Inkább nem	Nem szeretnék válaszolni / Nem tudom
kormányablakok, okmányirodák	70,2%	26,5%	1,8%
adóhatóság	54,9%	38,4%	7,9%
szociális intézmények	56,3%	39,7%	3%
bíróságok	51,9%	42,1%	3,4%
helyi önkormányzatok	54,1%	42,5%	6%
rendőrség	50,9%	46,1%	4%
Magyarország kormánya	39,4%	52,7%	6,7%
állami egészségügyi intézmények	41,4%	56,8%	3,3%

IV/3/3. ábra: **A felelősségre vonás megítélése az intézményekben (n = 1254)**

	Inkább igen	Inkább nem	Nem szeretnék válaszolni / Nem tudom
kormányablakok, okmányirodák	63,9%	28,5%	7,6%
más magánvállalatoknál, magáncégeknél	62,1%	30%	7,8%
bankokban és pénzügyi intézményekben	63,3%	29,9%	6,7%
adóhatóságnál	59,6%	32,7%	7,7%
rendőrségnél	58,5%	35,2%	6,3%
bíróságokon	56,5%	35,8%	7,7%
helyi önkormányzatokban	51,6%	42,2%	6,3%
Magyarország kormánya	38,1%	53,8%	8,1%

IV/3/4. ábra:

Mit gondol, általában milyen viselkedés kell ahhoz, hogy magáncégek vezetői, magánvállalkozók sikeresek legyenek? (n = 1254)

”

AZ EREDMÉNYEK ALAPJÁN A MEGKÉRDEZETTEK TÖBBSÉGE ÚGY VÉLI, HOGY A MAGÁNCÉGEK VEZETŐINEK ÉS A MAGÁNVÁLLALKOZÓKNAK INKÁBB TISZTESSÉGES VISELKEDÉSRE VAN SZÜKSÉGÜK A SIKERHEZ.

Bár a válaszadók közel egyötöde szerint a siker inkább tisztességtelen magatartással érhető el, az össz-kép pozitív. Azok, akik általában pozitívabban ítélték meg az intézmények integritását, a vállalatvezetők szükséges viselkedésében is hangsúlyozták a tisztességet, míg az ezzel szemben kritikusabb attitűd inkább negatív vezetői megítéléssel társult.

A bizalom mérése érdekében a kérdőívben két, 0–10-ig terjedő skálán megválaszolandó kérdést alkalmaztunk:

- az első kérdés arra irányult, hogy a válaszadó szerint az emberek általánosságban mennyire bíznak egymásban,
- míg a második kérdés a válaszadó saját bizalmi attitűdjét vizsgálta, vagyis azt, hogy ő személy szerint mennyire bízik másokban.

Általánosságban úgy vélték, hogy az emberek kevésbé bíznak egymásban, ahhoz képest, amennyire ők maguk saját bevallásuk szerint megbíznak másokban.

A bizalom vizsgálatát nem csupán az emberek közötti kapcsolatokra, hanem az intézmények iránti bizalomra is kiterjesztettük, hiszen feltételezhető volt, hogy olyan kulcsfontosságú kérdések, mint a korábban már bemutatott intézményi integritás vagy a későbbiekben részletezett korrupció elterjedtségére vonatkozó percepciók kapcsolatot mutatnak az egyes intézményekkel szembeni bizalom mértékével. A kérdőívben felsorolt intézmények esetében a válaszadóknak egy 0–10-ig terjedő skálán kellett megjelölniük, mennyire bíznak az adott intézményben. Az ábrázolás megkönnyítése érdekében a 0–10-es skálán megadott értékeket három kategóriába – alacsony (0–4), közepes (5–7) és magas (8–10) bizalmi szintbe – vontuk össze, így az összes intézmény egyetlen ábrán könnyen összehasonlíthatóvá vált.

IV/3/5. ábra:
Bizalom szintje az emberek között, és a válaszadó, valamint más emberek között (n = 1254)

IV/3/6. ábra: **Bizalom mérése az intézmények iránt (n = 1254)**

	alacsony - [0-4]	közepes - [5-7]	magas [8-10]	NT/NV
Az ország kormányában?	50,8%	25,5%	19,9%	3,7%
Az állami egészségügyi intézményekben?	34,8%	35,1%	28,6%	1,5%
A bankokban, pénzügyi intézményekben?	33,2%	33,7%	29,6%	3,5%
Az adóhatóságban?	29,5%	30,5%	32,9%	7,2%
A rendőrségben?	29%	32%	37%	1,9%
A kormányablakokban, okmányirodákban, kormányhivatalokban?	28,8%	26,2%	41,7%	3,3%
A bíróságokban?	28,7%	30%	33,8%	7,4%
A helyi önkormányzatokban?	27%	32%	38,6%	2,4%
A szociális intézményekben?	26,2%	30,1%	38,9%	4,8%
Más üzleti vállalkozásokban, magáncégekben?	21,2%	41,2%	28,9%	8,7%

Az eredmények alapján az intézmények közötti bizalmi szintek viszonylag kiegyenlítettek, ugyanakkor az ország kormányának irányába szignifikánsan alacsonyabb bizalmi értékek mutatkoznak. A legmagasabb bizalmi szintet a „kormányablakok-okmányirodák és kormányhivatalok” esetében figyelhetjük meg, ami a közvetlen lakossági ügyintézéshez kapcsolódó pozitív tapasztalatokra utalhat. Korábban az egyes intézmények integritását vizsgáló két kérdés esetében is hasonló tendenciát láttunk, hiszen mind az egyenlő bánásmód, mind pedig a felelősségre vonás esetében a kormányablakok-okmányirodák-kormányhivatalok esetében fogalmazták meg a leginkább pozitív állításokat.

Régiós szinten vizsgáltuk az integritáshoz és bizalomhoz kapcsolódó kérdéseket, esetleges régiós különbségek felfedését keresve. Legtöbb esetben nem voltak nagy eltérések, egy jelentősebb különbséget érdemes kiemelni a személyes és mások viselkedési mintázatait bemutató kérdéscsoportokkal kapcsolatban. Arra vonatkozóan, hogy mit gondolnak más emberek szabálykövető és etikus viselkedéséről bizonyos helyzetekben, az egyes régiókban némiképp eltérő vélemények jelentek meg. Mások viselkedésének megítélésében egyedül Pest vármegyében haladta meg az inkább pozitív értékelések aránya az 50%-ot (55%). Ez azt jelenti, hogy az itt élők több mint fele úgy vélte, hogy a három esetpélda közül legalább kettőben mások inkább etikusan és szabálykövetően járnának el. **Észak-Alföldön és Észak-Magyarországban ez az arány 44%, illetve 40% volt, míg a többi régióban a 30%-ot is alig érte el.**

4.4 fejezet

A médiafogyasztás és média iránti bizalom alakulása

A fejezet az egyes médiaintézményekkel szembeni bizalom kérdéseit tekinti át, majd röviden bemutatja a magyarok médiafogyasztását, valamint az egyes médiumok iránti bizalom alakulását, melyek hatást gyakorolhatnak a korrupció érzékelésére és a hozzá kapcsolódó véleményekre.

A leggyakoribb információforrások az internetes híroldalak, a kereskedelmi televíziók és a közösségi média. A korrupciós ügyekről való értesülések tendenciája a különböző médiumokból szintén követi ezt a sorrendet, tehát a legtöbben gyakran fogyasztott internetes oldalakról, a kereskedelmi tévékből és a közösségi médiából szereznek tudomást ilyen hírekről. A médiafogyasztási minták befolyásolják a korrupció érzékelését: például a közszolgálati tévé nézői kevésbé tartják elterjedtnak a korrupciót. A média iránti bizalom alacsony, de a kormánykritikus sajtó a leginkább hitelesnek tekintett a lakosság szemében.

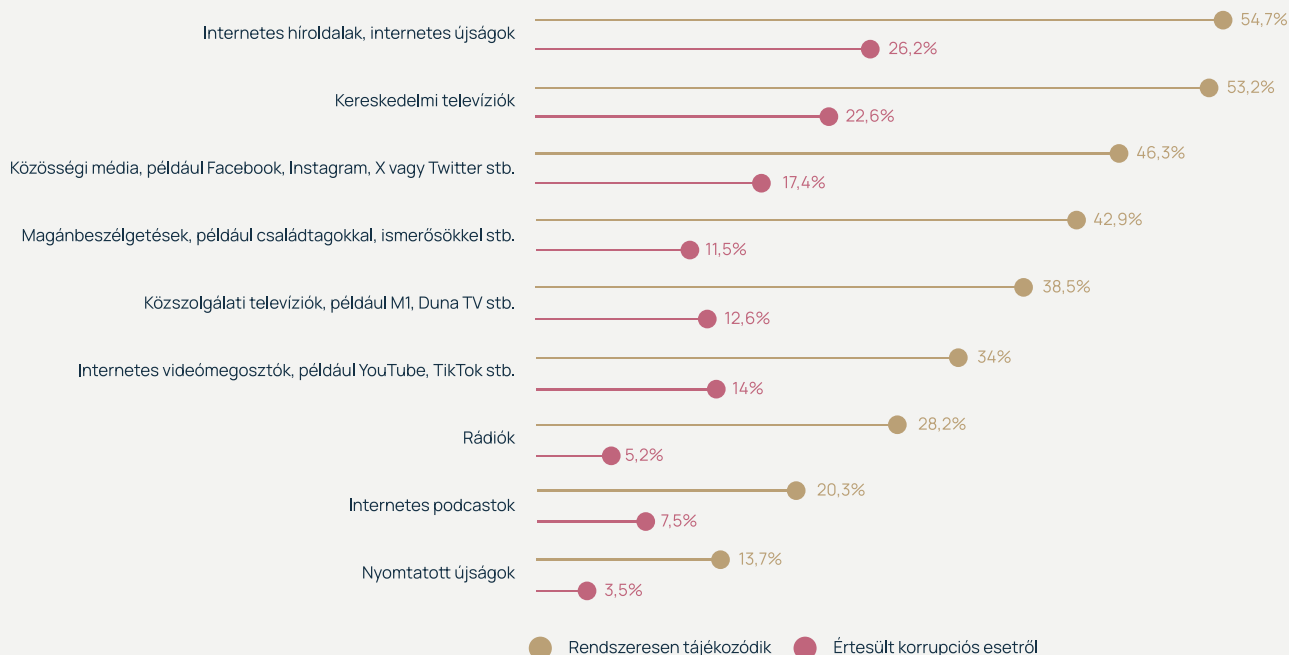
A korrupció és a médiafogyasztás, valamint a média iránti bizalom vizsgálata kulcsfontosságú, hiszen a média gyakran elsődleges csatorna a korrupciós ügyek nyilvánosságra hozatala során, így befolyásolja a közvélemény érzékenységet és a társadalmi ellenállást. Számos korábbi kutatás foglalkozik a média elsődlegesen makroszintű vizsgálatával a korrupció érzékelésének vonatkozásában (FREILLE et al. 2007; LINDSTEDT–NAURIN 2010).

Ezek a vizsgálatok a legtöbb esetben a sajtószabadság és a korrupcióérzékelés, valamint más faktorok, például bizalom, politikai attitűdök stb. mentén vizsgálják – tulajdonképpen „madártávlatból” tekintve a kapcsolatot (CHARRON–ANNONI 2021). Azonban jelentősen kevesebb kutatás foglalkozik a médiafogyasztás mikroszintű, individuális jelenségeivel, holott ez a megközelítés fontos adalékot nyújt a médiafogyasztás és a korrupció kapcsolatának heterogenitása és a társadalom kisebb csoportjai közti különbségek feltérképezéséhez (CHARRON–ANNONI 2021).

A személyi szintű médiafogyasztási szokások vizsgálata így fontos adalékként szolgálhat a korrupció érzékelésének és a hozzá kapcsolódó tapasztalatoknak, valamint a korrupcióval szembeni küzdelemben betöltött szerepeknek a feltárásában. Megmutatja, hogy a hagyományos vagy online forrásokat fogyasztók között van-e különbség a korrupcióra vonatkozó információk percepciójában, és a különböző jellegzetességek mentén kialakított csoportok milyen eltéréseket mutatnak. A média iránti bizalom alacsony szintje rombolhatja a korrupció elutasítottságának szintjét a választadónál, hiszen a bizalmatlan állampolgárok kevésbé fogadják el a leleplezéseket hitelesnek.

A kérdőívben egy előre összeállított médiaszolgáltatói listát mutattunk az embereknek, amelynek az utolsó válaszlehetőségében megjelölhették, amennyiben a felsorolt lehetőségeken túl, más forrásból tájékozódtak a közéletéről. A felsorolt listához kapcsolódóan először azt kértük, jelöljék meg, hogy mely forrásokból tájékozódtak a napi hírekről, közéletéről a kérdezést megelőző 1 évben. Ennek megjelölése után pedig az előzőleg kiválasztott forrásokra vonatkozóan megkérdeztük, hogy az adott forrásból értesült-e bármilyen korrupciós esetről.

IV/4/1. ábra: Információs csatornák és korrupció észlelése (n = 1254)

A válaszok alapján a lakosság több mint fele rendszeresen tájékozódik „internetes híroldalokról, online újságokból”, illetve „kereskedelmi televíziókból”, de jellemzően sokan használják a közösségi média különböző platformjait is. Nemzetközi összehasonlító kutatásokban a közösségimédia-használat magasabb korrupcióérzékelést indukált (CHARRON–ANNONI 2021). A Tiszta úton kutatásban ez az összefüggés nem igazolódott, ugyan több médiaforrás szignifikáns kapcsolatban állt a hazai korrupció elterjedtségének érzékelését mérő kérdésekkel (általánosságban mennyire elterjedt Magyarországon, mennyire elterjedt az uniós pénzek felhasználásához kapcsolódóan Magyarországon), azonban egyedül a közszolgálati televíziókat megjelölők korrupcióérzékelése tért el érzékelhetően azoktól, akik ezeket a forrásokat nem használták.⁴⁵

⁴⁵ Korrupció elterjedtsége általánosan Magyarországon a közszolgálati televíziót használók és nem használók között, sig = 0,000; Cramer's V = 0,237.
Korrupció elterjedtsége az európai uniós pénzekhez kapcsolódóan Magyarországon a közszolgálati televíziót használók és nem használók között, sig = 0,000; Cramer's V = 0,213.

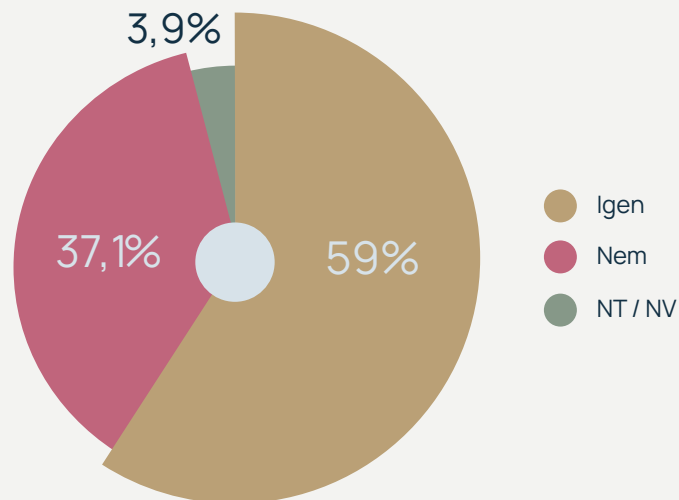
**A KÖZSZOLGÁLATI TELEVÍZIÓT INFORMÁCIÓFORRÁSKÉNT MEGJELÖLŐK
SZIGNIFIKÁNSAN KEVÉSBÉ ÉREZTÉK ELTERJEDTNEK A KORRUPCIÓT
MAGYARORSZÁGON AZ INNEN NEM INFORMÁLÓDÓKHOZ KÉPEST.**

A felnőtt magyar lakosság a „nyomtatott újságokat”, „internetes podcasteket”, valamint a „rádiókat” használja legkevésbé információszerzés céljából.

Annak vizsgálata, hogy a megnevezett forrásokból értesültek-e korrupciós esetről, külön kérdés keretében valósult meg:

IV/4/2. ábra:

**Értesült-e korrupciós esetről valamely
médiaforrásból? (n = 1254)**

A megkérdezettek több mint 50%-a arról számolt be, hogy az elmúlt egy évben hallott korrupciós esetről valamelyik általa követett médiacsatornán keresztül. A korábbi, IV/4/1. ábra alapján az is látszik, hogy ha az egész mintát nézzük, akkor az internetes híroldalak, az újságok és a kereskedelmi televíziók számítanak a leggyakoribb forrásnak, ahonnan a magyar emberek korrupciós ügyekről értesülnek.

IV/4/3. ábra:

A korrupciós ügyekről való értesülés aránya az adott médiaforrást használók körében

Internetes híroldalak, internetes újságok (n=686)	48%
Kereskedelmi televíziók (n=667)	42,5%
Internetes videómegosztók (n=426)	41%
Közösségi média (n=581)	37,6%
Internetes podcastok (n=255)	37%
Közzszolgálati televíziók (n=483)	32,7%
Magánbeszélgetések (n=538)	26,8%
Nyomtatott újságok (n=171)	25,3%
Rádiók (n=354)	18,3%

A válaszadókat ezt követően arra kértük, hogy jelöljék meg, az elmúlt 12 hónapban általuk használt médiaforrások közül melyekben találtak a legtöbb korrupciós esettel, amennyiben ilyenről értesültek.

AZ EREDMÉNYEK ALAPJÁN NAGYOBB ARÁNYBAN TALÁLKOZTAK KORRUPCIÓS TÉMÁJÚ HÍREKKEL AZ ONLINE HÍRFORRÁSOKBAN.

A legtöbben „internetes híroldalakról és online újságokból” értesültek ilyen hírekről (48%), ezt követik a kereskedelmi televíziók (42,5%) és az internetes videómegosztók (41%) (IV/4/3. ábra).

ÖSSZESEGÉBEN ELMONDHATÓ, HOGY A DIGITÁLIS CSATORNÁK DOMINÁLNAK, MÍG A HAGYOMÁNYOS MÉDIUMOK – KÜLÖNÖSEN A RÁDIÓK ÉS A NYOMTATOTT SAJTÓ –, AHOGY A FOGYASZTÁSI SZOKÁSOKBAN IS LÁTHATÓ VOLT, KISEBB SZEREPE T JÁTSZANAK A KORRUPCIÓS HÍREK ELÉRÉSÉBEN.

A magánbeszélgetések és a közszolgálati televíziók a médiafogyasztás szempontjából gyakrabban jelentek meg, ugyanakkor az ezeket használók kevésbé jelezték, hogy ezekből a forrásokból nagyszámú korrupciós esetről kapnának tájékoztatást.

A korábban bemutatott faktorelemzés (1.8.1-es pont) során azonosított ún. látens változók felhasználásával logisztikus regressziós modellt készítettünk annak vizsgálatára, hogy mely faktorok mentén különböznek azok, akik jelezték, hogy a médiából értesültek korrupciós ügyekről, azoktól az emberektől, akik nem értesültek ilyen hírekről.⁴⁶

A modell eredményei alapján két faktor bizonyult meghatározónak: az első faktor, amely a politikai-korrupciós percepciókat ragadja meg, valamint a negyedik faktor, amely a demokratikus részvétel és bevonódás dimenzióját írja le. A modell prediktív teljesítménye összességében megfelelő, ami arra utal, hogy a faktorértékek mentén markáns különbségek azonosíthatók a két csoport között.

Az eredmények szerint a politikailag aktívabb, közéleti kérdések iránt nyitottabb emberek nagyobb valószínűséggel számolnak be arról, hogy értesültek korrupciós esetekről a médiában. Ezzel szemben azok, akik kevésbé tartják súlyosnak a korrupció általános helyzetét Magyarországon, kisebb eséllyel jelezték, hogy ilyen hírekkel szembesültek volna.

A modell visszahívási mutatója (recall) alacsonyabb értéket mutat, ami arra utal, hogy a becslés viszonylag gyakran sorolja a „nem értesült” kategóriába azokat is, akik valójában jelezték a korrupciós ügyekről való értesülést. Ez felveti annak lehetőségét, hogy egyes esetekben a korrupciós hírek annyira mindennapivá váltak, hogy azok észlelése és tudatos felidézése már nem jelenik meg markánsan a vizsgált attitűd- és részvételi dimenziók mentén.

A vizsgálat kiterjedt a három különböző csoportba sorolt médiatípus iránti bizalomra is. Ennek keretében a válaszadók értékelték különböző médiumcsoportok – az „állami fenntartású”, a „kormánypárti”, valamint a „kormánykritikus” sajtóorgánumok – hitelességét és szavahihetőségét a korrupciós esetekről szóló hírek vonatkozásában (IV/4/4. ábra).

⁴⁶ A regressziós modell legfontosabb eredményei a 9. mellékletben találhatók

IV/4/4. ábra:

Általánosságban mennyire hihetők a korrupciós esetekről szóló hírek az alábbi források tekintetében (n = 1254)

	Egyáltalán nem	Inkább nem	Inkább igen	Teljesen	NT / NV
amelyekről a kormánnyal kritikus sajtó, média tudósít?	10,1%	20,7%	44%	19,3%	5,9%
amelyekről a kormányt támogató sajtó, média tudósít?	26,5%	25,3%	27,6%	14,9%	5,6%
amelyekről az állami fenntartású televíziók, rádiók, sajtó, média tudósít?	23,1%	27,4%	30%	14,2%	5,5%

Az eredmények azt mutatták, hogy a magyar emberek bizalmát e tekintetben leginkább a kormánykritikus sajtó élvezi, azonban a média egészébe vetett bizalom általánosságban alacsonynak tekinthető. Ha összességében a teljes magyar médiát lefedő egységként interpretáljuk a három vizsgált csoportot, akkor a magyarok körülbelül fele ítélte hitelesnek azt a korrupciós hírek vonatkozásában (teljesen, vagy inkább igen). Az állami fenntartású és a kormányt támogató médiumok megítélése erősen együtt mozgott, mely arra enged következtetni, hogy a magyar emberek véleményében e két médiumtípus nem feltétlen válik élesen szét⁴⁷.

⁴⁷ $r = 0,87$

4.5 fejezet

A különböző intézményi szolgáltatásokhoz való hozzáférés

A fejezetben vizsgáltuk, hogy amennyiben szükségük van rá, saját érzékelésük mentén mennyire könnyen férnek hozzá egyes szolgáltatásokhoz, milyen gördülékenyen tudnának bizonyos ügyeket intézni a magyar emberek a kiválasztott intézmények vonatkozásában. Az elemzés során elsősorban közszolgáltatásokat, valamint néhány piaci szolgáltatást vontunk be annak érdekében, hogy feltárjuk, megjelennek e kirívó vagy éppen konzisztens eltérések a véleményekben. Amennyiben ilyen eltéréseket tapasztaltunk, azt is vizsgáltuk, hogy milyen további tényezők befolyásolhatják a szolgáltatásokhoz való hozzáféréssel kapcsolatos álláspontokat.

A lakosság általában nehézkesnek érzékeli a közszolgáltatásokhoz való hozzáférést, különösen az állami egészségügy esetében. A legkönnyebben elérhető szolgáltatásnak a kormányablakok-okmányirodák és a kormányhivatalok által nyújtott szolgáltatásokat tartják. A hozzáférés érzete összefügg a bizalommal, az intézmények integritásával és a visszaélések érzékelt mértékével.

Az ún. „hozzáférés” kérdéscsoport vizsgálata egy olyan részegysége a *Tiszta úton* kutatás lakossági adatfelvételének, mely közvetve kapcsolódik a korrupcióérzékelés és -észlelés, valamint a tapasztalatok kérdéscsoportjaihoz. Mivel a különböző ügyek intézése, vagy azok gyorsítása sok esetben függ az informális ismeretségektől és kapcsolatoktól, az intézmények által nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés, az ehhez kapcsolódó vélemények nagymértékben hathatnak az emberek korrupcióhoz kapcsolódó percepcióira is. A szolgáltatások elérésében tapasztalt nehézségek a percepciók mellett a korrupcióhoz kapcsolódó tapasztalatokra is hatással lehetnek, hiszen, ha az emberek úgy érzik, hogy nem, vagy csak hosszas várakozás után jutnak hozzá bizonyos szolgáltatásokhoz, akkor nagyobb eséllyel próbálják meg azokat akár már az első alkalommal kapcsolataik felhasználásával vagy vesztegetéssel „gyorsítani”.

Amennyiben a hivatalos utak lassúak, költségesek vagy irreálisan elérhetetlenek és átjárhatatlanok, a korrupció alacsonyabb szintű formái a gyakorlatban is gyorsan terjedhetnek (JANCSICS 2024). A magasabb beágyazottságú kapcsolati hálóval bíró személyek esetében az egyének nem is feltétlenül a velük közvetlenül kapcsolatba kerülő bürokráciát képviselő szakembereket (pl. ápoló, közúti rendőr) próbálják megvesztegetni, hanem mozgósítják a magasabb rangú, gyakran az adott intézmény közép- vagy felsővezetésében dolgozó ismeretségeiket, így elkerülve a büntetést, vagy gyorsabb hozzáférést biztosítva egy szolgáltatáshoz (JANCSICS 2024).

A kapcsolatok felhasználása az emberek számára olyan esetekben, amelyeket szubjektíven sürgősnek érzékelnek és amelyekben maguk vagy a hozzájuk közel állók érintettek, nem feltétlenül számítanak elítélendőnek. Ez a jelenség a korábbi, ifjúság körében végzett adatfelvételekben is megjelent (BURAI–VAJDA 2025; VAJDA et al., 2025).

A szolgáltatásokhoz való zökkenőmentes hozzáférés kérdését a UNODC kifejezetten a korrupció mérésének módszertanára fókuszáló kiadványa is kiemelt témának tekintette, és beépítését javasolta az ilyen típusú vizsgálatokba (UNODC 2018). Egy korábbi adatfelvétel egy szűkebb szolgáltatási kör konkrét igénybevételét vizsgálta a korrupciós percepciókat megelőzően (Transparency International 2021).

A *Tiszta úton* kutatás lakossági adatfelvételét megalapozó kérdőív kialakításakor a kérdőív terjedelmére és a témák közötti prioritások megőrzésére tekintettel egy összetett kérdéssel reflektáltunk a hoz-

záférésre, amelyben a válaszadók jelölhették, hogy véleményük szerint a különböző intézményekhez kapcsolódóan inkább könnyen vagy inkább nehezen tudnák ügyeiket intézni. Amennyiben a válaszadók a megadott listában szereplő intézményekben dolgoztak, a kitöltés kezdetekor kértük, hogy kizárólag magánemberként megélt véleményüket osszák meg a hozzáférés nehézségét illetően.

IV/5/1. ábra:

A különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés gördülékenységének megítélése (n = 1254)

Mit gondol, szükség esetén mennyire könnyen fér hozzá a felsorolt intézmények szolgáltatásaihoz?

	Inkább könnyen	Inkább nehezen	Nem tudja	Nem válaszol
Kormányablak, kormányhivatal, okmányiroda	53,5%	40%	6,1%	0,5%
Bankok, pénzügyi intézmények	49,6%	43,9%	6%	0,4%
Oktatási intézmény	47,2%	42,7%	9,8%	0,3%
Helyi önkormányzat	45,4%	47,9%	6,3%	0,3%
Más üzleti cégek, magánvállalkozások	43,3%	46,1%	9,8%	0,8%
Rendőrség	41%	50,3%	8,3%	0,4%
Szociális intézmény	39,2%	51,8%	8,7%	0,3%
Adóhatóság	37,7%	53,8%	8,1%	0,4%
Bíróság	32,5%	57%	10,1%	0,5%
Állami egészségügyi intézmények	28,8%	65,9%	5%	0,3%

A 18 ÉVEN FELÜLI MAGYAROK DÖNTŐ TÖBBSÉGE NEHEZEBBNEK ÍTÉLTE A KÖZSZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉST, MINT A KÉRDÉSBEN MEGJELENŐ, KISEBB SZÁMÚ MAGÁNSZOLGÁLTATÁS ELÉRÉSÉT (IV/5/1. ÁBRA).

Egyedül a „kormányablakok, okmányirodák, kormányhivatalok” csoportja kapcsán jelezték, hogy több, mint 50%-uk „inkább könnyűnek” érzékeli ezt, ami részint tekinthető ezen intézmények számosságának, elterjedtségének és annak is, hogy jellemzően sokan és gyakran veszik igénybe az általuk nyújtott szolgáltatásokat.

AZ „ÁLLAMI EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK” SZOLGÁLTATÁSAIHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS A LEGNEHEZEBB, HISZ CSUPÁN A VÁLASZADÓK 28,8%-A ÉREZTE ÚGY, HOGY SZÜKSÉG ESETÉN KÖNNYEN ELÉRHETŐ LENNE SZÁMÁRA VAGY HOZZÁTARTOZÓJA SZÁMÁRA AZ ELLÁTÁS.

Az állami egészségügyi intézmények szolgáltatásaihoz való nehézkes hozzáférés a korábbi Problématerkép blokkban is megjelent. Vélhetően az emberek részben emiatt is jelölték a „közegészségügyet” a harmadik legjelentősebb hazai problémának. Általánosan nehezebben elérhető szolgáltatásnak tekintették⁴⁸ a „bíróságok”, az „adóhatóság” és a „szociális intézmények” által nyújtott szolgáltatásokat. A „bankok, pénzügyi intézmények” és az „oktatási intézmények” megítélése másokhoz viszonyítva kedvezőbb volt.

A különböző intézményekhez kapcsolt hozzáférés nehézségét mérő eredményekből egy ún. hozzáférésindex készült, mely alkalmas volt annak bemutatására egyetlen mérőszámban, hogy a magyarok mit gondolnak arról, hogy mennyire egyszerű vagy nehéz a megadott intézmények szolgáltatásait elérni. A magas belső konzisztenciát mutató érték⁴⁹ ellenére az index megtartásra került, mert a hozzáférést vizsgáló kérdések nem voltak redundánsak, eltérő intézményeket mértek, ugyanakkor a kérdés mindegyik esetben ugyanarra a konstruktumra, a hozzáférés szubjektív érzékelésére vonatkozott.

A KORÁBBAN BEMUTATOTT INTÉZMÉNYI BIZALOMRA VONATKOZÓ KÉRDÉSEKBŐL SZINTÉN ÖSSZEVONT INDEX KÉSZÜLT, MELY A KIALAKÍTOTT HOZZÁFÉRÉSINDEXSEL KORRELÁCIÓBAN VIZSGÁLVA KÖZEPES ERŐSSÉGŰ, POZITÍV IRÁNYÚ KAPCSOLATOT MUTATOTT.⁵⁰ A MAGASABB HOZZÁFÉRÉSINDEX MELLETT MAGASABB BIZALOMINDEX JELENT MEG.

Fontos kapcsolatot mutatott a hozzáférésindex és az egyes intézményekhez kapcsolt hatalommal való visszaélés percepciója is.⁵¹

⁴⁸ 51% felett jelezték, hogy „inkább nehezen elérhető” számukra.

⁴⁹ Cronbach-alfa = 0,908

⁵⁰ $p < 0,001$; $r = 0,312$

⁵¹ $p < 0,001$; $r = 0,2$

A kialakított hozzáférésiindexet a könnyebb kezelhetőség és átláthatóság érdekében 4 csoportba soroltuk, ahol minél magasabb csoportba került valaki, annál könnyebbnek érezte az intézményi szolgáltatások elérését.

A csoportosított hozzáférésiindex-változót és az egyes intézményekre vonatkozó hatalommal való visszaélés elterjedtségét vizsgálva a keresztátlás elemzésben az „ország kormányánál”⁵² és az „oktatási intézményeknél”⁵³ volt szignifikáns kapcsolat a változók között.

**AZ ORSZÁG KORMÁNYÁNAK ESETÉBEN A LEGKÖNYVEBEN
SZOLGÁLTATÁSOKHOZ FÉRŐK JELEZTÉK A LEGKEVÉSBE, HOGY
A HATALOMMAL VALÓ VISSZAÉLÉS VÉLEMÉNYÜK SZERINT
JELLEMZŐ LENNE AZ ADOTT INTÉZMÉNYBEN, MÍG A ROSSZABB
SZOLGÁLTATÁSI ELÉRÉSSEL BÍRÓK NEGATÍVABBNAK LÁTTÁK
A HATALOMMAL VALÓ VISSZAÉLÉS ELTERJEDTSÉGÉT.**

Az oktatási intézményeknél hasonló mintázat rajzolódott ki: minél könnyebbnek érzékelt valaki a hozzáférést, annál kevésbé tartotta elterjedtnak a hatalommal való visszaélést ebben az intézményben.

Ugyanez a tendencia jelent meg a csoportosított hozzáférésiindex és egyes intézmények esetén az intézményi integritást meghatározó elszámoltathatóság kérdésében. Minél jobbnak ítélik a válaszadók a hozzáférést a szolgáltatásokhoz, annál inkább érzékelik úgy, hogy az intézményekben megfelelően működik a felelősségre vonás/számonkérés⁵⁴ például az ország kormányában⁵⁵ vagy a rendőrségben,⁵⁶ esetleg a helyi önkormányzatokban.⁵⁷

Feltételeztük, hogy az alacsonyabb jövedelmi kategóriába tartozók és a különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés között szignifikáns kapcsolatot találunk, részben azért, mert vélhetően más azoknak az érzékelése a hozzáférésre vonatkozóan, akik anyagi okokból nem tudnak megfizetni magánszolgáltatásokat. Az egy főre jutó jövedelmek alapján öt, hozzávetőlegesen egyenlő csoportba soroltuk az embere-

⁵² $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,247$

⁵³ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,202$

⁵⁴ intézményi integritás egyik vizsgált dimenziója

⁵⁵ $p < 0,001$; Cramer's V felelősségre vonás = $0,255$

⁵⁶ $p < 0,001$; Cramer's V felelősségre vonás = $0,2$

⁵⁷ $p < 0,001$; Cramer's V felelősségre vonás = $0,2$

ket, azaz jövedelmi kvintiliseket képeztünk.⁵⁸ A kérdések korrelációs vizsgálata alapján nem mutatkozott kapcsolat a jövedelmi ötödök és aközött, hogy a válaszadók szubjektív megítélésük szerint mennyire könnyen férnek hozzá bizonyos szolgáltatásokhoz.

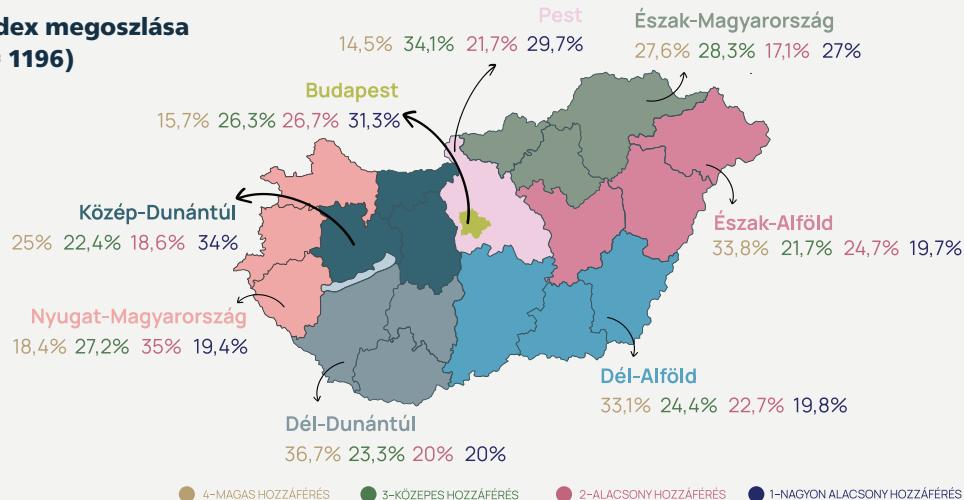
A csoportosított hozzáférésiindex és a régiós hovatartozás között szignifikáns, de gyenge kapcsolat volt.⁵⁹

A RÉGIÓK KÖZÜL BUDAPESTEN ÉRZÉKELTÉK LEGINKÁBB ÚGY, HOGY INKÁBB NEHÉZKES A SZOLGÁLTATÁSOKHOZ VALÓ HOZZÁFÉRÉS, MÍG A DÉL-DUNÁNTÚLI ÉS DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓKBAN JELEZTÉK, HOGY MAGAS VAGY KÖZEPES HOZZÁFÉRÉSSSEL INKÁBB NEHÉZSÉGEK NÉLKÜL ÉRIK EL A VIZSGÁLT INTÉZMÉNYEKET.

IV/5/2. ábra:

A hozzáférésiindex megoszlása régióinként (n = 1196)

⁵⁸ Mindezt nem a KSH által rendszeresen újraszámolt jövedelmi kvintilis kategorizálása mentén végeztük, mert a KSH nem adja meg a kvintilis csoportok induló- és zárójövedelem-értékeit. Ezeket minden alkalommal dinamikusan újraszámolja a friss adatokból az OECD2 ekvivalens skála alapján. Ennek pontos reprodukálása a Tiszta úton kutatás esetében azért nem lehetséges, mert az egy háztartásban élő személyek közül nem jelenik meg, hogy hány fő gyermek, amely az ekvivalens skála számításához elengedhetetlen lenne.

⁵⁹ $p < 0,001 = 0,000$; Cramer's $V = 0,133$

Összességében a hozzáférés érzékelését számos tényező befolyásolhatja, így a lokális és gyakori kapcsolat az intézményekkel, illetve az egyre inkább terjedő digitális platformokon igénybe vehető szolgáltatási paletta. Kiemelendő, hogy az intézményekkel szembeni bizalom és az integritás szerinti működésükbe vetett hit pozitívan befolyásolja, hogy az emberek mennyire érzik elérhetőnek az adott intézmény által nyújtott szolgáltatást. Ezzel szemben azok az intézmények, ahol kapacitáshiányt tapasztalnak vagy érzékelnek az emberek, ahol a szolgáltatásokban hosszabb várólisták vannak, bonyolult, többlépcsős igénybevételi rendszer működik, amelyekkel szemben alacsonyabb a bizalom, vagy egyes intézmények esetében elterjedtnek ítélik a hatalommal való visszaélést, ott a hozzáférhetőség percepciója is alacsonyabb lehet.

4.6 fejezet

A magyar emberek korrupcióhoz kapcsolódó percepciói és toleranciája

A fejezet áttekintést nyújt a 18. életévét betöltött személyek korrupcióval kapcsolatos percepciójáról, véleményéről, valamint a korrupt cselekményekhez kapcsolódó toleranciájuk alakulásáról. Bemutatásra kerül, hogyan vélekednek a korrupció elterjedtségéről általánosságban és meghatározott speciális területeken, valamint a hatalommal való visszaélést mely intézmények vonatkozásában érzékelik leginkább

A pénz adását a magyarok szinte teljesen elutasítják, az ajándék és szívésség megítélése jóval megosztóbb. A lakosság harmada valamilyen szintű korrupciót (pénz, ajándék, szívésség) elfogadhatónak tart. A közintézményekre vonatkozó három, korrupciónak minősülő cselekmény alapján képzett korrupciótolerancia-index is ezt mutatja, ugyanis a magyarok 26,4%-a teljes mértékben vagy inkább tolerálja azt. Ugyanakkor jelen kutatásban – bár az egyes cselekményeket teljes mértékben elfogadhatónak ítélik aránya továbbra is alacsony – ez az arány továbbra is duplája az európai eredményeknek. A korrupció elterjedtségét európai uniós kontextusban és főként a hazai viszonylatban a többség jelentősnek ítéli, és nagyobb arányuk szerint a 2020–2025 közti öt évet romló tendencia jellemezte e tekintetben.

A korrupcióra vonatkozó percepciók vizsgálata során kiemelten fontos volt az adatfelvétel két központi fogalmának definiálása a kutatás keretein belül. Ennek érdekében a módszertani fejezetben jelzett korrupció, valamint integritás definíciók kerültek kialakításra és az ún. vignetta módszer segítségével a lekérdezés során felhasználásra.

A vignetta módszer pszichológiai és szociológiai kutatásokban gyakran alkalmazott kutatási technika, amelynek során a résztvevők rövid, gyakran hipotetikus helyzetleírásokat (vignettákat) kapnak, majd ezek alapján kéri véleményüket, döntéseiket vagy érzelmi reakcióikat (NEMÉNYI et al. 2019; BERDE–BITTMANN 2021). Ezt a módszert különösen akkor alkalmazzák a kutatók, amikor összetett szituációs döntéseket, attitűdöket vagy viselkedéseket szeretnének vizsgálni olyan kontextusban, amely a valós életben nehezebben megfigyelhető, akár annak rejtett jellege miatt. A vignetta módszer egyik legfőbb előnye, hogy kontrollált körülmények között teszi lehetővé bizonyos helyzetek vizsgálatát, miközben a résztvevők saját értékrendjük és erkölcsi megfontolásaik alapján reagálnak. Így alkalmas különböző szituációk, viselkedésminták összehasonlítására, valamint a döntéshozatali mechanizmusok mélyebb megértésére is.

Jelen kutatásban a vignetta módszer és az így megadott esetpéldák kettős célt szolgáltak: (1) Egyrészt annak vizsgálatát tették lehetővé, hogy a válaszadók mely egyébként korrupciónak minősülő helyzeteket tekintenek korrupciónak saját értékrendjük és toleranciájuk mentén a kutatás egy olyan pontján, amikor semmilyen konkrét kérdést vagy összefoglalást nem kaptak a korrupció jelentésére vonatkozóan. (2) Másrészt a vignettákban megjelenő korrupciós esetpéldák egy átfogó ún. pseudokorrupció definíciós keretet biztosítottak. Nem konkrét, sokszor nehezen értelmezhető definíció formájában biztosítottuk a

korruptió jelen kutatásban értett jelentését a válaszadók számára, hanem egy sokkal könnyebben befogadható és szélesebb réteg számára jól érthető esetpéldákat (ún. vignettákat) tartalmazó kérdéscsoporton és azt követő rövid összefoglaláson keresztül kapták meg a korrupcióra vonatkozó értelmezési keretet.⁶⁰ Ez az értelmezési keret segített standardizálni, hogy a válaszadók ugyanazokat az eseteket tekintsék korrupciónak, még akkor is, ha eredetileg eltérő volt a korrupciós cselekmények körére vonatkozó megítélésük. A vizsgált téma érzékenysége, rejtett jellege miatt módszertani szempontból elengedhetetlen volt, hogy a válaszadók olyan formában ismerjék meg a korrupció jelentését, amely nem direkt, sokszor nehezen értelmezhető definícióként jelenik meg, hanem sokkal életszerűbb, hozzájuk közelebb álló esetpéldák formájában.

A megadott esetpéldák megfelelően lefedték a kutatás módszertani tervezési fázisában kialakított és alkalmazott, a korrupció definícióhoz sorolt cselekményeket. A cél egyértelműen az volt, hogy a korrupciós cselekmények szélesebb körét építsük be a definícióba és az esetpéldákba egyaránt, és ne kizárólag a magyar jogszabályokban korrupciós cselekményként definiált jelenségeket értsük alatta, mivel ez túlzottan szűk értelmezési keretet eredményezett volna.

Ahogy a kutatás módszertani leírásában is szerepelt, az egyes kérdéscsoportok sorrendjének kiemelt jelentősége volt abban a tekintetben, hogy igyekezett oldani a kifejezetten érzékeny témákat magukba foglaló kérdéscsoportokat, amelyek így nem közvetlenül egymást követően szerepeltek. A sorrend jelentősége a kérdéscsoportokon belül megjelenő kérdések esetében is fontos volt. A korrupcióhoz kapcsolódó percepciókat vizsgáló kérdésblokk esetében cél volt, hogy a válaszadók eddig a pontig semmilyen konkrét korrupcióra vonatkozó kérdést se kapjanak. A blokk első felében vizsgálatra került, hogy egyes közhivatalokban elkövetett, korrupciónak minősülő cselekmények – például pénzt adni a hivatalos költségeken felül, ajándékot adni vagy szívességet tenni – számukra inkább elfogadhatók vagy inkább nem elfogadhatók.

⁶⁰ Ezt nevezzük a tanulmányban pszudokorrupció definíciós keretnek, hiszen nem konkrét definíciót fogalmaztunk meg és adtunk át a válaszadóknak, hanem az esetpéldákat felhasználva vezettük őket rá arra, hogy a kutatás során pontosan mit értünk korrupció alatt, mely cselekmények tartoznak ide, és kértük őket, hogy minden ezt követő kérdésnél ők is ezt értsék korrupció alatt.

IV/6/1. ábra: **Korrupst cselekmények társadalmi elfogadottsága Magyarországon (n = 1254)**

Miután a kutatás eredményei a módszertani fejezetben jelettek mentén reprezentatívak, általánosságban a hazai társadalom egészére kijelenthető, hogy a magyarok a közintézményekben és közhivatalokban a hivatalos költségeken felüli pénz átadását tartják a legkevésbé elfogadhatónak. A magyar válaszadók 8,8%-a jelezte, hogy ezt a cselekményt inkább elfogadhatónak tartja ügyek elintézése vagy egyéb előnyök megszerzése érdekében. Az ajándékok és szívességek elfogadásával kapcsolatban a válaszadók jellemzően engedékenyebbek voltak: 30%-uk szerint inkább elfogadható ajándékot adni ilyen helyzetben, míg 34,1%-uk a szívességek megtételét tartotta inkább elfogadható cselekménynek. Az a sokak számára egyértelműen korrupst cselekmény, amely pénz átadásával jár egy közintézményben történő ügyintézés vagy előnyszerzés érdekében, nemcsak a magyar válaszadók, hanem az európai lakosság körében is a legkevésbé elfogadható magatartásnak bizonyult (European Commission 2025). A korábbi európai eredmények szerint a pénz átadását tartották a legnagyobb arányban elfogadhatatlannak (80% szerint semmilyen körülmények között nem elfogadható), amelyet szorosan követett az ajándékok (74% szerint soha nem elfogadható) és a szívességek (71% szerint soha nem elfogadható) adása. Mindhárom cselekmény esetében néhány százalékpontos emelkedést látni a korrupcióval szembeni intolerancia tekintetében az egy évvel korábbi uniós adatfelvételekhez képest (European Commission 2024, 2025).

A *Tiszta úton* kutatás feldolgozása során a fenti három kérdés: a pénz, az ajándék és a szívesség közintézményekben való átadásából kialakításra került a korrupciótolerancia indexe.⁶¹ Az index kialakításakor a

⁶¹ Cronbach-alfa = 0,716.

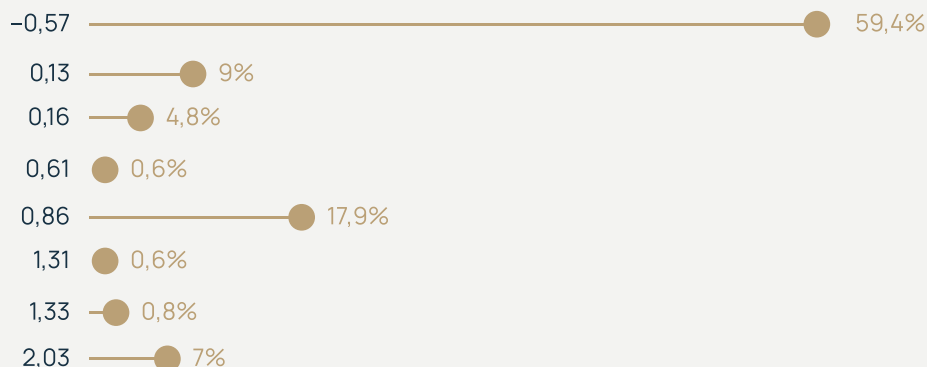
három változó értékeit minden válaszadó esetében sztenderdizáltuk az ún. z-score értékek segítségével, majd az így előállított három sztenderdizált érték számtani átlagából rendeltünk minden válaszadóhoz egyetlen indexértéket. Erre azért volt szükség, mert a három cselekményhez kapcsolódóan láthatóan eltérő engedékenységet mutattak. A pénz átadását sokkal kevesebben tartották „*inkább elfogadhatónak*”, mint az ajándékot vagy a szívésséget, illetve ezek kombinációit. A z-score alapú sztenderdizálás során ezek a különböző elfogadottságú cselekmények hitelesebben összehasonlíthatók, valamint ez az eljárás kezeli azt, hogy a válaszadók mely cselekményekkel engedékenyek vagy szigorúak, és ennek mentén magasabb vagy alacsonyabb értékeket rendel a válaszadókhöz. A megközelítés pontosabb képet ad az emberek korrupcióval szembeni toleranciájáról.

Azok a válaszadók, akik a kevésbé elfogadott pénzátadással szemben is engedékenyek voltak, magasabb sztenderdizált értéket kaptak, míg azok, akik kizárólag a szívésségek adását tartották elfogadhatónak, ehhez a cselekményhez alacsonyabb sztenderdizált értéket értek el. A sztenderdizálás technikájával átalakított három kérdésből azon válaszadónál, akik mindhárom kérdésben érvényes választ adtak, számtani átlagolással egy indexértéket képeztünk, mely érték $-0,57$ és $2,03$ között változott.

Minél alacsonyabb (akár negatív) indexértéket ért el egy válaszadó, annál kevésbé volt toleráns a korrupció vizsgált formáival szemben. Az alacsonyabb indexértékkel rendelkező válaszadók következetesen nem tartották elfogadhatónak a szívésség, ajándék és különösen a pénz átadását közintézményekben, közhivatalokban valaminek az elintézése vagy más előnyök érdekében. A magasabb indexértékkel bírók hajlamosabbak voltak elfogadni az olyan enyhébbnek ítélt és többek által elfogadott korrupciós gyakorlatokat, mint a szívésség vagy ajándék, sőt egyes esetekben a pénz átadását is, illetve ezek több formáját együttesen (IV/6/2. ábra). A korrupciótolerancia-index értékei alapján látható, hogy a magyar, 18. életévét betöltött lakosság negyede számára teljes mértékben vagy inkább elfogadhatók a közintézményekben a három kérdéssel vizsgált korrupciós cselekmények.⁶²

⁶² Pénz, ajándék átadása és szívésség megtétele inkább elfogadható/inkább nem elfogadható számukra közintézményi kontextusban.

IV/6/2. ábra: **A korrupciótolerancia indexének megoszlása 2025-ben (n = 1219)**

A korrupciótolerancia-index értelmezhetőségének könnyítése miatt a kumulált százalékos megoszlás és a három cselekmény súlyossága, valamint kombinációja alapján négy csoportba soroltuk a magyar embereket (IV/6/3. ábra).

IV/6/3. ábra: **A korrupciótolerancia-indexének megoszlása csoportok szerint (n = 1219)**

Korrupció tolerancia index 4 csoportra osztva	Egyáltalán nem elfogadható a korrupció	59,4%
	Inkább nem elfogadható a korrupció	14,2%
	Inkább elfogadható a korrupció	19,4%
	Teljes mértékben elfogadható a korrupció	7,0%

Látható, hogy a magyar emberek 59,4%-a számára egyáltalán nem elfogadható a korrupció egyetlen kérdezett formája sem, míg csupán 7% jelezte, hogy számára a jelölt cselekmények teljes mértékben „elfogadhatók”. A magyar emberek 19,4%-a számára inkább elfogadható a korrupció, amely a három

vizsgált eset közül elsősorban a szívesség és az ajándék elfogadhatóságát jelentette. Összességében a magyar lakosság 26,4%-a tartja teljes mértékben, vagy inkább elfogadhatónak, a közintézményekben, közhivatalokban a korrupciót annak érdekében, hogy valamilyen előnyt szerezzen. További 14,2% ugyan többnyire elutasítja ezeket a cselekményeket, egyes esetekben – így szívesség, ajándék vagy pénz adása esetén – mégis elfogadhatónak ítéli azokat.

A csoportosított korrupciótolerancia-index és a 63 között gyenge, de szignifikáns kapcsolat volt kimutatható. Az egyes régiókban szisztematikusan elfogadóbbak vagy elutasítóbbak voltak a közintézményekben előforduló korrupció bizonyos formáival.

A KÖZINTÉZMÉNYEKBE ELŐFORDULÓ KORRUPCIÓT AZ ORSZÁGOS ÁTLAGHOZ KÉPEST (7,1%) A LEGNAGYOBB ARÁNYBAN BUDAPESTEN TARTOTTÁK „TELJES MÉRTÉKBEN ELFOGADHATÓNAK” (11,9%).

Összességében Pest vármegye (44,2%)⁶⁴ és Észak-Alföld (34,1%) voltak azok a régiók, ahol a teljes mértékű elfogadás mellett egy igen jelentős arányú, a korrupciót inkább toleráló és elfogadó csoport volt jelen,⁶⁵ vagyis az itt élők nagyobb hányada jelzett inkább vagy teljes mértékű toleranciát a vizsgált korrupciós cselekményekkel kapcsolatban (IV/6/4. ábra).

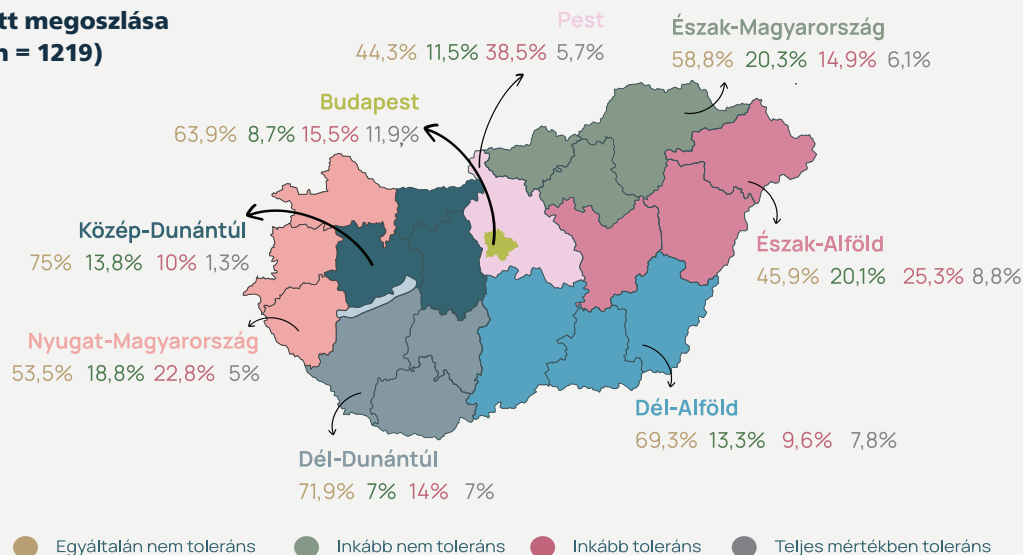
⁶³ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,178$

⁶⁴ Pest vármegyére és Budapestre a feltételek lehetővé tették a Kruskal–Wallis-teszt lefuttatását is, a korrupciótolerancia-index (nem csoportosított változóval) és e két régió eredményei valóban erős szignifikáns eltéréseket igazoltak. $p < 0,001$; Chi-négyzet = 75,110

⁶⁵ Ez azt jelentette, hogy ebben a két régióban volt a legmagasabb azon válaszadók aránya, akik szerint „teljes mértékben elfogadható” vagy „inkább elfogadható” a korrupció három vizsgált jelensége közintézményekben a toleranciaindexük alapján.

IV/6/4. ábra:

A korrupciótolerancia indexének csoportosított megoszlása régióinként (n = 1219)

A nyitott kormányzás, részvétel és átláthatóság kérdései között található helyi/települési⁶⁶ és országos ügyekben⁶⁷ való beleszólás jelentősége már erőteljesebben korrelált a csoportosított korrupciótolerancia-indexel. E kérdések esetében jellemzően azok tartották fontosnak a részvételt és a beleszólást, akik kevésbé voltak toleránsak a korrupcióval szemben.

A korrupciótolerancia indexe a *Tiszta úton* kutatás lakossági adatfelvételében, valamint az Eurobarometer 548-as adatfelvételben

A két adatfelvétel ugyan a korrupciótolerancia-indexre vonatkozó kérdések tekintetében közel azonos volt, azonban a válaszlehetőségeiket tekintve eltértek⁶⁸. Míg a *Tiszta úton* kutatás esetében két válaszlehetőség állt a válaszadók rendelkezésére („*inkább igen*”/„*inkább nem*”), kiegészítve a „*nem tudja*”, „*nem válaszol*” lehetőségekkel, addig a teljes Európai Uniót lefedő Special Eurobarometer 548⁶⁹ felmérés során

⁶⁶ $p < 0,001$; $p = -0,230$

⁶⁷ $p < 0,001$; $p = -0,208$

⁶⁸ A két kutatás egymás mellé rendelt ide vonatkozó kérdéseit a 11. melléklet mutatja be.

⁶⁹ A Special Eurobarometer 548 mikroadatait mindhárom érintett kérdésben (QD1_1, QD1_2, QD1_3) a Tiszta úton korrupciótoleranciára vonatkozó kérdéseihez hasonlóan z-score transzformációval sztenderdizáltuk, majd egyszerű számtani átlaggal számítottuk ki a korrupciótolerancia indexét.

három válaszlehetőség („mindig elfogadható”/„néha elfogadható”/„sosem elfogadható”) és a nem tudja válaszlehetőség közül választhattak. A pénz, ajándék és szívesség átadását/megtételét mindkét adatfelvétel során a többség „teljes mértékben elutasította”/„inkább elfogadhatatlannak” tartotta (Tiszta úton: 59,4%; Eurobarometer 548: 57,4%). Ezzel szemben a Tiszta úton kutatás eredményei alapján a magyarok közel 50%-kal nagyobb arányban érezték, hogy mind pénzt vagy ajándékot adni, mind szívességet tenni „inkább elfogadható” a közintézményekben az ügyek intézése érdekében, európai társaikhoz képest (Tiszta úton: 7%, Eurobarometer 548: 3%).

Vizsgáltuk a hatalommal való visszaélés megjelenésére vonatkozó véleményeket is. A kérdőívben a válaszadók egy, több korábbi kérdésben is alkalmazott intézményi lista alapján jelölhették meg, mely intézmények esetében érzik inkább jellemzőnek a hatalommal való visszaélés előfordulását (IV/6/5. ábra).

IV/6/5. ábra:
A hatalommal való visszaélés megjelenésének aránya az egyes intézménytípusokban 2025-ben

	Inkább jellemző	Inkább nem jellemző	Nem tud válaszolni	Nem kíván válaszolni
Az ország kormánya (n=1209)	58,10%	31,60%	8,20%	2,10%
Állami egészségügyi intézmények (n=1218)	52,40%	41,30%	5,20%	1,10%
Helyi önkormányzatok (n=1214)	46,80%	46%	6,20%	1%
Más üzleti vállalkozásokban, magáncégekben (n=1206)	43,10%	43,90%	11,40%	1,60%
Szociális intézmények (n=1213)	40,80%	51,60%	6,70%	0,90%
Rendőrség (n=1211)	39,60%	50,60%	8,80%	1%
Egyházak (n=1203)	38,90%	49,80%	10,10%	1,20%
Adóhatóság (n=1206)	37,70%	51,10%	10%	1,20%
Bíróság (n=1209)	35,50%	52,80%	10,50%	1,20%
Oktatási intézmények (n=1212)	35,40%	56,50%	7,20%	0,90%
Magánegészségügyi intézmények (n=1208)	35,40%	55,20%	8,40%	1%
Bankokban, pénzügyi intézményekben (n=1211)	32,90%	57,30%	8,40%	1,40%
Civil szervezetek (n=1208)	32,10%	55,20%	11,50%	1,20%
Kormányablakok, okmányirodák, kormányhivatalok (n=1216)	24,90%	67,20%	6,80%	1,10%

A PERCEPCIÓK ALAPJÁN A HATALOMMAL VALÓ VISSZAÉLÉS LEGINKÁBB ÁLLAMI INTÉZMÉNYEKNÉL JELLEMZŐ, AZ „ORSZÁG KORMÁNYA” ÉS AZ „ÁLLAMI EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEK” ESETÉBEN ÉREZTÉK ELSŐSORBAN EZT A PROBLÉMÁT, HARMADIK HELYEN PEDIG A LOKÁLIS SZINTEN ERŐSEN BEÁGYAZÓDOTT „HELYI ÖNKORMÁNYZATOKAT” JELÖLTÉK MEG.

Az első nem állami intézményt a negyedik helyen említették, még hozzá a „*más üzleti vállalkozások, magáncégek*” tekintetében. A hatalommal való visszaélést, amely korrupt cselekménynek tekinthető, más piaci szektort képviselő intézmények esetében kevésbé érezték jellemzőnek („*civil szervezetek*”, „*bankok, pénzügyi intézmények*”), valamint a közszolgáltatást nyújtó intézmények közül a „*kormányablakok, okmányirodák, közhivatalok*” esetében is „*inkább nem jellemző*” problémaként jelent meg.

Az Integritás Akadémia KORR-KÉP című ifjúságot vizsgáló kutatásának kérdőíves eredményeiben a közintézmények közül szintén a „*kormányablakok, kormányhivatalok, okmányirodák*” csoportját tartották az egyik legtisztább intézménytípusnak (VAJDA et al. 2025). Utóbbi intézménycsoportra vonatkozóan mind a bizalom, mind az intézményi integritás tekintetében pozitív véleményeket formáltak, illetve szignifikáns kapcsolatok voltak a jelenségeket mérő indexek között is. A hatalommal való visszaélés, a bizalom, valamint az intézményi integritás láthatóan egymáshoz kapcsolódó változók voltak.

A hatalommal való visszaélés elterjedtségének érzékelése, valamint a régiós hovatartozás között egyes intézménytípusokat illetően gyenge, de szignifikáns kapcsolatok voltak kimutathatók.⁷⁰

A hatalommal való visszaélés kérdésében megjelenő, intézményekre vonatkozó válaszokból egy indexet képeztünk, mely alkalmas volt megragadni a magyarok bizonyos intézményekhez kapcsolódó, hatalommal való visszaélésének percepcióját.⁷¹ Minél magasabb volt ez az index, annál inkább érezték úgy, hogy a lekérdezett intézményi lista vonatkozásában jellemzőbb a hatalommal való visszaélés.

⁷⁰ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,224$

⁷¹ Cronbach-alfa: 0,9. A hatalommal való visszaélés index magas belső konzisztencia mellett is megtartásra került, mivel az azt alkotó kérdések különböző intézményeket mértek (nem voltak redundánsak egymásra). Az intézmények közötti korrelációk egyenkénti vizsgálata során egyik esetben sem mutatkozott túlzottan magas együttjárás.

A HATALOMMAL VALÓ VISSZAÉLÉS INDEXE KÖZEPES-MAGAS ERŐSSÉGŰ KORRELÁCIÓT MUTATOTT MÁS INDEXVÁLTOZÓKKAL, PÉLDÁUL MINÉL JELLEMZŐBB VOLT VÉLEMÉNYÜK SZERINT A HATALOMMAL VALÓ VISSZAÉLÉS, ANNÁL ALACSONYABB VOLT A BIZALOM SZINTJE (BIZALOMINDEX) AZ ADOTT INTÉZMÉNY IRÁNYÁBA.⁷²

Közepes erősségű korreláció volt megfigyelhető aközött, hogy a válaszadók mennyire tartják jellemzőnek az intézményekben a hatalommal való visszaélést, valamint aközött, hogy megítélésük szerint a magyar állami intézmények mennyire képesek megvédeni a lakosságot a korrupció káros hatásaitól.⁷³ Azok, akik úgy érezték, hogy az állami intézmények képesek biztonságot nyújtani a korrupcióval szemben, kevésbé érzékelték, hogy az intézményekben elterjedt lenne a hatalommal való visszaélés. A saját, illetve mások etikus és szabálykövető viselkedéséből készített két index szintén összefüggött a hatalommal való visszaélés indexével, melyen belül a más emberekre vonatkozó személyes szabálykövetés és etikus viselkedés erősebb negatív irányú kapcsolatot mutatott⁷⁴ a saját magukra vonatkoztatott etikus és szabálykövető viselkedéshez képest. Eszerint mások szabálykövető viselkedése erősebb hatással volt a hatalommal való visszaélés elterjedtségének érzékelésére, mint a válaszadók saját etikus viselkedése.

A korrupcióhoz kapcsolódóan a korábban jelzetten nyolc darab esetpélda segítségével vizsgáltuk, hogy az eseteket a válaszadók korrupciónaként azonosítják-e, vagy sem. A nyolc esetpélda, más néven vignetta jól körülhatárolható, a kutatás korrupciódefiníciója értelmében is korrump esetpéldákat jelentett, ahol minden egyes eset korrupciónak minősült. A módszerrel nem egy elvont fogalom segítségével érthették meg, hogy a későbbi kérdések megválaszolásakor mit tekintsenek korrupciónak, hanem életszerűbb példák segítségével adhattak választ. A megadott esetpéldákat magas arányban 78,6-95,8% között jelölték korrump cselekménynek (IV/6/A táblázat).

⁷² $p = -0,420$

⁷³ $p = -0,3$

⁷⁴ $p = -0,235$

IV/6/A táblázat:

Az egyes helyzetek korrupcióként való megítélésének megoszlása (n = 1254)

**A következő kérdésekben arról kérdezzük, hogy egyes helyzeteket
Ön korrupciónak tekint-e vagy sem.**

	Korrupció	Nem korrupció	Nem tudom	Nem kíván válaszolni
...egy köztisztviselőt lefizetnek, megvesztegetnek	95,8%	3,8%	0,2%	0,2%
...egy képviselő elintézi, hogy elfogadjanak egy rendeletet, ami az egyik barátja vállalkozásának kedvez.	95%	4%	0,7%	0,2%
...egy orvos külföldi utazást fogad el az egyik gyógyszercégtől, azért, hogy az ő gyógyszereiket írja fel a betegeinek.	91,6%	6,9%	1,3%	0,2%
...valaki, aki korábban egy gyógyszercégnél dolgozott, az egészségügyi minisztériumba megy dolgozni azért, hogy ott a gyógyszercégnek kedvező döntéseket hozzon.	90,9%	7,1%	1,8%	0,2%
...egy polgármester érdemtelenül magas jutalmakat oszt néhány hivatali alkalmazottnak év végén.	88,6%	10,1%	1,1%	0,2%
...egy iskolaigazgató rokonát vagy ismerősét veszik fel az iskolába tanítani, pedig más, képzettebb jelentkezők is voltak.	87,8%	10,6%	1,4%	0,2%
...egy ápolónő egy drága okosórát fogad el a betegről vagy hozzátartozójától a gondosabb ellátásért cserében.	86,9%	11,2%	1,6%	0,3%
...valaki pénzt sikkaszt?	78,6%	19,9%	1,1%	0,3%

A MAGYAROK LEGNAGYOBB ARÁNYBAN A KÖZTISZTVISELŐK LEFIZETÉSÉT, MEGVESZTEGETÉSÉT ÉREZTÉK KORRUPCIÓNAK, MÍG A LEGKEVÉSBÉ AZ AJÁNDÉK ELFOGADÁSÁT ÉS A PÉNZ SIKKASZTÁSÁT JELÖLTÉK ANNAK.

Ez a visszajelzés hosszú távon további, kvalitatív módszertanon alapuló vizsgálatokat indokolhat, hiszen fontos kérdés lehet annak feltárása, hogy mi állhat a sikkasztással szembeni engedékenyebb megítélés mögött.

A válaszadók magabiztosságát az is megerősítette, hogy alacsony arányban választották a „nem tudja”, „nem válaszol” lehetőségeket. Két esetpélda kapcsán voltak a többihez képest minimálisan magasabbak ezek az arányok: az „egy ápolónő drága okosórát fogad el a betegtől vagy hozzátartozójától a gondosabb ellátásért cserébe”, valamint a „valaki, aki korábban egy gyógyszercégnél dolgozott, az egészségügyi minisztériumba megy dolgozni, hogy ott a gyógyszercégének kedvező döntéseket hozzon”.

A KORRUPCIÓS ESETPÉLDÁKNÁL A MAGYAR LAKOSSÁG 67%-A MINDEN ESETPÉLDÁT KORRUPCIÓNAK JELÖLT.

Miután ilyen magas volt a minden esetpéldát korrupciónak jelölők aránya, ezért érdemes volt leválasztani azokat a válaszadókat, akik minden esetpéldát korrupciónak jelöltek, és a kisebb létszámú, nem minden esetpéldát korrupciónak definiáló csoporton is megvizsgálni az esetpéldák megoszlását. Ennek az eljárásnak az volt az előnye, hogy differenciáltabb, árnyaltabb megoszlás mutatkozott, miközben a minden esetpéldát korrupciónak jelölők egy homogén csoportot alkottak, akik eltérő módon értelmezték a feltejt kérdést. Fontos volt ezért megvizsgálni, hogy e válaszadók kizárása mennyiben módosítja a teljes minta gyakorisági megoszlásait. A minden esetpéldát korrupciónak jelölők kizárása az elemzésből nem változtatott a korrupciós esetpéldák sorrendiségén, ami alátámasztotta, hogy ebben az esetben nem szükséges külön kezelni és vizsgálni e két csoportot.

A korrupció elterjedtsége általában Magyarországon, célzottan az európai uniós források felhasználásában, valamint az Európai Unió intézményeiben

A korrupció elterjedtségének vizsgálata különböző kontextusokban kiemelt téma, hiszen egyrészt az általános korrupciós szint megítélése tükrözi a társadalom bizalmi viszonyait az intézményekkel szemben, és segít feltárni, hogy a lakosság mennyire érzi igazságosnak és átláthatónak a közeletet. Másrészt bizonyos

területeken, például az európai uniós források felhasználásában a korrupció elterjedtségének érzékelése külön figyelmet érdemel, mert ezek a támogatások jelentős anyagi erőforrást jelentenek, és a bennük rejlő visszaélések közvetlenül gátolhatják a gazdasági fejlődést, valamint az ország kapcsolatait, megítélését, összességében a jövőbeni fejlődését. A kutatás során az elterjedtség vizsgálatát azzal kezdtük, hogy feltártuk a válaszadók megítélését a korrupció európai uniós források felhasználásához kapcsolódó elterjedtségéről. Az elterjedtségre vonatkozó kérdések sorrendje tudatos döntés volt, szerettük volna elkerülni, hogy az általános magyar korrupciós helyzetre vonatkozó apátia nem kívánt hatást gyakoroljon az uniós források körében érzékelt korrupciós percepcióra.

A MAGYAR LAKOSSÁG 65,4%-A SZERINT A KORRUPCIÓ JELENTŐSEN VAGY RENDKÍVÜL ELTERJEDT AZ EURÓPAI UNIÓS FORRÁSOKHOZ KAPCSOLÓDÓAN MAGYARORSZÁGON. AZ EMBEREK MINDÖSSZE 2,2%-A ÉRZÉKELTE ÚGY, HOGY NINCSEN ILYEN JELLEGŰ KORRUPCIÓ HAZÁNKBAN, TEHÁT A KÉRDÉSRE ÉRVÉNYES⁷⁵ VÁLASZT ADÓK 95,1%-A ÉRZÉKELT VALAMILYEN SZINTŰ KORRUPCIÓT E TERÜLETEN.

Az elterjedtséget vizsgáló kérdések esetében a válaszadók arra is választ adtak, hogy az Európai Unió intézményrendszerében mennyire tartják elterjedtnak a korrupciót. A kérdőív ezen pontján már a keredőbiztosok rövid tájékoztatást adtak az Európai Unió legfontosabb intézményeiről, mégis több mint 10,6%-uk jelezte, hogy „nem tud” a kérdésre válaszolni (IV/6/5. ábra). Az egyes válaszlehetőségeket külön vizsgálva a legtöbben úgy vélték, hogy a korrupció „mérésékeltlen elterjedt” az Európai Unió intézményeiben (33,6%). Összesen a válaszadók 43,8%-a érzékelt úgy, hogy az Európai Unió intézményeiben a korrupció „jelentősen elterjedt” vagy „rendkívül elterjedt”.

A leginkább negatív eredményeket az általánosságban Magyarországról kialakított kép jelentette, hiszen a magyarok szerint e tekintetben a legelterjedtebb a korrupció. A magyar lakosság 73,7%-a szerint a korrupció jelentősen vagy rendkívül elterjedt Magyarországon.⁷⁶ Ez az eredmény összhangban áll a KORR-KÉP kutatási program kérdőíves adatfelvétele során, kifejezetten fiatalok körében mért eredményekkel, hiszen ott a 15–29 éves korcsoport 70%-a érzékelt ezt jelentős vagy rendkívüli problémának (Vajda et al., 2025).

⁷⁵ Ez esetben az érvényes válasz azt jelentette, hogy a válaszadó nem a „nem tudom”, „nem kívánok válaszolni” lehetőségeket választotta.

⁷⁶ Amennyiben a korábbi, kifejezetten az európai uniós források hazai felhasználásához kapcsolódóan úgy nyilatkozott, hogy „egyáltalán nincsen” a forrásokhoz kapcsolódó korrupció Magyarországon, úgy itt az általánosságban a magyar korrupció elterjedtségét vizsgáló kérdésben egy extra válaszlehetőséggel is találkoztak a válaszadók: „egyáltalán nincsen korrupció Magyarországon”. Azok, akik már az uniós forrásokhoz kapcsolódóan is tapasztaltak bármilyen szintű korrupciót hazánkban, értelemszerűen itt nem jelölhették, hogy általánosságban egyáltalán nincsen korrupció Magyarországon.

”

A VÁLASZOK ÖSSZEJETÉSÉBŐL LÁTHATÓ, HOGY MIND AZ EURÓPAI UNIÓS FORRÁSOK HAZAI FELHASZNÁLÁSA, MIND ÁLTALÁNOSSÁGBAN A MAGYARORSZÁGON TAPASZTALT KORRUPCIÓ MAGASABB VOLT, MINT AZ EURÓPAI UNIÓS INTÉZMÉNYEKBEN ÉRZÉKELT (IV/6/6. ÁBRA).

IV/6/6. ábra: A korrupció elterjedtségének megítélése különböző kontextusokban 2025-ben

	 Általában Magyarországon (n=1254)	 Az Európai Unió pénzekhez kapcsolódóan Magyarországon (n=1254)	 Az Európai Unió intézményeiben (n=1254)
Egyáltalán nincsen korrupció	0,3%	2,2%	1,3%
Nagyon kevésbé elterjedt	2,1%	6,8%	10,1%
Mérsékelten elterjedt	20,5%	22,9%	33,6%
Jelentősen elterjedt	31,3%	29,7%	26,4%
Rendkívül elterjedt	42,4%	35,7%	17,4%
Nem tudja	3,1%	2%	10,6%
Nem válaszol	0,3%	0,7%	0,6%

A korrupció elterjedtségét vizsgáló kérdések egyes további változókkal gyenge-közepes erősségű kapcsolatot mutattak. A családi állapot és az európai uniós források hazai felhasználásában érzékelt korrupció elterjedtsége között gyenge kapcsolat volt kimutatható.⁷⁷ Kevésbé meglepő, de fontos kiemelni, hogy a különböző intézmények által nyújtott szolgáltatásokhoz való hozzáférés alapján készített index gyenge-mérsékelt összefüggést mutatott a hazai általános korrupció percepciójával.

”

MINÉL ALACSONYABB VOLT VALAKINEK A HOZZÁFÉRÉSE A SZOLGÁLTATÁSOKHOZ, ANNÁL NEGATÍVABBAN VÉLEKEDETT A KORRUPCIÓ ÁLTALÁNOS HAZAI ELTERJEDTSÉGÉRŐL.⁷⁸

⁷⁷ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,152$

⁷⁸ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,142$

A politikai attitűdökre vonatkozó kérdések közül a bal- és jobboldali önbesorolási skála, valamint az ellenzéki-kormánypárti skála voltak azok a kérdések, melyek egy erőteljesebb szignifikáns kapcsolatot mutattak mind az európai uniós forrásokhoz kapcsolódó korrupcióval, mind általánosságban a hazai korrupció elterjedtségével. A Magyarországon felhasznált uniós források körében érzékelt korrupció elterjedtsége és a politikai attitűdöket vizsgáló kérdéscsoportban található politikai bal- és jobboldali önbesorolást mérő skála csoportátlagai között szignifikáns különbség jelent meg a Welch-próba során.⁷⁹ A post hoc teszt eredményeként a szignifikáns különbségek leginkább a szélsőségesen bal- és szélsőségesen jobboldali politikai elköteleződésű csoportok véleményei között jelentek meg.⁸⁰

A Magyarországon általánosságban érzékelt korrupció elterjedtségét vizsgáló kérdés esetében áttekintettük, hogy mely más kérdések lehetnek előrejelzői annak, hogy a magyarok szerint általánosságban mennyire elterjedt a korrupció hazánkban. Egy ordinális logisztikus regressziós modell felépítésével igazolható volt, hogy

- az intézményekkel szembeni bizalom,
- a intézményi integritás két változójából képzett index,
- a korcsoportozás,
- annak megítélése, hogy a mások által elkövetett korrupció mennyire hat a mindennapi életükre, valamint
- a magyar állami intézmények mennyire képesek megvédeni állampolgáraikat a korrupció káros hatásaitól

stabilan magyarázták, hogy az emberek mennyire ítélik elterjedtnak a korrupciót Magyarországon. A megbízható illeszkedéssel rendelkező, modellbe bevont magyarázó változók a modell 41,5%-át magyarázták, mely társadalomtudományi kutatásokban stabil magyarázóerőnek tekinthető.⁸¹

A modell legerősebb prediktora az volt, hogy a válaszadók mennyire tartják képesnek az állami intézményeket a korrupció hatásaival szembeni védelemre,⁸² míg a másik erős előrejelző, hogy hatással van-e mindennapi életükre a korrupció.⁸³ Az utóbbi kapcsolat alapján látható, hogy minél inkább hat valakinek a mindennapi életére a mások által elkövetett korrupció, annál nagyobb eséllyel ítélte azt elterjedtnak Magyarországon.

⁷⁹ Welch próba (F) = 20,674; $df1$ = 6; $df2$ =357,479; sig = 0,000

⁸⁰ A post-hoc teszt eredményei a 12. mellékletben szerepelnek.

⁸¹ Nagelkerke R^2 : 408

$B=2,388$, $Exp(B)=10,892$; $p < 0,001$; $OR = 5,371-22,087$

⁸² $B = 2,528$; $p < 0,001$; $OR = 12,5$; bináris függő változóvá alakítva $AUC = 0,833$

⁸³ $OR = 0,13-0,23$; $p < 0,001$

A Tiszta úton lakossági adatfelvétel és a Special Eurobarometer 548 adatfelvétel hazai korrupcióészlelésre vonatkozó eredményei

Mindkét adatfelvétel foglalkozott a korrupció elterjedtségének vizsgálatával, ugyan a kérdés kissé más formában jelent meg, és a válaszlehetőségek számában is volt különbség,⁸⁴ de óvatos tendenciák áttekintésére lehetőséget adtak az eredmények. Ezek tükrében elmondható, hogy a magyarok nagyobb arányban jelezték, hogy rendkívül elterjedtnek ítélik a korrupciót az országban, míg az európai unió tagországaiban készített felmérésben a válaszadók ezt valamivel kisebb arányban jelezték, ugyan összességében ők is komolyabb negatív tendenciákról számoltak be az „elégge elterjedt” válaszlehetőség nagyarányú megjelölésével.

IV/6/B táblázat: **A korrupció elterjedtségének megítélése Magyarországon és az Európai Unióban (n_{Mo} = 1254, n_{eu} = 26411)**

Special Eurobarometer 548		Tiszta úton lakossági adatfelvétel	
Nagyon elterjedt	26%	Rendkívül elterjedt	42,4%
Elégge elterjedt	43,7%	Jelentősen elterjedt	31,2%
Elégge ritka	20,3%	Mérsékelten elterjedt	20,7%
Nagyon ritka	5,1%	Nagyon kevésse elterjedt	2,1%
Nincs korrupció	0,2%	Egyáltalán nincsen korrupció	0,3%
Nem tudja	4,6%	Nem tudja	3,1%
		Nem válaszol	0,3%

Az Integritás Akadémia egy korábbi, a magyar ifjúságot vizsgáló kutatása már foglalkozott a korrupció mindennapi életre gyakorolt hatásával, valamint azzal, hogy ez miként befolyásolja a fiatal generáció jólétét és életminőségét (VAJDA et al. 2025). Abban a kutatásban szembeűnő eredmény volt a korrupció

⁸⁴ A Tiszta úton lakossági adatfelvételben 5 valid válasz, míg az Eurobarometer 548 mérésben 4 állt rendelkezésre a „nem tudja”, „nem válaszol” válaszok mellett.

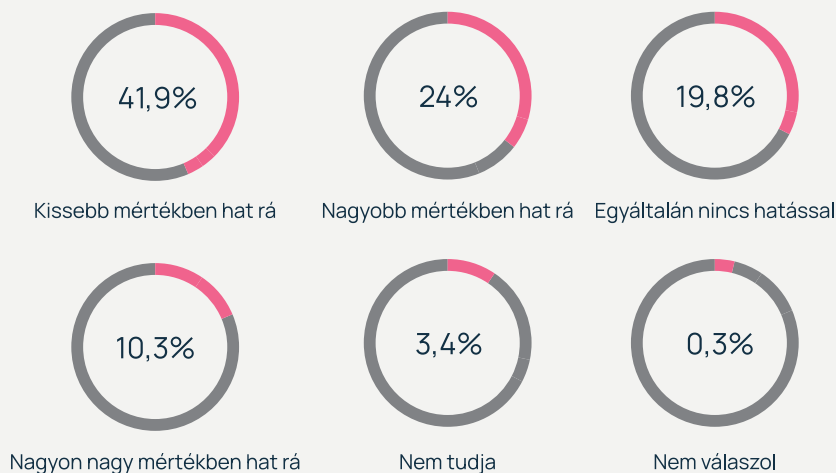
szubjektív jóllétre gyakorolt szignifikáns negatív hatása, amely eredmény jelen adatfelvételben is igazolható volt (IV/2. fejezet). A *Tiszta úton* kutatási program lakossági adatfelvétele lehetőséget biztosított arra, hogy ne kizárólag az ifjúság körében, hanem a 18 éves és idősebb teljes magyar lakosság tekintetében is mérjük ezt.

”

A MAGYAR LAKOSSÁG KÖZEL FELE (41,9%) ÉRZI ÚGY, HOGY A KORRUPCIÓ „KISEBB HATÁSSAL” VAN MINDENNAPJAIRA, 24%-UK ÚGY ÉRZI, HOGY „NAGYOBB MÉRTÉKBEN HAT EZ MINDENNAPJAIRA”, 19,8% ÚGY VÉLTE „EGYÁLTALÁN NINCSEN RÁ HATÁSSAL”, MÍG 10,3% SZERINT „NAGYON NAGY MÉRTÉKBEN” BEFOLYÁSOLJA MINDENNAPJAIT (IV/6/7. ÁBRA).

IV/6/7. ábra:

Milyen mértékben hat a korrupció a magyar lakosság mindennapi életére 2025-ben (n = 1251)

A régiós hovatartozás,⁸⁵ valamint a politikai jellegű háttérváltozók közül a kormánypárti-ellenzéki skálán elfoglalt pozíció⁸⁶ volt gyenge hatással arra, hogy a válaszadók milyen mértékűnek érezték a korrupció hatását mindennapi életükre. Budapest, Észak-Alföld és Pest régió vonatkozásában jelölték legnagyobb arányban, hogy „*nagyon nagy*” vagy „*nagyobb mértékben hat*” ez mindennapjaikra. Emellett a korábbi pontban ismertetettek alapján a szubjektív jóllét érzését is befolyásolta a kérdés (IV/2/1. ábra).

A korrupció elterjedtségének okai

Azoktól, akik úgy érezték, hogy a korrupció Magyarországon akár „*nagyon kevésbé elterjedt*”, egy szabad szöveges kérdés keretében ennek okaira is rákérdeztünk. Arra kértük a válaszadókat, hogy röviden fogalmazzák meg, meglátásuk szerint milyen tényezők állnak a korrupció magyarországi jelenlétének hátterében. A kérdés célja az volt, hogy a zárt kérdések mellett kvalitatív jellegű információkat is gyűjtsünk a korrupció okainak megítéléséről, és azonosítsuk azokat a visszatérő kulcstémákat, amelyek spontán módon megjelennek a válaszokban.

A korrupció okait vizsgáló szabad szöveges kérdés elemzése során első lépésként a leggyakrabban előforduló szavakat és szókapcsolatokat azonosítottuk. Ezek alapján, valamint szakmai megítélésünkre támaszkodva induló kategóriákat határoztunk meg. Minden kategóriához kulcsszavakat és jellegzetes kifejezéseket rendeltünk, amelyek a válaszokban várhatóan megjelentek. Első lépésben a válaszokban ténylegesen megjelenő leggyakoribb szavakat soroltuk be az előzetesen létrehozott kategóriáinkba. Ezután ezeket a létrejött kulcsszólistákat szinonimákkal, hasonló kifejezésekkel bővítettük, amelyhez a mesterséges intelligenciát is felhasználtuk. Végül a válaszokat automatikusan összevetettük a kategóriák kulcsszávaival, és minden szöveget abba a kategóriába soroltunk, amelynek a kulcsszávaival a legtöbb vagy leginkább releváns egyezést mutatta.

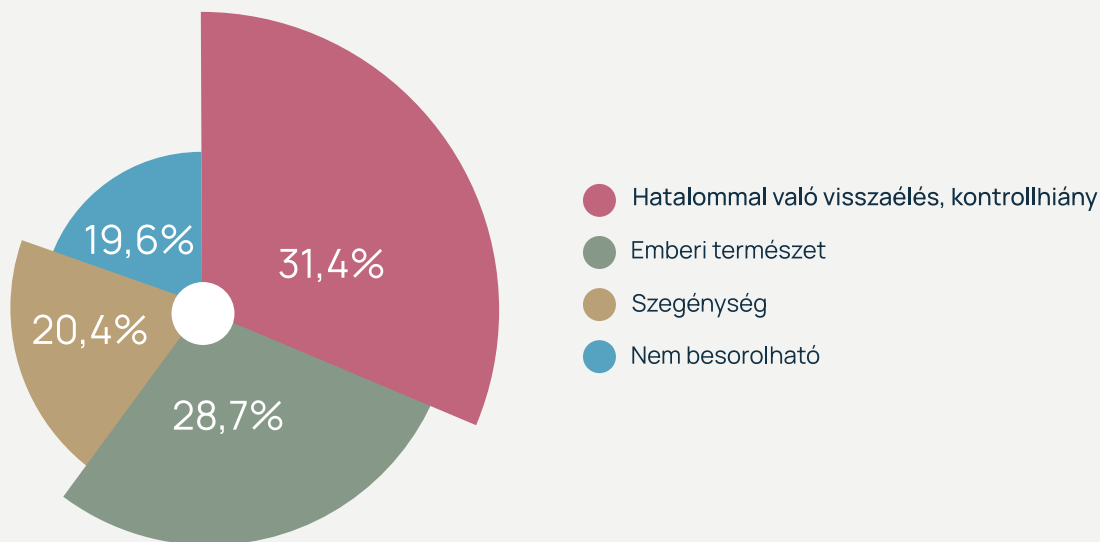
A válaszadási hajlandóság azonban korlátozott volt. A megkérdezettek 15%-a nem adott választ a kérdésre, míg további 35%-uk kevesebb mint négy szóban fogalmazta meg a véleményét. Ezek a rendkívül rövid, gyakran egy-két kulcsszóra korlátozódó válaszok érdemben szűkítették a tartalmi elemzés lehetőségeit, és megnehezítették az egyértelmű tematikus besorolást, különösen az általános vagy többféleképpen értelmezhető megfogalmazások esetében.

⁸⁵ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,179$

⁸⁶ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,223$

IV/6/8. ábra:

A korrupció kialakulásának okai Magyarországon (n =1254)

A szabad szöveges válaszok tartalomelemzése alapján a beérkezett válaszok mintegy 80%-a három, jól elkülöníthető kategóriába volt sorolható.

1. Hatalommal való visszaélés, kontrollhiány (31,4%)

A válaszok legnagyobb csoportja a korrupció eredetét elsősorban intézményi és strukturális problémákban ragadja meg. Ebben az értelmezési keretben a hangsúly a döntéshozatali pozícióban lévő szereplők felelősségén, az elszámoltathatóság hiányán, valamint azon van, hogy a közösségi erőforrások feletti kontroll nem működik megfelelően. A korrupció itt nem elszigetelt egyéni cselekedetként jelenik meg, hanem egy olyan rendszer következményeként, amely lehetőséget teremt a visszaélésekre, és nem képes azokat hatékonyan szankcionálni. Több válasz személyesíti is a problémát, konkrét döntéshozókhoz vagy hatalmi pozíciót betöltő szereplőkhöz kötve a felelősséget.

A kategóriában szereplő tipikus szavak és kifejezések:

- kormány, uniós pénzek, állami, hivatali, politikai rendszer,
- közpénz, visszaélnék, ellenőrzés hiánya,
- konkrét személyek megnevezése.

2. Az emberi természetből fakadó tényezők (28,7%)

A második leggyakrabban megjelenő értelmezési keret a korrupciót általános emberi tulajdonságokból és motivációkból vezeti le. Ebben a narratívában a jelenség nem rendkívüli vagy rendszerspecifikus, hanem szinte elkerülhetetlen következménye annak, ahogyan az emberek a lehetőségekre reagálnak. A válaszok gyakran általánosító megfogalmazásokkal élnek, amelyek a társadalom egészére vetítik ki a felelősséget, és a morális gyengeség, az önérdelvezérelt gondolkodás vagy a gyors előnyszerzés vágyát emelik ki. A korrupció így nem kivételként, hanem „emberi” viselkedési mintaként jelenik meg.

A kategóriában szereplő tipikus szavak és kifejezések:

- mindenki, emberek, társadalom, mindig,
- kapzság, telhetetlenség, előnyhöz jutás,
- meggazdagodás, pénzhűség, gyorsan, szerezni, saját, lopás.

3. Szegénység és anyagi kiszolgáltatottság (20,4%)

A harmadik értelmezési keret a korrupciót kényszerhelyzetként mutatja be, amely a bizonytalan megélhetési viszonyokból és az anyagi nyomásból fakad. Ezek a válaszok kevésbé moralizálnak, inkább strukturális és gazdasági okokra helyezik a hangsúlyt. A korrupció ebben az olvasatban nem elsősorban erkölcsi gyengeség, hanem túlélési stratégia vagy alkalmazkodási reakció egy kedvezőtlen gazdasági környezetben. A jelenlegi gazdasági helyzetre való utalások azt sugallják, hogy az anyagi kiszolgáltatottság normalizálhat bizonyos szabályszerű magatartásokat.

A kategóriában szereplő tipikus szavak és kifejezések:

- pénz, szegénység,
- hiánya, alacsony, kevés, nincs, sajnós,
- anyagiak, infláció, fizetés, gazdasági, jelenlegi helyzet,
- munkahely, jövedelem, életszínvonal.

A kategóriák tartalmi jellegét és a leggyakrabban előforduló kifejezéseket a következő szófelhők szemléltetik.

”

A MAGYAR LAKOSSÁG LEGNAGYOBB RÉSZÉNEK VÉLEMÉNYE ALAPJÁN „JELENTŐSEN NÖTT” A KORRUPCIÓ ELTERJEDTSÉGE HAZÁNKBAN 2020–2025⁸⁷ KÖZÖTT (45,7%), MÍG 20,9% KISMÉRTÉKŰ NÖVEKEDÉST TAPASZTALT. CSUPÁN 5,7% FOGALMAZOTT MEG BÁRMILYEN MÉRTÉKŰ CSÖKKENÉST, MÍG 25,2% STAGNÁLÁST JELZETT.

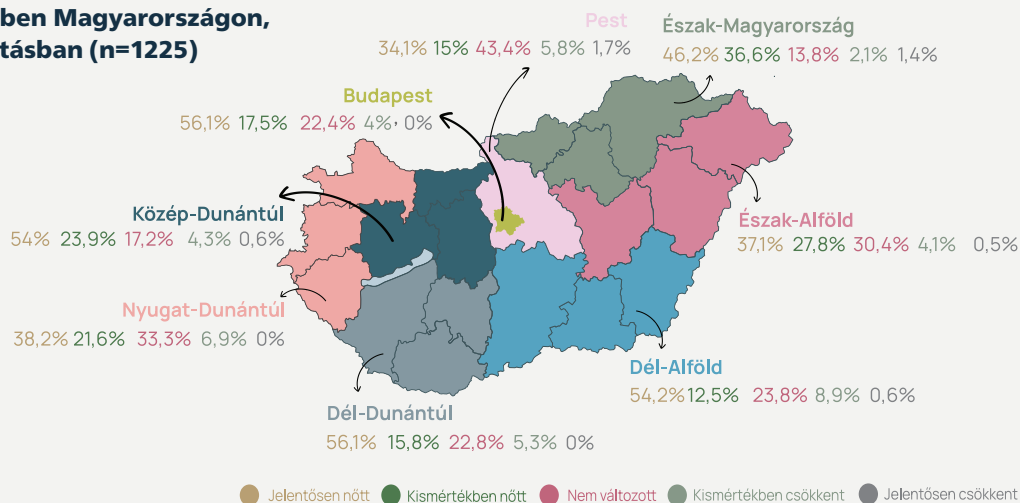
A korrupció elterjedtségének elmúlt 5 évben tapasztalt alakulása és a régiós hovatartozás között szignifikáns, azonban gyenge kapcsolat mutatkozott.⁸⁸

”

MÍG PEST, ÉSZAK-ALFÖLD ÉS NYUGAT-DUNÁNTÚL ESETÉBEN 40% ALATT JELEZTÉK, HOGY JELENTŐSEN NÖTT A KORRUPCIÓ, ADDIG A TÖBBI RÉGIÓBAN EZ AZ ARÁNY MAGASABB, 45–60% KÖZÖTT VOLT (IV/6/10. ÁBRA).

IV/6/10. ábra:

**A korrupció elterjedtségének alakulása
2020-2025-ben Magyarországon,
régiós bontásban (n=1225)**

⁸⁷ Ide vonatkozó kérdés: „Ön szerint miként alakult a korrupció elterjedtsége Magyarországon az elmúlt 5 év során?”

⁸⁸ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,147$

A korrupció elterjedtségének az elmúlt 5 év során tapasztalt változására adott válaszokat a statisztikai elemzés jobb kezelhetősége érdekében 3 csoportra osztottuk (nőtt, nem változott, csökkent).⁸⁹ A politikai attitűdök esetében a többi vizsgált kapcsolathoz képest erőteljesebb összefüggések jelentek meg, hiszen mind a jobb- és baloldali, mind a kormánypárti-ellenzéki skálán szignifikáns kapcsolatok mutatkoztak ahhoz mérten, ahogy az emberek a korrupció elterjedtségének változását érzékelték az elmúlt 5 évben Magyarországon.⁹⁰ A jobb- és baloldali skálán a 4-es értéket megjelölők, tehát az inkább középre helyezkedők körében volt a legmagasabb azoknak az aránya, akik szerint az elmúlt 5 évben növekedett a hazai korrupció elterjedtsége.⁹¹

A KORMÁNYPÁRTI-ELLENZÉKI SKÁLÁN A MAGUKAT KÖZÉPRE SOROLÓK, ILLETVE INKÁBB ELLENZÉKIKÉNT DEFINIÁLÓK⁹² ÉRZÉKELTÉK LEGNAGYOBB ARÁNYBAN A KORRUPCIÓ NÖVEKEDÉSÉT, MÍG A STAGNÁLÁST VAGY AKÁR CSÖKKENÉST ÉRZÉKELŐK ELSŐSORBAN AZ INKÁBB KORMÁNYPÁRTIAK CSOPORTJÁBAN JELENTEK MEG.⁹³

Amennyiben a válaszadók a korrupció elterjedtségét általánosságban és az európai uniós források felhasználásával összefüggésben is inkább elterjedtnak érzékelik, akkor elengedhetetlenné válik annak vizsgálata, hogy egy kiemelt intézmény tekintetében mennyire érzékelik hatékonynak a korrupció visszaszorítására irányuló fellépést. A korrupció elleni fellépés központi szereplője a magyar kormány, amely számos közfunkciója mellett a biztonság megteremtéséért és a közbizalom fenntartásáért is felelős. A különböző közpolitikák, a törvények, szabályozások megalkotása során a fizikai biztonság garantálása mellett a kormány feladata a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés biztonságának biztosítása, valamint az olyan demokratikus működést és a társadalmi jóllétet erodáló folyamatok elleni hatékony fellépés, mint a korrupció. E feladatát a Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia megalkotásával és meghatározott időközönként történő felülvizsgálatával, valamint a területre specializált intézményrendszer működtetésével látja el. Így fontos közvetlenül a társadalom véleményének és megítélésének ismerete annak érdekében, hogy láthatóvá váljon, ezen törekvések mennyire sikeresen valósulnak meg (IV/6/11. ábra).

⁸⁹ A „nem tudja” és „nem válaszol” válaszokat nem vontuk be a kereszttáblás elemzésbe, hogy a kereszttáblás statisztikákat ne zavarja a nagyszámú alacsony elemszámot tartalmazó cella.

⁹⁰ A nem tudja és nem válaszol válaszlehetőségek kizárásra kerültek, hogy a statisztikai elemzés során ne torzítsák a válaszokat.

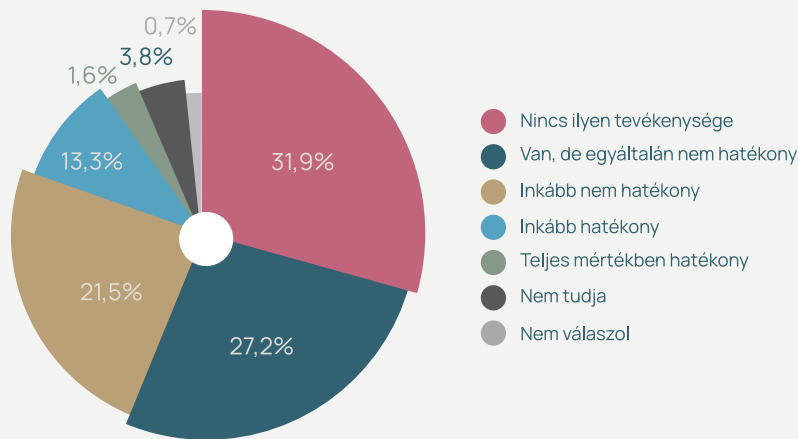
⁹¹ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,244$.

⁹² Az 1–7-ig terjedő skálán, ahol az 1 a kormánypárti, míg a 7 az ellenzéki álláspontot jelöli, a magukat 4 vagy annál magasabb értéket megjelölők körében volt magasabb azok aránya, akik szerint növekedett a korrupció elterjedtsége az elmúlt öt évben.

⁹³ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,234$

IV/6/11. ábra:

A magyar állam korrupcióellenes tevékenységének megítélése 2025-ben (n = 1254)

A magyar lakosság többsége úgy véli, hogy az államnak „nincsen ilyen tevékenysége” vagy „van, de az egyáltalán nem hatékony”. A hatékonyság alapján három csoportot különítettünk el: „nincs ilyen tevékenysége”, „van, de inkább nem hatékony”, és „van és hatékony”.⁹⁴ A régiós hovatartozás,⁹⁵ valamint a politikai attitűdök (bal- és jobboldali,⁹⁶ kormánypárti-ellenzéki⁹⁷) vonatkozásában markáns különbségek mutatkoztak abban, hogy a válaszadók miként ítélték meg a korrupció elleni küzdelem hatékonyságát. Budapest, Dél- és Észak-Alföld, valamint Közép-Dunántúl régiókban a válaszadók kifejezetten elégedettek voltak az ezirányú állami törekvésekkel, sokan érzékelték ezekben a régiókban, hogy nincs, vagy ha van is, akkor inkább nem hatékony.

A kormánypárti válaszadók inkább érzékelték az állam korrupcióellenes törekvéseit, és azokat nagyobb arányban tartották hatékonnak, míg a magukat ellenzékiént definiálók szerint nemcsak hogy nem hatékony a fellépés, hanem ilyen törekvés a kormány részéről nem is létezik.

⁹⁴ A „nem tudja” és „nem válaszol” válaszokat ebben a kérdésben nem vontuk be a kereszt táblás elemzésbe.

⁹⁵ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,177$

⁹⁶ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,327$

⁹⁷ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,322$

A korrupció elleni kormányzati erőfeszítések jelenlétét tapasztaló, de annak hatékonyságát kétségbe vonók közötti csoportban vegyesen voltak kormánypárti és ellenzéki személyek egyaránt. Hasonló megoszlás figyelhető meg a bal- és jobboldali elköteleződést mérő skála és a kormány korrupció elleni küzdelemben tapasztalt szerepének vonatkozásában.

A magukat inkább baloldalinak vagy középen állónak vallók körében magasabb volt azoknak az aránya, akik szerint az államnak nincs érdemi korrupcióellenes tevékenysége, míg a tevékenység meglétét elismerő, de azt nem hatékornak tartók között vegyesen jelentek meg jobb- és baloldaliak egyaránt. A fellépés hatékonyságát leginkább a jobboldali önbesorolásúak értékelték.

4.7 fejezet

A tapasztalati szint: a korrupcióhoz kapcsolódó konkrét tapasztalatok

A fejezetben bemutatjuk, hogy a magyar lakosság milyen gyakorisággal tapasztalt a kérdezést megelőző időszakban korrupciót közvetlenül, azaz saját magukhoz kapcsolódóan vagy közvetetten, rokonaik és közeli ismerőseik tapasztalatain keresztül. A pénz-ajándék-szívésség hármasan túl a válaszadók a gyakorlatban gyakran előforduló, kapcsolatok felhasználásával elintézt vagy felgyorsított ügyintéзésekhez kapcsolódó tapasztalataikat is megjelölhették.

A lakosság 22,8%-a ismer olyan személyt vagy intézményt, ahol szabályellenes előny elfogadása történt, 7,2%-nak saját, korrupcióhoz köthető élménye is volt a kérdezést megelőző évben. A közvetlen tapasztalat leggyakrabban az állami egészségügyben és a piaci vállalatoknál jelenik meg. A kapcsolatok felhasználásának gyakorlata is elterjedt: minden hetedik emberrel fordult elő ilyen helyzet a kérdezést megelőző évben.

A percepcióalapú mérések egyre gyakrabban helyezik a hangsúlyt arra, hogy ne kizárólag a válaszadók véleményét és elképzelését mérik egy adott témát illetően, hanem igyekezzenek konkrét tapasztalatokat, megtörtént eseményeket is vizsgálni, és lehetőséget biztosítani arra, hogy ezeket összevethesse az olvasó a percepciókhoz köthető eredményekkel. Ennek oka, hogy így egy sokkal átfogóbb és robusztusabb kép nyerhető a témában, hiszen amellett, hogy a percepciók, ahogy a bevezetésben is részletesen alátámasztásra került, rendkívül fontosak a korrupció széles körű vizsgálata szempontjából, lehetőséget nyújtanak a más formában „nehezen mérhető” folyamatok vizsgálatára, valamint sok esetben valós tapasztalatokból táplálkoznak és hosszú távon szakpolitikai fejlesztésekre, átfogó helyzetképek megalkotására alkalmasak, korlátokat is hordozhatnak.

A média, a szubjektív megélések, az aktuális politikai diskurzusok képesek a maguk nehezen kontrollálható hatásaival kognitív torzításokat okozni. Éppen ezért javasolt, hogy a percepcióalapú mérésekbe kimondottan tapasztalatokra vonatkozó kérdések is szerepeljenek, amelyek segítségével egy lényegesen teljesebb kép nyújtható olyan érzékenyebb témákban is, mint a korrupció (DE CALHEIROS VELOZO et al. 2022).

A kérdéscsoport felvezetésekor a válaszadók egy újabb megerősítést kaptak – akár online, akár kérdezőbiztos segítségével töltötték ki a kérdőívet – az anonimitásról és az adatok kizárólagos, összesített feldolgozásáról. Az adatkezelési tájékoztató és a hozzájáruló nyilatkozat a jogszabályi előírásoknak megfelelően részletesen tartalmazta az adatkezelés célját, időtartamát és a hozzájárulás visszavonásának módját.

Erre azért volt szükség, mert a korrupcióhoz kapcsolódó tapasztalatok jelentették a kérdőív egyik legérzékenyebb területét, hiszen olyan információkat is megadhattak a válaszadók, amelyek kimerítik a Büntető Törvénykönyv törvényi tényállásait. A válaszadás érvényességének és megbízhatóságának növelése érdekében a kérdőívbe és a kérdezői segédletbe külön iránymutatások, valamint felolvasandó hangsúlyos szövegrészek kerültek. Emellett a bizalom erősítése és a biztonságos kérdezői közeg megteremtése érdekében, amelyben a válaszadók érvényes válaszokat adhatnak a korrupciós tapasztalatokra vonatkozó kérdéscsoportban, egyértelműen és jól látható módon megjelentek a „nem tudja”, „nem kíván válaszolni” válaszlehetőségek. Ennek segítségével a válaszadók érzékelték, hogy egy-egy kényes kérdésből azonnal kiléphetnek, és tovább folytathatják a kitöltést.

Az első érdemi kérdés arra vonatkozott, hogy ismernek-e olyan személyt, csoportot vagy intézményt, amely valamilyen szabályellenes szívességet, ajándékot vagy lefizetést fogadott el szolgáltatásért vagy előnyért cserébe.

A MAGYAROK 22,8%-A JELEZTE, HOGY ISMER ILYEN SZEMÉLYT, CSOPORTOT VAGY INTÉZMÉNYT, MÍG 67,7%-UK NYILATKOZOTT ÚGY, HOGY „NEM”.

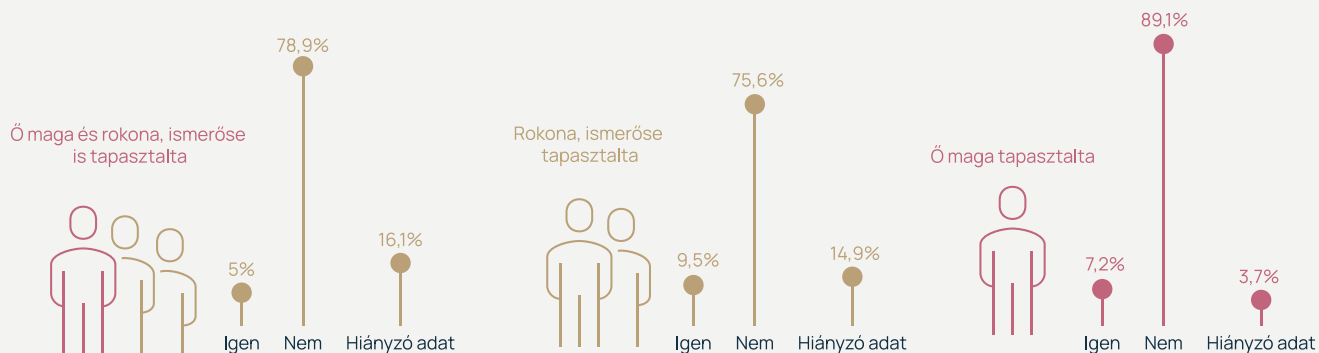
Ahogy korábban is számítottunk rá, a kérdés érzékeny területet érintett, így a válaszmegtagadók aránya 9,5% volt. A közelmúltra vonatkozóan a lekérdezést megelőző 12 hónapos referenciaidővel megkérdeztük, előfordult-e, hogy tőlük szabályellenes szívességet, ajándékot vagy lefizetést vártak el.

7,2% (AZ 1254 VÁLASZADÓBÓL KÖZEL 100 FŐ) NYILATKOZOTT ÚGY, HOGY VOLT ILYEN ESETE AZ ELMÚLT ÉVBEN (IV/7/1. ÁBRA). ROKONAIK, KÖZELI ISMERŐSEIK VONATKOZÁSÁBAN PEDIG A VÁLASZADÓK 9,5%-A JELEZTE UGYANEZT AZ ELMÚLT EGY ÉVBŐL.

IV/7/1. ábra:

Saját, valamint rokonok és ismerősök révén szerzett korrupciós tapasztalatok a kérdezést megelőző egy évben (n = 1254)

Közvetetten (rokonaik, ismerőseik útján) tehát, ha minimálisan is, de többen tapasztaltak korrupciót. A magyar lakosság 5%-a jelezte, hogy saját maga vagy valamely rokona, illetve ismerőse az elmúlt 12 hónapban olyan helyzettel szembesült, amelyben szabályellenes szívességet, ajándékot vagy kenőpénzt vártak el tőle.

A KÖZVETETTEN ÉS KÖZVETLENÜL TAPASZTALT KORRUPCIÓ KÉT KÉRDÉSÉT KERESZTTÁBLÁS ELEMZÉSBEN VIZSGÁLVA ERŐS, SZIGNIFIKÁNS KAPCSOLAT JELENT MEG KÖZÖTTÜK.⁹⁸ AKIK MAGUK IS JELEZTÉK, HOGY VÁRTAK EL TŐLÜK ILYET, AZOKNÁL JELLEMZŐEN ROKONAIK, ISMERŐSEIK IS TALÁLKOZTAK EZZEL, HISZEN A SAJÁT TAPASZTALATTAL RENDELKEZŐ SZEMÉLYEK 80%-A JELEZTE ROKONAIK-ISMERŐSEIK ÉRINTETTSÉGÉT.

Ezzel szemben, ha ők maguk nem rendelkeztek személyes tapasztalattal az elmúlt egy évből, rokonaik, ismerőseik is döntően híján voltak a kenőpénz elvárására vonatkozó tapasztalatoknak (94,7% esetében, akik nem tapasztaltak, ott ismerős sem tapasztalt).

Azoknál a válaszadóknál, akik jelezték, hogy ők maguk tapasztaltak a kérdezést megelőző 12 hónap során olyan cselekményt, amelynek során szabályellenes szívességet, ajándékot vagy kenőpénzt vártak el tőlük, kértük, hogy jelöljék meg egy többválaszos kérdésben,⁹⁹ ezt mely szektorban érzékelték: piaci cégnél, közintézménynél, más szervezetnél (IV/7/2. ábra). Természetesen ebben az esetben is lehetőség volt jelezni, hogy nem szeretnének válaszolni a kérdésre, azonban ezzel a két opcióval kevesebb mint 1% élt. Az eredmények alapján azok közül, akik tapasztaltak ilyen korrupt cselekményt az elmúlt 12 hónapban (az összes válaszadó 7,2%-a), 46,2%¹⁰⁰ jelölte meg a „*piaci cég, magánvállalkozás*” válaszlehetőséget, míg ettől nem sokkal elmaradva, 41,4% a közintézményeket (is) jelölte. Más intézményeket (pl. civil, egyházi stb.) a válaszadók csupán 12,4%-a választotta. A korrupciót tapasztaló válaszadók többsége egyetlen szektort jelölt meg, csupán 10% jelölt párhuzamosan több szektort is.

Ha a válaszadók jelezték, hogy rokonukon, ismerősükön keresztül tapasztaltak szabályellenes szívességet, ajándékot, kenőpénzzel összefüggő korrupciót az elmúlt 12 hónapban, akkor ebben az esetben is több-

⁹⁸ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,633$

⁹⁹ Párhuzamosan több válaszlehetőséget is elfogadtunk, azaz megadhatta, hogy piaci cégeknél és emellett közintézményekben és más, például civil/egyházi intézménynél is tapasztalt ilyesmit.

¹⁰⁰ A többválaszos kérdésben a válaszlehetőségek választásának gyakoriságát a percent of cases eredménnyel szemléltetjük, amely bemutatja, hogy egy adott választ az emberek hány %-a választott.

válaszos kérdésben¹⁰¹ jelölhették, hogy mely szektor(ok)ból származott ez a tapasztalat, hiszen fontos volt látni, hogy mindez hol jellemzőbb. A válaszadók közvetetten szerzett korrupciós tapasztalatai – azaz amikor hozzátartozóik, ismerőseik voltak érintettek – a leggyakrabban közintézményekhez, hivatalokhoz kapcsolódtak.

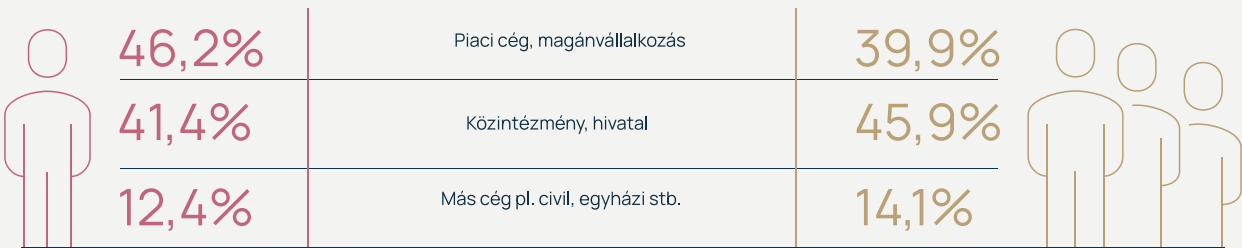
”

A 9,5% VÁLASZADÓ KÖZÜL, AKIK JELEZTÉK, HOGY ROKONUKON, ISMERŐSÜKÖN KERESZTÜL TAPASZTALTAK ILYEN ESETET, 45,9% JELÖLTE, HOGY EZ A KÖZINTÉZMÉNYHEZ KAPCSOLÓDÓAN (IS) ELŐFORDULT, 39,9% A PIACI CÉG/MAGÁNVÁLLALKOZÁS OPCIÓT (IS) MEGJELÖLTE, MÍG 14,1% MÁS INTÉZMÉNYBŐL (IS) SZÁRMAZÓ TAPASZTALATOT ÍRT LE.

Ez az arány ellentétes azzal, amit a válaszadók saját maguk kapcsán jelöltek: ők valamivel gyakrabban érzékelték a visszaéléseket piaci cégeknél/magánvállalkozásoknál.

IV/7/2. ábra:

A korrupciós tapasztalatok megoszlása szektoronként 2025-ben ($n_{\text{saját}} = 99$, $n_{\text{rokon-ismerős}} = 141$)

Azok körében, akik saját maguk és/vagy rokonuk kapcsán megjelölték, hogy a kérdezést megelőző 1 évben szabályellenes szívességet, ajándékot, kenőpénzt vártak el tőlük, és ez közintézményhez, hivatalhoz köthetően (is) történt, megadhatták egy többválaszos kérdés¹⁰² segítségével, hogy milyen típusú közintézményben vagy közintézményekben tapasztalták ezt.

¹⁰¹ Több válaszlehetőséget biztosító kérdés esetén a felsorolt válaszok közül egyszerre több opciót is választhat a válaszadó. Ezekben az esetekben a percent of cases megoszlásokat adtuk meg a korrupciós tapasztalatokkal érintett szektorokat vizsgáló kérdésben, amely megmutatja, hogy az egyes válaszlehetőséget az emberek hány százaléka jelölte.

¹⁰² A többválaszos kérdés azt jelenti, hogy az emberek egyszerre több válaszlehetőséget (bizonyos esetekben akár az összeset) megjelölhetnek párhuzamosan, egyik válasz nem zárja ki a másikat, VAGY csak egyes válaszok, pl. a „nem válaszolok” zárja ki a többi válasz lehetőségét. Ez esetben is a percent of cases arányokat adtuk meg az eredmények bemutatásakor.

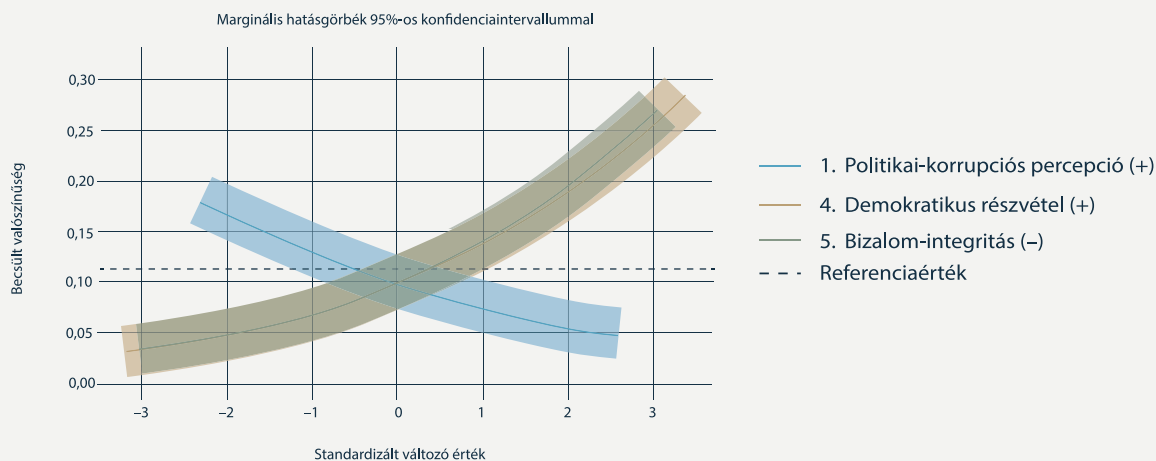
”

A VÁLASZADÓK 60,8%-A¹⁰³ MEGJELÖLTE AZ ÁLLAMI EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNYEKET, 27% A SZOCIÁLIS INTÉZMÉNYEKET, A HARMADIK LEGGYAKORIBB HELYEN PEDIG A HELYI ÖNKORMÁNYZATOKAT VÁLASZTOTTÁK, MINT AZOK A KÖZINTÉZMÉNYEK, AMELYEKBE TALÁLKOZTAK KORRUPCIÓVAL.

A felsorolt lehetőségek közül legkevésbé érintett közintézményként a bíróságokat (a válaszadók 4,5%-a jelölte) és az oktatási intézményeket (6,1%) említették. A fiatalokra fókuszáló korábbi adatfelvételben hasonlóképpen az állami egészségügyi intézményeket jelölték meg leggyakrabban, többségük saját vagy hozzátartozókon/ismerősökön keresztül szerzett tapasztalatra hivatkozott (VAJDA et al. 2025).

A korrupciós tapasztalatok vizsgálatára regressziós modellt alakítottunk ki, amelynek célja annak vizsgálata volt, hogy a korábban bemutatott faktorokkal (látens változókkal) milyen mintázatok figyelhetők meg azoknál, akik már saját életük során közvetlenül (saját tapasztalatuk) vagy közvetve (hozzátartozóikon, ismerőseiken keresztül) tapasztaltak korrupciót a vizsgálat előtti 1 évben. A lakosság körében a közvetlen és közvetett tapasztalat előfordulása mindössze 12,2%, ami viszonylag alacsony arány, ezt érdemes figyelembe venni a modell előrejelző képességének értékelésekor.

IV/7/3. ábra: **A korrupciós tapasztalat és az azt magyarázó tényezők kapcsolata (n=571)**

¹⁰³ Szintén a percent of cases gyakoriságmegoszlások kerültek bemutatásra ebben a többválaszos kérdésben, azaz minden válaszlehetőségnél annak a megoszlása látható, hogy a kérdésre választ adók hány %-a jelölte az adott válaszlehetőséget.

Az eredmények azt mutatják, hogy a **politikai-korrupciós percepció**, a **demokratikus részvétel és bevonódás**, valamint a **bizalom-integritás** faktorok szignifikáns és erős hatással bírnak a modellben.¹⁰⁴

MINÉL AKTÍVABBAN VONÓDIK BE VALAKI A TÁRSADALMI ÉS KÖZÜGYEKBE (DEMOKRATIKUS RÉSZVÉTEL ÉS BEVONÓDÁS FAKTOR), ANNÁL VALÓSZÍNÜBB, HOGY KÖZVETLEN VAGY KÖZVETVE TAPASZTAL KORRUPCIÓT.

Hasonlóképpen, a bizalom-integritás faktor esetében az látható, hogy a magasabb értékek az egyén fokozott bizalmatlanságát jelzik más emberek és intézmények iránt. Az, hogy a bizalmatlansága a korrupciós tapasztalat hatására alakult ki, vagy ez időben korábbra tehető, a modellben nem tartható kontroll alatt, hiszen ennek ideje nem ismert. Ugyanakkor a kapcsolat egyértelműen megfigyelhető: a korrupciós tapasztalat magasabb szintű bizalmatlansággal jár együtt.

IV/7/A táblázat: **A korrupciós tapasztalatokból kialakított modell megbízhatósága**

	Modell szerint nem tapasztalt	Modell szerint tapasztalt
Ténylegesen nem tapasztalt	61,6%	27,2%
Ténylegesen tapasztalt	4,7%	6,5%

A modell előrejelző képessége mérsékelt, de így is tartalmaz hasznos információt a mintázatról. A keresztábra alapján jól látható, hogy a modell gyakran tévesen jelzi, hogy egy személy tapasztalt már korrupciót, holott valójában nem. Ennek oka részben az, hogy a lakosság mindössze 12,2%-a jelezte tényleges tapasztalatát közvetve vagy közvetlenül, így a ténylegesen pozitív esetek nagyon ritkák,¹⁰⁵ ezért olyan személyeket is besorol a korrupciót tapasztalók csoportjába, akik ténylegesen nem tapasztalták, de rend-

¹⁰⁴ A modell legfontosabb eredményeit a 10. melléklet tartalmazza.
¹⁰⁵ A modellben szereplő mintában a tapasztaltak aránya 11,2%, míg a teljes lakosságban 12,2% – a modellhez csak azok az egyének kerülhettek be, akiknél minden faktorhoz szükséges adat rendelkezésre állt.

kívül negatív képet jeleznek a korrupcióról. Így a modell ezt a két csoportot nem tudja megfelelően elkülöníteni. Összességében elmondható, hogy nem kizárólag azok alkotnak negatív képet a korrupcióról, akik már tapasztalták azt, hanem egy jóval szélesebb rétege a társadalomnak.

Ugyanakkor a három legfontosabb faktor – demokratikus részvétel, bizalom-integritás és a korrupció helyzetének megítélése – hasonló értékeket vehet fel azoknál, akik közvetlenül vagy közvetetten már tapasztalták a korrupciót.

Kapcsolatok, ismeretségek felhasználása a gyorsabb ügyintézés érdekében

A korrump cselekményekhez kapcsolódó „szürke zónát” az jelenti, amikor személyes kapcsolatok révén előmozdítanak ügyeket, felgyorsítják az ügyintézacst. Annak feltérképezése, hogy ez milyen gyakorisággal fordul elő a válaszadókkal és rajtuk kívül, rokonaikkal, közeli ismerőseikkal, fontos kutatási területe a korrupciónak, hiszen egy olyan témát igyekszik mérni, amelyet a társadalom nem minden esetben ítél el.

A korábbi, KORR-KÉP ifjúságkutatás fókuszcsoportos beszélgetéseiben is megjelent, hogy a kapcsolatok felhasználása tulajdonképpen már elfogadott gyakorlatnak tekinthető. A beszélgetések során a fiatalok többek között így reflektáltak a kapcsolatok felhasználására:

„Hát ha beteg, ugye sajnos most már az egészségügy ott tart, hogy elő kell venni a kapcsolataidat. És most oké, lehet, hogy a másikkal szúrsz ki, de amúgy a saját egészséged is fontos. Úgyhogy elő kell venni mindenféleképpen az ilyeneket.”

vagy

„Például most nálunk, a tűzoltóságnál is az volt a felvételi, hogy ki kit ismer. Mert mindenki megfelelt, mindenki 100%-ra teljesítette a fizikai felmérést, mindent. Voltunk 16-an, 4-en kerültünk be. Nekem megyén belül, a megyei főemberek között vannak ismerőseim, és már ő szólt az igazgatónak, hogy figyeljen már rám, mert a gyerek nagyon szeretné, és úgy van. Sajnos tényleg mindent meg kell tenni.”

A *Tiszta úton* kutatás során láthatóvá vált, hogy maguk a válaszadók és – egy külön kérdésben vizsgálva – a válaszadók rokonai, közeli ismerősei találkoztak-e olyan helyzettel a kérdezést megelőző egy évben, amelyben személyes kapcsolataikat kellett felhasználniuk ügyintézéshez vagy annak meggyorsításához. A válaszok egyszerű statisztikai megoszlásából az derült ki, hogy a rokonokat, ismerősöket illetően jóval magasabb volt a bizonytalanok aránya: a nem válaszolók a saját magukra vonatkozó kérdésben csupán 4,8%-ot jelentettek, míg a rokonok, ismerősök vonatkozásában 17,3%-ot. A válaszadók 13,6%-a jelezte,

hogy vele történt ilyen az elmúlt egy évben, míg rokonaik, ismerőseik esetében 15,1% igazolta ezt vissza. Azt vizsgálva, hogy a saját, közvetlen tapasztalatok és a rokonokon, ismerősökön keresztül közvetett tapasztalatok hogyan kapcsolódnak, erős szignifikáns kapcsolat jelent meg,¹⁰⁶ azaz a próba nullhipotézisét, hogy a két kérdés kimenete független egymástól, elutasítottuk. Jellemzően összefüggött, hogy valaki az elmúlt 12 hónapban tapasztalt-e olyat, hogy saját kapcsolatain keresztül tud elintézni valamit, és aközött, hogy rokonai/ismerősei tapasztaltak-e ilyesmit.

IV/7/B táblázat:

Kapcsolatok felhasználásával történő ügyintézés vagy annak meggyorsításának előfordulása a kérdezést megelőző egy évben (saját és közvetett tapasztalat)
(n = 1030)¹⁰⁷

Válaszadó hozzátartozójával előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy kapcsolatai révén tudott elintézni egy ügyet?			
Válaszadóval magával előfordult-e az elmúlt 12 hónapban, hogy kapcsolatai révén tudott elintézni egy ügyet?	Igen		Nem
	Igen	86,4%	13,6%
	Nem	6,2%	93,8%

A rokonok és ismerősök kapcsolatai révén történő ügyintézés vizsgáló kérdés szignifikáns, gyenge kapcsolatot mutatott a hozzáférés alapján képzett, csoportosított index¹⁰⁸ és a kormánypárti-ellenzéki skálán¹⁰⁹ adott válaszokkal. Minél inkább ellenzékiént sorolta be magát valaki, annál gyakrabban fordult elő, hogy ismerőseinek vagy rokonainak a kapcsolatai felhasználásával kellett elintézni bizonyos ügyeket. Érdeklőség továbbá, hogy a magukat egyértelműen kormánypártiként definiálók csoportjában is valamivel magasabb volt azok aránya, akiknél rokonok/ismerősök kapcsolataik felhasználásával tudtak a közelmúltban ügyet intézni. A csoportokra bontott intézményi szolgáltatásokhoz való hozzáférést mérő indexben a közepes elégedettséget jelző csoportok rokonai/ismerősei körében gyakrabban előfordult, hogy kapcsolataik felhasználásával oldottak meg bizonyos helyzeteket.

¹⁰⁶ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,742$

¹⁰⁷ A megoszlásoknál az arányok esetében a sorváltozóban helyeztük el a saját tapasztalatokat, mint kvázi függő változót, és az oszlopokban az ezekre hatást gyakorló, ún. független változót, jelen esetben a hozzátartozók tapasztalatait. A megoszlásokat a sorokra kértük, amely így megmutatta, hogy azoknál, ahol saját tapasztalataik alapján szükséges kapcsolataikat mozgósítani, ott ez nagy eséllyel hozzátartozóikkal is előfordult.

¹⁰⁸ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,157$

¹⁰⁹ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,193$

4.8 fejezet

A demokratikus részvétel dimenziói és ezek hatása más területekre

A tanulmány e szakaszában a demokratikus részvétel két dimenzióját vizsgáltuk: egyrészt azt, hogy a válaszadók mennyire tartják fontosnak a közügyekben való közvetlen részvételt és az átláthatóságot (attitűd), másrészt azt, hogy a referencia-időszakban milyen részvételi formákkal éltek ténylegesen (viselkedés). A demokratikus részvételt a további fejezetekben állampolgári erőforrásként értelmezzük, amely összefügg a korrupciógyanús helyzetekben tanúsított fellépéssel (jelzési szándék, intézményi ismeret), valamint más területek (pl. EU-források felhasználása) megítélésével is.

A demokratikus részvétel attitűdszintű támogatottsága kifejezetten erős a magyar társadalomban. A közügyekbe való közvetlen beleszólást a válaszadók többsége mind helyi, mind országos szinten fontosnak tartja. Bár sokan elméletben támogatják az állampolgári részvételt, a gyakorlatban kevesen vesznek részt ilyen tevékenységekben. Teljes passzivitás is gyakran előfordul. Azok közül, akik semmilyen részvételi formát nem jelöltek meg, leggyakrabban két okot említettek: vagy úgy érzik, hogy nincs értelme, mert úgysem változik semmi (32,8%), vagy egyszerűen más dolgok érdeklik őket (32,6%). Ez azt mutatja, hogy a passzivitás mögött az egyéni hozzáállásnak vagy érdeklődésnek jelentős szerepe van.

A közéleti részvétel támogatottsága és akadályai

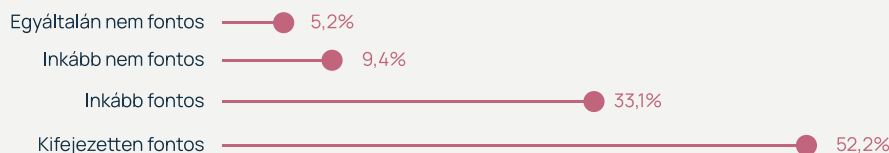
A témát vizsgáló kérdéscsoport első két kérdése azt mérte, hogy a válaszadók mennyire tartják fontosnak, hogy a lakosok közvetlenül beleszólhassanak (1) a helyi, települési ügyekbe, illetve (2) az országos ügyek alakításába.

IV/8/1. ábra:

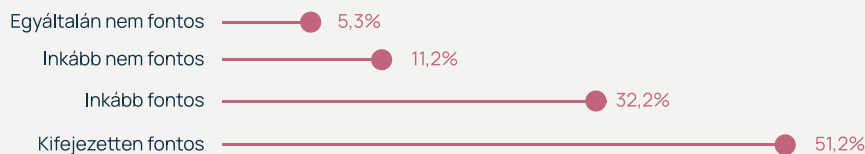
A közügyekbe való beleszólás jelentőségének lakossági megítélése

($n_{\text{helyi}} = 1223$; $n_{\text{országos}} = 1218$)

A helyi, települési ügyekbe való beleszólás fontossága

Az ország ügyeibe való beleszólás fontossága

A helyi ügyek esetében a válaszadók több mint fele (52,2%) kifejezetten fontosnak tartja a közvetlen beleszólás lehetőségét, míg további 33,1% „inkább fontosnak” ítélte azt. Az országos ügyek vonatkozásában nagyon hasonló mintázat figyelhető meg: a „kifejezetten fontos” válasz aránya 51,2%, az „inkább fontos” kategóriáé pedig 32,2%. A kifejezetten közömbös megítélés mindkét esetben marginális, az „egyáltalán nem fontos” válaszok aránya 5% körül alakul.

Aktív részvétel a demokráciában (az aktivitás fő katalizátorai)

A korrupció és az integritás vizsgálatában kiemelt jelentőségű, hogy az állampolgárok mennyire vonódnak be a közügyekbe: a részvétel ugyanis egyszerre jelenthet információs nyitottságot, intézményi érdeklődést és potenciális fellépési kapacitást. Ennek megragadására a kérdőív egy olyan kérdésblokkot tartalmazott, amely a referencia-időszakban megvalósult demokratikus részvétel különböző formáit mérte. Az említett kérdésben vizsgáltuk, hogy a 2020. január 1-je óta eltelt időszakban a válaszadó milyen gyakorisággal vett részt a felsorolt tevékenységekben.

IV/8/2. ábra:

Demokratikus részvételi tevékenységek gyakorlásának aránya (n = 1244) (n összes válasz = 13 629)

Szavazott-e helyi vagy parlamenti választáson, illetve népszavazáson?	68,7%
Írt-e alá petíciót?	33,4%
Vett-e részt politikai rendezvényen, illetve tüntetésen?	22,2%
Vett-e részt sztrájkban?	19,8%
Végzett-e önkéntes munkát?	17,4%
Ajánlott-e fel adományt jótékony- vagy közcélra?	16,2%
Dolgozott-e a politikában vagy egy pártnak?	13,4%
Töltött-e ki politikai- vagy közügyekről szóló kérdőívet?	9,5%
Kifejezte-e személyesen vagy az interneten a véleményét közügyekben?	6,5%
Előfordult-e, hogy azért nem vásárolt meg egy terméket vagy szolgáltatást, hogy ezzel nyilvánítsa ki véleményét közügyekben?	3,1%
Vett-e részt más módon közügyekben?	2,9%

A válaszok gyakoriságát bemutató ábra (IV/8/2. ábra) szemlélteti, hogy a szavazás, mint a demokratikus részvétel egy formája, messze a legnépszerűbb és legelterjedtebb cselekvés. A kérdésre válaszolók 68,7%-a sorolható a „csak szavazók” csoportjába, akik semmilyen egyéb részvételi formát nem jelöltek meg. Ez az arány arra utal, hogy a részvétel minimális formája a vizsgált korosztályon belül továbbra is meghatározó mintázat, és fontos kiindulópontot jelent a korrupciós attitűdök és a részvételi hajlandóság közötti összefüggések további elemzéséhez.

A részvételi aktivitást mérő változók összegzésének lehetséges formái:

A kérdéscsoport tíz zárt (igen/nem) tételből áll, amelyek jól illeszkednek egy egységes mérési modellbe; a „más módon vett részt” típusú nyitottabb, heterogén tartalmú tételt az indexképzés során külön kezeltük, mivel jelentéstartalma válaszdónként eltérő lehet.

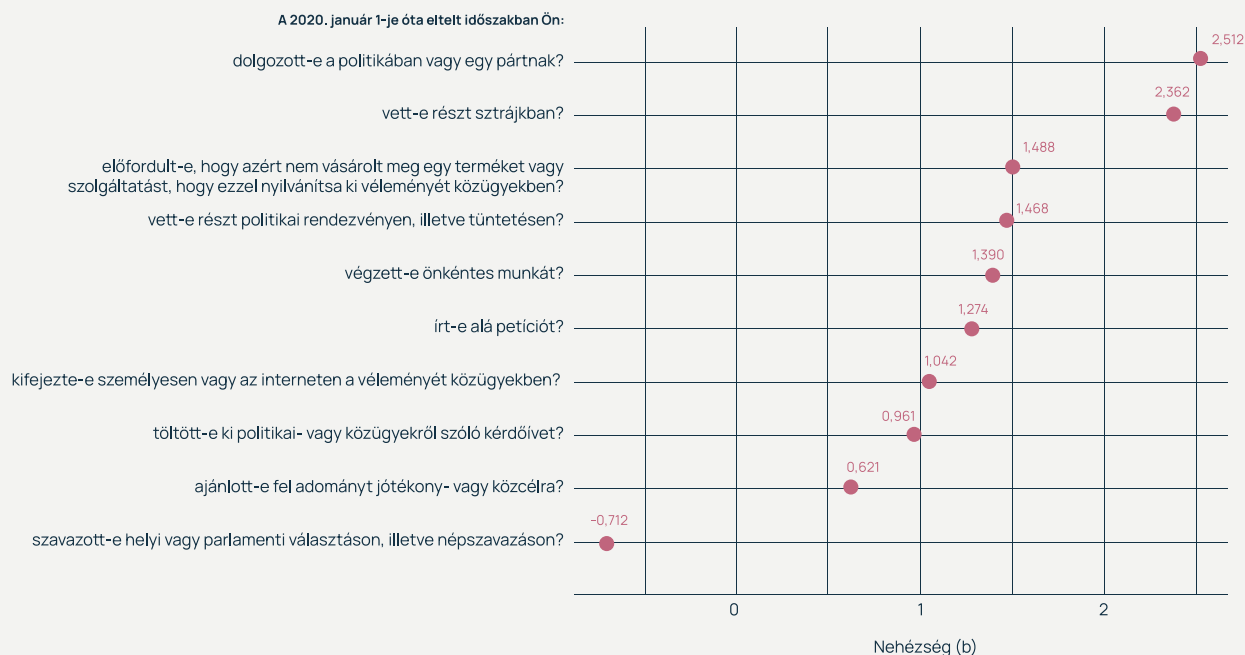
A 10 dichotóm tétel önmagában kellően széles spektrumot fed le ahhoz, hogy a részvételi aktivitás általános szintjéről képet adjon. Ugyanakkor ezek a tevékenységek eltérő „belépési küszöböt” jelentenek: a szavazás tipikusan alacsony költségű és alacsony kockázatú, míg például a politikai szervezetben végzett munka vagy a sztrájk magasabb idő-, erőforrás- és kitettségigénnyel jár. Emiatt módszertanilag indokolt olyan összevonást alkalmazni, amely a tevékenységeket nem azonos súllyal¹¹⁰ kezeli.

Az alacsonyabb küszöbű, széles körben gyakorolt formák (pl. szavazás) jellemzően gyengébb kapcsolatban állnak a ritkább, magasabb küszöbű formákkal (pl. pártmunkával), míg a magas küszöbű itemek egymással gyakrabban mutatnak erősebb együttjárást.¹¹¹ Ez a mintázat tartalmilag és módszertanilag is összhangban van azzal, hogy a tételek ugyanazon látens konstrukció különböző intenzitási szintjein aktiválódnak.

¹¹⁰ A részvételi aktivitás mérésére ezért adatvezérelt megközelítést alkalmaztunk: a 10 dichotóm tételből egy látens részvételi mutatót képeztünk Item Response Theory (IRT) alapú, két paraméteres logisztikus (2PL) modell segítségével. A modell az itemek nehézségét (milyen látens aktivitási szintnél válik valószínűvé az „igen” válasz) és diszkriminációját (mennyire különíti el az alacsonyabb és magasabb aktivitású válaszadókat) egyaránt becsüli (Embretson-Reise, 2000; Hambleton et al, 1991; Baker-Kim, 2004). A modell eredményeként előállított látens pontszám, amit a továbbiakban a θ (théta) jelöl, a demokratikus részvételi aktivitás összevont, folytonos mutatója. A θ (théta) érték normál eloszlású, ebből következően a 0 körüli értékek jelzik az átlagos aktivitási szintet, és minél nagyobb az érték pozitív irányban, annál nagyobb az aktivitás mértéke, valamint negatív irányban csökken az aktivitás. A dichotóm itemek együttjárását a modell előfeltételeinek megfelelően ellenőriztük: az itemek közötti kapcsolatok összességében pozitív irányúak, ugyanakkor heterogének.

¹¹¹ A 10 tétel közötti kapcsolatot részletesen ismertető tetrachorikus mátrix a 13. mellékletnél található.

IV/8/3. ábra: A demokratikus részvételt támogató cselekvések nehézsége (n = 1244)

Ezek alapján jelenleg Magyarországon a politikai pártokban való munka, valamint a sztrájkban való részvétel bizonyult a legnehezebb részvételt támogató tevékenységnek. Ez összhangban van azzal az elméleti szintű állítással, hogy ezek a tevékenységek magasabb kockázati szinttel bírnak.

A demokratikus részvételi attitűd és a tényleges demokratikus részvétel közötti törésvonal

A részvételi attitűd és a tényleges részvételi aktivitás kapcsolatának vizsgálatához a következő két kérdést „Mit gondol Ön arról, hogy a lakosok közvetlenül beleszólhassanak a helyi település ügyeibe?” és „Mit gondol Ön arról, hogy a lakosok közvetlenül beleszólhassanak az ország ügyeibe?” vetettük össze a részvétel szintjét mérő θ -mutatóval. Az összefüggések ellenőrzése több lépcsőben történt.¹¹²

¹¹² Először nem parametrikus különbségvizsgálattal (Kruskal–Wallis próba) teszteltük őket. Ezt követően Spearman-rangkorrelációval vizsgáltuk a kapcsolat erősségét, hogy a θ -eloszlás eltér-e a két kérdés

A helyi ügyek esetében a teszt gyenge, de szignifikáns különbséget jelzett¹¹³ míg az országos ügyeknél szintén szignifikáns, de lényegesen gyengébb eltérés¹¹⁴ volt megfigyelhető. Ezek az eredmények azt mutatják, hogy a helyi ügyeket érintően a részvételi attitűd és a demokratikus aktivitás eloszlása nem független egymástól, azonban a kapcsolat magyarázó ereje korlátozott, hiszen a kapcsolatok a változók között gyengék. Ennek alapján, akik fontosnak tartják, hogy a lakosok beleszólhassanak a helyi vagy országos ügyekbe, viselkedésük valamivel aktívabb is a tényleges demokratikus részvételben. Ugyanakkor ez a kapcsolat gyenge, tehát az attitűd önmagában nem magyarázza meg, hogy ki vesz részt ténylegesen ilyen tevékenységekben.

A fejezet következő kérdésének célja annak feltárása, hogy a magyar lakosság miért nem vesz részt a közügyekben, miért nem veszi ki a részét a demokrácia gyakorlásából. Az előző eredményekre alapozva ez az információ kifejezetten fontos, hiszen láthatóvá vált, hogy ugyan a magyar lakosság általánosan fontosnak tartja a közügyekben és politikában való részvételt, ezzel szemben ez a gyakorlati cselekvés szintjén korlátozottan jelenik meg. Azoknál a válaszadóknál, akik a korábban vizsgált 11 részvételi kategória egyikét sem jelölték meg, azaz semmilyen formában nem vettek részt a közügyekben, egy kérdésben vizsgáltuk ennek okait.

IV/8/4. ábra: **Demokratikus részvétel teljes elmaradásának indokai (n = 310)**

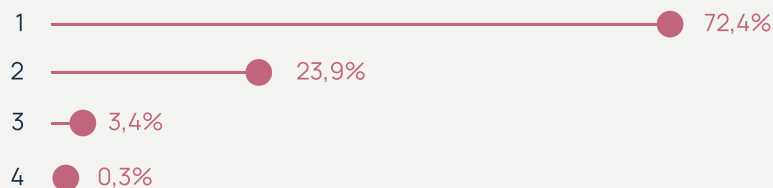

¹¹³ Spearman-rangkorreláció $\rho = 0,189$; $p < 0,001$

¹¹⁴ Spearman-rangkorreláció $\rho = 0,101$; $p < 0,001$

A két fő indok majdnem egyenlő arányban: „Úgy véli, részvételének nem lenne hatása” (32,8%) és „Más dolgok iránt jobban érdeklődik” (32,6%). Azok, akik a társadalmi részvétel egyetlen formáját sem jelölték meg, többségében a kérdésben előre megadott konkrét okok közül választottak indoklást. Ugyanakkor 15 válaszadó az „egyéb” kategóriát jelölte, és válaszaik részletezése során elsősorban a rossz egészségi állapot, az időskor, illetve az érdektelenség jelent meg meghatározó okként. A részvételt és annak mértékét tekintve látható, hogy a magyar lakosság valamivel több mint egy ötöde semmilyen formában nem vesz részt a közügyekben, még az anonimitást biztosító választásokon és népszavazásokon sem, ami a közügyekkel szembeni apátia jelenlétét erősítheti.

IV/8/5. ábra: **A demokratikus részvételt gátló okok halmozódása**
(n = 293, legalább egy okot jelölők)

Megjelölt konkrét okok száma

A válaszadók közel háromnegyede (72,4%) mindössze egy konkrét akadályt jelölt meg, további 23,9% két okot, míg három vagy több akadály együttes megjelölése ritka volt (4% alatt). Ez arra utal, hogy a részvételi inaktivitás a legtöbb esetben nem komplex, többszörösen egymásra épülő gátak eredménye, hanem egyetlen domináns akadályhoz kötődik. Az eredmény összhangban áll az állampolgári önkéntesség modelljének empirikus tapasztalataival, ami szerint az erőforrások, a politikai hatékonyság érzete és a motiváció hiánya gyakran külön-külön is elegendő a részvétel elmaradásához (VERBA et al. 1995; SCHLOZMAN et al. 2012).

A felmérés eredményei egyszerre mutatják a demokratikus részvétel attitűd szintű támogatottságát és a tényleges részvétel korlátait.

”

**MIKÖZBEN A KÖZÜGYEKBE VALÓ BELESZÓLÁST A VÁLASZADÓK
TÖBBSÉGE FONTOSNAK TARTJA, A GYAKORLATI RÉSZVÉTEL SZINTJÉN
MARKÁNS A VISSZAFOGOTTSÁG, TELJES INAKTIVITÁS MÖGÖTT
GYAKRAN A HATÁSTALANSÁG PERCEPCIÓJA VAGY AZ ÉRDEKLŐDÉS
HIÁNYA ÁLL.**

Ez a törésvonal az integritás szempontjából különösen releváns, mivel a korrupciógyanús helyzetekben tanúsított fellépés tipikusan személyes kockázattal és bizonytalan következményekkel járó döntés. A következő fejezet ezért azt vizsgálja, hogy a magyar társadalomban milyen a korrupcióellenes fellépésre vonatkozó szándék, milyen mértékű az intézményi csatornák ismerete, és ezek miként kapcsolódnak a demokratikus részvételhez.

4.9 fejezet

A korrupció elleni küzdelem és az ebben való részvétel irányai a magyar társadalomban

A fejezet célja összefoglalni, hogy mit tennének a magyar emberek korrupciógyanús helyzet észlelésekor, ismernek-e olyan intézményt/szervezetet, amely felé jelezhetik ilyen jellegű tapasztalataikat. Mivel a szakirodalmi eredmények alátámasztják, hogy a potenciálisan jelzők aránya alacsonyabb, ezért vizsgáltuk, hogy a magyar társadalom véleménye mentén mely tényezők akadályozzák az embereket a jelzésben.

A korrupcióval szembeni aktív fellépés kevésbé jellemző a magyar társadalomra. A válaszadók mindössze 26,8%-a jelezte, hogy egy korrupciógyanús helyzetben cselekedne, míg 73,2% vagy nem lépne, vagy bizonytalan a fellépést illetően. A jelzési hajlandóság alacsony szintjének egyik kulcstényezője az intézményi ismeretek hiánya: 868 fő egyetlen olyan intézményt sem tudott megnevezni, amelyhez fordulhatna, és összességében a válaszadók 69,2%-a nem ismer olyan csatornát, ahol aktívan jelezhetné a visszaéléseket, ami nemzetközi összevetésben is kedvezőtlen képet mutat. Az intézményi ismeret ugyanakkor erős motiváló tényező: azok körében, akik tudnak konkrét bejelentési fórumról, 48% jelezné a korrupciót, míg az ismerethiánnyal jellemezhető csoportban ez az arány csupán 19,5%. Ezt a különbséget a logisztikus regressziós modell is megerősíti, amely szerint az intézmények ismerete közel négyszeres esélyt jelent a jelzés megtételére. A tényleges jelzési tapasztalat mindemellett rendkívül alacsony. Saját maga vagy más által tapasztalt eset bejelentéséről mindössze 8,8% számolt be. A nyitott válaszok elemzése alapján a tényleges fellépés négy domináns akadálya rajzolódik ki: a retorziótól való félelem (mint legerősebb visszatartó erő), a bizonyíthatóság nehézsége, az eljárási és információs bizonytalanság, valamint a hatástalanság percepciója.

A korrupció elleni fellépés vizsgálata során az elemzés egyik fontos kérdése az volt, hogy a demokratikus részvétel, mint általános állampolgári erőforrás, miként kapcsolódik a korrupciógyanús esetek bejelentésére irányuló szándékhoz, illetve annak tényleges megvalósulásához. A szakirodalom hosszú ideje hangsúlyozza, hogy az állampolgári attitűdök és a tényleges viselkedés között gyakran jelentős eltérés mutatkozik, különösen olyan cselekvések esetében, amelyek személyes kockázattal, bizonytalan következményekkel vagy intézményi konfliktusokkal járnak (LAPIERE 1934; AJZEN 1991; SHEERAN 2002). Ennek megfelelően az elemzés három, egymással összefüggő dimenzió mentén vizsgálta a korrupcióellenes fellépést: az intézményi ismeret, a cselekvési szándék és a tényleges jelzési tapasztalat.

IV/9/1. ábra: **Korrupciógyanús esettel kapcsolatos aktív fellépési szándék (n = 1254)**

Az eredmények azt mutatják, hogy a cselekvési szándék már önmagában sem tekinthető többségi attitűdnek. A teljes mintában a válaszadók mintegy 26,8%-a cselekedne korrupciógyanús eset észlelésekor,

míg 73,2% nem élne bejelentéssel, vagy bizonytalan ennek eldöntésében. Ez az arány összhangban áll a nemzetközi korrupciókutatás eredményeivel, amelyek szerint a korrupció elutasítása ellenére a konkrét fellépés iránti hajlandóság jellemzően alacsony (OECD 2016; UNODC 2018).

A dimenzió következő kérdése arra irányult, hogy minél részletesebb képet adjon arról, hogy a jelzési szándék miért ilyen alacsony Magyarországon. A túlnyomó többség (868 ember) nem ismer olyan intézményt, ahova korrupció tapasztalása esetén fordulhatna.

IV/9/2. ábra:

Korrupciógyanús eseteket jelző jelentések kivizsgálásával foglalkozó intézmények ismerete (Magyarország; EU27) (n = 1254; EU27 n = 26 049)

	 Magyarország	 EU27
Ismer ilyen intézményt	26,9%	46%
Nem ismer ilyen intézményt	69,2%	52,6%
Nem válaszol	3,9%	1,4%

Az Eurobarometer (Eurobarometer 548) 2024 februárjától 2024 márciusáig tartó adatfelvételében, amely a korrupciót és az integritást érintette, szintén vizsgálták a lakosság jelzéseket befogadó intézményekhez kapcsolódó ismereteit. A *Tiszta úton* kutatásban szereplő kérdés és az Eurobarometer 548 kérdése¹¹⁵ kölőn illeszkedik egymáshoz, így feltételezhető, hogy a válaszadói asszociáció legfeljebb minimális mértékben térhetett el a két felmérés során. Ezenfelül a két kérdésre adható válaszlehetőségek azonosak, ennek köszönhetően a két adat a limitációk mellett is összevethető.

¹¹⁵ QD7: „Ha korrupciós ügyet tapasztalna, vagy annak lenne tanúja, tudná, hogy hol jelentse be azt?”

Az eredmények különbséget mutatnak Magyarország és az Európai Unió átlaga között. A bejelentési csatornák ismerethiánya Magyarországon lényegesen gyakoribb, a hazai válaszadók 69,2%-a nem tudott megnevezni ilyen intézményt, szemben az uniós átlag 52,6%-os értékével.

A cselekvési hajlandóság és az intézményismeret között statisztikailag szignifikáns és a társadalomtudomány területén közepes erősségű kapcsolatot¹¹⁶ fedeztünk fel.

IV/9/3. ábra:

Intézményi ismeretek az aktív fellépést vállalók és a nem jelzők körében (n = 1254)

	Aktívan cselekedne	Nem jelezne/bizonytalan
Ismer intézményt	48%	52%
Nem ismer intézményt	19,5%	80,5%
Nem válaszol	11,4%	88,6%

Az összefüggés pontosabb vizsgálata érdekében logisztikus regressziós modell készült, melyben a függő változó azt jelezte, hogy a válaszadó aktívan cselekedne-e korrupciógyanús eset tapasztalásakor, míg a magyarázó változó az intézményi ismeret volt. Az eredmények alapján az intézményt ismerők szignifikánsan nagyobb valószínűséggel¹¹⁷ mutattak cselekvési hajlandóságot, ami azt jelenti, hogy

AZOK, AKIK TUDJÁK, HOVÁ LEHET FORDULNI KORRUPCIÓGYANÚS HELYZETBEN, KÖZEL NÉGYSZER NAGYOBB ESÉLYEL JELEZNÉNEK ILYEN ESETET, MINT AZOK, AKIK NEM RENDELKEZNEK ILYEN ISMERETTEL.

Annak érdekében, hogy megvizsgálható legyen, vajon ez az összefüggés pusztán az általánosan aktívabb, demokratikus részvétel iránt nyitottabb állampolgárok sajátossága-e, a modell kiegészült a demokratikus aktivitást mérő mutatóval. A kontrollváltozó bevonása mellett az intézményi ismeret hatása továbbra is erős és szignifikáns¹¹⁸ maradt, miközben a demokratikus aktivitás szintén pozitív, de érdemben

¹¹⁶ $p < 0,001$; Cramer's $V=0,296$
¹¹⁷ 3,96 (95% CI: 3,02–5,21)
¹¹⁸ ($\beta = 1,32$; $p < 0,001$; OR $\approx 3,7$)

mérsékeltabb hatást mutatott.¹¹⁹ Ez azt jelzi, hogy az intézmények ismerete nem csupán az aktívabb vagy közéleti részvételre nyitottabb válaszadók sajátossága, hanem önálló tényezőként is jelentősen növeli a korrupciógyanús esetek bejelentésének valószínűségét.

A korrupciós bejelentési hajlandóság és az ehhez kapcsolódó intézményi tudás szorosan összefügg az állampolgároknak az intézményekbe vetett bizalmával, valamint azzal az észleléssel, hogy a bejelentéseknek van-e tényleges következménye (OECD 2016). Amennyiben a jelzési rendszer működése átláthatatlan, vagy a retorzió kockázata erősen jelen van a közgondolkodásban, az információ meglete önmagában sem vezet automatikusan aktív állampolgári magatartáshoz. A jelenség részletesebb vizsgálatát a mélyebbre menő kérdésekre adott válaszokból nyert adatok elemzése tette lehetővé.

A jelzési szándék kialakulásában kiemelt szerepet játszik az intézmények ismerete. A magyar lakosság közel 70%-a nem ismer olyan intézményt, ahol korrupciógyanús esetet be lehetne jelenteni. Azok körében azonban, akik rendelkeznek ilyen ismerettel, a jelzési szándék aránya lényegesen magasabb. Az intézményt ismerő lakosság 48%-a jelezne, míg az intézményt nem ismerőknek csupán 19,5%-a. Ez az eredmény alátámasztja a polgári önkéntesség (civic voluntarism) elméletének és a kapcsolódó szakirodalomnak azon megállapítását, miszerint a cselekvéshez nem elegendő az, hogy valaki szerint fontos a helyi/települési vagy országos ügyekbe való beleszólás. A konkrét intézményi infrastruktúra és a lehetőségek minél szélesebb körű ismertetése és a társadalmi szemléletformálás elengedhetetlen ahhoz, hogy a korrupciógyanús esetek jelzése megtörténhessen (VERBA et al. 1995; MICELI et al. 2008).

A korrupciógyanús esetek bejelentésére vonatkozóan nyitott kérdéseket is feltettünk, amelyek elemzése során a kutatás többi szabad szöveges kérdésétől eltérő megközelítést alkalmaztunk. Ennek oka, hogy a két szabad szöveges¹²⁰ kérdés eltérő válaszadói csoportokra vonatkozott. Az egyik kérdést azok kapták meg, akik jelezték, hogy ismernek bejelentésre alkalmas intézményt, a másik kérdés azokhoz szólt, akik az intézményi ismeretek hiányát jelölték meg.

A két kérdés információtartalma így nem volt azonos. Az intézményt ismerők körében elsősorban intézményi tudást, míg az intézményt nem ismerők körében inkább attitűdöket, bejelentési orientációkat tükrözött.

¹¹⁹ (OR $\approx$ 1,31)

¹²⁰ K59A_1 Korrupciógyanú esetén milyen intézményhez fordulna? (Aki azt jelölték, hogy nem ismernek ilyen intézményt.)
K59A_2 Korrupciógyanú esetén milyen intézményhez fordulna? (Aki azt jelölték, hogy ismernek ilyen intézményt.)

IV/9/5. ábra:

A korrupciógyanús esetek kezelésére vonatkozó válaszadói preferenciák az intézményi csatornákat ismerők körében, kihez fordulna korrupciógyanús helyzetben (n = 336)

Említések aránya	
Rendőrség	66%
Általános intézmény	18,1%
Integritás Hatóság	5,1%
Nem jelezne	2,4%
NAV/adóhatóság	1,8%
Bíróság	1,5%
Önkormányzat	1,5%
Ügyészség	1,5%
Bizonytalan/nem tudja	0,9%
Média/sajtó	0,9%
Civil szervezet	0,3%

IV/9/4. ábra:

A korrupciógyanús esetek kezelésére vonatkozó elképzelések az intézményi ismeretekkel nem rendelkező válaszadók körében, kihez fordulna korrupciógyanús helyzetben (n = 602)

Említések aránya	
Rendőrség	40,8%
Általános Intézmény	29,8%
Bizonytalan/Nem tudja	12,1%
Nem jelentené	5,3%
Önkormányzat	4,1%
NAV/adóhatóság	2,5%
Média/sajtó	1,6%
Integritás Hatóság	1,4%
Bíróság	1,2%
Civil szervezet	0,5%
Ügyészség	0,5%
Félelem/megtorlástól tart	0,2%

A szabad szöveges válaszok feldolgozása tematikus, kategóriákon alapuló tartalomelemzéssel történt. A válaszokat mind a bejelentést fogadó intézményeket ismerő, mind az azokat nem ismerő személyek válaszaiból négy funkcionális alcsoportba soroltuk:

- konkrét intézményt jelölők (egyértelműen beazonosíthatóan megnevezett szervezet, intézmény),
- általános intézményt jelölők (azokat a válaszokat tartalmazta, ahol csak általánosságban utaltak arra, hogy valamilyen intézményi rendszerrel jeleznék, vagy a korrupciógyanú előfordulásának intézményénél, azt vizsgáló szervezetnél),
- bizonytalanok (nem tudja, nem biztos benne, hogy jelentené),
- a bejelentést kifejezetten elutasítók.

Az elemzés folyamán a kifejezéseket és szókapcsolatokat mesterséges intelligencia segítségével kötöttük a megfelelő kategóriához.

IV/9/6. ábra:

**Korrupciógyanú bejelentésének lehetséges intézményi csatornái
(ismer intézményt n = 336, nem ismer intézményt n = 602)**

	Intézményt ismerők	Intézményt nem ismerők
Konkrét intézményt jelölők	75,5%	46,2%
Általános intézményt jelölők	4,5%	4,2%
Bizonytalanok	0,9%	11,3%
Nem jelzők	2,7%	5,5%
Egyéb/nem besorolható	16,4%	32,8%

A kategóriák kialakítása során a válaszokat válaszadói szinten, prioritásos logika alapján soroltuk be egyetlen kategóriába, a tényleges viselkedési kimenethez legközelebb álló jelentéstartalom szerint. Ez biztosította, hogy az eltérő válaszadói csoportok összehasonlíthatóvá váljanak egy közös elemzési keret-

ben, hiszen egy válaszadó kizárólagosan egy kategóriába kerülhet. A kategóriákhoz tartozó kulcskifejezések listája a 14. mellékletben található. Az elemzés eredményei különbségeket mutattak az intézményi ismerettel rendelkező és az azzal nem rendelkező válaszadók között. Az intézményt ismerők körében döntő többségben jelentek meg a konkrét intézmények megnevezései, ami strukturáltabb, differenciáltabb intézményképre utal.

Mindkét csoport esetében meghatározó szerepet tölt be a rendőrség, mint bejelentési csatorna, ami arra utal, hogy a korrupció bejelentése továbbra is elsősorban az általános rendfenntartó állami funkciókhoz kapcsolódik. Ugyanakkor a specializált korrupcióellenes intézmények (mint például az Integritás Hatóság) megjelenése az intézményi ismerettel rendelkező válaszadók körében már megfigyelhető.

Az általános jelzési hajlandóság mellett a vizsgálat egyik tárgyát képezte a jelzésekhez fűződő tényleges tapasztalat. Ezzel kapcsolatban az elemzés markáns törést mutatott. A saját vagy más által tapasztalt korrupciógyanús esetek bejelentéséről a magyar lakosság 8,8%-a számolt be, miközben a többség nem élt ilyen jelzéssel, vagy nem kívánt válaszolni.

Ez az eredmény szorosan illeszkedik az *attitude-behavior gap* klasszikus és kortárs értelmezéséhez. Az attitűdelméletek (AJZEN, 1991) és a *whistleblowing* kutatása (MICELI et al., 2008) egyaránt hangsúlyozzák, hogy a tényleges bejelentési döntést elsősorban nem az attitűdök vagy az általános aktivitás, hanem a kockázatszelés, a retorziótól való félelem és az intézményi védelembe vetett bizalom befolyásolhatja. Az eredmények azt mutatják, hogy a demokratikus részvétel mértéke fontos szerepet játszik a korrupcióellenes fellépés attitűdjé dimenziójában, ugyanakkor nem elegendő feltétele a tényleges cselekvésnek. Az intézményi ismeret növeli a jelzési szándékot, de a tényleges fellépéshez további strukturális és intézményi feltételek szükségesek.

IV/9/7. ábra: **Jelzési tapasztalat és intézményi ismeret eloszlása (n = 1116)**

	Ismer intézményt	Nem ismer intézményt
Volt jelzési tapasztalat	17,3%	6,1%
Nem volt jelzési tapasztalat	82,7%	93,9%

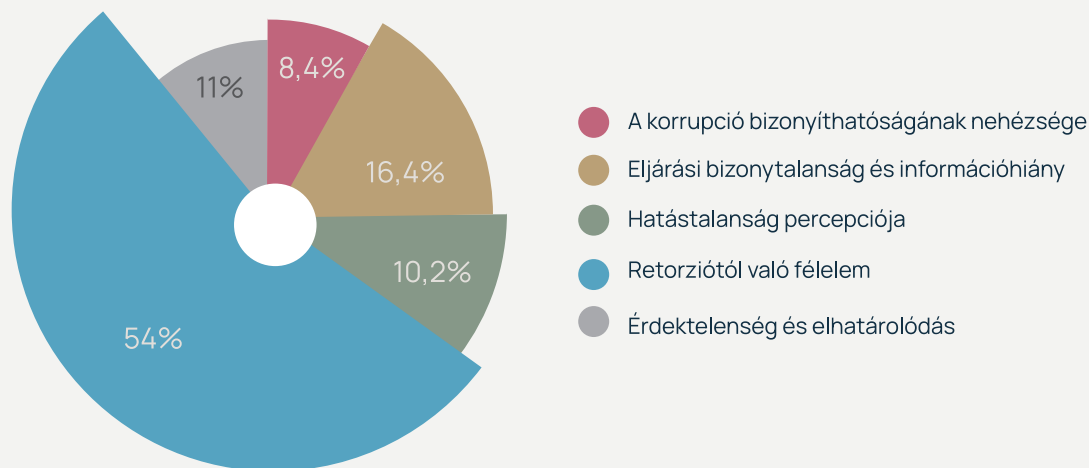
3. Érdektelenség és elhatárolódás

4. Hatástalanság percepciója

5. A korrupció bizonyíthatóságának nehézsége

A kategóriák kialakítása során nem előre rögzített elméleti tipológiát alkalmaztunk, hanem a válaszok nyelvi szerkezetéből és gyakorisági mintázataiból kiindulva, adatvezérelt módon vontuk össze az egymáshoz tartalmilag közel álló indokokat.

IV/9/9. ábra: **A korrupció jelzése hiányának szubjektív okai (n = 821)**

Az ábra (IV/9/8. ábra) értelmezése során hangsúlyozandó, hogy a bemutatott arányok a témában a domináns magyarázatokat tükrözik, és nem tekinthetők teljesen pontos arányoknak. A jövőbeni kutatások számára fontos és tanulságos megközelítés lehet ennek a félelemérzetnek a részletesebb feltárása.

Az intézményi bizalom és a korrupció észlelése esetén mutatott jelzési hajlandóság kapcsolatának vizsgálata több statisztikai megközelítés alkalmazásával történt. Az elemzés első lépéseként logisztikus regressziós modellt becsültünk annak vizsgálatára, hogy az intézményi bizalom indexe önmagában képes-e előre jelezni a jelzési hajlandóságot. A modell eredményei alapján az intézményi bizalom hatása nem

bizonyult statisztikailag szignifikánsnak,¹²² ami arra utal, hogy a bizalom önmagában nem tekinthető a jelzés megtételének közvetlen meghatározó tényezőjének.

Ugyanakkor a csoportok közötti különbségek vizsgálata eltérő képet mutatott. A Mann–Whitney (Wilcoxon) rangösszegpróba szignifikáns eltérést jelzett a jelzést vállaló és azt elutasító válaszadók intézményi bizalmi szintje között.¹²³ Azok körében, akik korrupció észlelése esetén jelzést tennének ($n = 336$), az intézményi bizalom átlaga 4,99 volt (medián = 6,6), míg a jelzést nem vállalók esetében ($n = 918$) ez az érték alacsonyabbnak bizonyult (átlag = 3,61; medián = 6,0). Az effektméret ugyanakkor kismértékűnek tekinthető ($r = 0,128$), ami arra utal, hogy bár a különbség statisztikailag stabil, a jelzési hajlandóságot számos további tényező is befolyásolja.

A kapcsolat szerkezetének pontosabb megértése érdekében az intézményi bizalmat kvartilisekre bontva is megvizsgáltuk a jelzési arányok alakulását. Az eredmények monoton növekedést mutattak: a legalacsonyabb bizalmi szinttel rendelkező csoportban a jelzési hajlandóság aránya 20,1% volt, amely a második kvartilisben 24,8%-ra, a harmadikban 27,2%-ra, míg a legmagasabb bizalmi szinttel rendelkező válaszadók körében 35,1%-ra emelkedett. Ez azt jelzi, hogy az intézményi bizalom növekedése együtt jár a korrupciós esetek jelzésének nagyobb valószínűségével, azonban még a legmagasabb bizalmi szint mellett sem válik többségivé a jelzési szándék.

Ezt erősíti az is, hogy a medián feletti intézményi bizalommal rendelkező válaszadók körében is többségben maradtak azok, akik nem tennének jelzést (424 fő), szemben a jelzést vállalókkal (194 fő). Összességében az eredmények arra utalnak, hogy az intézményi bizalom fontos, de önmagában nem elegendő feltétele a korrupcióval szembeni aktív fellépésnek.

¹²² ($\beta = 0,089$; $SE = 0,081$; $z = 1,10$; $p = 0,271$)

¹²³ ($W = 179\,975$; $p = 5,77 \times 10^{-6}$)

4.10 fejezet

Az európai uniós források felhasználásának hatékonysága

Az Integritás Hatóság egyik alaptevékenysége az európai uniós források szabályos felhasználásának ellenőrzése. Az európai uniós források felhasználásának hatékonyságára vonatkozó kérdések kiemelt részét képezték az adatgyűjtésnek, hiszen az eredmények beépülnek a Hatóság jelentéseibe és tevékenységeibe, amellyel saját szakmai munkáját támogatja. A fejezet a forrásfelhasználás két különböző dimenzióját világítja meg: a lokális/települési szintű források és az országos források felhasználásának csoportjait

Az európai uniós források felhasználásának társadalmi megítélése kettős képet mutat. Egyrészt a forrásfelhasználás észlelése kifejezetten magas: a válaszadók 76%-a tud helyi, míg 78%-a országos szintű EU-s fejlesztésről, ami azt jelzi, hogy az uniós források „jelenléte” széles körben érzékelhető a magyar társadalomban. Másrészt azonban markáns különbség rajzolódik ki a helyi és az országos felhasználás értékelése között a lokális felhasználás javára. A demokratikus részvétel magasabb szintje egyben az országos szintű forrásfelhasználás kritikusabb értékelésével jár együtt, ami arra utal, hogy az aktívabb, tudatosabb állampolgári attitűd erősebb normatív elvárásokat támaszt az intézményi működéssel szemben. Regionális bontásban különbségek mutathatók ki, ugyanakkor nem beszélhetünk éles területi „szakadékokról”: helyi szinten a pozitív megítélés régióként 40,9-93% között mozog, országos szinten pedig 23,4-71,9% között, vagyis az országos értékelés differenciáltabb, de a hatás összességében mérsékelt. A médiakörnyezet ebben a folyamatban kulcsszerepet játszik: az országos EU-forrás-felhasználás megítélése és a korrupcióval kapcsolatos médiatartalmakba vetett bizalom között közepes–mérsékelt erősségű kapcsolat mutatható ki, ami arra utal, hogy az országos szintű értékelések részben közvetített információk mentén formálódnak.

Az uniós források felhasználásának vizsgálatához fontos lépés volt annak feltárása, hogy a magyar lakosoknak van-e tudomása uniós források felhasználásáról lakóhelyi (települési), illetve országos szinten. A kérdés során a referencia időszak a lekérdezést megelőző öt év volt, amelyre vonatkozóan a válaszadók jelezhették, tudomásuk volt-e lokális vagy országos uniós forrásfelhasználásról.¹²⁴

A súlyozott megoszlások alapján a válaszadók 76%-a jelezte, hogy lakóhelyén történt EU-forrásból megvalósult fejlesztés. Országos szinten az észlelési arány – az előzetes várakozásokkal ellentétben – minálisan magasabb volt: a válaszadók 78%-a tudott uniós források országos célú felhasználásáról. Ez az eredmény arra utal, hogy az EU-források szubjektív jelenléte széles körben érzékelhető.

Az észlelést követően azok a válaszadók, akik tapasztaltak európai uniós forrásfelhasználást, értékelték a források felhasználásának hatékonyságát helyi, illetve országos szinten.

¹²⁴ A kutatás a 2020. január 1-től a kérdéses időpontjáig bezáruló referencia-időszakot határozta meg a válaszadás folyamán.

IV/10/1. ábra: **Európai uniós források felhasználásának hatékonysága**
 ($n_{\text{helyi}} = 727$ $n_{\text{országos}} = 753$)

	Helyi	Országos
Egyáltalán nem hatékony	8,1%	17,9%
Inkább nem hatékony	27,5%	37,4%
Inkább hatékony	55%	40,3%
Teljes mértékben hatékony	9,3%	4,5%

A magyarok több mint fele (64,3%-a) sorolta a helyi, települési szintű EU-forrás-felhasználást inkább pozitív kategóriába.¹²⁵

A források országos szintű hasznosulása esetében a pozitív értékelések aránya alacsonyabb volt (44,8%), ami kicsivel több mint, 20 százalékpontos elmaradást jelent. Ez a különbség már leíró szinten is arra utal, hogy a magyar társadalom szkeptikusabban ítéli meg az országos szintű forrásfelhasználást, mint a közvetlenebb, lokálisan akár jobban érzékelhető projekteket. Ezt a hatást statisztikai¹²⁶ módszerrel is alátámasztottuk.

Demokratikus részvétel és az EU-források megítélése

Az uniós források felhasználásának hatékonyságára vonatkozó vélemények két változóval mutattak releváns kapcsolatot. A Spearman-féle rangkorrelációk mind helyi, mind országos szinten negatív és szignifikáns kapcsolatot mutattak a részvételi aktivitásra kialakított, korábban már részletesen bemutatott théta-változóval:

- Az európai uniós források felhasználásának hatékonysága helyi szinten $\times \theta$: $\rho = -0,14$; $p < 0,001$
- Az európai uniós források felhasználásának hatékonysága országos szinten $\times \theta$: $\rho = -0,21$; $p < 0,001$

¹²⁵ „Inkább hatékony”; „Teljes mértékben hatékony”

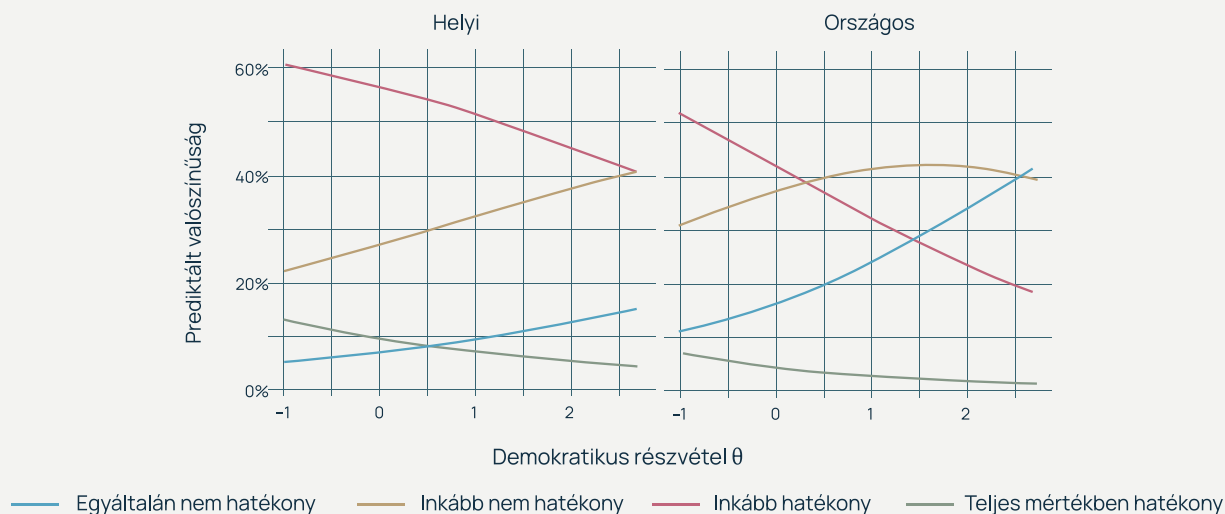
¹²⁶ Wilcoxon-előjeles rangpróba: $V = 14\ 616$; $p < 0,001$; $Md(K68) = 3$; $Md(K70) = 2$; $r = 0,38$.

”

EZ ARRA UTAL, HOGY A MAGASABB DEMOKRATIKUS RÉSZVÉTELI AKTIVITÁSSAL RENDELKEZŐ VÁLASZADÓK NAGYOBB ESÉLYEL KRITIKUSABBAN ÍTÉLIK MEG AZ EU-FORRÁSOK FELHASZNÁLÁSÁNAK HATÉKONYSÁGÁT, KÜLÖNÖSEN ORSZÁGOS SZINTEN.

Az ordinális logit modellek eredményei szerint a demokratikus részvételi aktivitás növekedése csökkenti¹²⁷ annak valószínűségét, hogy a válaszadó a hatékonyabbnak ítélje meg az uniós forrás felhasználását.

IV/10/2. ábra: **Európai uniós források megítélése és a demokratikus részvételi aktivitás kapcsolata ($n_{\text{helyi}} = 727$ $n_{\text{országos}} = 753$)**

¹²⁷ Az esélyhányados ráta helyi szinten $OR \approx 0,72$, országos szinten pedig $OR \approx 0,62$, ami azt jelenti, hogy egy egységnyi θ -növekedés rendre 28%-kal, illetve 38%-kal csökkenti a pozitív megítélés esélyét.

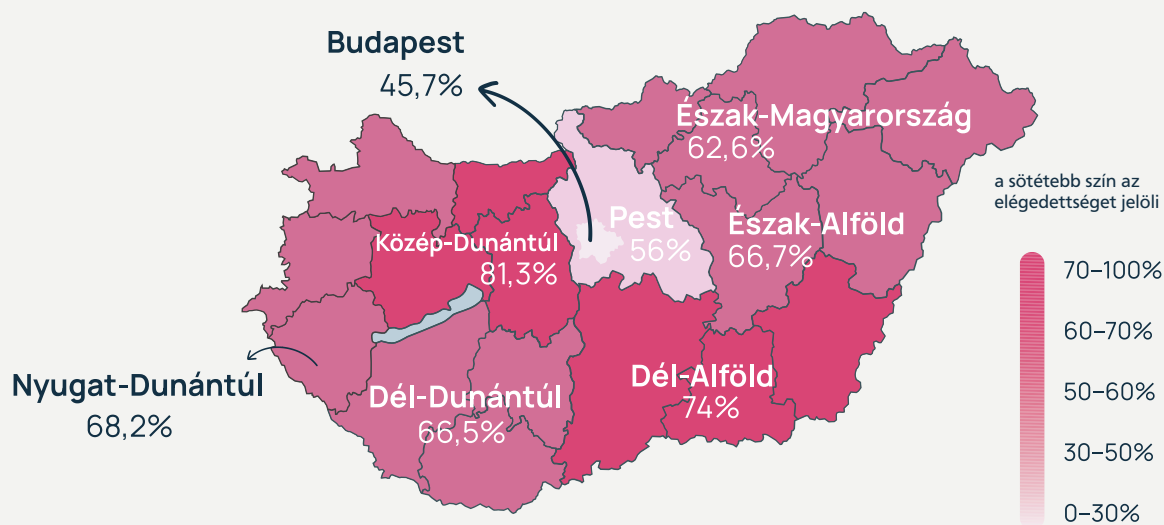
Regionális különbségek az EU-források megítélésében

A regionális eltérések vizsgálata érdekében a hatékonysági skálákat két kategóriába vontuk össze,¹²⁸ ahol a válaszmegtagadók és bizonytalanok csoportját kizártuk az elemzésből, majd *régió* és *elégedettség* 2 dimenziós kereszttáblákat készítettünk.

A Pearson-féle khi-négyszet próba szignifikáns, de gyenge kapcsolatot mutatott a régió és a helyi uniósforrás-felhasználás hatékonyságának megítélése között.¹²⁹

A pozitív megítélés aránya régióként 45,7% és 81,3% között mozgott. A különbségek tehát empirikusan kimutathatók, ugyanakkor nem utalnak éles regionális törésvonalakra. Annak ellenére, hogy a különböző régiók között kimutatható némi eltérés abban, hogyan ítélik meg az uniós források helyi felhasználásának hatékonyságát, ezek a különbségek nem olyan nagyok, hogy éles határvonalakat rajzolnának a térségek között. A pozitív vélemények aránya ugyan változik, de viszonylag magas mindenhol.

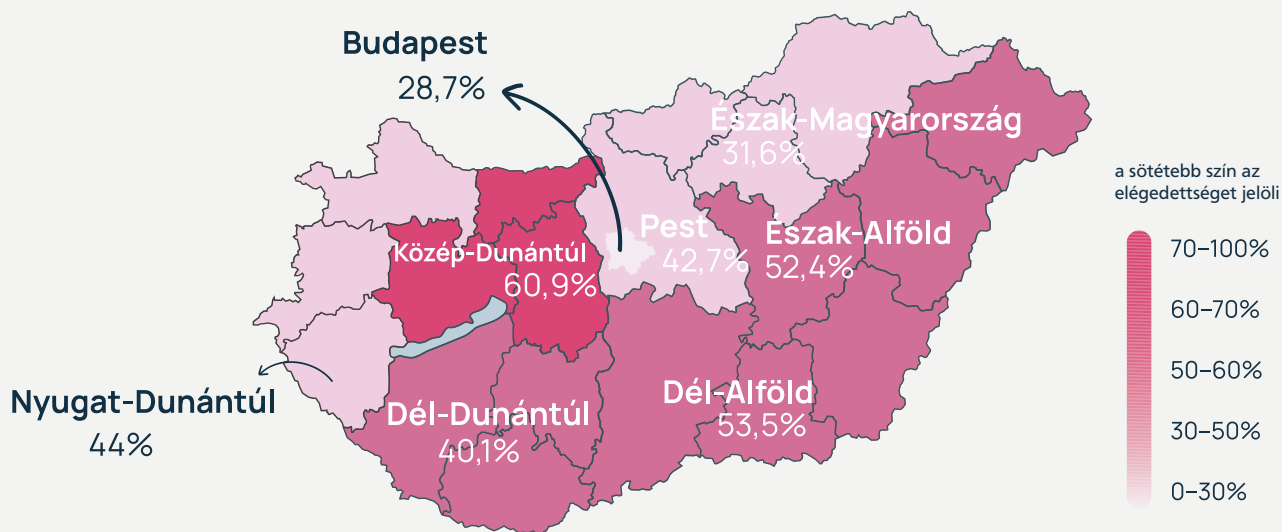
IV/10/3. ábra: **Európai uniós források felhasználásának helyi szintű megítélése régióként (helyi n = 727)**

¹²⁸ Nem hatékony: 1–2; hatékony: 3–4

¹²⁹ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,20$

IV/10/4. ábra: **Európai uniós források felhasználásának országos megítélése régióként (országos n = 753)**

Országos forrásfelhasználás megítélése a régiós hovatartozás vonatkozásában

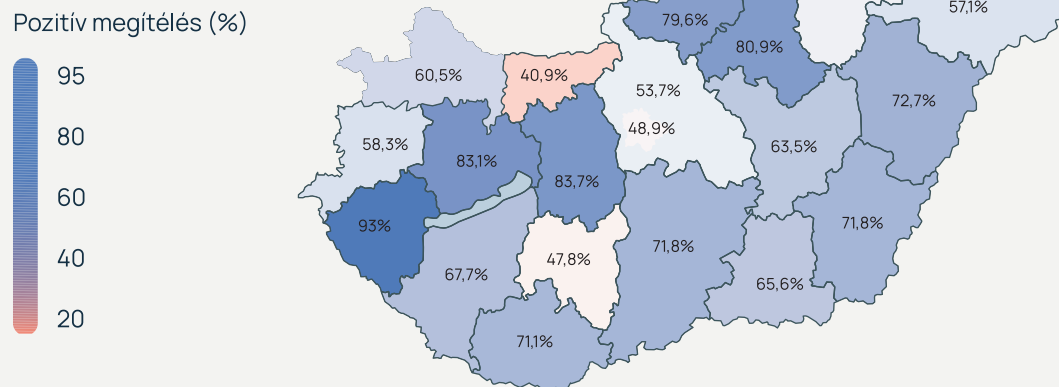
Az országos megítélés esetében a regionális kapcsolat minimálisan bizonyult erősnek.¹³⁰ A pozitív értékelések aránya ebben az esetben régióként 28,5% és 60,9% között szóródott. Az eredmények arra utalnak, hogy az országos EU-forrás-felhasználás megítélése némiképp erősebben differenciálódik regionálisan, mint a helyi szintű értékelések, ugyanakkor a hatás itt is mérsékelt marad.

A régiók és az EU-s források felhasználásával való elégedettség meglévő kapcsolatára alapozva megvizsgáltuk vármegyei szintű bontásban is a válaszokat. Az európai uniós források helyi és országos szintű felhasználásának hatékonyságára vonatkozó válaszokat pozitív és negatív irányú megítélések mentén összevontuk,¹³¹ majd vármegyéenként súlyozott arányokat számoltunk. Az eredményeket tematikus térképeken ábráztuk, amelyek a pozitív megítélések arányát mutatják vármegyei bontásban.

¹³⁰ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,21$

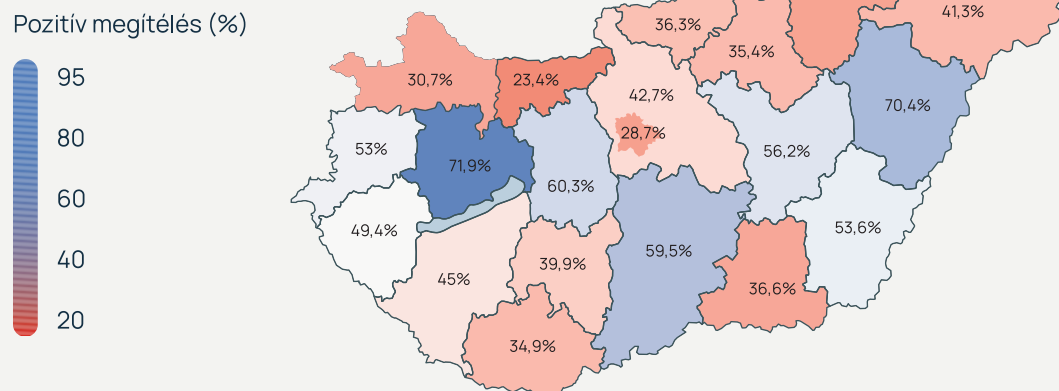
¹³¹ Négy kategória került összevonásra, pozitív irány: teljes mértékben hatékony, inkább hatékony; negatív irány: inkább nem hatékony, egyáltalán nem hatékony.

IV/10/5. ábra: **Európai uniós források felhasználásának megítélése vármegyeenként helyi szinten (n = 727)**

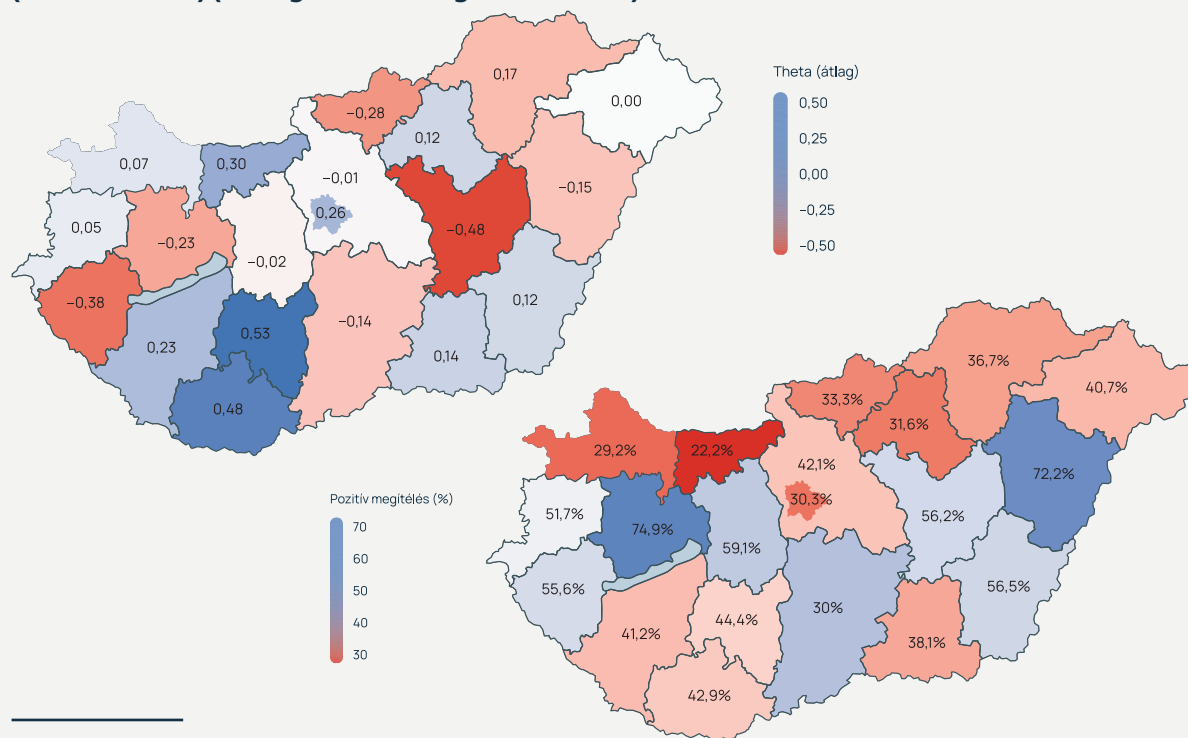
Az európai uniós források felhasználásának megítélése, a helyi pályázatokkal kapcsolatosan átlagosan inkább pozitív megítélésű, Komárom-Esztergom vármegye kivételével, ahol más vármegyékhez képest kiugróan negatívan vélekedtek annak sikerességéről.

IV/10/6. ábra: **Európai uniós források országos szintű megítélése megyénként (n = 753)**

Az országos források felhasználásával kapcsolatban már jóval kritikusabb az általános vélemény: összesen három vármegye lépte át a 60%-nál magasabb pozitív megítélést, amely lényeges romlást jelent a helyi szinten felhasznált források megítéléséhez képest. Ennek a jelenségnek egyik potenciális magyarázó tényezője, hogy az embereket személyes tapasztalataik jelentősen befolyásolhatják egy témával kapcsolatban. A térképek alapján jól látható, hogy az EU-s források megítélése nem homogén az országon belül. Egyes vármegyékben a pozitív értékelések aránya következetesen magasabb, míg más térségekben erősebben jelennek meg a kritikusabb attitűdök. A különbségek az országos¹³² szintű megítélés esetében voltak hangsúlyosabbak, míg a helyi¹³³ szintű értékelések mérsékeltabb kapcsolatot mutattak.

IV/10/7. ábra: **Demokratikus részvétel (théta) átlagos szintje vármegyénként és az országos EU-s források megítélése vármegyei bontásban (théta n = 1244) (országos forrásmegítélés n = 753)**

¹³² $p < 0,001$; Cramer's $V \approx 0,31$ országos

¹³³ $p < 0,001$; Cramer's $V \approx 0,25$ helyi

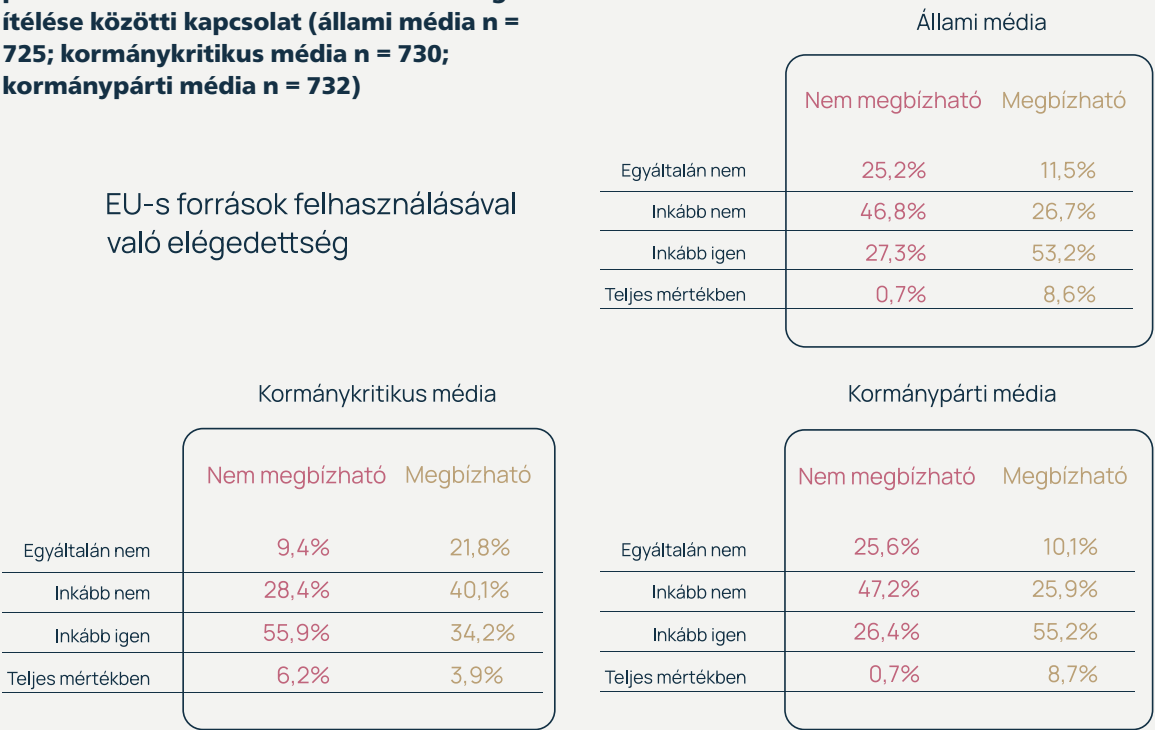
A fenti ábra (IV/10/7. ábra) vizuálisan szemlélteti a demokratikus részvételi aktivitás mértékével és az országos szintű európai uniós forrás felhasználásával való elégedettség közötti általános összefüggést. Fontos megjegyezni, hogy a kapcsolat nem törvényszerűséget jelent. A két térkép azt az általános trendet mutatja be, hogy a demokratikus részvétel növekedésével erősödik az elégedetlenség. Az ábrán a szemléltetés szempontjából kizárólag az országos szintű európai uniós források felhasználásával való elégedettség térképe látható, a helyi forrásokkal való elégedettség nem. Ennek oka, hogy helyi szinten némileg homogénebb a megítélés földrajzi bontásban.

A médiába vetett bizalom szerepe az EU források megítélésében

Az eredmények értelmezése alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy az EU-források megítélése területileg strukturált jelenség, azonban ez a strukturáltság nem magyarázható pusztán a demokratikus részvétel különbségeivel. Ezzel szemben a médiába vetett bizalom statisztikailag szignifikáns, közepes erősségű kapcsolatot¹³⁴ mutat az országos szintű értékelésekkel.

¹³⁴ Állami média $p < 0,001$ $\rho = -0,30$
Kormánykritikus média $p < 0,001$ $\rho = +0,24$
Kormánypárti média $p < 0,001$ $\rho = -0,34$

IV/10/8. ábra: **A médiahitelesség és az európai uniós források felhasználásának megítélése közötti kapcsolat (állami média n = 725; kormánykritikus média n = 730; kormánypárti média n = 732)**

Ez arra utal, hogy a vármegyei különbségek mögött nem elsősorban lokális tapasztalati eltérések állnak, hanem az eltérő információs és narratív környezetek hatásai is, amelyekben az európai uniós forrásokról szóló értelmezések kialakulnak. A különböző médiacsoportokba vetett bizalom a korrupcióval kapcsolatos hírekkel kapcsolatban az EU-s forrásfelhasználás hatékonyságáról alkotott véleményeket eltérő irányba rendezi, miközben a megítélések belső struktúrája (a hatékony és nem hatékony kategóriák aránya) következetesen igazodik az adott médiakörnyezethez.

A kormánypárti és a kormánykritikus médiába vetett bizalom eltérő értelmezési kereteket aktivál. Amíg az egyik esetben jellemzően pozitívabb, addig az utóbbi esetben kritikusabb az EU-s források felhasználásának megítélése.

Ezek az eredmények összhangban állnak a politikai kommunikáció és a médiatudomány azon megközelítéseivel, melyek szerint a média nem elsősorban információt közvetít, hanem kereteket kínál a politikai és gazdasági jelenségek értelmezéséhez (CHONG–DRUCKMAN 2007).

A korábbi elemzések külön-külön mutatták be, hogy a demokratikus részvétel, a területi elhelyezkedés, valamint az információs környezet miként kapcsolódik az európai uniós források felhasználásának megítéléséhez. Annak feltárására azonban, hogy ezek a tényezők együttesen milyen mértékben befolyásolják a hatékonyságérzékelést, többváltozós regressziós modelleket becsültünk a helyi és az országos szintű értékelések esetében külön-külön.

A lakóhelyi, illetve országos szinten használt EU-források hatékonyságára vonatkozó modelleket elkülönítve becsültuk, figyelembe véve, hogy a két értékelési szint eltérő tapasztalati és információs környezetben alakulhat ki, az eredményeket azonban együtt értelmezzük. A lakóhelyi szintre vonatkozó modell előrejelző képessége bizonytalanabb az országos modellhez képest (ROC = 0,70 vs. 0,825¹³⁵), ami arra utal, hogy az országos szintű EU-s források hatékonyságának megítélését az általános attitűdöket leíró faktorok jobban magyarázzák. Helyi szinten ezzel szemben feltételezhető, hogy a válaszadók rendelkezhetnek olyan konkrét többletinformációval vagy személyes tapasztalatokkal, amelyek felülírhatják az általános politikai és intézményi attitűdöket, így a gyengébb illeszkedés nem meglepő. Ezt a lakóhelyi modell viszonylag alacsony, 0,54-os recall értéke erősíti meg: vagyis a modell gyakran nem ismeri fel azokat az eseteket, amikor a válaszadók ténylegesen hatékonynak tartják az EU-s források felhasználását. Ez arra utal, hogy helyi szinten a hatékonyság megítélését olyan egyedi információk és tapasztalatok is befolyásolhatják, amelyeket az általános attitűdökre épülő modell nem képes teljes mértékben megragadni. Mindkét modellben kulcsszerepet játszik az első faktor: a korrupció elterjedtségének észlelése és a kormánnyal kapcsolatos szimpátia növeli annak valószínűségét, hogy a válaszadók hatékonynak ítélik meg az EU-s források felhasználását. Ezzel szemben a demokratikus részvétel mindkét esetben negatív hatású: minél aktívabban vesz részt valaki a közéletben, annál kritikusabban viszonyul az EU-s pénzek felhasználásának hatékonyságához.

Lakóhelyi uniós forrásfelhasználás esetében emellett a bizalom-integritás faktor is szignifikáns tényezőnek bizonyult: az emberek és intézmények iránti nagyobb bizalom növeli a helyi európai uniós források hatékony felhasználásának észlelését. Ez a hatás azonban az országos szintű modellben nem jelenik meg.

¹³⁵ A regressziók részletes adatait a 16. és 17. melléklet tartalmazza.

4.11 fejezet

A biztonság szubjektív megítélése

Az utolsó kérdéscsoport a közeljövő anyagi biztonságával kapcsolatos várakozásokat vizsgálta. A kérdések az életszínvonal alakulására, a munkahelyek biztonságára és arra irányultak, hogy az állami intézmények mennyire képesek megvédeni az embereket a korrupció káros hatásaitól. Ezek a várakozások már most is hatással lehetnek a gazdasági döntésekre, a korrupció megítélésére és arra is, hogy valaki hajlandó-e a visszaéléseket jelezni.

A magyarok több mint 80%-a nem számít életminősége javulására az elkövetkezendő időszakban. Ugyanakkor, bár a lakosság 28,5%-a egyáltalán nem tart attól, hogy munkahelye bizonytalanra válna, jelentős hányaduk (26,1%) gondolja úgy, hogy mérsékelten vagy kifejezetten fenyegeti őket munkahelyük megszűnése. Az állami intézmények korrupció elleni fellépésének megítélése szintén kedvezőtlen: a válaszadók több mint 70%-a nem tartja valószínűnek, hogy a hatáskörrel rendelkező intézmények hatékonyan képesek lennének fellépni a korrupció ellen.

A kutatás kérdőívének egyik utolsó kérdéscsoportját három változó alkotta, amelyek a lakosság általános, elsősorban az életszínvonalat és a munkahelyek stabilitással kapcsolatos biztonságérzetét vizsgálták. Emellett az állam által a korrupcióval szemben nyújtott biztonság és védelem hatékonyságát kívánták mérni. A kérdőívet képező egység három kérdéssel alapult:

- Mit gondol, a következő 12 hónapban a háztartása jelenlegi életszínvonala hogyan változik majd?
- Mennyire tartja lehetségesnek, hogy a jelenlegi munkája megszűnik a következő 12 hónapban?¹³⁶
- Mit gondol, a magyar állami intézmények mennyire képesek megvédeni az ország lakosságát a korrupció káros hatásaitól?

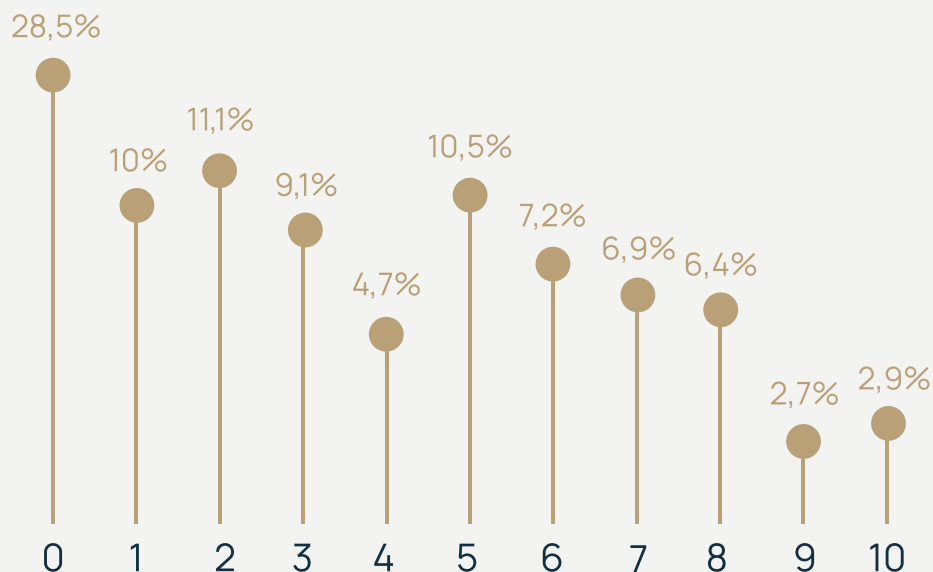
**AZ EREDMÉNYEK ALAPJÁN A LAKOSSÁG TÖBBSÉGE A LEKÉRDEZÉST
KÖVETŐ ÉVBEN STAGNÁLÓ (56,5%) VAGY ROMLÓ (30,4%)
ÉLETSZÍNVONALLAL SZÁMOLT.**

Javuló tendenciát mindössze 13% jelzett, ezen belül a „*jelentős javulás*” igen csekély arányt képviselt (1,1%).

¹³⁶ Ezt a kérdést azoktól a válaszadóktól kérdeztük, akik a kérdőív elején jelezték, hogy aktívak a munkaerőpiacon.

IV/11/1. ábra:

A munkahely megszűnésének észlelt valószínűsége a következő 12 hónapban (n = 768)

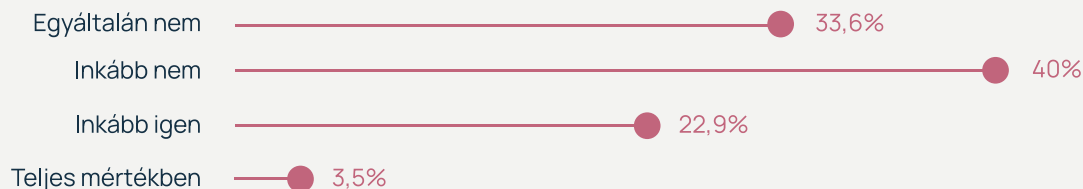

A magyar lakosság túlnyomó része nem tart munkahelyének közeljövőben való megszűnésétől, azonban nem elhanyagolható hányaduk határozottan tart ettől.

Az általánosan stagnálást vagy romlást előrevetítő életszínvonal változással kapcsolatos várakozások, valamint annak vizsgálatát követően, hogy a gazdaságilag aktív népesség mennyire érzi biztonságosnak és stabilnak aktuális munkahelyét, indokoltta vált annak feltárása is, hogy a válaszadók megítélése szerint az állami intézmények mennyire képesek megvédeni az ország lakosságát a korrupció káros hatásaitól.

IV/11/2. ábra:

Állami intézmények képességének megítélése a korrupcióval szemben nyújtott védelem tekintetében (n = 1155)

Általánosnak tekinthető vélemény, hogy az állami intézmények által nyújtott korrupció elleni védelmet kifejezetten alacsonynak érzékelik hazánkban. A válaszadók közel háromnegyede (73,6%) úgy véli, hogy az állami intézmények „egyáltalán nem” vagy „inkább nem” képesek megvédeni a lakosságot a korrupció káros hatásaitól. A magyarok csupán 22,9%-a jelezte, hogy úgy érzi, ezek az intézmények inkább képesek megvédeni, vagy teljes mértékben (3,5%) képesek megvédeni a lakosságot a korrupció káros hatásaitól. Ez az eloszlás erőteljes bizalomhiányt jelez a magyar állami intézmények korrupcióval szembeni védelmi képességeit illetően, amely fontos összefüggésre mutat rá a korrupcióval kapcsolatos attitűdök és viselkedések értelmezéséhez.

A társadalmi bizalom hiánya befolyásolja a korrupcióval kapcsolatos kormányzati intézkedések elfogadottságát és a korrupció elleni fellépés hatékonyságába vetett bizalmat a társadalom részéről.

Az olyan társadalmi jellemzők, mint például az életkor, nem vagy iskolai végzettség, csak nagyon gyenge kapcsolatban állnak azzal, hogy az emberek mennyire érzik úgy, hogy az állami intézmények képesek megvédeni őket a korrupciótól.

A szociodemográfiai tényezők közül csak a régiók¹³⁷ vonatkozásában volt szignifikáns kapcsolat. Közép-Dunántúlon, Dél-Dunántúlon és Észak-Magyarországon jellemzően inkább érzékelték úgy az emberek, hogy az állam kevésbé hatékonyan nyújt védelmet számukra a korrupcióval szemben, de alapvetően mindegyik régióban magasabb, 50% feletti elégedetlenséget jeleztek. Az állami intézmények korrupcióval szembeni védelmének észlelt hatékonysága korrelált azzal, hogy a válaszadók a felsorolt intézmé-

¹³⁷ $p < 0,001$; Cramer's $V = 0,177$

nyek közül hány esetben tartották elterjedtnak a korrupciót.¹³⁸ Minél elégedettebb volt valaki az állami intézmények korrupcióellenes védelmi tevékenységével, annál kevesebb intézmény tekintetében jelezte a felsorolt listában, hogy elterjedtnak ítéli a hatalommal való visszaélést.

Az állami intézmények által nyújtott korrupció elleni védelmének további árnyalásához érdemes megvizsgálni annak kapcsolatát a korrupciógyanús helyzetek jelzésére irányuló szándékkal.

IV/11/3. ábra: **Intézményi kompetencia és a jelzési hajlandóság kapcsolata (n = 1155)**

	Jelezne	Nem jelezne
Egyáltalán nem	28,8%	32%
Inkább nem	33,3%	38,1%
Inkább igen	31,8%	17,1%
Teljes mértékben	1,9%	3,5%
Nem válaszol	4,2%	9,3%

A két kérdés között szignifikáns kapcsolat mutatható ki, ugyanakkor a kapcsolat erőssége gyengének tekinthető.¹³⁹ Ez azt jelenti, hogy az állami intézmények korrupcióval szembeni védelmének hatékonysága és a korrupciógyanús helyzetekben mutatott jelzési hajlandóság nem független egymástól.

A megoszlások részletesebb vizsgálata ugyanakkor jól értelmezhető mintázatot tár fel.

¹³⁸ $p < 0,001$; $\rho = -0,290$

¹³⁹ $p < 0,001$; Cramer's V = 0,154

**A JELZÉST NEM VÁLLALÓK KÖRÉBEN HANGSÚLYOSABB AZ INTÉZMÉNYI
HATÉKONYSÁGGAL SZEMBENI SZKEPTICIZMUS: EBBEN A CSOPORTBAN
NAGYOBB ARÁNYT KÉPVISELNEK AZ „EGYÁLTALÁN NEM” ÉS „INKÁBB
NEM” VÁLASZOK.**

Ez az eltérés arra utal, hogy a korrupcióval kapcsolatos jelzési hajlandóság összefügg az állami intézmények korrupcióval szembeni védelmébe vetett bizalommal. Azok, akik nem tartják hatékonnak az állami intézményeket, kisebb valószínűséggel jeleznek gyanús esetben, míg az állami intézmények működésébe vetett relatív bizalom növelheti a jelzési szándékot.

A gyenge Cramer's V érték arra is felhívja a figyelmet, hogy az intézményi hatékonyság percepciója önmagában nem magyarázza teljes mértékben a jelzési magatartást. A jelzési döntés mögött további tényezők is állnak, például az egyéni kockázat észlelése, a megtorlástól való félelem vagy a személyes tapasztalatok. Az eredmények ezért inkább egy összetettebb, többdimenziós magyarázati keret egyik elemére világítanak rá, mintsem egyetlen meghatározó okra.

Mindez kulcsfontosságú lehet a korrupció elleni fellépés ösztönzésében, mivel az általános intézményi bizalom indexe és az állami intézmények korrupcióval szembeni fellépésének megítélése szoros kapcsolatot¹⁴⁰ mutatott.

A bizalom szintje szignifikánsan különbözik a korrupció elleni intézményi védelem megítélésének egyes kategóriái között is. A Kruskal–Wallis-próba eredményei alapján az intézményi bizalom eloszlása szignifikánsan¹⁴¹ eltér a korrupció elleni fellépés effektivitására vonatkozó válaszkategóriák mentén. Ez azt jelenti, hogy azok, akik az állami intézményeket kevésbé tartják képesnek a korrupció elleni fellépésre, átlagosan kevésbé bíznak az intézményekben, míg a pozitívabb megítéléshez magasabb bizalmi szint társul.

¹⁴⁰ $p = 0,001$; $\rho = 0,42$

¹⁴¹ $p < 0,001$; $\eta^2 [H] = 0,164$

Irodalomjegyzék

AGERBERG, M. (2022): "Corrupted Estimates? Response Bias in Citizen Surveys on Corruption". Political Behavior, 44(2), 653–78. <https://doi.org/10.1007/s11109-020-09630-5>

AGERBERG, M. (2024): Pitfalls in measuring corruption with citizen surveys. U4.

AJZEN, I. (1991): The theory of planned behavior. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(2), 179–211. [https://doi.org/10.1016/0749-5978\(91\)90020-T](https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T)

ANG, Y. Y. (2020): China's gilded age: The paradox of economic boom and vast corruption. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781108778350>

BAKER, F. B. – KIM, S.-H. (2004): Item response theory: Parameter estimation techniques (2nd ed.). Marcel Dekker. <https://doi.org/10.1201/9781482276725>

BELLO Y VILLARINO, J. M. (2021): Measuring Corruption: A Critical Analysis of the Existing Datasets and Their Suitability for Diachronic Transnational Research. Social Indicators Research, 157(3), 709–747. <https://doi.org/10.1007/s11205-021-02657-z>

BERDE, É. – BITTMANN, F. (2021): Az idősebb munkavállalók álláspályázati esélyeinek vizsgálata vignetta módszerrel. Új Munkaügyi Szemle, 2(2), 21–35.

BERG, N. (2005): Non-response bias. In: KEMPF-LEONARD, K. (szerk.): Encyclopedia of social measurement, 2. kötet, 865–873. Elsevier. <https://doi.org/10.1016/B0-12-369398-5/00038-4>

BETHLEHEM, J. (2009): Applied survey methods: A statistical perspective. Wiley. <https://doi.org/10.1002/9780470494998>

BLANCHFLOWER, D. G. – OSWALD, A. (2007): Is Well-being U-Shaped over the Life Cycle? Social Science and Medicine, 66. 10.2139/ssrn.1026895. <https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2008.01.030>

BOKOR, T. (2018): Fiatalok közéleti attitűdjei és korrupcióérzékelése Magyarországon. MTA Társadalomtudományi Kutatóközpont.

BOȚA-AVRAM, C. (2023): The Impact of Corruption on Human Well-Being Within an Economic Framework: Evidence from a Cross-National Study. In: ACHIM, M. V. (szerk.): Economic and Financial Crime, Sustainability and Good Governance. Contributions to Finance and Accounting. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-34082-6_6

- BURAI, P. – VAJDA, K. (2025):** KORR-KÉP Korrupció és integritás a magyar fiatalok szemével – Egy komplex, fiatalok körében végzett kutatás prefókuszcsoporthoz előkészítő adatfelvételének eredményei. Integritás Hatóság – Integritás Akadémia. Letöltve: <https://integritashatosag.hu/wp-content/uploads/2025/07/IH-Ifjusagkutatas-pre-fokuszcsoporthoz-0702.pdf> (2025.12.15)
- CHARRON, N. – ANNONI, P. (2021):** What is the Influence of News Media on People's Perception of Corruption? Parametric and Non-Parametric Approaches. *Social Indicator Research*, 153, 1139–1165. <https://doi.org/10.1007/s11205-020-02527-0>
- CHARRON, N. – DAHLSTRÖM, C. – FAZEKAS, M. – LAPUENTE, V. (2017):** Careers, Connections, and Corruption Risks: Investigating the Impact of Bureaucratic Meritocracy on Public Procurement Processes. *The Journal of Politics*, (79)1, The University of Chicago Press Journals. <https://doi.org/10.1086/687209>
- CHONG, D. – DRUCKMAN, J. N. (2007):** A theory of framing and opinion formation in competitive elite environments. *Journal of Communication*, 57(1), 99–118. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2006.00331.x>
- DALTON, R. J. (2008):** Citizenship norms and the expansion of political participation. *Political Studies*, 56(1), 76–98. <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2007.00718.x>
- DE CALHEIROS VELOZO, J. – HABETS, J. – GEORGE, S. V. – NIEMEIJER, K. – MINAEVA, O. – HAGEMANN, N. – HERFF, C. – KUPPENS, P. – RINTALA, A. – VAESSEN, T. – RIESE, H. – DELESPAUL, P. (2024):** Designing daily-life research combining experience sampling method with parallel data. *Psychol Medicine*, 2024. január. 54(1), 98–107. <https://doi.org/10.1017/s0033291722002367>
- DE SOUSA, L. – CLEMENT, F. – MACIEL, G. G. (2024):** Decoding corruption: The DATACORR database for better survey questions. U4 Anti-Corruption Resource Centre. <https://www.u4.no/blog/decoding-corruption>
- DOBSON PHILLIPS, R. – DÁVID-BARRETT, E. – BARRINGTON, R. (2021):** “Defining Corruption in Context”, Centre for the Study of Corruption Working Paper 12. University of Sussex, Brighton. Online: <https://www.sussex.ac.uk/webteam/gateway/file.php?name=csc-wp-series-dobson-et-al-defining-corruption-final.pdf&site=405> (Utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)
- DOBSON PHILLIPS, R. – DÁVID-BARRETT, E. – BARRINGTON, R. (2025):** Defining Corruption in Context. *Perspectives on Politics*. Published online, 1–15. <https://doi.org/10.1017/s153759272400286x>
- DONG, M. – VAN PROOIJEN, J.-W. – VAN LANGE, P. A. M. (2019):** Self-enhancement in moral hypocrisy: Moral superiority and moral identity are about better appearances. *Plos One*, 2019. július 5. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0219382>
- EMBRETSON, S. E. – REISE, S. P. (2000):** Item response theory for psychologists. Lawrence Erlbaum Associates.

European Commission (2024): Special Eurobarometer 548: Citizens' attitudes towards corruption in the EU in 2024. (Publication No. DR-09-24-237-EN-N): European Union. <https://doi.org/10.2837/237452>

European Commission (2025): Citizens' attitude towards corruption in the EU 2025 – Report. Online: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3361> (Utolsó letöltés: 2025. 11. 11.)

European Parliament (2024): Eurobarometer POST-ELECTORAL 2024 | EB 101.5 Online: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/3292> (Utolsó letöltés: 2025. 12. 31.)

Eurostat (2025): Severe material and social deprivation rate 2024. Online <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20250915-1> (Utolsó letöltés 2025. 12. 30)

FAZEKAS, M. – KOCSIS, G. (2015): Uncovering High-Level Corruption: Cross-National Corruption Proxies Using Government Contracting Data. Government Transparency Institute, Budapest. Online: https://www.govtransparency.eu/wp-content/uploads/2015/11/GTI_WP2015_2_Fazekas_Kocsis_151015.pdf

FAZEKAS, M. – KOCSIS, G. (2017): Uncovering High-Level Corruption: Cross-National Objective Corruption Risk Indicators Using Public Procurement Data. British Journal of Political Science, (50)1, 155–164. <https://doi.org/10.1017/S0007123417000461>

FREILLE, S. – HAQUE, M. E. – KNELLER, R. (2007): A contribution to the empirics of press freedom and corruption. European Journal of Political Economy, 23(4), 838–862. <https://doi.org/10.1016/j.ejpoleco.2007.03.002>

GNALDI, M. – DEL SARTO, S. (2024): Measuring corruption risk in public procurement over emergency periods. Social Indicators Research, 172, 859–877. <https://doi.org/10.1007/s11205-024-03331-w>

HAJDÚ, G. (2018): A kvantitatív és a kvalitatív társadalomtudományi kutatás módszerei – dióhéjban. Forum Sententiarum Curiae, 3(2), 1–5.

HAMBLETON, R. K. – SWAMINATHAN, H. – ROGERS, H. J. (1991): Fundamentals of item response theory. Sage Publications.

HEYWOOD, P. M. – ROSE, J. (2014): Close but no cigar: The measurement of corruption. Journal of Public Policy, 37(4), 507–529. <https://doi.org/10.1017/s0143814x14000099>

JANCSICS, D. (2024): The sociology of corruption – Patterns of illegal association of Hungary. Cornell University Press, Ithaca–London.

KAUFMANN, D. – KRAAY, A. (2007): Governance Indicators: Where Are We, Where Should We Be Going? The World Bank Research Observer, 23(1), 1–30. <https://doi.org/10.1093/wbro/lkm012>

KOCH, A. – BLOHM, M. (2016): Nonresponse bias. GESIS Survey Guidelines. GESIS – Leibniz Institute for the Social Sciences. https://doi.org/10.15465/gesis-sg_en_004

- LAPIERE, R. T., (1934):** Attitudes vs. actions. *Social Forces*, 13(2), 230–237
<https://doi.org/10.2307/2570339>
- LI, Q. – AN, L. (2019):** Corruption Takes Away Happiness: Evidence from a Cross-National Study. *Journal of Happiness Studies*, 21, 485–504. <https://doi.org/10.1007/s10902-019-00092-z>
- LINDSTEDT, C. – NAURIN, D. (2010):** Transparency is not enough: Making transparency effective in reducing corruption. *International Political Science Review*, 31(3), 301–322.
<https://doi.org/10.1177/0192512110377602>
- LITTLE, R. J. A. (1993):** Post-stratification: A modeler's perspective. *Journal of the American Statistical Association*, 88(423), 1001–1012. <https://doi.org/10.1080/01621459.1993.10476368>
- LORD, F. M. (1980):** Applications of item response theory to practical testing problems. Lawrence Erlbaum Associates, Hillsdale. <https://doi.org/10.4324/9780203056615>
- MICELI, M. P. – NEAR, J. P. – DWORKIN, T. M. (2008):** Whistle-blowing in organizations. Routledge, New York. <https://doi.org/10.4324/9780203809495>
- MILLER, S. (2007):** Noble Cause Corruption in Politics. In: PRIMORATZ, I. (szerk.): *Politics and Morality*. Palgrave Macmillan, London. https://doi.org/10.1057/9780230625341_6
- MUGELLINI, G. – BERKACHY, R. – VILLENEUVE, J.-P. (2025):** Evaluating the quality of corruption surveys for comparative research and sustainable development. *Sustainable Development*, 34(S1), 1144–1172.
<https://doi.org/10.1002/sd.70210>
- MUGELLINI, G. – VILLENEUVE, J. P. (2019):** Monitoring the Risk of Corruption at International Level: The Case of the United Nations Sustainable Development Goals. *European Journal of Risk Regulation*. 10(1):201-207. <https://doi.org/10.1017/err.2019.16>
- MUNDT, D. – BATZKE, M. C. L. – BLÄSING, T. M. – DEAÑO, S. G. – HELFERS, A. (2024):** "Effectiveness and Context Dependency of Social Norm Interventions: Five Field Experiments on Nudging pro-Environmental and pro-Social Behavior". *Frontiers in Psychology*, 15.
<https://doi.org/10.3389/fpsyg.2024.1392296>
- NEMÉNYI, M. – SÁGVÁRI, B. – TARDOS, K. (2019):** A diszkrimináció személyes és társadalmi észlelése és az egyenlő bánásmóddal kapcsolatos jogtudatosság. Egyenlő Bánásmód Hatóság és Társadalomtudományi Kutatóközpont Szociológia Intézet. Online: https://real.mtak.hu/104962/1/EBH_2019_FINAL_20191208_HU_vegles.pdf (Utolsó letöltés: 2025. 11. 06)
- NUTLEY, S. M. – WALTER, I. – DAVIES, H. T. O. (2007):** Using evidence: How research can inform public services. Policy Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctt9qgwt1>

- OECD (2016):** Committing to effective whistleblower protection. OECD Publishing.
<https://doi.org/10.1787/9789264252639-en>
- OECD (2020):** OECD Public Integrity Handbook. OECD Publishing, Paris
<https://doi.org/10.1787/ac8ed8e8-en>
- OECD (2025):** Survey of Adult Skills 2023 Technical Report. OECD Skills Studies. OECD Publishing, Paris.
<https://doi.org/10.1787/80d9f692-en>
- OLSSON, U. (1979):** Maximum likelihood estimation of the polychoric correlation coefficient. Psychometrika, 44(4), 443–460. <https://doi.org/10.1007/BF02296207>
- PARK, H. – BLENKINSOPP, J. (2011):** The roles of transparency and trust in the relationship between corruption and citizen satisfaction. International Review of Administrative Sciences, 77(2), 254–274.
<https://doi.org/10.1177/0020852311399230>
- PELIZZO, R. – BARIS, O. – JANENOVA, S. (2018):** Objective or Perception-Based: A Debate on the Ideal Measure of Corruption. ResearchGate. <https://doi.org/10.31228/osf.io/276uf>
- ROTHSTEIN, B. – VARRAICH, A. (2017):** Making Sense of Corruption. 1. kiad. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316681596>
- SANDERSON, I. (2002):** Evaluation, Policy Learning and Evidence Based Policy Making. Public Administration, 80(1), 1–22. <https://doi.org/10.1111/1467-9299.00292>
- SCHLOZMAN, K. L. – VERBA, S. – BRADY, H. E. (2012):** The unheavenly chorus: Unequal political voice and the broken promise of American democracy. Princeton University Press.
<https://doi.org/10.1515/9781400841912>
- SCHÜTZ, A. (1946):** The Well-Informed Citizen – An Essay on the Social Distribution of Knowledge. Social Research, 13(4), 463–478.
- SHEERAN, P. (2002):** Intention-behavior relations: A conceptual and empirical review. European Review of Social Psychology, 12(1), 1–36. <https://doi.org/10.1080/14792772143000003>
- STONE, A. A. – SCHWARTZ, E. S. – JOAN, E. B. – ANGUS, D. (2010):** A Snapshot of the Age Distribution of Psychological Well-Being in the United States. Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America, 107, 9985–9990. <https://doi.org/10.1073/pnas.1003744107>
- STT (Special Investigation Service of the Republic of Lithuania) (2024):** Map of Corruption in Lithuania. Online: <https://www.stt.lt/en/news/7481/-2023/map-of-corruption-in-lithuania-2022-2023-public-anti-corruption-stance-is-strengthening-though-the-willingness-to-report-cases-of-corruption-remains-a-challenge:3609> (Utolsó letöltés: 2025. 12. 31.)

- STT Lithuania (2024):** Map of Corruption. Online: <https://stt.lt/en/analytical-anti-corruption-intelligence/map-of-corruption-in-lithuania/7707> (Utolsó letöltés: 2025. 11. 04.)
- SULEMANA, I. – IDDRISU, A. M. – KYOORE, J. (2016):** A Micro-Level Study of the Relationship between Experienced Corruption and Subjective Well-Being in Africa. <https://doi.org/10.1080/00220388.2016.1187721>
- SZEITL, B. – TÓTH, I. Gy. (2020):** Hova tovább a nemválaszolókkal? A European Social Survey alapján végzett módszertani kísérlet eredményei. Szociológiai Szemle, 30(3), 96–114. <https://doi.org/10.51624/SzocSzemle.2020.3.5>
- SZÉKELY, L., szerk. (2024):** Magyar ifjúság 2024: Gyorsjelentés. Nemzeti Ifjúságkutató Intézet.
- TÁTRAI, A. – GÁBOS, A. (2025):** Kutatói aggodalmak az EU-SILC magyarországi jövedelemadataival kapcsolatban. Online: <https://www.valaszonline.hu/2025/04/01/eu-silc-magyarorszag-i-jovedelemadok-kutato-i-elemzes/> (Utolsó letöltés: 2025. 12. 30.)
- TAVITS, M. (2008):** Representation, Corruption, and Subjective Well-Being. Comparative Political Studies, 41(12), 1607–1630. <https://doi.org/10.1177/0010414007308>
- TÓTH, I. J. – HAJDU, M. – VIDA, Z. (2023):** Statistical Analysis of a Hungarian Cartel: Testing Corruption Indicators. KRTK-KTI Working Papers, 2023/33. Centre for Economic and Regional Studies.
- TOURANGEAU, R. – YAN, T. (2007):** Sensitive Questions in Surveys. Psychological Bulletin, 133(5): 859–883. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.133.5.859>
- Transparency International (2017):** Global Corruption Barometer 2017. Online: <https://www.transparency.org/en/gcb/global/global-corruption-barometer-2017> (Utolsó letöltés: 2026. 02. 25)
- Transparency International (2021):** Global Corruption Barometer – European Union 2021. Transparency International. Online: <https://www.transparency.org/en/gcb/eu/european-union-2021> (Utolsó letöltés: 2026. 01. 11.)
- Transparency International (2025):** Corruption Perceptions Index 2024. Online: <https://www.transparency.org/en/cpi/2024>
- Transparency International Magyarország – Central European University (2020):** Korrupcióérzékelés és korrupciós tapasztalatok Magyarországon. Lakossági felmérés. Transparency International Magyarország.
- United Nations (2025):** COSP 11 Conference, Resolution 11/5 “Enhancing data collection to measure corruption and its impacts, as well as to assess the effectiveness of anticorruption and integrity measures”. Online: https://track.unodc.org/uploads/documents/UNCAC/COSP/session11/COSP11_resolutions_unedited.pdf (Utolsó letöltés: 2026. 01. 21.)

UNODC – UNDP – OECD – IACA (2023): Vienna Principles towards a global framework for the measurement of corruption.

UNODC – UNDP – UNODC-INEGI Center of Excellence in Statistical Information on Government, Crime, Victimization and Justice (2018): Manual on Corruption Surveys. Online: https://www.unodc.org/documents/data-and-analysis/Crime-statistics/CorruptionManual_2018_web.pdf (Utolsó letöltés: 2025. 10. 30.)

UNODC (2004): United Nations convention against corruption: Global programme against corruption – Anti-corruption toolkit. United Nations.

UNODC (2017): University Modul Series: Anti-Corruption: Modul 10 Citizen Participation in Anti-Corruption Efforts-The role of citizens in fighting corruption. Online: <https://www.unodc.org/e4j/en/anti-corruption/module-10/key-issues/the-role-of-citizens-in-fighting-corruption.html> (Utolsó letöltés: 2025. 10. 31.)

UNODC (2018): Handbook on measuring corruption through surveys. United Nations.

UNODC (2023): Statistical Framework to Measure Corruption, UNODC Research and Analysis Branch.

UNODC(2018): Manual on corruption surveys – Methodological guidelines on the measurement of bribery and other forms of corruption through sample surveys. UNODC, Vienna.

VAJDA, K. – FODOR, P. – VIDA, E. (2025): KORR-KÉP Korrupciós, integritás és az európai uniós források felhasználása a magyar fiatalok szerint – Egy nagymintás kérdőíves adatfelvétel összefoglaló eredményei. Integritás Hatóság, Budapest.

VERBA, S. – SCHLOZMAN, K. L. – BRADY, H. E. (1995): Voice and equality: Civic voluntarism in American politics. Harvard University Press. <https://doi.org/10.2307/j.ctv1pnc1k7>

Vienna Principles Towards a Global Framework for the Measurement of Corruption. Online: https://grace.unodc.org/grace/uploads/documents/news/2023-08-Global_Conference_Measurement_of_Corruption/Global_Conference_Corruption_Measurement_-_Vienna_Principles_Conference_Report.pdf (Utolsó letöltés: 2026. 01. 09)

YAN, B. – WEN, B. (2019): Income inequality, corruption and subjective well-being. Applied Economics, 52(12), 1311–1326. <https://doi.org/10.1080/00036846.2019.1661953>

Zéman, Z., Bárczi, J., & Kálmán, B. G. (2024): Corruption perception and financial culture in Hungary. Economy and Finance, 11(1), 29–52. <https://doi.org/10.33908/EF.2024.1.3>

ZILLER, C. – SCHÜBEL, T. (2015): “The Pure People” versus “the Corrupt Elite”? Political Corruption, Political Trust and the Success of Radical Right Parties in Europe. Journal of Elections, Public Opinion and Parties, 25(3), 368–386. <https://doi.org/10.1080/17457289.2014.1002792>

Mellékletek

1. melléklet

Kemény kvóták			
	Budapest	Vác	Tálya
Nincs érettségi	2	3	2
Van érettségi	3	3	3
15-35 éves	2	1	2
36-60 éves	2	2	2
60 éve feletti	1	2	2
Puha kvóták			
	Igen	Nem	
Dolgozik	10	6	
	Férfi	Nő	
Nem	8	8	
	Kormánypárti	Ellenzéki	Apolitikus
Politikai pref.	3	8	5

2. melléklet

RÉTEG	POPULÁCIÓ	MINTA		
Réteg (vármegye/ településtípus	A réteg népességének aránya a teljes magyarországi népességen belül	Kiválasztott települések száma	Mintába került személyek száma településenként	összesen
Baranya város	1,0%	1	29	29
Baranya falu	1,3%	2	19	38
Bács-Kiskun város	2,4%	2	36	72

Baranya város	1,0%	1	29	29
Baranya falu	1,3%	2	19	38
Bács-Kiskun város	2,4%	2	36	72
Bács-Kiskun falu	1,7%	2	25	50
Békés város	1,9%	2	29	58
Békés falu	0,8%	1	24	54
Borsod-Abaúj-Zemplén város	2,2%	2	33	66
Borsod-Abaúj-Zemplén falu	2,6%	3	26	78
Csongrád város	1,4%	1	42	42
Csongrád falu	1,0%	1	30	30
Fejér város	1,5%	1	45	45
Fejér falu	1,8%	2	28	56
Győr-Moson-Sopron város	1,4%	1	43	43
Győr-Moson-Sopron falu	2,0%	2	31	62
Hajdú-Bihar város	2,2%	2	33	66
Hajdú-Bihar falu	1,0%	1	31	31
Heves város	0,8%	1	24	24
Heves falu	1,6%	2	25	50
Komárom-Esztergom város	1,3%	1	40	40
Komárom-Esztergom falu	1,1%	1	33	33
Nógrád város	0,4%	1	13	13
Nógrád falu	1,1%	1	33	33
Pest város	8,7%	5	52	260
Pest falu	4,7%	4	35	140
Somogy város	1,0%	1	30	30
Somogy falu	1,5%	2	22	44

Szabolcs-Szatmár-Bereg város	1,7%	2	26	52
Szabolcs-Szatmár-Bereg falu	2,4%	3	24	72
Jász-Nagykun-Szolnok város	1,9%	2	29	58
Jász-Nagykun-Szolnok falu	1,1%	1	32	32
Tolna város	0,9%	1	27	27
Tolna falu	0,9%	1	28	28
Vas város	0,8%	1	23	23
Vas falu	1,0%	1	31	31
Veszprém város	1,6%	2	23	46
Veszprém falu	1,4%	2	21	42
Zala város	1,0%	1	29	29
Zala falu	1,2%	1	37	37
Pécs	1,5%	1	45	45
Kecskemét	1,1%	1	34	34
Békéscsaba	0,6%	1	18	18
Miskolc	1,6%	1	47	47
Szeged	1,7%	1	51	51
Székesfehérvár	1,0%	1	30	30
Győr	1,4%	1	41	41
Debrecen	2,1%	1	63	63
Eger	0,5%	1	16	16
Tatabánya	0,7%	1	21	21
Salgótarján	0,3%	1	10	10
Kaposvár	0,6%	1	19	19
Nyíregyháza	1,2%	1	36	36
Szolnok	0,7%	1	21	21

Szekszárd	0,3%	1	10	10
Szombathely	0,8%	1	25	25
Veszprém	0,6%	1	18	18
Zalaegerszeg	0,6%	1	18	18
Budapest 01	0,3%	1	8	8
Budapest 02	0,9%	1	27	27
Budapest 03	1,3%	1	40	40
Budapest 04	1,0%	1	30	30
Budapest 05	0,2%	1	7	7
Budapest 06	0,4%	1	12	12
Budapest 07	0,6%	1	17	17
Budapest 08	0,8%	1	24	24
Budapest 09	0,7%	1	20	20
Budapest 10	0,8%	1	25	25
Budapest 11	1,5%	1	45	45
Budapest 12	0,6%	1	18	18
Budapest 13	1,3%	1	40	40
Budapest 14	1,3%	1	39	39
Budapest 15	0,8%	1	25	25
Budapest 16	0,8%	1	23	23
Budapest 17	0,9%	1	27	27
Budapest 18	1,0%	1	31	31
Budapest 19	0,6%	1	18	18
Budapest 20	0,7%	1	20	20
Budapest 21	0,8%	1	23	23
Budapest 22	0,6%	1	17	17
Budapest 23	0,2%	1	7	7
Összesen	100,0%		2207	3000

3. melléklet

A súlyok statisztikai paramétereit az alábbi táblázat foglalja össze.

4 dimenziós súly (nem, kor, iskola, településtípus)	Minimum	Maximum	Átlag	Szórás
	0,42	2,49	1,0000	0,34

Nemek aránya a mintában, nyersen és súlyozva

	Nyers arányok	Súlyozott arányok
Férfi	41,3 %	47,1 %
Nő	58,5 %	52,7 %

Korosztályok aránya a mintában, nyersen és súlyozva

	Nyers arányok	Súlyozott arányok
Fiatal (18-29)	12,9%	14,5%
Fiatal középkorú (30-46)	28,5%	28,9%
Középkorú (47-64)	31,7%	31,2%
Idős (65 éves és idősebb)	26,9%	25,4%

Iskolai végzettség aránya a mintában, nyersen és súlyozva

	Nyers arányok	Súlyozott arányok
Alapfokú	38,2 %	42,5 %
Középfokú	40,0 %	34,3 %
Felsőfokú	21,9 %	23,2 %

Településtípus aránya a mintában, nyersen és súlyozva

	Nyers arányok	Súlyozott arányok
Budapest	19,0 %	18,1 %
Megyeszékhely és városok	49,5 %	52,8 %
Községek	31,5 %	29,2 %

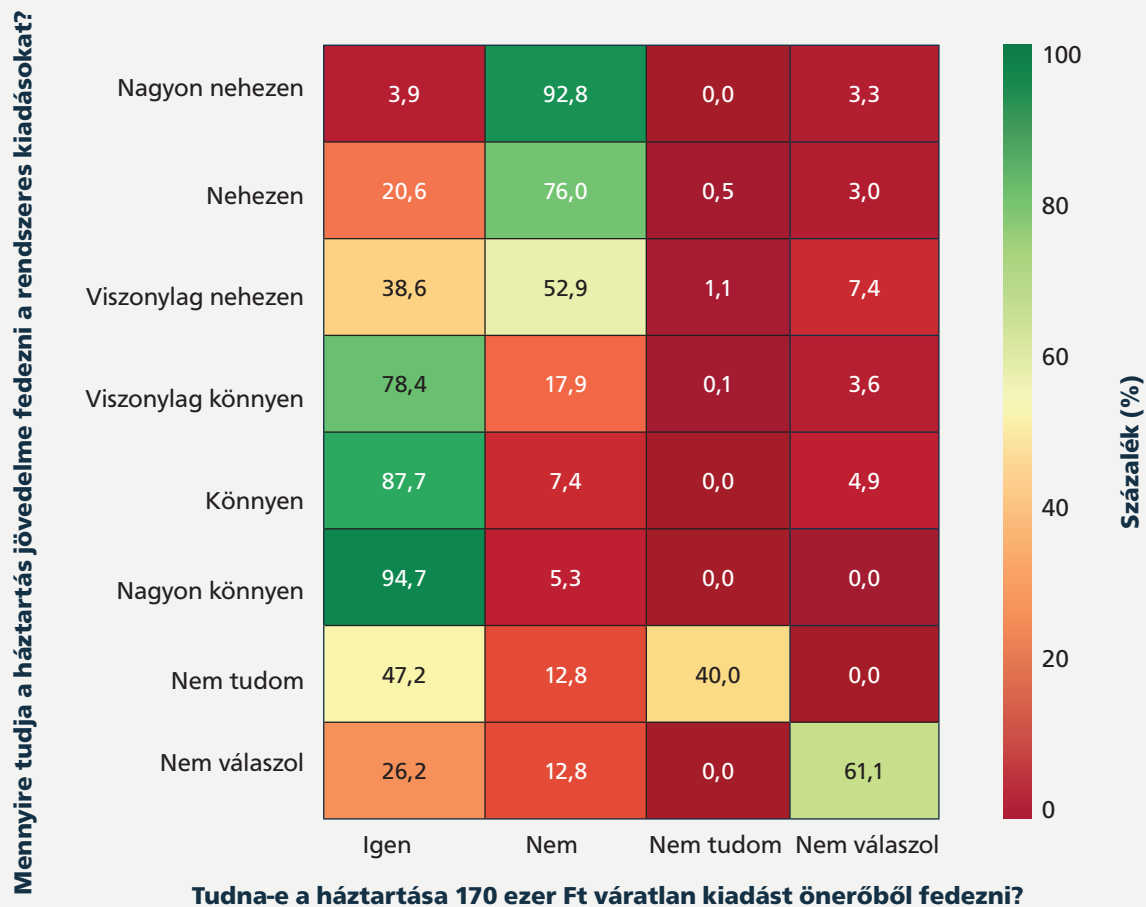
4. melléklet

Iskolai végzettségek csoportosítása

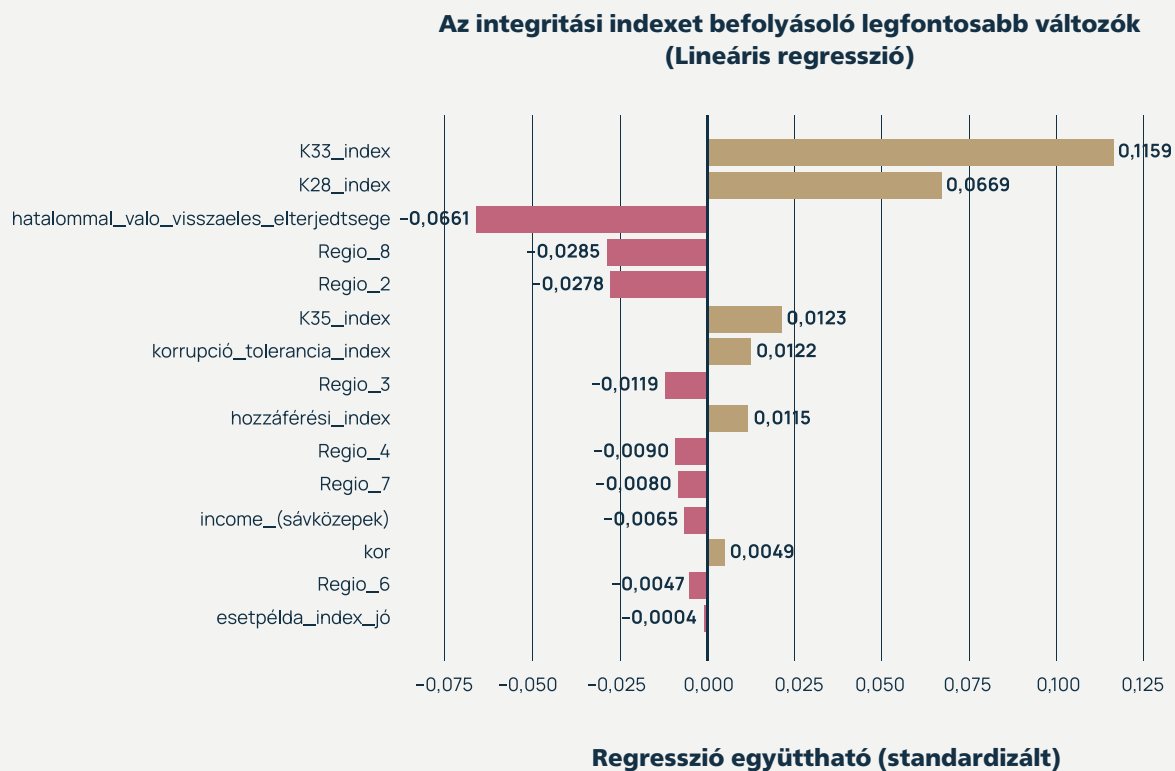
Iskolai végzettség szerinti besorolás	
Alapfokú	– nincs iskolai végzettsége (az általános, elemi iskola első osztályát sem fejezte be) – általános (elemi, polgári) iskola 1–7. osztály, évfolyam – általános (elemi, polgári) iskola 8. osztály, évfolyam – szakképzettség érettségi bizonyítvány nélkül (pl. szakmunkásképző iskolai, szakiskolai bizonyítvány) – szakképzettség érettségi bizonyítvány nélkül (pl. szakmunkásképző iskolai, szakiskolai bizonyítvány)"
Közép-fokú	– érettségi bizonyítvány szakképesítés nélkül – érettségi bizonyítvány szakképesítéssel, képesítő bizonyítvány (az érettségivel együtt szerzett szakma) – érettségire épülő iskolarendszerben szerzett középfokú szakképesítő bizonyítvány
Felsőfokú	– felsőoktatási (felsőfokú) szakképzésben szerzett oklevél – főiskolai képzésben szerzett vagy azzal egyenértékű oklevél – felsőfokú alapképzésben szerzett (BA/BSc) oklevél – egyetemi képzésben szerzett vagy azzal egyenértékű oklevél – felsőfokú mesterképzésben (MA/MSc) vagy osztatlan képzésben szerzett oklevél – tudományos fokozatot igazoló oklevél (PhD, DLA)

5. melléklet

A havi rendszeres kiadások és a váratlan kiadások fedezhetőségének kapcsolata a háztartásokban

6. melléklet

7. melléklet

Faktoranalízis eredményét összefoglaló táblázat							
	Kérdés kódja	Kérdés szövege	Változó hozzájárulás	Első klaszter Z- score értékei	Második klaszter z-score értékei	Első klaszter értelmezése	Második klaszter értelmezése
1. Politikai-korrupciós percepció (+)	K44_n	Hogyan alakult a korrupció elterjedtsége az elmúlt 5 évben Magyarországon [Jelentősen nőtt - Nagymértékben csökkent]	71,5%	0,7	-0,6	Kormányparti szimpátia, korrupció optimista megítélése (383 fő) átlagos faktorérték: 0,9	Ellenzéki szimpátia, korrupció pesszimista megítélése (478 fő) átlagos faktorérték: -0,7
	K42A2_n	Korrupció elterjedtsége általában Magyarországon [Nincs korrupció - Rendkívül elterjedt]	70,5%	-0,8	0,6		
	K86_n	Ellenzéki vagy kormányparti elköteleződés [Kormányparti - Ellenzéki]	66,8%	-0,7	0,6		
	K85_n	Bal- vagy jobboldali elköteleződés [Bal - Jobb]	66,2%	0,7	-0,5		
	K73_n	Állami intézmények megvédik a lakosságot a korrupció káros hatásaitól [Egyáltalán nem - Teljes mértékben]	65,5%	0,7	-0,6		
	K46_n	Magyar kormány korrupció ellenes tevékenysége [Nincs ilyen - Teljes mértékben hatékony]	65,4%	0,7	-0,6		
	K41_n	Korrupció elterjedtsége az Unió pénzeivel kapcsolatban Magyarországon [Egyáltalán nincs - Rendkívül elterjedt]	64,9%	-0,7	0,6		
	K77_1_n	Korrupcióval kapcsolatos hírek hitelessége az állami fenntartású sajtóban [Egyáltalán nem - Teljesen]	44%	0,7	-0,5		
	K77_2_n	Korrupcióval kapcsolatos hírek hitelessége a kormányt támogató sajtóban [Egyáltalán nem - Teljesen]	43,7%	0,7	-0,6		
	K77_3_n	Korrupcióval kapcsolatos hírek hitelessége a kormányt kritizáló sajtóban [Egyáltalán nem - Teljesen]	39,1%	-0,1	0,1		
2. Anyagi-jóléti faktor (+)	money_kat	Válaszadó háztartásának bevétele [Alacsony - Magas]	68,4%	0,6	-0,8	Fiatalabbak, magasabb jólét, jobb pénzügyi helyzet (487 fő) átlagos faktorérték: 0,6	Idősebb, alacsonyabb jólét, rosszabb pénzügyi helyzet (426 fő) átlagos faktorérték: -0,8
	jolet_index_round	Válaszadó jóléte index [Alacsony - Magas]	66,6%	0,5	-0,6		
	penzugyi_biztonsag_n	Válaszadó pénzügyi biztonsága index [Alacsony - Magas]	53,9%	0,5	-0,7		
	kor	Válaszadó életkora [Alacsony - Magas]	51,8%	-0,4	0,5		
	iskola	Válaszadó legmagasabb iskolai végzettsége [Alacsony - Magas]	48,2%	0,5	-0,6		

Faktoranalízis eredményét összefoglaló táblázat							
	Kérdés kódja	Kérdés szövege	Változó hozzájárulás	Első klaszter Z- score értékei	Második klaszter z-score értékei	Első klaszter értelmezése	Második klaszter értelmezése
3. Állampolgári beleszólás faktor (+)	K63_1_n	Lakosság beleszólása a helyi önkormányzati ügyekbe [Nem fontos - Fontos]	83,6%	0,7	-0,9	Fontos a lakosság véleménye (688 fő) átlagos faktorérték: 0,5	Nem fontos a lakosság véleménye (530 fő) átlagos faktorérték: - 0,9
	K63_2_n	Lakosság beleszólása az ország ügyeibe [Nem fontos - Fontos]	83,8%	0,7	-0,9		
4. Demokratikus bevonódás (+)	K84_n	Érdeklődés a politika iránt [Nem érdeklődik - Érdeklődik]	65%	0,3	-0,9	Aktívabban érdeklődik a politika iránt (912 fő) átlagos faktorérték: 0,2	Kevésbé érdeklődik a politika iránt (264 fő) átlagos faktorérték: - 0,7
	K64 pol_aktiv_theta	Közéleti aktivitás az elmúlt 5 évben index [Alacsony - Magas]	60,2%	0,2	-0,7		
	K87_n	Elmenne szavazni [Nem menne el - Elmenne]	45,5%	0,4	-1,5		
5. Bízalom-integritás (-)	K33_index	Bízalom az intézményekben [Alacsony - Magas]	81,4%	0,5	-0,8	Optimistán bízik más emberek és intézmények megítélésében (667 fő) átlagos faktorérték: -0,3	Gyanakvó más emberek és intézmények megítélésében (435 fő) átlagos faktorérték: 0,5
	integritas_index_round	Integritás az intézményekben [Alacsony - Magas]	56,2%	0,5	-0,8		
	bizalom_ember	Bízalom az emberek között [Alacsony - Magas]	48,3%	0,4	-0,6		
	hatalommal_valo_visszaeles_elterjedtsége	Visszaélések elterjedtsége az intézményekben [Alacsony - Magas]	46,5%	-0,4	0,7		
	Hozzáférés_index	Intézmények hozzáférhetősége [Rossz - Jó]	37,9%	0,2	-0,4		
	K31_n	Sikeres cégek vezetőinek tisztessége [Alacsony - Magas]	30,5%	0,4	-0,6		
6. Unió pénzke - korrupció (-)	K42A1_n	Korrupció elterjedtsége általában az Európai Unió intézményeiben [Egyáltalán nincs - Rendkívül elterjedt]	47,1%	0,3	-0,4	Negatívabb kép a korrupcióról, negatívabb jövőkép, nagyobb aktivitás (831 fő) átlagos faktorérték: 0,3	Pozitívabb kép a korrupcióról, optimista jövőkép, alacsonyabb aktivitás (431 fő) átlagos faktorérték: -0,4
	K41_n	Korrupció elterjedtsége az uniós pénzekkel kapcsolatban Magyarországon [Egyáltalán nincs - Rendkívül elterjedt]	41,2%	0,6	-0,9		
	K42A2_n	Korrupció elterjedtsége általában Magyarországon [Nincs korrupció - Rendkívül elterjedt]	31,8%	0,6	-0,9		
	K71_n	Mit gondol, a következő 12 hónapban a háztartása jelenlegi életszínvonalra hogyan változik majd? [Jelentősen romlik - Jelentősen javul]	30%	-0,4	0,5		
	K64 pol_aktiv_theta	Közéleti aktivitás az elmúlt 5 évben index [Alacsony - Magas]	25,1%	0,1	-0,2		
7. Korrupciós tudatosság (+)	esetpelda_index_jo	Korrupció definíciójának ismerete esetpéldák [Alacsony - Magas]	60,3%	-0,3	0,1	Személyt hűny a korrupció felett (382 fő) átlagos faktorérték: - 0,4	Nem túri a korrupciót (664 fő) átlagos faktorérték: 0,2
	korrupcio_tolerancia_index	Pénz, ajándék, szívesség elfogadhatósága [Nem elfogadható - Elfogadható]	30,5%	1,4	-0,6		

8. melléklet

Logisztikus regressziós modell mutatói – A korrupció mint a három legjelentősebb hazai probléma egyike

Logisztikus regresszió, y = jelölte-e top3 probléma közt a korrupciót?				
AUC = 0,7; Nagelkerke R2 = 0,2				
Feature	coeff	OR	std_err z	p
const	-0,2	0,8	0,1	0
1. Politikai-korrupciós percepció (+)	-0,9	0,4	0,1	0
4. Politikai részvétel és bevonódás (+)	0,5	1,6	0,1	0
9. Korrupciós tudatosság (+)	-0,2	0,8	0,1	0,1
6. Európai uniós pénze-korrupció (-)	0,2	1,2	0,1	0,1

9. melléklet

Logisztikus regresszió, y = Értésült-e Korrupciós esetről a médiából?				
AUC = 0,8; Nagelkerke R2 = 0,4				
Feature	coeff	OR	std_err z	p
const	0,8	2,2	0,1	0
4. Politikai részvétel és bevonódás (+)	1	2,6	0,1	0
1. Politikai-korrupciós percepció (+)	-0,7	0,5	0,1	0
2. Anyagi-jóléti faktor (+)	0,6	1,7	0,1	0
3. Állampolgári beleszólás faktor (+)	0,5	1,7	0,1	0
6. Európai uniós pénze-korrupció(-)	0,4	1,5	0,1	0
5. Bizalom-integritás (-)	0,4	1,5	0,1	0

10. melléklet

Logisztikus regresszió, y = Tapasztalt már korrupciót?				
AUC = 0,66; Nagelkerke R2 = 0,1				
Feature	coeff	OR	std_err z	p
const	-2,2	0,1	0,1	0
4. Politikai részvétel és bevonódás (+)	0,4	1,5	0,1	0
5. Bizalom–integritás (-)	0,4	1,5	0,1	0
1. Politikai-korrupciós percepció (+)	-0,3	0,7	0,1	0

11. melléklet

A *Tiszta úton* lakossági adatfelvétel és az Eurobarometer 548 adatfelvétel korrupció toleranciájára vonatkozó kérdések

<i>Tiszta úton</i> lakossági adatfelvétel	Ön szerint inkább elfogadható vagy inkább nem elfogadható, ha egy közintézményben, közhivatalban valaminek az elintézése, illetve más előnyök érdekében: szívességet teszünk?	Ön szerint inkább elfogadható vagy inkább nem elfogadható, ha egy közintézményben, közhivatalban valaminek az elintézése, illetve más előnyök érdekében: ajándékot adunk?	Ön szerint inkább elfogadható vagy inkább nem elfogadható, ha egy közintézményben, közhivatalban valaminek az elintézése, illetve más előnyök érdekében: pénzt adunk, a hivatalos költségeken felül?
Special Eurobarometer 548 (2024)	Nagyobb általánosságban, ha kapni szeretne valamit a közigazgatástól vagy közszolgáltatától, mit gondol, milyen mértékben elfogadható az alábbiak bármelyikének a megtétele? -Szívességet tenni	Nagyobb általánosságban, ha kapni szeretne valamit a közigazgatástól vagy közszolgáltatától, mit gondol, milyen mértékben elfogadható az alábbiak bármelyikének a megtétele? -Ajándékot adni	Nagyobb általánosságban, ha kapni szeretne valamit a közigazgatástól vagy közszolgáltatától, mit gondol, milyen mértékben elfogadható az alábbiak bármelyikének a megtétele? -Pénzt adni

12. melléklet

A korrupció elterjedtsége az európai uniós pénzekhez kapcsolódóan és a politikai irányultság közti kapcsolat Post-Hoc tesztje (Games-Howell)

Függő változó:
Mit gondol a korrupció elterjedtségéről az Európai Unió pénzekhez kapcsolódóan Magyarországon?

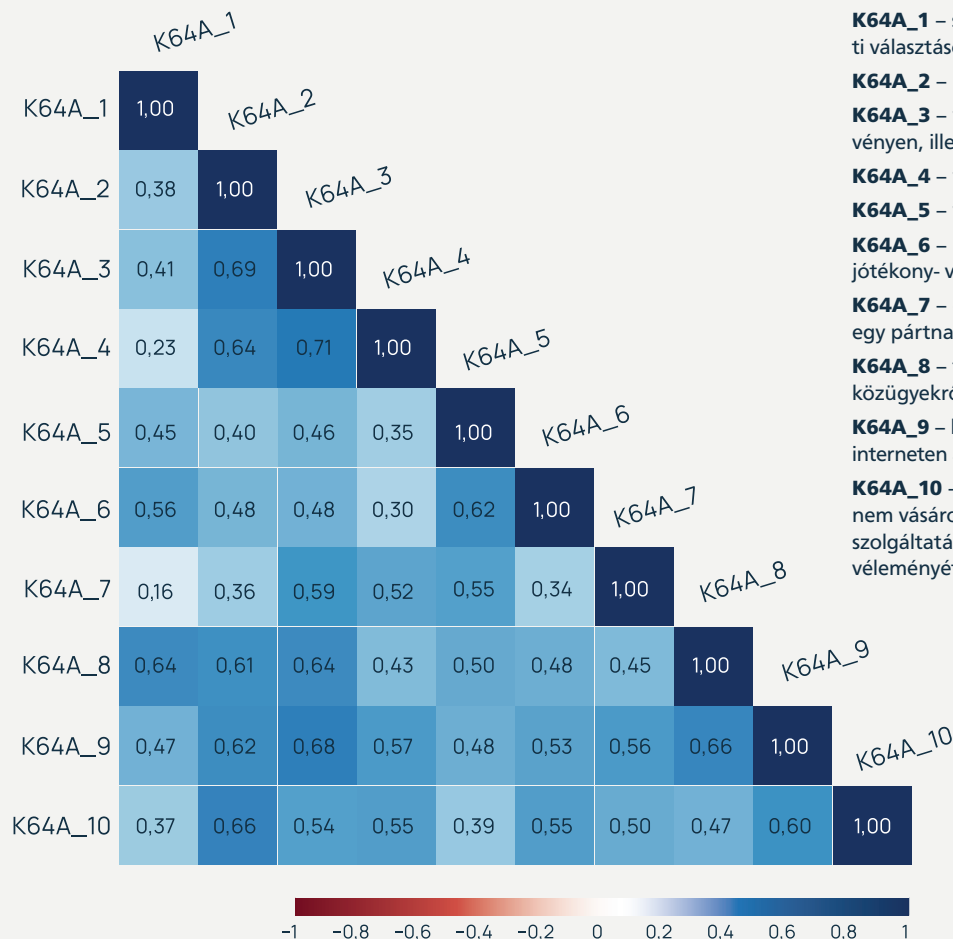
Csoportosító változó: Politikai önbesorolás 1–7-es skálán, ahol 1 = egyértelműen baloldali, 7 = egyértelműen jobboldali.

A 95%-os konfidenciaintervallum az egyes páronkénti összehasonlítások átlagkülönbségeire vonatkozik.

(I) csoport	(J) összehasonlított csoport	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	Lower Bound	Upper Bound
1	2	-,022	,131	1,000	-,41	,37
	3	-,100	,114	,976	-,44	,24
	4	,154	,098	,698	-,14	,45
	5	,728*	,115	,000	,39	1,07
	6	,675*	,141	,000	,25	1,09
	7	,850*	,127	,000	,47	1,23
2	1	,022	,131	1,000	-,37	,41
	3	-,078	,130	,997	-,47	,31
	4	,176	,116	,732	-,17	,52
	5	,750*	,131	,000	,36	1,14
	6	,696*	,154	,000	,24	1,15
	7	,872*	,141	,000	,45	1,29
3	1	,100	,114	,976	-,24	,44
	2	,078	,130	,997	-,31	,47
	4	,254	,096	,118	-,03	,54
	5	,828*	,114	,000	,49	1,17
	6	,774*	,139	,000	,36	1,19
	7	,950*	,126	,000	,58	1,32

4	1	-,154	,098	,698	-,45	,14
	2	-,176	,116	,732	-,52	,17
	3	-,254	,096	,118	-,54	,03
	5	,574*	,097	,000	,29	,86
	6	,520*	,126	,001	,14	,90
	7	,696*	,111	,000	,37	1,03
5	1	-,728*	,115	,000	-1,07	-,39
	2	-,750*	,131	,000	-1,14	-,36
	3	-,828*	,114	,000	-1,17	-,49
	4	-,574*	,097	,000	-,86	-,29
	6	-,054	,140	1,000	-,47	,36
	7	,122	,127	,962	-,25	,50
6	1	-,675*	,141	,000	-1,09	-,25
	2	-,696*	,154	,000	-1,15	-,24
	3	-,774*	,139	,000	-1,19	-,36
	4	-,520*	,126	,001	-,90	-,14
	5	,054	,140	1,000	-,36	,47
	7	,175	,150	,906	-,27	,62
7	1	-,850*	,127	,000	-1,23	-,47
	2	-,872*	,141	,000	-1,29	-,45
	3	-,950*	,126	,000	-1,32	-,58
	4	-,696*	,111	,000	-1,03	-,37
	5	-,122	,127	,962	-,50	,25
	6	-,175	,150	,906	-,62	,27

13. melléklet

K64A_1 – szavazott-e helyi vagy parlamenti választáson, illetve népszavazáson?

K64A_2 – írt-e alá petíciót?

K64A_3 – vett-e részt politikai rendezvényen, illetve tüntetésen?

K64A_4 – vett-e részt sztrájkban?

K64A_5 – végzett-e önkéntes munkát?

K64A_6 – ajánlott-e fel adományt jótékony- vagy közcélra?

K64A_7 – dolgozott-e a politikában vagy egy pártnak?

K64A_8 – töltött-e ki politikai vagy közügyekről szóló kérdőívet?

K64A_9 – kifejezte-e személyesen vagy az interneten a véleményét közügyekben?

K64A_10 – előfordult-e, hogy azért nem vásárolt meg egy terméket vagy szolgáltatást, hogy ezzel nyilvánítsa ki véleményét közügyekben?

14. melléklet

1. konkrét intézményt jelölők	Olyan válaszok, amelyek egy pontosan körül határolható intézményt, vagy intézmény fajtát neveznek meg.	• rendőrség • ügyészség • bíróság • NAV / adóhatóság • Integritás Hatóság • önkormányzat • kormányhivatal • ombudsman / alapvető jogok biztosa
2. Általános intézményt jelölők	Olyan válaszok, amelyek intézményi csatornára utalnak, de nem neveznek meg konkrét szervezetet.	• hatóság • illetékes szerv • megfelelő szerv • hivatal • szerv • felettes szerv • „valamilyen hivatal” • „konkrét igazgatási szerv”
3. Bizonytalanok	A válaszadó nem tud jelentési felületet megnevezni	• nem tudja / nem tudom • nemtom / nem tom • fogalmam sincs • passz • talán
4. Nem jelzők	A válaszadó kifejezetten azt jelzi, hogy nem fordulna jelzési felülethez	• sehova / sehová • nem jelenteném / nem jelenteném • nem fordulna / nem fordulnék • nem szólna / nem szólnék • hallgatna
5. Egyéb	Minden olyan válasz, amely nem illeszkedik a fenti kategóriákba.	• irreleváns válaszok • többértelmű vagy nehezen értelmezhető megfogalmazások

15. melléklet

1. Retorziótól való félelem	
Alkategória	Kulcskifejezések
Általános félelem	fel, felel
Retorzió / megtorlás	retorz, megtorol, bossz
Megfélemlítés	megfenyeget, fenyeget, megfélemlit, zsarol
Negatív következmények	kovetkezm, hatrany, kellemetlen
Személyes kockázat	bajba kerul, baj, problema, gond
Önvédelem	nem akar bajt, nem akar problemat, maganak problemat
Egzisztenciális következmények	kirug, munkahely
Fizikai retorzió	megut, betorik fejet, hurcol
Társadalmi visszaütés	visszaut, rosszul jar, porul jar
Bevonódástól való félelem	belekever, beleavatkoz, belefoly, bonyodal
Nyugalom megőrzése	nyugalma
2. A korrupció bizonyíthatóságának nehézsége	
Alkategória	Kulcskifejezések
Bizonyítás	bizonyit, bizonyitek + negáció
Tanúk hiánya	tanú + negáció, fosztó képző
Bizonyítás nehézsége	nehez, nem egyszeru, nem lehet bizonyítani, nem tudja bizonyítani
Hitelességi probléma	nem hinn, nem hiszi el
Eljárási bizonytalanság (vizsgálat)	vizsgalat bizonytalan
Információ megszerzésének nehézsége	nehez megtudni

3. Eljárási bizonytalanság és információhiány	
Alkategória	Kulcskifejezések
Intézményi ismeret hiánya	nem tud hova, nem tud kihez, nem tud hol, hova fordul, kihez fordul
Általános tudáshiány	nem tud, nem ismeri fel, nem látja hogy korrupt
Információhiány	informaciohiany, nincs informacio
Bizalomhiány	bizalmatlan, nem biz
Intézményi ismeret hiánya	nem ismer, nem ismeri
Eljárási ismeret hiánya	eljaras, hol kell jelezni
Hozzáférási akadály	nincs hova, nincs lehetoseg
Tájékozottság hiánya	nem tajekozott
4. Hatástalanság percepciója	
Alkategória	Kulcskifejezések
Értelmetlenség	nincs ertelme, nem látja ertelmet, hatasztalan, felesleges, hiaba, nem hatekony, nem valtozik semmi
Eredménytelenség	nem tortenik semmi, ugysem, ugyse
Intézményi reakció hiánya	nem foglalkoznak vele
Eltussolás	eltussol, elsurol
Következmények hiánya	nincs kovetkezmany, nem megy semmire, nem er el semmit
Eredmény hiánya	nincs eredmeny
Fatalizmus	remenytelen, beletorodes
Apátia	fasultsag, megszokott
Normalizáció	elfogadott korrupcio

5. Érdektelenség és elhatárolódás	
Alkategória	Kulcskifejezések
Érdektelenség	nem érdekli, érdektelen, nemtorodomseg, kozom-bos, minek, nem foglalkozik, nem akar foglalkozni
Normatív elhatárolódás	nem az en dolgom, nem az o dolga
Individualizmus	sajat dolga, mindenki a saját, nem avatkozik, nem akar bele
Motivációhiány	lusta, lustasag
Időhiány	nincs ideje, nem er ra
Érintettség hiánya	nem érinti
Tapasztalat hiánya	nem találkozott, nem latott ilyet
Szociális távolság	nem mozog olyan korben
Kulturális norma	hallgatni arany

16. melléklet

Logisztikus regresszió, y = Lakóhelyén hatékonyan használták fel az Uniós forrásokat?				
AUC = 0,7; Nagelkerke R2 = 0,2				
Feature	Coeff	OR	Std_err z	p
const	0,7	2,1	0,1	0
1. Politikai-korrupciós percepció (+)	0,5	1,6	0,1	0
6. Uniós pénzek - korrupció (-)	0,4	1,5	0,1	0
5. Bizalom–integritás (-)	-0,4	0,7	0,1	0
4. Politikai részvétel és bevonódás (+)	-0,3	0,7	0,1	0
9. Korrupciós tudatosság (+)	0,3	1,3	0,1	0

17. melléklet

Logisztikus regresszió, y = Magyarországon hatékonyan használták fel az Uniós forrásokat?				
AUC = 0,8; Nagelkerke R2 = 0,4				
Feature	Coeff	OR	Std_err z	p
const	-0,4	0,7	0,1	0
1. Politikai-korrupciós percepció (+)	1,4	4,3	0,2	0
9. Korrupciós tudatosság (+)	0,5	1,6	0,1	0
3. Állampolgári beleszólás faktor (+)	0,5	1,7	0,1	0
4. Politikai részvétel és bevonódás (+)	-0,5	0,6	0,1	0

Táblázatok és ábrák jegyzéke

TÁBLÁZATOK

II/A táblázat: Válaszolási és nem válaszolási arányok régiók szerint	41
III/A táblázat: A válaszadók súlyok nélküli demográfiai adatai (n = 1254)	46
III/B táblázat: Gazdasági tevékenységek szerinti megoszlás (TEÁOR-főkategóriák) (n = 805)	51
IV/2/A. táblázat: Jóléti csoportok eloszlása (n = 1254)	70
IV/6/A táblázat: Az egyes helyzetek korrupcióként való megítélésének megoszlása (n = 1254)	106
IV/6/B táblázat: A korrupció elterjedtségének megítélése Magyarországon és az Európai Unióban (n _{Mo} = 1254, n _{eu} = 26411)	111
IV/7/A táblázat: A korrupciós tapasztalatokból kialakított modell megbízhatósága	128
IV/7/B táblázat: Kapcsolatok felhasználásával történő ügyintézés vagy azok meggyorsításának előfordulása a kérdézet megelőző egy évben (saját és közvetett tapasztalat) (n = 1030)	130

ÁBRÁK

II/1. ábra: A kialakított és megtartott 7 faktor változó	44
III/1. ábra: Válaszadók súlyok nélküli eloszlása vármegyénként (n = 1254)	48
III/2. ábra: Munkáltatói szektor	50
III/3. ábra: A magyar lakosság gazdasági tevékenységének megoszlása összevont TEÁOR-főcsoportok szerint (n = 805)	53
III/4. ábra: Egy főre jutó havi nettójövedelem eloszlása (Ft/fő) (n = 931)	55
III/5. ábra: Kiadások fedezésének képessége	56
III/6. ábra: A magyar háztartások szubjektív pénzügyi biztonsága (n = 1254)	58
III/7. ábra: Baloldali–jobboldali politikai beállítottság átlagai 2025-ben vármegyénként (n = 1042)	61
III/8. ábra: Kormánypárti–ellenzéki politikai beállítottság átlagai 2025-ben vármegyénként (n = 1028)	62
IV/1/1. ábra: Az 5 legnagyobb probléma Magyarországon (n = 1254)	65
IV/1/2. ábra: A korrupció problémaként való megjelölését erősítő tényezők (n = 571)	66
IV/2/1. ábra: A korrupció mindennapi életre gyakorolt hatása és a jóllét közötti összefüggés 2025-ben (n = 1203)	70
IV/2/2. ábra: A pénzügyi biztonság szintjének eltolódása a szubjektív jóllét növekedésével (n = 1172)	72
IV/3/1. ábra: Vélt cselekvési mintázat mások és saját maga esetében (n = 1254)	75
IV/3/2. ábra: Azonos bánásmód megítélése az intézményekben (n = 1254)	77
IV/3/3. ábra: A felelősségre vonás megítélése az intézményekben (n = 1254)	77
IV/3/4. ábra: Mit gondol, általában milyen viselkedés kell ahhoz, hogy magáncégek vezetői, magánvállalkozók sikeresek legyenek? (n = 1254)	78

IV/3/5. ábra: Bizalom szintje az emberek között, és a válaszadó, valamint más emberek között (n = 1254)	79
IV/3/6. ábra: Bizalom mérése az intézmények iránt (n = 1254)	80
IV/4/1. ábra: Információs csatornák és korrupció észlelése (n = 1254)	83
IV/4/2. ábra: Értesült-e korrupciós esetről valamely médiaforrásból? (n = 1254)	84
IV/4/3. ábra: A korrupciós ügyekről való értesülés aránya az adott médiaforrást használók körében	85
IV/4/4. ábra: Általánosságban mennyire hihetők a korrupciós esetekről szóló hírek az alábbi források tekintetében (n = 1254)	87
IV/5/1. ábra: A különböző szolgáltatásokhoz való hozzáférés gördülékenységének megítélése (n = 1254)	90
IV/5/2. ábra: A hozzáférésindex megoszlása régióként (n = 1196)	93
IV/6/1. ábra: Korrupt cselekmények társadalmi elfogadottsága Magyarországon (n = 1254)	98
IV/6/2. ábra: A korrupciótolerancia indexének megoszlása 2025-ben (n = 1219)	100
IV/6/3. ábra: A korrupciótolerancia-indexének megoszlása csoportok szerint (n = 1219)	100
IV/6/4. ábra: A korrupciótolerancia indexének csoportosított megoszlása régióként (n = 1219)	102
IV/6/5. ábra: A hatalommal való visszaélés megjelenésének aránya az egyes intézménytípusokban 2025-ben	103
IV/6/6. ábra: A korrupció elterjedtségének megítélése különböző kontextusokban 2025-ben	109
IV/6/7. ábra: Milyen mértékben hat a korrupció a magyar lakosság mindennapi életére 2025-ben (n = 1251)	112
IV/6/8. ábra: A korrupció kialakulásának okai Magyarországon (n = 1254)	114
IV/6/9. ábra: A korrupció elterjedtségének alakulása 2020–2025 között Magyarországon (n = 1254)	117
IV/6/10. ábra: A korrupció elterjedtségének alakulása 2020-2025-ben Magyarországon, régiós bontásban (n = 1225)	118
IV/6/11. ábra: A magyar állam korrupcióellenes tevékenységének megítélése 2025-ben (n = 1254)	120
IV/7/1. ábra: Saját, valamint rokonok és ismerősök révén szerzett korrupciós tapasztalatok a kérdezést megelőző egy évben (n = 1254)	124
IV/7/2. ábra: A korrupciós tapasztalatok megoszlása szektoronként 2025-ben ($n_{\text{saját}} = 99$, $n_{\text{rokon-ismerős}} = 141$)	126
IV/7/3. ábra: A korrupciós tapasztalat és az azt magyarázó tényezők kapcsolata (n = 571)	127
IV/8/1. ábra: A közügyekbe való beleszólás jelentőségének lakossági megítélése ($n_{\text{helyi}} = 1223$; $n_{\text{országos}} = 1218$)	132
IV/8/2. ábra: Demokratikus részvételi tevékenységek gyakorlásának aránya (n = 1244) ($n_{\text{összes válasz}} = 13\,629$)	133
IV/8/3. ábra: A demokratikus részvételt támogató cselekvések nehézsége (n = 1244)	135
IV/8/4. ábra: Demokratikus részvétel teljes elmaradásának indokai (n = 310)	136
IV/8/5. ábra: A demokratikus részvételt gátló okok halmozódása (n = 293, legalább egy okot jelölők)	137
IV/9/1. ábra: Korrupciógyanús esettel kapcsolatos aktív fellépési szándék (n = 1254)	140
IV/9/2. ábra: Korrupciógyanús eseteket jelző jelentések kivizsgálásával foglalkozó intézmények ismerete (Magyarország; EU27) (n = 1254; EU27 n = 26 049)	141
IV/9/3. ábra: Intézményi ismeretek az aktív fellépést vállalók és a nem jelzők körében (n = 1254)	142

IV/9/4. ábra: A korrupciógyanús esetek kezelésére vonatkozó elképzelések az intézményi ismeretekkel nem rendelkező válaszadók körében, kihez fordulna korrupciógyanús helyzetben (n = 602)	144
IV/9/5. ábra: A korrupciógyanús esetek kezelésére vonatkozó válaszadói preferenciák az intézményi csatornákat ismerők körében, kihez fordulna korrupciógyanúshelyzetben (n = 336)	144
IV/9/6. ábra: Korrupciógyanú bejelentésének lehetséges intézményi csatornái (ismer intézményt n = 336, nem ismer intézményt n = 602)	145
IV/9/7. ábra: Jelzési tapasztalat és intézményi ismeret eloszlása (n = 1116)	146
IV/9/8. ábra: A korrupció bejelentésének akadályai (n = 1003)	147
IV/9/9. ábra: A korrupció jelzése hiányának szubjektív okai (n = 821)	148
IV/10/1. ábra: Európai uniós források felhasználásának hatékonysága ($n_{\text{helyi}} = 727$ $n_{\text{országos}} = 753$)	152
IV/10/2. ábra: Európai uniós források megítélése és a demokratikus részvételi aktivitás kapcsolata ($n_{\text{helyi}} = 727$ $n_{\text{országos}} = 753$)	153
IV/10/3. ábra: Európai uniós források felhasználásának helyi szintű megítélése régióként (helyi n = 727)	154
IV/10/4. ábra: Európai uniós források felhasználásának országos megítélése régióként (országos n = 753)	155
IV/10/5. ábra: Európai uniós források felhasználásának megítélése vármegyénként helyi szinten (n = 727)	156
IV/10/6. ábra: Európai uniós források országos szintű megítélése megyénként (n = 753)	156
IV/10/7. ábra: Demokratikus részvétel (théta) átlagos szintje vármegyénként és az országos EU-s források megítélése vármegyei bontásban (théta n = 1244) (országos forrásmegítélés n = 753)	157
IV/10/8. ábra: A médiahitelesség és az európai uniós források felhasználásának megítélése közötti kapcsolat (állami média n = 725; kormánykritikus média n = 730; kormánypárti média n = 732)	159
IV/11/1. ábra: A munkahely megszűnésének észlelt valószínűsége a következő 12 hónapban (n = 768)	163
IV/11/2. ábra: Állami intézmények képességének megítélése a korrupcióval szemben nyújtott védelem tekintetében (n = 1155)	164
IV/11/3. ábra: Intézményi kompetencia és a jelzési hajlandóság kapcsolata (n = 1155)	165

Integritás Hatóság – Integritás Akadémia
1051 Budapest, Széchenyi István tér 7-8.
integritashatosag.hu
akademia@integritashatosag.hu

Bővebb
információ